

**Analiza postojećeg stanja rada s mladima u Republici
Hrvatskoj te izrada preporuka i smjernica za njegov razvoj**

Zagreb, srpanj, 2020. godina

Stručni voditelji istraživanja:

Nikola Buković (MAP Savjetovanja d.o.o.) i Pero Desović (Ipsos d.o.o.)

Istraživači/ice suradnici/e: Branka Hodak (Ipsos d.o.o.), Petra Škokić (MAP Savjetovanja d.o.o.), Maja Horvat (MAP Savjetovanja d.o.o.) i Gordan Beraković (Ipsos d.o.o.)

TABLICA SADRŽAJA

POPIS TABLICA I GRAFIKONA	3
POPIS KRATICA.....	5
SAŽETAK	6
1. UVOD	11
2. DIZAJN ISTRAŽIVANJA	13
2.1. Ciljevi i zadaci	13
2.2. Metode prikupljanja, obrade i analize podataka	13
2.3. Ograničenja studije	16
3. PREGLED LITERATURE	17
3.1 Širi institucionalni i javno-politički kontekst	17
3.2. Teorijsko-konceptualni okviri u hrvatskom kontekstu	18
3.3. Empirijska istraživanja o radu s mladima u Hrvatskoj.....	22
4. UDRUGE MLADIH I ZA MLADE.....	25
4.1. Struktura uzoraka.....	25
4.2. Prakse rada s mladima.....	32
4.3. Uvjeti rada, prepreke u radu s mladima te modeli učinkovite podrške	53
4.4. Osobe koje rade s mladima	58
4.5. Kompetencije za rad s mladima	63
4.6. Razvoj rada s mladima	70
5. KORISNICI RADA S MLADIMA.....	76
6. OPĆA POPULACIJA MLADIH	96
7. ZAKLJUČCI I PREPORUKE	105
BIBLIOGRAFIJA	112
PRILOG 1: Popis sudionika grupnih intervjua sa stručnjacima	114
PRILOG 2: Upitnik za udruge mladih i za mlade	115
PRILOG 3: Upitnik za korisnike aktivnosti rada s mladima	129
PRILOG 4: Upitnik za opću populaciju mladih.....	140
PRILOG 5: Protokol za provedbu dubinskih intervjua s osobama koje rade s mladima.....	149
PRILOG 6: Popis sudionika dubinskih intervjua s osobama koje rade s mladima	151
PRILOG 7: Primjeri dobre prakse obrazovanja i osposobljavanja osoba koje rade s mladima	154

POPIS TABLICA I GRAFIKONA

Popis tablica:

Tablica 1: Teritorijalna distribucija uzorka udruga mladi i za mlade	25
Tablica 2: Organizacije koje su u dubinskim intervjuima navedene kao utjecajne u području rada s mladima (n=30)	43
Tablica 3: Ključne kompetencije u radu s mladima	65
Tablica 4: Tablica najčešćih karakteristika različitih tipova aktivnosti prema korisnicima	82

Popis grafikona:

Grafikon 1: Broj zaposlenih u 2019. godini (n=282)	26
Grafikon 2: Broj volontera u 2019. godini (n=282)	27
Grafikon 3: Tipovi članstva (n=282)	27
Grafikon 4: Broj članova (n=282)	28
Grafikon 5: Udio udruga mladih/za mlade (n=282)	28
Grafikon 6: Broj korisnika u 2019. godini (n=282)	29
Grafikon 7: Korištenje prostora (n=282)	30
Grafikon 8: Visina prihoda u 2019. godini (n=282)	30
Grafikon 9: Tematski profil udruga (n=282)	31
Grafikon 10: Usmjerenost na opću populaciju ili specifične skupine mladih (n=282)	32
Grafikon 11: Dobna struktura korisnika aktivnosti rada s mladima (n=282)	33
Grafikon 12: Razumijevanje pojma „rad s mladima“ – tematska i procesna dimenzija (n=282)	36
Grafikon 13: Poznavanje i prakticiranje pojedinih tipova rada s mladima	37
Grafikon 14: Važnost pojedinih načela u radu s mladima za aktivnosti udruge (n=282)	38
Grafikon 15 (i-viii): Mjesta izvedbe aktivnosti rada s mladima	40
Grafikon 16: Format provedbe aktivnosti rada s mladima (n=282)	42
Grafikon 17: Suradnja s organizacijama koje se bave mladima iz drugih zemalja (n=282)	43
Grafikon 18: Udio osoba koje rade s mladima u ukupnom broju zaposlenika udruga (n=282)	58
Grafikon 19: Nazivi radnih mjesta na kojima su zaposlene osobe koje rade s mladima (n=282)	59
Grafikon 20: Najčešća razina kvalifikacija osoba koje rade s mladima zaposlenih u anketiranim organizacijama (n=282)	60
Grafikon 21: Primjerenost trenutne razine kvalifikacija osoba koje rade s mladima (n=282)	60
Grafikon 22: Obrazovni profili osoba koje rade s mladima (n=282)	61
Grafikon 23: Udio volontera koji direktno rade s mladima (n=254)	62
Grafikon 24: Važnost obrazovnog profila za zapošljavanje osoba koje rade s mladima (n=282)	63
Grafikon 25: Željeni profili osoba koje rad s mladima (n=159)	64
Grafikon 26: Važnost pojedinih oblika učenja za profesionalni razvoj osoba koje rade s mladima (n=282)	66
Grafikon 27: Stavovi o bitnim elementima razvoja rada s mladima u Hrvatskoj	71
Grafikon 28: Glave prepreke i nedostaci u radu mladima (n=282)	72

Grafikon 29: Ključna razvojna pitanja u sljedećih 5 godina (n=282)	73
Grafikon 30: Sudjelovanje korisnika u organizacijama civilnog društva prema domeni organizacije (n=425)	77
Grafikon 31: Znanje korisnika o postojanju udruga ili drugih organizacija koje provode aktivnosti za mlade u njihovoj blizini (n=425).....	78
Grafikon 32: Upoznatost korisnika o prostoru u svojoj blizini u kojem se provode aktivnosti za mlade (n=425)	79
Grafikon 33: Upoznatost korisnika s programima za mlade (n=425)	80
Grafikon 34: Upoznatost korisnika s pojmom „rad s mladima“ (n=425).....	80
Grafikon 35: Sudjelovanje korisnika u različitim tipovima aktivnosti rada s mladima (n=425)	81
Grafikon 36: Učestalost sudjelovanja korisnika s obzirom na tip aktivnosti rada s mladima (n=425)..	84
Grafikon 37: Procjena korisnika o korisnosti pojedinih tipova aktivnosti za njih osobno	85
Grafikon 38: Procjena korisnika o korisnosti pojedinih tipova aktivnosti za razvoj njihove lokalne zajednice	86
Grafikon 39 (i–xxix): Iskustva korisnika o trajanju, mjestu provođenja te učestalosti sudjelovanja prema tipu aktivnosti rada s mladima (n jednak kao i kod prethodnog pitanja).....	88
Grafikon 40: Iskustvo korisnika o poštivanju načela rada s mladima.....	92
Grafikon 41: Procjena korisnika o stjecanju i razvijanju kompetencija tijekom sudjelovanja u aktivnostima rada s mladima.....	93
Grafikon 42: Procjena korisnika o doprinosu aktivnosti rada s mladima njihovom osobnom razvoju ..	94
Grafikon 43: Kompetencije izvoditelja aktivnosti rada s mladima	95
Grafikon 44: Sudjelovanje mladih u organizacijama civilnog društva prema domeni organizacije (n=1400)	97
Grafikon 45: Znanje mladih o postojanju udruga ili drugih organizacija koje provode aktivnosti za mlade u njihovoj blizini (n=1400).....	98
Grafikon 46: Upoznatost mladih o prostoru u svojoj blizini u kojem se provode aktivnosti za mlade (n=1400)	99
Grafikon 47: Upoznatost mladih s programima za mlade (n=1400).....	100
Grafikon 48: Upoznatost mladih s pojmom "rad s mladima" (n=1400)	100
Grafikon 49: Sudjelovanje mladih u različitim tipovima aktivnosti rada s mladima (n=1400).....	101
Grafikon 50: Interes mladih za budućim sudjelovanjem u različitim tipovima aktivnosti rada s mladima (n=1400)	102
Grafikon 51: Percepcija mladih o poželjnim karakteristikama aktivnosti rada s mladima (n=1400) ..	103
Grafikon 52: Percepcija mladih o poželjnom doprinosu aktivnosti rada s mladima (n=1400)	104

POPIS KRATICA

AMPEU - Agencija za mobilnost i programe Europske unije

ESF - Europski socijalni fond

MDOMSP - Ministarstvo za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku

MMH - Mreža mladih Hrvatske

NAPOR - Nacionalna asocijacija praktičara/ki omladinskog rada

NZZRCD - Nacionalna zaklada za razvoj civilnog društva

ZICM - Zajednica informativnih centara za mlade u Hrvatskoj

SAŽETAK

Ova studija koju su za potrebe Ministarstva za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku (od srpnja 2020. Središnjeg državnog ureda za demografiju i mlade) izradila poduzeća Ipsos d.o.o. i MAP Savjetovanja d.o.o. predstavlja prvo sveobuhvatno mapiranje stanja u području rada s mladima u Hrvatskoj s posebnim naglaskom na mogućnosti profesionalizacije. Njezina izrada trajala je u periodu od početka travnja do početka kolovoza 2020., a obuhvaćala je pregled literature, orijentacijske grupne razgovore sa stručnjacima (n=7), anketno ispitivanje na prigodnom uzorku udruga mladih i za mlade (n=282), anketno ispitivanje na prigodnom uzorku korisnika aktivnosti rada s mladima (n=425), anketno ispitivanje na reprezentativnom uzorku opće populacije mladih (n=1400) te dubinske intervjue s predstavnicima udruga mladih i za mlade koje provode aktivnosti rada s mladima (n=40).

Prva široka tematska cjelina pokrivena ovim istraživanjem odnosi se na **dostupnost te sudjelovanje mladih u aktivnostima rada s mladima**. Sam pojam „rad s mladima“ relativno je slabo prepoznat među mladima. Tako tek nešto manje od petine predstavnika opće populacije mladih te nešto manje od trećine ispitanika iz populacije korisnika tvrde da u cijelosti razumiju što je rad s mladima. Nešto manje od trećine ispitanika iz opće populacije mladih upoznato je s prostorom u kojem se okupljaju mladi, dok se taj udio u slučaju korisnika diže do gotovo dvije trećine ispitanika. Tu do izražaja dolazi važnost koncepta nekog tipa fizičkog „centra“, s obzirom da su se i u slučaju opće populacije i korisnika kao mjesta susreta mladih najčešće identificirali centri za mlade, centri za kulturu te društveni centri.

Kad je riječ o prepoznavanju različitih oblika organiziranja usmjerenih mladima te sudjelovanja u njihovom radu, udruge mladih i za mlade u općoj populaciji očekivano zaostaju za bitno raširenijim sportskim klubovima, kulturno–umjetničkim društvima te društvima Crvenog križa. Istovremeno, takve organizacije koje se obično ne smatra dijelom „užeg“ civilnog društva, predstavljaju velik potencijal za uključivanje onih skupina koje trenutno rjeđe sudjeluju u aktivnostima rada s mladima.

Nadalje, nalazi anketa ispitanika opće te korisničke populacije u suglasju su s obzirom na pitanje koji tipovi rada s mladima imaju najveći obuhvat. U oba slučaja, na prvom mjestu nalaze se aktivnosti slobodnog vremena, a slijedi neformalno obrazovanje. U slučaju opće populacije, sudjelovanje u preostalim tipovima aktivnosti je ujednačeno, dok kod korisnika postoji i druga skupina aktivnosti po učestalosti u koje spadaju vršnjačka edukacija, međunarodni rad s mladima te informiranje i savjetovanje. Ove nalaze zanimljivo je staviti u odnos s nalazima ankete udruga vezano uz najčešće provedene aktivnosti rada s mladima. Ovdje su također na vrhu aktivnosti slobodnog vremena i neformalnog obrazovanja, ali su informiranje i savjetovanje te vršnjačka edukacija na dnu liste. Ovaj raskorak se može tumačiti na dva načina. Prvo, nije isključeno kako ove aktivnosti provodi manji broj izvoditelja koji postižu veći obuhvat korisnika. Uzimajući u obzir da aktivnosti informiranja mogu uvelike varirati zahtjevnošću, nije isključeno da informativni centri s uhodanim pristupom mogu doseći vrlo velik broj korisnika. Dobar dio aktivnosti vršnjačke edukacije zapravo je idealna dopuna formalnim obrazovnim programima, što isto tako može pomoći uključivanju širokog kruga korisnika. Druga interpretacija ima veze s odnosom između obuhvata te intenziteta aktivnosti. Neki tipovi rada s mladima

kompatibilniji su s ekspanzivnim pristupom, dok neki zahtijevaju intenzivan rad s malim brojem korisnika. Tako su primjerice međunarodni rad s mladima, informiranje i savjetovanje mladih te neformalno obrazovanje u radu s mladima aktivnosti u kojima su mladi sudjelovali sporadično, dok su aktivnosti slobodnog vremena, otvoreni rad s mladima te vršnjačka edukacija oni tipovi aktivnosti kojima su se mladi češće vraćali. Ovo ukazuje na potrebu da se o stupnju društvenog utjecaja, a naročito o kvaliteti aktivnosti rada s mladima, ne zaključuje olako na temelju broja uključenih korisnika, već i intenzitetu korištenja

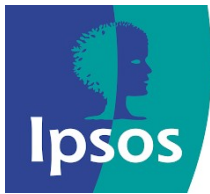
Gledajući iz vizure korisnika, postoje velike razlike unutar navedene populacije u učestalosti sudjelovanja u aktivnostima rada s mladima. Prosječno su korisnici sudjelovali u 22 aktivnosti rada s mladima, ali je medijan u slučaju ove varijable tek 9 sudjelovanja. To ukazuje da se na jednom kraju spektra nalazi većina korisnika koji su sudjelovali u manjem broju aktivnosti; te mali broj sudionika koji su sudjelovali u izrazito puno aktivnosti. Vrlo pozitivnim se može ocijeniti činjenica da među općom populacijom mladih postoji velik interes za buduće sudjelovanje u svim tipovima aktivnosti rada s mladima (između 52% i 75% ispitanika, ovisno o tipu aktivnosti).

U sklopu druge tematske cjeline koja se odnosi na **iskustva korisnika**, valja istaknuti kako ispitanici vrlo visokim prosječnim ocjenama (od 4,2 do 4,6 na skali od 1–5) vrednuju osobnu korist od sudjelovanja u aktivnostima rada s mladima. Slična je situacija i u slučaju vrednovanja koristi aktivnosti rada s mladima u kojima su sudjelovali za društvo i zajednicu (od 4,1 do 4,6 na skali od 1–5). Mladi u najvećoj mjeri sudjeluju u kratkotrajnim (jednodnevnim) aktivnostima, što je u skladu s ocjenama predstavnika udruga koji upozoravaju da projektno financiranje, a naročito ono iz Europskog socijalnog fonda, udruge potiče da prednost daju obuhvatu u odnosu na intenzitet sudjelovanja. Mladi ističu da su se s aktivnostima rada s mladima najčešće susreli u obrazovnim ustanovama, što je isto u skladu s nalazima dubinskih intervjua u kojima su mnogi sugovornici isticali srednje škole kao ključne poligone regrutacije sudionika, ali i izvedbe aktivnosti.

Vrednujući svoje iskustvo sudjelovanja, mladi korisnici ocjenjuju da su ključna načela rada s mladima poštivana na vrlo visokoj razini. Doprinos ključnim kompetencijama vide korektnim, pri čemu u prosjeku najveće iskorake vežu uz unaprjeđenje komunikacije na materinjem jeziku. Čini se da iz perspektive korisnika rad s mladima u Hrvatskoj najmanje doprinosi matematičkim kompetencijama, što predstavlja potencijalnu priliku za afirmiranje udruga takvog profila. Od specifičnih kompetencija, korisnici najčešće prepoznaju doprinos na planu prihvaćanja različitosti te razvoja međuljudskih odnosa. Konačno, kad je riječ o konkretnim kompetencijama osoba koje su s njima radile, ocjenjuju ih vrlo dobrim u rasponu od 3,6 do 4,2 na skali od 1–5.

Sljedeća tematska cjelina su **prakse rada s mladima**. Prije svega valja istaknuti da nalazi ankete udruga ukazuju kako su udruge koje provode rad s mladima u Hrvatskoj obično vrlo ograničenih kapaciteta, gledano iz vizure broja zaposlenih, članova, volontera te fiskalnog kapaciteta. Geografska struktura ukazuje da je ponuda centralizirana oko makroregionalnih gradskih središta. Značajna većina ispitanih udruga su udruge za mlade, odnosno mladi do 30 godina ne čine većinu u njihovom upravljačkim tijelima, što ukazuje na dvije zabrinjavajuće tendencije koje nisu međusobno isključujuće: starenje

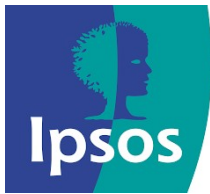
sektora i/ili izrazitu slabost kapaciteta udruga mladih i za mlade. Tek u manjem dijelu udruga mladi čine veliku većinu korisnika, što ukazuje da im nisu nužno primarni programski fokus. Kad je riječ o mladima, udruge su većinom orijentirane na rad s općom populacijom. Srednjoškolci su najčešća prepoznata specifična skupina na koju ciljaju programi rada s mladima udruga obuhvaćenih ovim istraživanjem. Udruge ističu rad s pojedinim ranjivim skupinama kao vrlo zahtjevan, dijelom zbog ograničenih resursa, dijelom zbog nedostatka kompetencija. Istovremeno, postoji praksa izrazito kvalitetnih programa rada s mladima na području socijalnog uključivanja, no njih provode obično udruge specijalizirane za rad s ranjivim skupinama mladih.

Nalazi ankete udruga pokazuju da uglavnom postoji okvirno razumijevanje pojma rad s mladima, no da malen broj ispitanika uspješno uspijeva definirati sva njegova ključna obilježja. U literaturi su prepoznata tri uobičajena mjesta provedbe aktivnosti rada s mladima: centri, klubovi i informativni centri. Međutim, nalazi ukazuju da udruge aktivnosti rada s mladima najčešće provode u vlastitim, iznajmljenim ili privremeno ustupljenim prostorima; na otvorenom te virtualno. Jedini tip rada s mladima čiji nalazi odstupaju od gore navedenog poretka su aktivnosti slobodnog vremena gdje su klubovi mladih zastupljeniji od virtualnih modela provedbe.

Oko dvije petine (39%) udruga navodi da na razvoju rada s mladima surađuju s udrugama iz neke druge zemlje. To ukazuje da značajna većina udruga koje provode rad s mladima u Hrvatskoj još uvijek nije međunarodno umrežena. Kad je riječ o ukupnoj strategiji provedbe rada s mladima, može se reći da udruge obuhvaćene ispitivanjem najčešće provode kratkoročne edukacije te aktivnosti mentorske podrške. Također, imaju relativno raznolike te razvijene prakse informiranja o potrebama korisnika i tehnikama regrutacije (uzimajući u obzir opću razinu dostupnih resursa). Željene promjene na individualnoj razini korisnika obično se odnose na širi osobni rast, što svakako ukazuje na dobro prepoznavanje suštine rada s mladima. Najčešće prepoznata pozitivna promjena u zajednicama odnosi se na pokretanje novih projekata i programa, podjednako od strane sudionika aktivnosti te drugih udruga te ustanova.

Programi se obično razvijaju inkrementalno te su kroz dubinske intervjue uočena dva obrasca. Prvi uključuje inicijalni fokus na djecu te širenje na mlade, a drugi postepeno širenje korisničke baze na različite skupine mladih. Evaluacije uspješnosti relativno su raširene, ali, osim u slučaju nekoliko izuzetaka, ostaju na razini zadovoljstva korisnika te osnovnih pokazatelja efikasnosti projektnog upravljanja. Ohrabruje interes većeg broja organizacija da samostalno te u suradnji s akademskom zajednicom idu u smjeru evaluacije društvene učinkovitosti rada s mladima. Aktivnosti naknadnog praćenja (na engleskom: *follow-up*) u pravilu predstavljaju najmanje razvijene elemente strategije rada s mladima, obično jer udruge za njih nemaju dovoljno kapaciteta.

Sljedeća tematska cjelina **uvjeti su rada** koje se nedvojbeno na temelju rezultata ovog istraživanja može ocijeniti najvećom preprekom razvoju rada s mladima u Hrvatskoj. Kao glavni izazov udruge u pravilu ističu visinu, ali i redovitost financijskih potpora dostupnih za rad s mladima. Stanje fizičke infrastrukture je također uglavnom ocijenjeno kao nepovoljno, što ukazuje da nalaz o velikom udjelu udruga mladih i za mlade (oko 50%) koje koriste besplatne prostore (u javnom, ali i privatnom vlasništvu)

ne govori puno o njihovoj adekvatnosti. Treći ključni resurs koji udruge obično ističu kao manjkav jest dostupnost obrazovanja i osposobljavanja u području rada s mladima. Neovisno o tome, nalazi dubinskih intervjua s predstavnicima udruga ukazuju na relativno visoku predanost udruga da iskoriste sve dostupne edukacije, što je u prvom redu uvjetovano vremenskim i financijskim kapacitetima.

Rad s mladima je za većinu **osoba koje rade s mladima** tek jedna od stavki u opisu posla, čemu najbolje svjedoči činjenica da su dva uvjerljivo najčešće isticana radna mjesta osoba koje (nominalno) rade s mladima voditelj projekta (51%) te voditelj ili koordinator aktivnosti/programa (42%). Osobe koje rade s mladima u udrugama obično imaju visokoobrazovnu kvalifikaciju te je prevladavajuća percepcija (49%) kako je postojeća razina kvalifikacija u udrugama primjerena, premda nezanimljivo udio (29%) ispitanika iz udruga smatra da ona treba biti i viša. Kad je riječ o postojećoj i poželjnoj obrazovnoj strukturi osoba koje rade s mladima, nalazi ukazuju kako su osobe društvenog profila prvi logičan izbor za ovakav tip poslova, nakon čega slijede humanistički profili. Ipak, udruge nisu zatvorene za druge obrazovne profile pa tako gotovo 20% udruga navodi da rad s mladima provode zaposlenici tehničko-tehnološkog profila. Uzimajući u obzir kriterije učestalosti korištenja i potrebne razine stručnosti, kao najvažnije kompetencije za osobe koje rade s mladima ispitanici iz redova udruga prepoznaju: razvijanje pozitivnog odnosa s mladima, poštivanje različitosti, uključivanje i osnaživanje mladih, timski rad i profesionalizam te sposobnost projiciranja pozitivnog uzora. Važno je istaknuti i činjenicu da trećina udruga navodi kako preko polovice njihovih volontera direktno radi s mladima, što ukazuje na potrebu da sustavi potpore vode računa i o ovoj važnoj kategoriji osoba koje rade s mladima.

Posljednja tematska cjelina su **razvojni prioriteti rada s mladima**, koji se iz nalaza istraživanja uglavnom mogu podvesti pod temu ulaganja u ljudske potencijale kroz unaprjeđenje materijalnih uvjeta te mogućnosti obrazovanja i usavršavanja. Tomu u prilog idu izuzetno niska razina slaganja ispitanika iz redova udruga na tvrdnje o izdašnosti i kontinuitetu financijskih potpora te primjerenosti fizičke infrastrukture (1,8–2,2–2,1 na skali od 1–5). Osim toga, sudionici visoko vrednuju važnost zaposlenika i volontera (4,0 i 3,7 na skali od 1–5) za razvoj rada s mladima u Hrvatskoj, žele vidjeti da resorno tijelo za mlade prepušta dio funkcija potpore radu s mladima provoditeljima aktivnosti (4,2 na skali od 1–5), a rad s mladima vide kao ekspanzivnu praksu kojom treba obuhvatiti što više mladih (4,3 na skali od 1–5). Od ostalih razvojnih pitanja svakako valja izdvojiti relativnu otvorenost udruga ideji osnivanja formalnog udruženja koje okuplja osobe koje rade s mladima (3,3 na skali od 1–5). Ipak, nalazi intervjua pokazuju kako postoje brojni prijepori vezani uz učinkovito funkcioniranje takve organizacije, djelomično vezani uz odnose između udruga i njihovih zaposlenika, mogućnost da takva organizacija bude otvorena za sve pod jednakim uvjetima te mogućnost realnog utjecaja na razini javnih politika. Kao najvažniju funkciju samoorganiziranja sudionici dubinskih intervjua obično ističu razmjenu dobrih praksi i razvoj strukovnih standarda, što neki ispravno primjećuju, nužno ne zahtijeva formalno udruživanje.

Temeljem nalaza studije formulirane su i **konkretne preporuke** koje su vezane uz nekoliko tematskih područja: sustav financiranja rada s mladima, osiguranje kvalitete u radu s mladima, obrazovanje i

usavršavanje osoba koje rade s mladima, umrežavanje u području rada s mladima, sinergija sa srodnim područjima te praćenje i evaluacija.

1. UVOD

Ministarstvo za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku (nadalje: MDOMSP)¹ u okviru Operativnog programa „Učinkoviti ljudski potencijali“ 2014.–2020., Prioritetne osi 2 – „Socijalno uključivanje“ Specifičnog cilja 9.i. 1: „Borba protiv siromaštva i socijalne isključenosti kroz promociju integracije na tržište rada i socijalne integracije ranjivih skupina i borba protiv svih oblika diskriminacije“ provodi projekt „Podrška razvoju i širenju rada s mladima u Hrvatskoj“.

Glavni cilj projekta je pridonijeti borbi protiv nezaposlenosti i socijalne isključenosti mladih kroz unapređenje rada s mladima.

Specifični ciljevi projekta su:

1. Povećati razinu znanja i informacija o dostupnosti i razvijenosti rada s mladima;
2. Utjecati na profesionalizaciju rada s mladima i podići svijest javnosti i razinu informiranosti, posebice stručnjaka² i mladih, o važnosti rada s mladima.

Jedna od ključnih aktivnosti projekta je i provedba **prvog sveobuhvatnog istraživanja o radu s mladima u Hrvatskoj** koje, uz bolje razumijevanje stanja na terenu, razvoju rada s mladima treba doprinijeti i kroz definiranje konkretnih preporuka i smjernica. S tom svrhom MDOMSP je tijekom studenog i prosinca 2019. provelo postupak javne nabave za izvedbu predmetnog istraživanja, dodijeljenog konzorciju tvrtki Ipsos d.o.o. i MAP Savjetovanja d.o.o. s bogatim iskustvom provedbe različitih tipova primijenjenih društvenih istraživanja. Provedba istraživanja „Analiza postojećeg stanja rada s mladima u Republici Hrvatskoj te izrada preporuka i smjernica za njegov razvoj“ trajala je od početka ožujka 2020. do početka kolovoza 2020. Istraživački tim je u procesu provedbe imao kvalitetnu i pravovremenu potporu službenika i službenica Službe za volonterstvo i mlade pri resornom tijelu. Njima, kao i svima drugima koji su doprinijeli uspješnoj provedbi istraživanja, a naročito onima koji su sudjelovali u fokus grupama, dubinskim intervjuima te anketiranju, istraživači upućuju iskrenu zahvalu te se nadaju da će im ovaj izvještaj biti od koristi u daljnjem radu.

Istraživački izvještaj započinje s poglavljem koje sažeto rekapitulira ključne elemente istraživačkog dizajna: ciljeve, metode prikupljanja i obrade podataka. U ovom poglavlju autori se kratko osvrću i na neka ograničenja istraživačkog dizajna. Treće poglavlje izvještaja donosi rezultate pregleda

---

¹ U vremenu trajanja provedbe istraživanja došlo je do promjene resornog tijela zaduženog za mlade. Ovlasti MDOMSP-a u području mladih preuzeo je Središnji državni ured za demografiju i mlade. Kako bi se osiguralo da tekst ostane kontinuirano aktualan u slučaju eventualnih budućih promjena naziva resornog tijela, u ovom izvještaju se u referentnim situacijama često koristi sintagma „resorno tijelo“ (za mlade).

² Izrazi korišteni u ovom dokumentu koji nose rodno značenje odnose se podjednako na svaki rod kad se koriste u množini. U situacijama pojedinačnih iskaza sudionici/sudionice intervjua su oslovljavani u pripadajućem (muškom ili ženskom) rodu.

literature, dok se u četvrtom poglavlju predstavljaju nalazi vezani uz uzorak udruga mladih i za mlade. Peto poglavlje rezervirano je za prikaz rezultata ankete provedene među korisnicima aktivnosti rada s mladima, dok šesto poglavlje sadrži prikaz rezultata ankete s pripadnicima opće populacije mladih. Završno poglavlje donosi pregled ključnih zaključaka te preporuke usmjerene daljnjem jačanju rada s mladima u Hrvatskoj.

2. DIZAJN ISTRAŽIVANJA

2.1. Ciljevi i zadaci

Istraživački ciljevi definirani su Opisom predmeta javne nabave (Ministarstvo za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku (a), n.d., str. 4), odnosno popisom referentnih zadataka i aktivnosti koje je izvoditelj dužan ispuniti:

1. Izraditi stručnu analizu postojećih pitanja sadržanih u Anketi o standardu zanimanja;
2. Na temelju provedene analize, izraditi instrumente istraživanja (izraditi prijedlog anketnih pitanja s ciljem dobivanja valjanog i prikladnog instrumenta);
3. Izraditi uzorak istraživanja;
4. Organizirati, pripremiti i provesti terensko istraživanje;
5. Na temelju provedene ankete na reprezentativnom uzorku izraditi analizu stanja rada s mladima (gdje se provodi, tko ga provodi, vrste i opseg);
6. Unos i kontrola upisa podataka;
7. Održavanje fokus grupa i intervjua s korisnicima udruga mladih i za mlade te osobama koje rade s mladima;
8. Izraditi analizu primjera dobre prakse u smislu formalnog obrazovanja stručnjaka koji rade s mladima;
9. Izraditi analizu primjera dobre prakse neformalnih obrazovnih programa za radnike s mladima;
10. Izraditi interpretaciju rezultata, grafičku obradu podataka/prikaz rezultata;
11. Izrada konačnog izvještaja s rezultatima;
12. Izraditi preporuke i smjernice za razvoj i unapređenje rada s mladima;
13. Prezentacija rezultata istraživanja i preporuka (6 prezentacija u Zagrebu, Splitu, Rijeci, Osijeku, Puli i Varaždinu)³.

Slijedi opis ključnih elemenata istraživačkog dizajna.

2.2. Metode prikupljanja, obrade i analize podataka

U provedbi ovog istraživanja primijenjeno je ukupno šest metoda/instrumenata prikupljanja podataka.

---

³ Provedba ove aktivnosti planirana je nakon prihvaćanja istraživačkog izvještaja, konkretno u jesenskim mjesecima 2020.

Prvi je bio **analiza literature** kojom se pokrila relevantna nacionalna znanstveno-istraživačka produkcija vezana uz rad s mladima te dio ključne međunarodne literature. Analizirani su rezultati relevantnih natječaja za financijske potpore koje su bile dostupne hrvatskim udrugama mladih i za mlade u posljednjih pet godina. Mapirano je članstvo hrvatskih udruga mladih i za mlade u međunarodnim organizacijama. Konačno, analizirana je struktura i nalazi već provedene Ankete o standardu zanimanja radnik/radnica s mladima (Hrvatski zavod za zapošljavanje, 2016). Ova je metoda imala dvojni svrhu. Prvo, predstavljala je osnovu za izradu istraživačkih instrumenata. Drugo, služila je za identifikaciju konkretnih udruga mladih i za mlade s kojima su u posljednjoj fazi provedeni dubinski intervjui.

Grupni intervjui sa stručnjacima druga su metoda koja je primijenjena u ranoj fazi provedbe u svrhu prikupljanja dodatnih informacija za izradu istraživačkih instrumenata. Točnije, paralelno s analizom literature, istraživački tim organizirao je dva grupna intervjua s afirmiranim istraživačima i stručnjacima u području rada s mladima kako bi se mapirale ključne teme koje treba uključiti u instrumente, te testirala upotrebljivost nekih ideja i koncepata. Na grupnim intervjuima sudjelovalo je ukupno 7 stručnjaka, a uslijed epidemije COVID-19 bolesti provedeni su online, snimani, transkribirani te podvrgnuti kvalitativnoj obradi usmjerenoj pronalaženju istraživački relevantnih elemenata i njihovom povezivanju s nekom od ostalih metoda prikupljanja podataka. S obzirom da su grupni razgovori bili tek pomoćna metoda za konceptualizaciju, ne za stvarno prikupljanje istraživačke građe, njihovi nalazi nisu zasebno prikazivani u ovome izvješću. Popis sudionika grupnog intervjua nalazi se u **Prilogu 1**.

Na temelju analize literature te grupnih intervjua izrađeni su istraživački instrumenti: **upitnici za udruge mladih za mlade (Prilog 2)**, korisnike aktivnosti rada s mladima (**Prilog 3**) te opću populaciju mladih (**Prilog 4**). Također je izrađen i protokol za provedbu dubinskih intervjua s osobama koje rade s mladima (**Prilog 5**). Svaka od navedenih metoda ima jasno predviđenu svrhu. Anketiranje opće populacije imalo je svrhu ispitati koliko je rad s mladima uopće prepoznat među mladima te u kojoj mjeri se oni uključuju u pojedine aktivnosti rada s mladima. Korisnici su bili dobro pozicionirani za davanje informacija o različitim aspektima provedbene prakse, kvaliteti te korisnosti pojedinih tipova aktivnosti. Anketiranje udruga imalo je svrhu istražiti kako uopće izgleda struktura udruga mladih i za mlade „odgovornih“ za veliku većinu rada s mladima u Hrvatskoj, koje su njihove najvažnije potrebe te kako vide budućnost razvoja ovog područja. Konačno, dubinski intervjui s predstavnicima udruga su, s jedne strane, imali svrhu produbiti nalaze anketa, a s druge mapirati ključne procese i prakse koji stoje iza pojedinih programa, što je tip istraživačkog zadatka kojeg je teško postići anketiranjem ili nekim drugim tipom kvantitativne metode.

Kad je riječi o anketi za udruge, za potrebe izrade uzorka korištena je javno dostupna baza podataka „Registar udruga“⁴.

Iz ukupne baze svih udruga izdvojene su udruge koje su usmjerene mladima. Kriteriji prema kojima su bile odabrane ove udruge bili su sljedeći:

- Među ciljanim skupinama su navedene mlade osobe;
- Među ciljevima su navedeni ciljevi usmjereni mladim osobama;
- U opisu djelatnosti su navedene aktivnosti za mlade osobe.

Nadalje, odabrane su udruge za koje je bio dostupan **javno objavljen kontakt**, pri čemu je iz registra izdvojeno 12.951 udruga na čije su e-mail adrese poslani upiti za popunjavanje ankete. Struktura realiziranog prigodnog uzorka je detaljnije opisana u Poglavlju 4.

Anketno ispitivanje provedeno je i na korisnicima usluga rada s mladima. Ono je **realizirano metodom snježne grude** (na engleskom: *snowball sampling*) te regrutacijom ispitanika iz Ipsos *online* panela. Primarna ideja načina regrutacije korisnika udruga bila je putem upitnika distribuiranog udrugama u prethodnoj fazi te zamolbe da udruge prosljede poveznicu na anketu svojim korisnicima. Zbog slabog odaziva, korištene su i alternativne metode, primarno regrutacija ispitanika iz Ipsos *online* panela. Ispitanicima su postavljena detaljna regrutacijska pitanja o vrsti i načinu korištenja usluga udruga koje se odnose na rad s mladima, nakon čega bi popunjavali cijeli upitnik za korisnike ukoliko je evidentirano da su bili korisnici rada s mladima. Na ova dva načina prikupljeno je ukupno 425 anketa. Struktura uzorka detaljnije je pojašnjena u Poglavlju 5.

Posljednje anketno ispitivanje provedeno je na reprezentativnom uzorku opće populacije mladih i to putem *online* ankete **na uzorku od 1.400 mladih osoba u dobi od 16⁵ do 30 godina**. Veličina ove populacije iznosi 696.361 osobu. Pogreška uzorka iznosi: +/- 2.6%. Struktura uzorka je detaljnije pojašnjena u Poglavlju 6.

Za zatvorene odgovore u svim anketama provedena je **deskriptivna statistička analiza**. Otvoreni odgovori su kodirani i obrađeni na jedan od dva načina. U prvom slučaju provođeno je **deskriptivno otvoreno kodiranje**, koje je u drugoj fazi okrupnjeno povezivanjem sličnih kodova. Na koncu je u izvještaju prikazana zastupljenost/frekvencija tako okrupljenih kodova. U drugom slučaju je na građu prikupljenu otvorenim pitanjima primijenjena **unaprijed pripremljena kodna lista** te je u izvještaju prikazana zastupljenost/frekvencija pojedinog koda.

Posljednja metoda prikupljanja podataka korištena u ovoj studiji jest provedba dubinskih intervjua s osobama koje rade s mladima ispred afirmiranih udruga mladih. Struktura realiziranog uzorka

---

⁴ Preuzeta sa sljedeće adrese: <http://data.gov.hr/dataset/registar-udruga>.

⁵ Iako se mladim osobama smatraju one u dobi od 15 do 30 godina, zbog ograničenja vezanih uz Uredbu o zaštiti osobnih podataka ovo istraživanje je provedeno na uzorku mladih u dobi od 16 do 30 godina.

također je predstavljena u sklopu Poglavlja 4. Sama analiza provedena je **kombinacijom strukturalnog i opisnog kodiranja** (Saldaña, 2009, str. 66–73), na način da je prvo detaljno pregledano nekoliko intervjua, nakon čega je razvijena preliminarna kodna lista. Ona se uglavnom sastojala od strukturalnih kodova koji su uvelike odražavali teme intervjua, a onda i istraživačke zadatke koje je trebalo ispuniti. Međutim, svaki strukturalni kod dopunjen je listom deskriptivnih kodova, što je omogućilo da se sami iskazi kodiraju konkretnije i preciznije. Nakon što je kompletna građa kodirana te je pročišćena i sistematizirana lista deskriptivnih kodova, neki od strukturalnih kodova (skupa s pripadajućim deskriptivnim) eliminirani su iz daljnje analize ako nisu uključivali sadržaj odgovarajuće kvalitete. Konačno, u zadnjem koraku analizirana je mogućnost koherentnog spajanja većeg broja strukturalnih kodova, što se uglavnom pokazalo nepotrebnim jer su obuhvatom i dubinom građe uglavnom bili na razini koherentnih kvalitativnih kategorija koje su potom prikazivane u istraživačkom izvještaju.

2.3. Ograničenja studije

Vjerojatno najvažnije ograničenje studije odnosi se na **uzorak provoditelja aktivnosti rada s mladima koji se odnosio samo na udruge mladih i za mlade**, ali ne i na javne te privatne provoditelje takvih aktivnosti. Iako i nalazi ove studije doista potvrđuju kako udruge mladih i za mlade provode veliku većinu rada s mladima u Hrvatskoj, buduća istraživanja na ovom polju bi trebala obogatiti i mapiranjem te analizom praksi izvoditelja rada s mladima koji nisu po pravnom obliku udruge, poput, primjerice, Centra za mlade Bunker u Samoboru ili Zagrebačkog centra za nezavisnu kulturu i mlade – POGON. Time bi se dodatno proširio spektar znanja o praksama rada s mladima u Hrvatskoj.

Drugo ograničenje studije proizlazi iz **kombinacije njezine sveobuhvatnosti te vrlo kratkog roka provedbe od 5 mjeseci**. Iako je kompletna građa obrađena i analizirana, ostaje prostora za dublje analitičke postupke.

Konačno, valja podsjetiti da se glavnina prikupljanja podataka odvijala tijekom travnja i svibnja 2020. kad su na snazi bile **oštre epidemiološke mjere**. Istraživački tim ocjenjuje da ta činjenica nije bitnije utjecala na izvedbu anketnih dionica, no zahtijevala je određene modifikacije u pristupu izvedbe dubinskih intervjua. Provedba je prebačena u virtualno okruženje, što se pokazalo kao solidna alternativa fizičkim sastancima. Valja napomenuti da su zbog epidemioloških rizika otkazani planirani grupni intervjui s korisnicama aktivnosti. Članovi istraživačkog tima ipak ne smatraju da je to bitnije naštetilo kvaliteti studije, posebice kad se uzme u obzir da je u realizaciji uzorak anketiranih korisnika aktivnosti dosegao 425 umjesto inicijalno planiranih 250 ispitanika.

3. PREGLED LITERATURE

Ovo poglavlje pokriva tri cjeline. Prva pozicionira istraživanje u širem institucionalnom te javno-političkom okviru. Druga razmatra ključne teorijske i konceptualne okvire relevantne u hrvatskom kontekstu. Treća predstavlja kompiliran osvrt na empirijska istraživanja o radu s mladima koja su do sada provedena u Hrvatskoj.

3.1 Širi institucionalni i javno-politički kontekst

Rad s mladima općenito, a tako i njegova profesionalizacija specifično, **predstavljaju jednu od središnjih tema politike za mlade Vijeća Europe**. Njezin ključan instrument jest Preporuka Vijeća ministara državama članicama o radu s mladima (Committee of Ministers, 2017) koja ističući važnost rada s mladima u prvi plan stavlja potrebu za razvojem i uspostavom koherentnog i fleksibilnog kompetencijskog okvira za edukaciju plaćenih i volonterskih osoba u radu s mladima (Kovačić, Baketa, & Grubišić-Čabo, 2020, str. 137). Također, ohrabrujućim se može ocijeniti činjenica da je u Nacrtu Nacionalnog programa za mlade za razdoblje od 2020. do 2024. (Ministarstvo za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku (b), n.d.) **rad s mladima prepoznat kao jedno od tematskih područja**. U aktualnom prijedlogu, područje sadrži četiri mjere: prvu koja se odnosi na razvoj standarda zanimanja radnik/ica s mladima, drugu usmjerenu razvoju neformalnih programa za obrazovanje i osposobljavanje osoba koje rade s mladima, treću koja predviđa razvoj kriterija za dodjelu državne nagrade za rad s mladima te posljednju koja predviđa (daljnju) provedbu financiranja klubova, centara i informativnih centara za mlade. Ove mjere će biti posebno zanimljivo staviti u odnos s nalazima i preporukama proizašlim iz ove studije, što će i biti napravljeno u zaključnom poglavlju. Konačno, valja napomenuti i da politika Europske unije snažno prepoznaje i podržava rad s mladima na institucionalnoj razini, premda u pravilu nešto manje izravno. Konkretno, u važećoj Strategiji Europske unije za mlade (Council of the European Union, 2018) rad s mladima nije izdvojen kao posebno područje ili cilj, no osobe koje rade s mladima se smatraju jednim od ciljnih skupina Strategije, a rad s mladima jednim od bitnih instrumenata njezine realizacije.

Valja ipak podsjetiti da unatoč bogatoj praksi rada s mladima u Hrvatskoj, a koja će po prvi puta biti sveobuhvatno analizirana u sklopu ove studije, zasad ne postoji službena i široko prihvaćena definicija ovog područja, odnosno djelatnosti. Stoga se istraživački tim primarno vodio okvirom postavljenim Preporukom Vijeća ministara Vijeća Europe (Committee of Ministers, 2017):

Rad s mladima širok je pojam i obuhvaća velik raspon aktivnosti društvene, kulturne, obrazovne, ekološke i/ili političke prirode koje se provode s mladima i za mlade, u skupinama ili pojedinačno. Osobe koje rade s mladima plaćene su ili volontiraju, a njihov se rad temelji na neformalnim i informalnim procesima učenja usmjerenim prema mladima i dobrovoljnom sudjelovanju. Rad s mladima zapravo je društvena praksa zato što podrazumijeva rad s njima i društvima u kojima žive te im olakšava aktivno sudjelovanje i uključivanje u njihove zajednice i donošenje odluka.

Ova je definicija, s ciljem jačanja pouzdanosti odgovora, predstavljena osobama koje su ispunjavale anketu udruga, opće populacije mladih te korisnika. S ciljem dodatnog razjašnjavanja, nadopunjena je ovim pojašnjenjima i primjerima:

To znači da isti tip aktivnosti, ovisno o metodičkom pristupu i tematskoj usmjerenosti može, ali i ne mora predstavljati rad s mladima. Npr. radionica snimanja filma, sportski trening ili informatički tečaj sami po sebi nisu rad s mladima. To je slučaj ako je svrha tih aktivnosti isključivo stjecane stručnih kompetencija povezanih s izvedbom tih aktivnosti (primjerice: kako koristiti kameru). Međutim, ako je svrha tih aktivnosti širi osobni razvoj mladih i/ili rješavanja nekih problema zajednice, ona ih možemo kategorizirati kao rad s mladima.

PRIMJERI RADA S MLADIMA: radionica na kojoj mladi uče snimati filmove o problemima lokalnih zajednica, sportski trening na kojem mladi uče o nenasilnim rješavanjima konflikta te informatički tečaj na kojem mladi uče o izradi web stranica za kvalitetno informiranje drugih mladih.

Ključni elementi koje se težilo podcrtati ovim okvirom **su individualna usmjerenost, ali i širi društveni učinci rada s mladima**. Također, naglašena je i uloga rada s mladima u razvoju kritičkog mišljenja. Ovi elementi dobro rezoniraju u svjetlu činjenice da je za uspon rada s mladima bila važna paradigma društvenog ulaganja (na engleskom: *social investment*) koja je dobila na važnosti 80-ih godina prošlog stoljeća te se razvila na kritici tradicionalne države blagostanja na Zapadu. Točnije, za razliku od paradigme socijalne države u kojoj se građane prvenstvo gleda kao vlasnike određenih prava, ideja društvenog ulaganja prvenstveno je svojevrsni „povrat“ od mladih koji će (samostalno) osigurati vlastitu dobrobit (Taru, 2019, str. 7).

3.2. Teorijsko-konceptualni okviri u hrvatskom kontekstu

Temeljem sveobuhvatnog pregleda međunarodne literature, Kovačić & Ćulum (2015, str. 38) operacionaliziraju **10 ključnih načela** rada s mladima:

1. Promocija autonomije, slobode i odgovornosti mlade osobe;
2. Partnerski odnos između mladih i radnika s mladima;
3. Usmjerenost na proces i otvorenost za nova učenja;
4. Upotreba neformalnih metoda učenja i stvaranje uvjeta za informalno učenje;
5. Fleksibilnost i inovativnost;
6. Utemeljenost na potrebama;
7. Interdisciplinarnost i krossektoralnost;
8. Fokus na humanističkim vrijednostima ravnopravnosti, interkulturalnosti; ljudskih prava, poticanja nenasilja i izgradnje mira;
9. Zabavnost sadržaja;
10. Kompetentnost i profesionalnost radnika s mladima.

Ova načela osnova su za operacionalizaciju pitanja koje se našlo u sva tri anketna upitnika: za udruge, korisnike te opću populaciju mladih (poglavlja 4–6).

Nadalje, na razvoj rada s mladima u Hrvatskoj dobro se može primijeniti široko prihvaćeni **koncept ovisnosti o putu** (na engleskom: *path dependence*) prema kojemu ishodi ranijih procesa kreiranja institucija i politika s jedne strane usmjeravaju, a s druge ograničavaju spektar budućih razvojnih mogućnosti. U tom smislu valja imati na umu da literatura obično prepoznaje četiri faze razvoja rada s mladima u Hrvatskoj (Bužinkić, Ćulum, Horvat, & Kovačić, 2015, str. 37–43; slično u: Kovačić & Ćulum, 2018). Prva se veže uz rane 90-te, djelovanje mirovnih organizacija i grupa te konkretno, djelovanje kroz Antiratnu kampanju. Drugo razdoblje započinje završetkom ratnih zbivanja kada počinje dominirati širok spektar programa neformalnog obrazovanja koji su s jedne strane nastojali popunjavati brojne manjkavosti formalnog obrazovnog sustava, a s druge dodatno afirmirati vrijednosti prve faze (nenasilna komunikacija, izgradnja mira i slično). Demokratske promjene 2000-ih predstavljale su poticaj stvaranju sljedeće faze razvoja rada s mladima koji se veže uz intenzivne procese formalnog i neformalnog umrežavanja udruga mladih i za mlade. U tom periodu, uz postojeće afirmirane nacionalne organizacije koje su postojale u socijalizmu (primjerice: Savez izviđača Hrvatske, Hrvatska glazbena mladež, Hrvatski ferijalni i hostelski savez), dolazi do stvaranja novih nacionalno relevantnih saveza udruga, poput Mreže mladih Hrvatske (nadalje: MMH), Saveza udruga Klubtura te Zajednice informativnih centara za mlade u Hrvatskoj (nadalje: ZICM). Ove organizacije počinju bitno dinamizirati arenu nacionalne politike za mlade koja je u tom razdoblju obilježena i relativno participativnim procesom izrade prvog strateško-programskog dokumenta u području mladih, Nacionalnog programa djelovanja za mlade 2003.–2008.⁶ Osim toga, navedene organizacije su i same postale važni pružatelji rada s mladima, posebice afirmirajući metodološku inovaciju važnu za hrvatski kontekst: umrežavanje. Recentni period je povezan s posljednjim razvojnim razdobljem, koje se povezuje s projektnom usmjerenošću (te uvjetovanošću) rada s mladima u Hrvatskoj.

Ovakav razvoj rada s mladima od velike je pomoći u razumijevanju **njegovih ključnih odrednica danas**, a kao što su dominacija neprofitnih provoditelja, snažna zastupljenost neformalnog obrazovanja kao oblika rada s mladima, uvjetovanost projektnim financiranjem uz kontinuitet značajnih administrativnih zahtjeva koji se stavljaju pred provoditelje te relativno visok stupanj sektorske samoorganizacije u području politike za mlade; što se ne može reći za srodno područje rada s mladima. Mnoge od ovih tema pojavit će se kao istraživački nalazi, naročito u Poglavlju 4 koje se bavi udrugama mladih i za mlade.

---

⁶ Još jedan dokaz u prilog relativne veće političke težine područja mladih u razdoblju ranih 2000-ih predstavlja i činjenica da je Nacionalni program djelovanja za mlade 2003.–2008. jedini takav koji je usvojen na razini Sabora, a ne samo Vlade.

Zanimljivo je primijetiti kako, naročito u aspektu središnje uloge neprofitnog sektora u pružanju rada s mladima, **hrvatsko iskustvo predstavlja dio šireg trenda karakterističnog za države Istočne i Jugoistočne Europe**. Pritom je važno napomenuti i da unutar te grupe postoje neke bitne razlike u odnosu države i organiziranog sektora mladih. Tako primjerice za razliku od Hrvatske u kojoj ne postoje nikakvi formalni aranžmani između države i pojedinih udruga mladih i za mlade vezano uz pružanje rada s mladima, Nacionalna asocijacija praktičara omladinskog rada (nadalje: NAPOR) u Srbiji, uz odobrenje resornog ministarstva, preuzima brojne funkcije koje su u zapadnim zemljama obično rezervirane za institucije javnog sektora, poput educiranja i certificiranja osoba koje rade s mladima te (dobrovoljne) akreditacije organizacija koje rade s mladima (O'Donovan, 2019, str. 25–28).

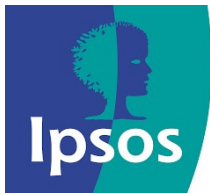
Kad je riječ o tipovima rada s mladima, još uvijek najprikladnijom se nameće klasifikacija koju navode Kovačić & Ćulum (2015, str. 45–47), a koja obuhvaća sljedećih **8 tipova rada s mladima**:

1. Neformalno obrazovanje u radu s mladima;
2. Međunarodni rad s mladima;
3. Otvoreni rad s mladima;
4. Aktivizam i sudjelovanje mladih;
5. Vršnjačka edukacija;
6. Socijalno uključivanje mladih;
7. Aktivnosti slobodnog vremena;
8. Informiranje i savjetovanje.

Osim toga, autori navode i **3 mjesta njegove uobičajene provedbe**: klubovi mladih, centri za mlade te informativni centri za mlade.

Iako autori naglašavaju kako se radi o klasifikaciji razvijenoj kroz *bottom-up* konzultativne procese koja nije empirijski testirana, valja napomenuti kako se **ona sadržajno velikim dijelom preklapa i s drugim sličnim konceptualizacijama koje nalazimo u literaturi** (Institute for Social Work and Social Education, 2008; prema Bužinkić, Ćulum, Horvat, & Kovačić, 2015, str. 35; European Commission, 2015, str. 13). Zato su ovdje navedeni tipovi rada s mladima kroz primjere dodatno operacionalizirani te uključeni u sva tri anketna ispitivanja. Isto vrijedi i za mjesta izvedbe rada s mladima. Referetni nalazi su dostupni u pogavlja 4–6.

Nadalje, potrebno je razmotriti **pitanje profesionalizacije rada s mladima** koje je u fokusu ove studije. Prvi element kojem treba posvetiti značajnu pozornost jest obrazovno–profesionalni status osoba koje rade s mladima. Njihov status se uređuje u pravilu na dva načina: kao zanimanje (na engleskom: *occupation*) ili kao profesija (na engleskom: *profession*). Zanimanje se odnosi na svaki posao koji osobi donosi prihode te je uvjetovan prvenstveno potrebama poslodavaca, a oslanja se obično na procese i nomenklaturu kvalifikacijskih okvira. Za profesiju karakterističan puno veći stupanj kontrole postojeće profesionalne zajednice (na engleskom: *insiders*) nad tim tko i pod kojim uvjetima može ući u njihove redove (Taru, 2019, str. 10). Pristup radu s mladima u europskim državama bitno se razlikuje pa postoje

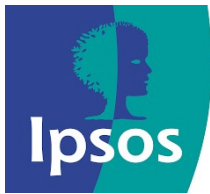

primjeri država u kojima se o radu s mladima može govoriti kao o posve uređenoj profesiji do druge krajnosti poput Hrvatske gdje nije prepoznat niti na razini zanimanja. Zanimljivo je da istraživanja provedena na europskoj razini pokazuju kako vrlo malen broj mladih u referentno zanimanje ulazi putem karijernog savjetovanja, a što ukazuje na određeni tip socijalne zatvorenosti karakterističan za profesije (Kilakoski, 2019, str. 11).

Zanimljivo je razmotriti i **specifičnosti obrazovanja osoba koje rade s mladima**. U tom kontekstu važno obilježje učenja, a istovremeno integracije u zajednicu osoba koje rade s mladima je iz vizure praktičara „učenje kroz pripadanje“ (na engleskom: *learning as belonging*), što se na praktičnoj provedbenoj razini operacionalizira kroz neki vid intenzivnog učenja kroz rad. To omogućava da se uz razvoj bitnih znanja i vještina gradi snažan osjećaj pripadnosti određenoj zajednici, što je još jedno važno obilježje profesija. U tom kontekstu za mnoge osobe koje rade s mladima formalno obrazovanje nije bila točka ulaska u zanimanje/profesiju, već su to obično neformalni programi obrazovanja u kojima su sudjelovali prije negoli su se opredijelili za svoj karijerni put (Kilakoski, 2019, str. 11–12). Istovremeno, osobe koje rade s mladima nerijetko se susreću s ozbiljnim problemim izostanka profesionalne ekvivalencije sa srodnim zanimanjima poput socijalne pedagogije, socijalnog rada, a ponekad psihologije. Točnije, predstavnici tih profesija u pravilu zadržavaju svoj profesionalni status u situacijama kad provode rad s mladima, dok osobe koje rade s mladima obično ne ostvaruju taj tip društveno–ekonomskih nagrada. Točnije, ili im je pristup srodnim profesijama vidno otežan, ili ih se u slučaju obavljanja referentnih poslova primarno promatra kao socijalne radnike, pedagoge ili psihologe (O'Donovan, 2019, str. 31). To otvara raspravu o odgovarajućim modelima priznavanja, odnosno certificiranja statusa osoba koje rade s mladima.

Ovo se pitanje obično rješava na **jedan od dva načina**: dizajniranjem programa u formalnom obrazovanju i osposobljavanju te certificiranjem određenih neformalnih programa (O'Donovan, 2019, str. 20–28). Kad je riječ o formalnom obrazovanju, važno je voditi računa o dvije bitne odrednice. Prvo, osobe koje provode rad s mladima diljem Europe su obično viskoobrazovane (Kilakoski, 2019, str. 10). I drugo, rad s mladima dosta rijetko postoji kao izdvojen visokoobrazovni program. On je češće uklopljen u širi koncept studija o mladima (na engleskom: *youth studies*) ili okvire srodnih kvalifikacija poput (socijalne) pedagogije, socijalnog rada, te rjeđe sociologije ili psihologije (O'Donovan, 2019, str. 21–23).

Nadalje, važno je određeni prostor ovog pregleda posvetiti **pitanjima osiguranja kvalitete u radu s mladima**. Prema postojećoj literaturi, postoje dvije osnovne skupine instrumenata usmjerenih osiguranju kvalitete. **Prvi** su okviri osiguranja kvalitete na nacionalnoj ili regionalnoj razini koji mogu poprimati različite formate, od primjerice specifičnih kriterija prilikom vrednovanja zahtjeva za financijskom potporom, periodičkih (volonterskih ili obveznih) evaluacija osoba koje rade s mladima te (volonterskih ili obveznih) akreditacija organizacija koje provode rad s mladima. Ovaj oblik osiguranja kvalitete poprima zaista puno različitih formata te se provodi na različitim razinama upravljanja: lokalnoj, regionalnoj te nacionalnoj. **Druga skupina** su kompetencijski okviri koji se u pravilu materijaliziraju ili kao standardi zanimanja/profesija na nacionalnoj razini, ili neki vid formalnog priznavanja stečenih kompetencija; primjerice, kroz službenu certifikaciju određenih programa

neformalnog obrazovanja od strane resornih nadležnih institucija. Ipak, treba naglasiti kako se čini da standardi kvalitete nisu opće mjesto u europskom radu s mladima. Tako prema nalazima recentne utjecajne studije samo 18 od 41 zemlje podvrgnute mapiranju ima takav tip instrumenata, od toga je u 13 slučajeva on utemeljen u formalnom dokumentu na nacionalnoj razini. Važno je napomenuti da je primjena ovih instrumenata obično u rukama ovlaštenih javnih tijela, no da nisu rijetke situacije u kojima važnu ulogu igraju i nacionalna udruženja osoba koje rade s mladima, poput NAPOR-a u Srbiji te udruženja KEKS u Švedskoj (O'Donovan, 2019, str. 33–38).

Konačno, ovaj segment pregleda literature privodimo kraju kratkim osvrtom na **prakse samoorganiziranja osoba** koje rade s mladima u Europi. Ono poprma tri najvažnija oblika. Prvi je stvaranje posebnih tematskih udruženja osoba koje rade s mladima. Drugo je stvaranje mreža/platformi pružatelja rada s mladima. Dakle, razlika između prvog i drugog oblika je da prvi prvenstveno okuplja osobe, a drugi organizacije. Konačno, postoje i organizacije koje nemaju za cilj postizanje široke reprezentativnosti, no naglasak u radu stavljaju na potporu razvoju rada s mladima (centri za mlade, fondacije i slično). Neki vid samoorganiziranja postoji u 24 od 41 europske zemlje pokrivene recentnim istraživanjem te ima različite funkcije. Prva i najčešća je educiranje te podrška osobama i organizacijama koje rade s mladima, a druga je zagovarački te lobistički rad s ciljem afirmacije rada s mladima. U dijelu europskih zemalja u kojima se osobe koje rade s mladima zapošljavaju u javnom sektoru prisutan je i sindikalni rad. Konačno, korisno je spomenuti i međunarodno organiziranje pružatelja različitih usluga u radu s mladima, gdje su najvažniji Europska konfederacija klubova mladih (ECYC), zatim Europska mreža centara za mlade (ENYC), Europska agencija za informiranje i savjetovanje (ERYICA) te Profesionalni otvoreni rad s mladima (POYWE). Te međunarodne asocijacije u pravilu pružaju podršku svojim nacionalnim članicama te surađuju s međunarodnim akterima poput Vijeća Europe, Europske komisije te Europskog foruma mladih na temama od zajedničkog interesa.

3.3. Empirijska istraživanja o radu s mladima u Hrvatskoj

Postoji vrlo ograničen broj empirijskih istraživanja o radu s mladima u Hrvatskoj. Stoga, treba krenuti s **pionirskim radom** (Morić & Puhovski, 2012) koji je postavio okvir budućim istraživanjima kroz uglavnom ispravnu identifikaciju tipova i oblika rada s mladima, njegovu uvjetovanost projektnim ciklusom, izrazitu zastupljenost programa neformalnog obrazovanja u ukupnoj ponudi, manjak priznavanja kompetencija te profesionalnog statusa osoba koje rade s mladima.

Drugi značajan rad koji sveobuhvatno pokriva područje rada s mladima, a naročito je bitan za njegovu profesionalizaciju, jest **Anketa o standardu zanimanja radnik/ica s mladima** (Hrvatski zavod za zapošljavanje, 2016). Nalazi te studije bili su iznimno instruktivni za pripremu instrumenata ovog istraživanja pa stoga, bez ambicije za postizanjem sveobuhvatnosti, izdvajamo nekoliko ključnih. Dakle, nalazi Ankete o standardu zanimanja jasno su ukazali da rad s mladima uglavnom provode mikro poslodavci (do 5 zaposlenih) u neprofitnom privatnom sektoru. Oni ukazuju na iznimno veliku zastupljenost programski profiliranih udruga u području socijalnog uključivanja (naročito rada s mladima s poremećajima u ponašanju) što s jedne strane predstavlja potvrdu važnosti ovog tipa rada s

mladima u hrvatskom kontekstu, ali predstavlja i nalaz koji treba uzeti s određenom rezervom. Naime, uzorak ispitivanih udruga Hrvatski zavod za zapošljavanje formirao je na temelju unaprijed definirane liste dostavljene od strane MDOMSP-a, što je moglo dovesti do određene nadzastupljenosti udruga takvog programskog profila.

Kad je riječ o **ključnim poslovima** osobe koja radi s mladima, ispitanici ove studije najčešće su navodili sljedeće: upravljanja projektnim ciklusom, organiziranja i provođenja različitih radionica, programa i edukacija za mlade, provođenja individualnog i grupnog savjetovanja mladih, osmišljavanja, organiziranja i provođenja aktivnosti za mlade, praćenja i evaluiranje rada i administrativnih poslova (Hrvatski zavod za zapošljavanje, 2016, str. 4). Ovaj popis još je jedan dokaz o važnosti projektnog rada, koji se u nekoliko varijanti (upravljanje, organiziranje, praćenje, evaluiranje, administriranje) pojavljuje u setu ključnih nalaza; dok primjerice izostaju neki elementi koje bi se u većoj mjeri moglo opisati kao „sadržajne“, poput praćenja literature i istraživanja o mladima, sudjelovanje u edukacijama, provedbe istraživanja te aktivnosti u zajednici i slično.

Kad je riječ o **znanjima i vještinama**, ispitanici u pravilu najveći naglasak stavljaju na komunikacijske i organizacijske vještine, poznavanje analize i obrade podatke, provedbu individualnog i grupnog savjetovanje, upravljanje ljudskim potencijalima, rad na računalu te osnovna znanja iz didaktike i pedagogije. Naglašena je i važnost cjeloživotnog učenja, za što je ključan preduvjet sposobnost rada i komuniciranja s drugim i drugačijim, a kao ključne generičke vještine nameću se odgovornost te orijentiranost na potrebe klijenata (Hrvatski zavod za zapošljavanje, 2016, str. 4). Ovaj set nalaza ukazuje kako se pred osobe koje rade s mladima u podjednakoj mjeri postavljaju očekivanja vezana uz projektni rad, funkcioniranje organizacije, ali i različite tipove edukativnog, programskog rada.

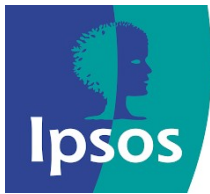
Vrlo je važan nalaz to da poslodavci u pravilu misle da se kompetencije u radu s mladima **prevladavajuće stječu kroz radno iskustvo, ali i da je za uvođenje novih osoba koje rade s mladima potrebno do tri mjeseca**. Udruge/poslodavci priželjkuju da im budući zaposlenici na području rada s mladima budu osobe sa završenim sveučilišnim diplomskim studijem (Hrvatski zavod za zapošljavanje, 2016, str. 4).

Referentna studija vrlo je informativna i korisna te u brojnim aspektima još uvijek aktualna. Uzimajući u obzir da referentni standard zanimanja nije bio izrađen, a da je to planirano Nacrtom Nacionalnog programa za mlade 2020.–2024., **nalazi ove studije mogu biti nedvojbeno iskoristivi za novu iteraciju provedbe Ankete o standardima zanimanja**. Ipak, treba imati na umu kako je došlo do značajnih izmjena u Metodologiji za izradu standarda zanimanja (Ministarstvo rada i mirovinskog sustava, n.d.). Konkretno, uz detaljnu prethodnu analizu zakonodavne, strateške i tržišne utemeljenosti, svaki novi prijedlog standarda zanimanja mora biti utemeljen i na podacima koji su prikupljeni anketnim upitnikom čija je (sveobuhvatna) struktura propisana novim prijedlogom Metodologije. Proces njegove izrade, kao i sadržaj, bitno se razlikuju od ranije prakse provedbe Ankete o standardima zanimanja. On prije svega pretpostavlja osnivanje zasebne radne skupine točno propisanog sastava⁷ koja izrađuje prijedlog

---

⁷ Radna skupina uz predstavnike predlagatelja treba uključivati poslodavce, radnike u zanimanju, predstavnike obrazovnog sustava koji sudjeluju u obrazovanju radnika u predmetnom zanimanju, stručnjake iz obrazovnog i znanstvenog sustava te predstavnike strukovnih komora te udruženja.

anketnog upitnika koji je u odnosu na raniju praksu izvedbe Ankete o standardima zanimanja gotovo posve zatvoren. Primjerice, ranije su prijedloge ključnih poslova, znanja i vještina unosili sami ispitanici, a u aktualnoj verziji takvi prijedlozi su im uglavnom ponuđeni, uz mogućnost dopune. Nadalje, podaci se prikupljaju kroz metodu tzv. vođenog anketiranja i strukturiranih razgovora, što znači da se ispitanike fizički okuplja u fokus grupe u kojima kroz raspravu te pomoć facilitatora/voditelja ispunjavaju upitnik. Ispitanici moraju biti iz redova poslodavaca koji zapošljavaju osobe predmetnog zanimanja, ali i samih radnika. Uzorci ispitanika obje skupine bi trebali biti reprezentativni u odnosu na strukturu referentnog zanimanja. Stoga je izvjesno da mogući prijedlog standarda zanimanja „osobe koja radi s mladima“ mora biti izrađen slijedom procesa koji je propisan novom Metodologijom kako bi ga referentno sektorsko vijeće razmotrilo za upis u registar zanimanja. Neovisno o tome, nalazi prethodne Ankete u kombinaciji s nalazima ove studije bi trebali predstavljati dobru osnovu za pripremu budućeg upitnika.

Na koncu, treba napomenuti kako su sustavne evaluacije uspješnosti rada s mladima u Hrvatskoj gotovo nepostojeće. Izuzetak na koji je istraživački tim naišao odnosi se na evaluaciju uspješnosti jednog projekta međunarodne razmjene mladih ograničenog obuhvata (Spetič, 2016) koja je uključivala mjerenje znanja, vještina te stavova sudionika prije i nakon sudjelovanja u projektu, uz provedbu odgovarajućih statističkih testova. Važnija od relativno povoljnih rezultata samog projekta je činjenica da ovakav tip **evaluacije efektivnosti predstavlja primjer dobre prakse** kakav je u daljnjem razvoju rada s mladima potrebno što češće reproducirati.

4. UDRUGE MLADIH I ZA MLADE

4.1. Struktura uzoraka

Kao što je navedeno u poglavlju o metodama prikupljanja, obrade i analize podataka, ova istraživačka dionica oslanjala se na anketni upitnik široko distribuiran među udrugama mladih i za mlade. Tablica 1 donosi teritorijalnu distribuciju uzorka udruga mladih i za mlade koje su sudjelovale u anketiranju.

Tablica 1: Teritorijalna distribucija uzorka udruga mladi i za mlade

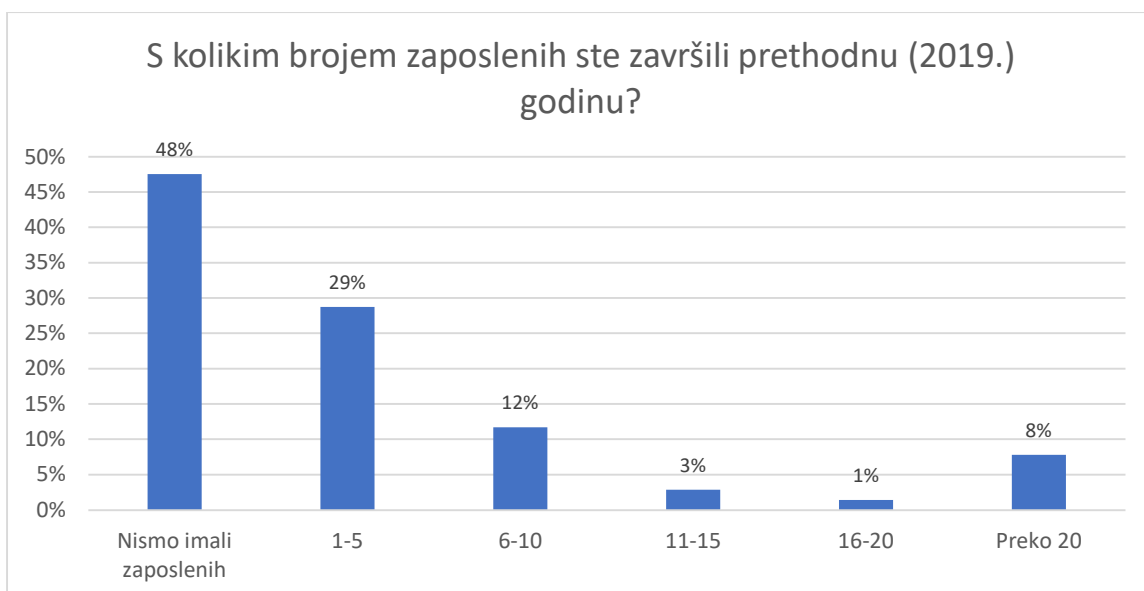
Županija	N	Postotak
Grad Zagreb	69	24%
Osječko-baranjska županija	27	10%
Splitsko-dalmatinska županija	27	10%
Primorsko-goranska županija	19	7%
Zagrebačka županija	17	6%
Koprivničko-križevačka županija	15	5%
Istarska županija	14	5%
Karlovačka županija	12	4%
Sisačko-moslavačka županija	10	4%
Varaždinska županija	10	4%
Vukovarsko-srijemska županija	9	3%
Brodsko-posavska županija	8	3%
Krapinsko-zagorska županija	7	2%
Zadarska županija	7	2%
Ličko-senjska županija	5	2%
Požeško-slavonska županija	5	2%

Županija	N	Postotak
Dubrovačko-neretvanska županija	5	2%
Međimurska županija	5	2%
Bjelovarsko-bilogorska županija	4	1%
Virovitičko-podravska županija	4	1%
Šibensko-kninska županija	3	1%
Ukupno	282	100%

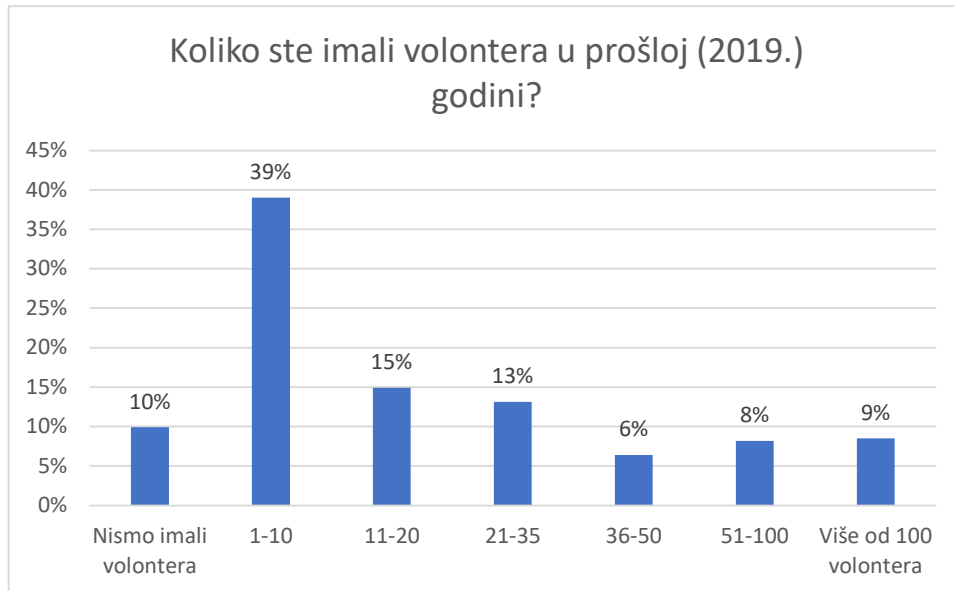
Najveći broj udruga koje su odgovorile na anketu ima sjedište u Gradu Zagrebu (24%), nakon čega slijede županije s preostalim makroregionalnim središtima (Osječko-baranjska i Splitsko-dalmatinska s 10% te Primorsko-goranska sa 7%). Najmanji udio udruga koje su sudjelovale u anketiranju sjedište ima u Bjelovarsko-bilogorskoj, Virovitičko-posavskoj te Šibensko-kninskoj županiji (po 1%).

Podaci prikazani u Grafikonu 1 ukazuju kako je **gotovo polovica udruga obuhvaćenih uzorkom prošlu godinu završila bez zaposlenih**, dok ih je nešto manje od 30% godinu završilo s 1-5 zaposlenih. Gotovo polovica udruga prethodnu je godinu završila s do 10 aktivnih volontera (Grafikon 2).

Grafikon 1: Broj zaposlenih u 2019. godini (n=282)

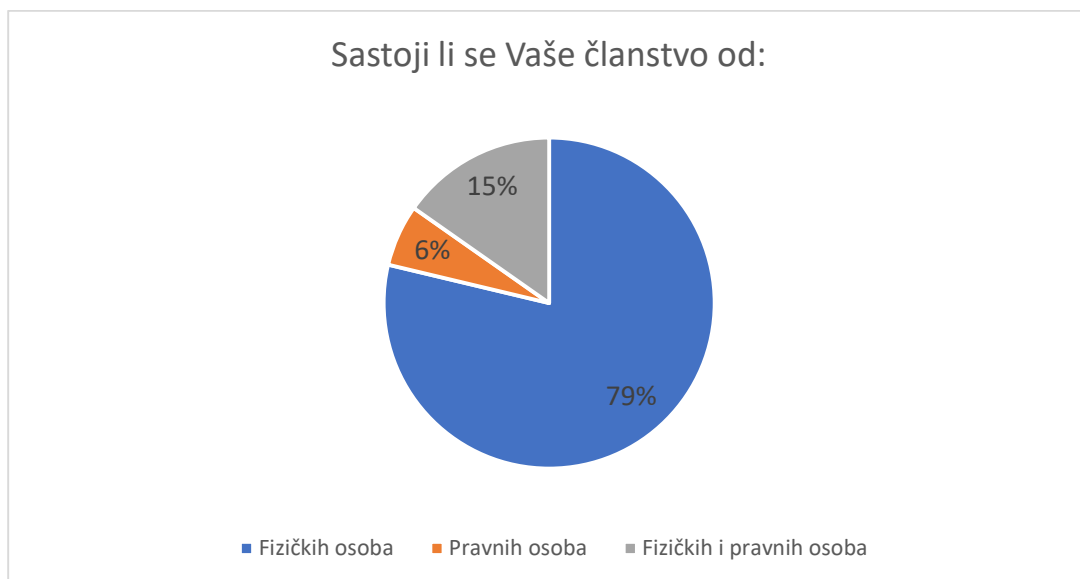

Grafikon 2: Broj volontera u 2019. godini (n=282)

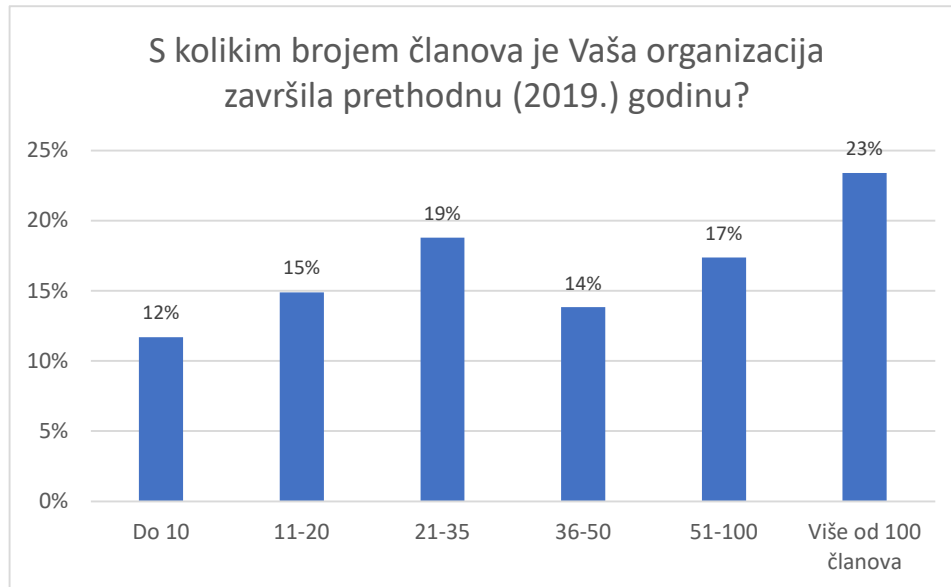

Grafikoni 3 i 4 prikazuju podatke vezano uz strukturu članstva udruga koje su obuhvaćene anketiranjem. Iz njih je vidljivo da uzorkom dominiraju udruge čije se članstvo sastoji od fizičkih osoba, premda nezanemariva petina u članstvu ima i pravne osobe (bilo isključivo, bilo u kombinaciji s fizičkim osobama). **Gotovo 77% anketiranih udruga ima do 100 članova.**

Grafikon 3: Tipovi članstva (n=282)

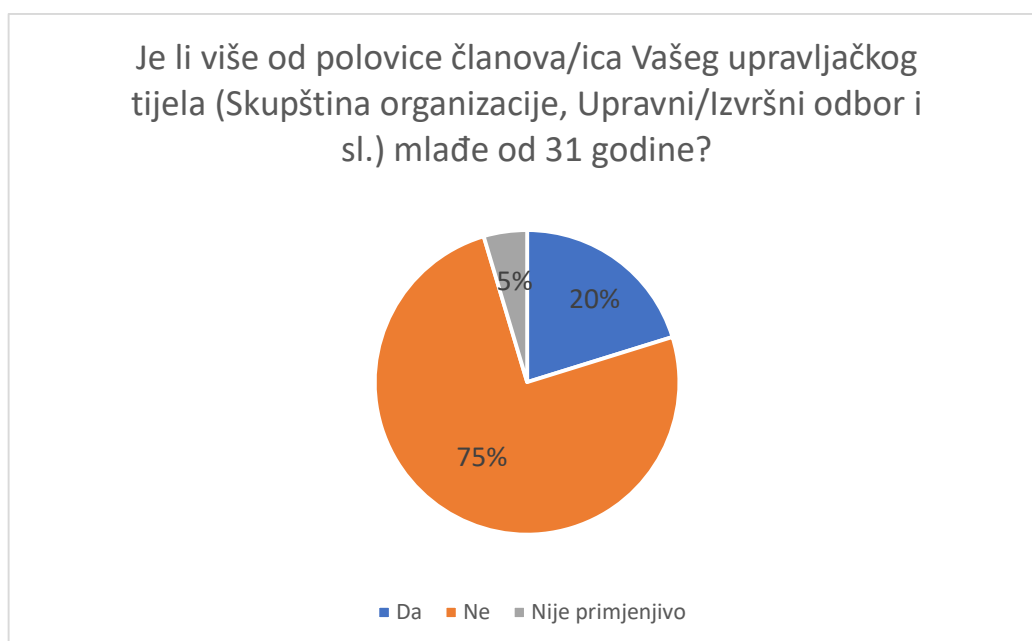

Grafikon 4: Broj članova (n=282)

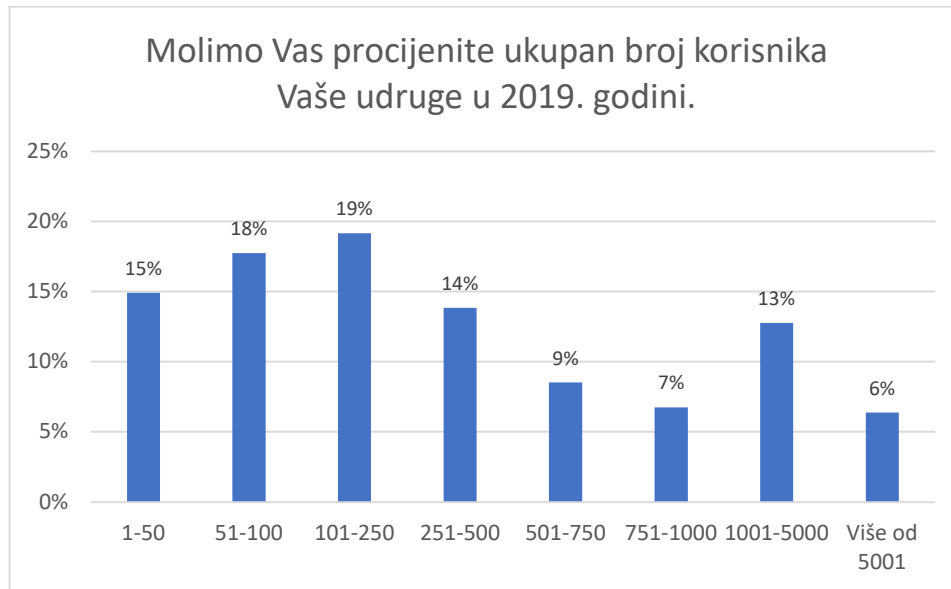
Podaci u Grafikonu 5 pokazuju kako su **tri četvrtine udruga obuhvaćenih anketiranjem zapravo udruge za mlade**, odnosno one kojima je manje od polovice članova upravljačkog tijela mlađe od 31 godine. Ovaj nalaz ukazuje kako u trenutnoj strukturi sektora mladih u Hrvatskoj udruge koje vode sami mladi predstavljaju manjinu, dok je alternativno objašnjenje da se radi o vrlo malim udrugama sa slabim kapacitetima koje se rijetko odazivaju na ovakav tip istraživanja.

Grafikon 5: Udio udruga mladih/za mlade (n=282)

Prema samoprocjeni, nešto više od polovice udruga je u 2019. **imalo do 250 korisnika, a dvije trećine do 500 korisnika**. Valja spomenuti i nezanemarivih 6% udruga koje iskazuju da su u prethodnoj godini radile s preko 5000 korisnika, što u hrvatskim okvirima predstavlja vrlo velik obuhvat.

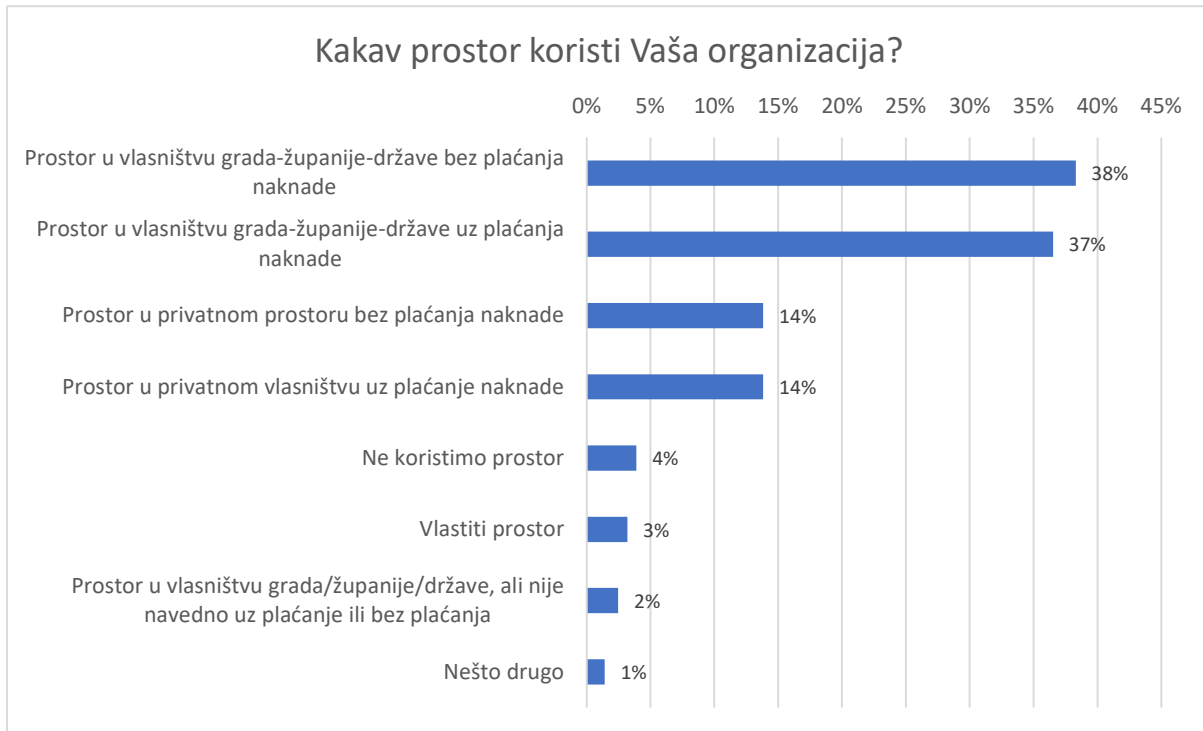
Grafikon 6: Broj korisnika u 2019. godini (n=282)

Sudeći prema zastupljenosti mladih u ukupnoj korisničkoj strukturi, **tek nešto više od petine (22%) udruga je primarno orijentirano toj skupini**; točnije, više od 75% korisnika u 2019. su im bili mladi.

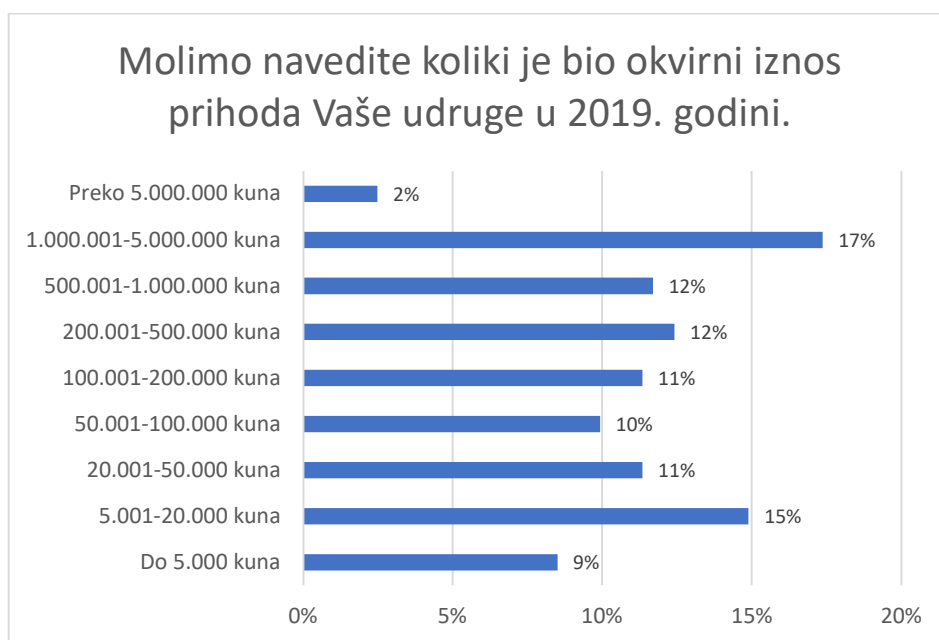
Među bitna strukturalna obilježja udruga spadaju i pitanja prostora koji koriste. Iz Grafikona 7 je vidljivo kako **većina udruga koristi javni prostor u vlasništvu grada, županije ili države (75%)**. Od toga približno polovica plaća, a polovica ne plaća najam. Nakon toga, po učestalosti odgovora slijedi korištenje privatnih prostora (28%), od čega ponovno polovica plaća, a polovica ne plaća najam. Manji udio udruga ili ne koristi prostor (4%), imaju vlastiti prostor (3%) te koriste županijski ili gradski prostor, ali bez navođenja plaćaju li najam ili ne (2%). Vjerojatno najzanimljiviji element ovih nalaza jest da oko polovice udruga obuhvaćenih anketiranjem trenutno koristi određeni javni ili privatni prostor bez ikakve naknade, pri čemu to ništa ne govori o adekvatnosti tih prostora.

Grafikon 7: Korištenje prostora (n=282)

Sljedeća strukturna odrednica udruga obuhvaćenih anketiranjem jest njihov fiskalni kapacitet, mjereno visinom prihoda 2019. Referentni nalazi prikazani su u Grafikonu 8.

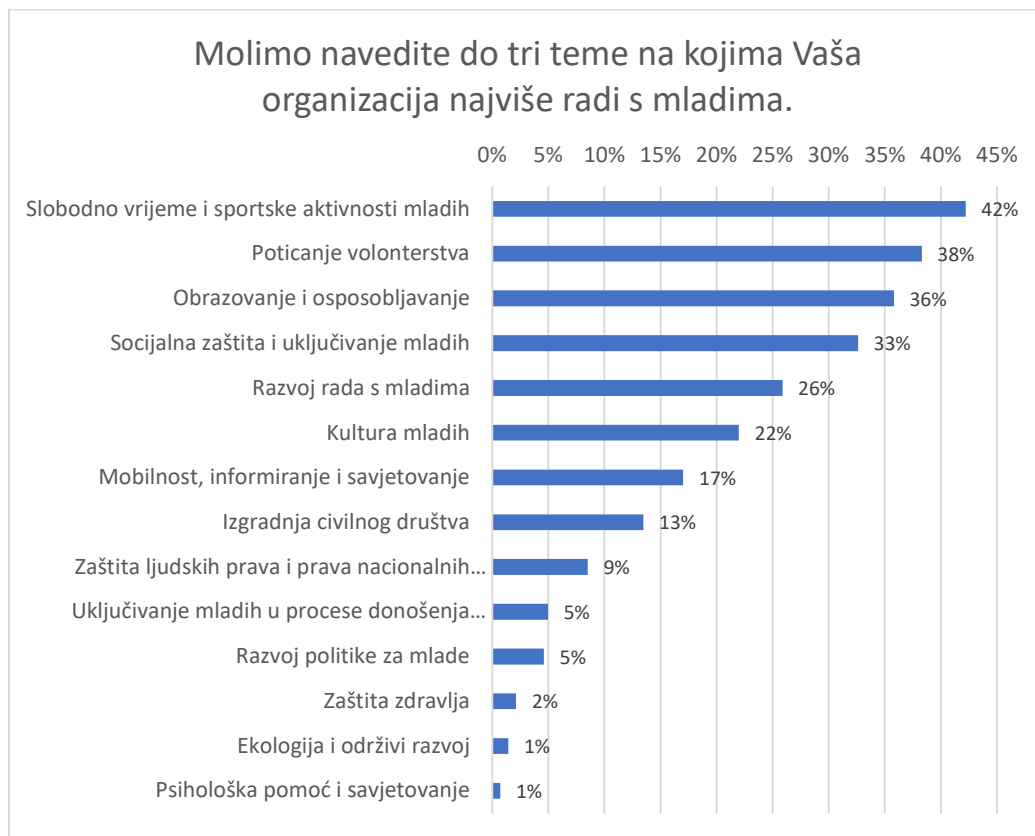
Grafikon 8: Visina prihoda u 2019. godini (n=282)

Grafikon ukazuje na **dva zanimljiva nalaza**. Komparativno gledano, najveći udio anketiranih udruga se smjestio u drugom najvišem (milijun – pet milijuna kuna; 17%) te drugom najnižem (pet do dvadeset tisuća kuna; 15%) dohodovnom razredu. Međutim, isto tako valja istaknuti da su se preostale udruge relativno ujednačeno rasporedile unutar preostalih ponuđenih prihodovnih razreda (raspon 9–12%), pri čemu je izuzetak onaj najviši (preko 5 milijuna kuna; 2%) ukazujući da je takav tip organizacija u hrvatskom sektoru mladih ipak više izuzetak nego pravilo.

Konačno, valja razmotriti i **tematski profil udruga** obuhvaćenih anketiranjem. Njima je ponuđeno da odaberu do tri teme na kojima najviše rade s mladima, a nalazi su prikazani u Grafikonu 9. Tu je vidljivo da su najzastupljenije teme koje je odabralo najmanje trećina ispitanika sljedeća: slobodno vrijeme i sportske aktivnosti (42%), poticanje volonterstva (38%), obrazovanje i osposobljavanje (36%) te socijalna zaštita i uključivanje mladih (33%).

Grafikon 9: Tematski profil udruga (n=282)

***

Uzorak od 30 udruga mladih i za mlade s čijim predstavnicima su **provedeni dubinski intervjui** odražavao je tri osnovna kriterija: tematski, teritorijalni i kvalitativni. **Prvo**, obuhvaćene su udruge različitog tematskog profila: one koje rade na području socijalnog uključivanja, izviđačke udruge, udruge s područja umjetnosti i kulture, religijske/pastoralne, zagovaračke, okolišne, sportske, udruge orijentirane na područje međunarodne suradnje te udruge s kontinuitetom pružanja usluga rada s mladima (klubovi, centri i info centri za mlade). Treba napomenuti kako u praksi ova klasifikacija nije

uvijek bila izrazito stroga jer dobar dio udruga podjednako djeluje u većem broju prethodno navedenih tematskih okvira. **Drugo**, bez nastojanja da se postigne posebna geografska reprezentativnost, pri formiranju uzorka se vodilo računa da se obuhvate organizacije koje dolaze iz različitih područja zemlje te da budu zastupljene i udruge koje djeluju u ruralnim područjima poput malih izoliranih mjesta ili na otocima. **Konačno**, cilj je bio regrutirati kompetentne sugovornike, stoga se vodilo računa o kvaliteti njihova programskog rada koja se prije stupanja u kontakt nerijetko validirala analizom sadržaja mrežne stranice i tamo priloženih materijala, kao i internetskim pretragama iz kojih se nastojalo utvrditi kakav tip aktivnosti udruge provode te s kakvim intenzitetom. Dodatni elementi kojima se potvrđivala selekcija po ovom kriteriju bio je uspjeh na natjecajima kroz koje se obično financiraju aktivnosti rada s mladima u posljednjih 5 godina te moguće članstvo u međunarodnim organizacijama. Kompletan popis udruga i sugovornika obuhvaćenih dubinskim intervjuima nalazi se u Prilogu 6.

4.2. Prakse rada s mladima

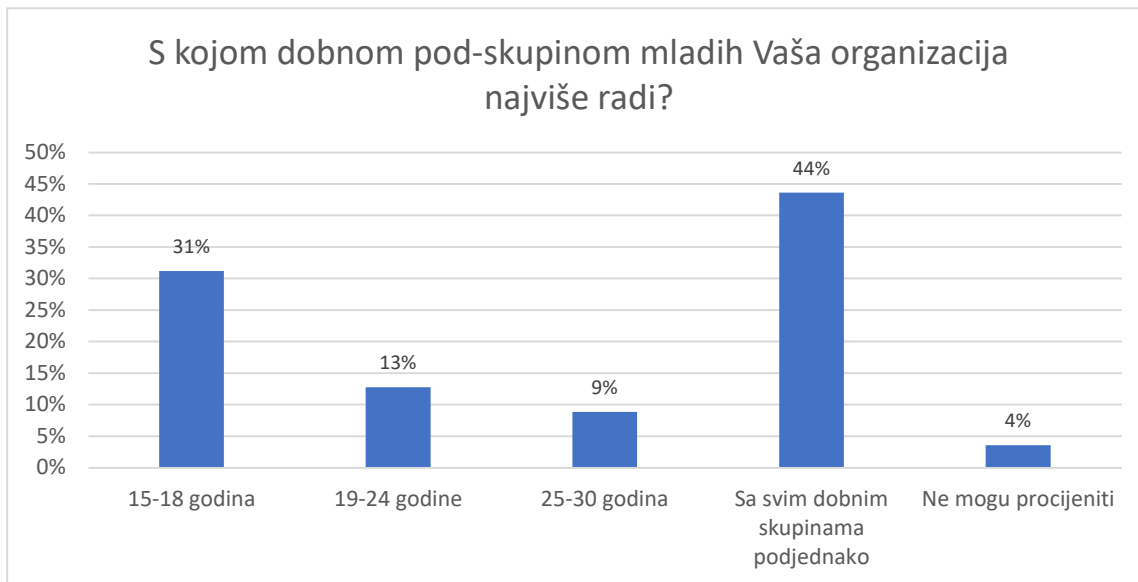
Razmatranje praksi rada s mladima logično je započeti s **analizom strukture korisnika**. Iz Grafikona 10 vidljivo je kako velika većina udruga radi primarno s općom populacijom mladih (71%), dok se preostale (29% njih) profiliraju prema nekoj od specifičnih skupina mladih. Takve udruge upitane su da naznače one specifične skupine mladih s kojima rade, te su najučestaliji odabiri učenici (46%), mladi s invaliditetom (41%) i mladi s intelektualnim poteškoćama (38%); nakon čega slijede studenti (35%), mladi s poremećajima u ponašanju (34%) te obitelji (33%).

Grafikon 10: Usmjerenost na opću populaciju ili specifične skupine mladih (n=282)

Kad je riječ o dobnoj strukturi korisnika, iz Grafikona 11 vidljivo je kako najveći udio udruga (44% njih) radi sa sve tri dobne kohorte mladih podjednako, nakon čega slijedi udio udruga primarno orijentiranih najmlađoj dobnoj kohorti 15–18 (31%).

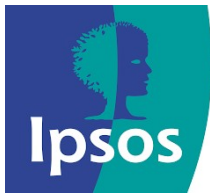
Grafikon 11: Dobna struktura korisnika aktivnosti rada s mladima (n=282)

***

Analiza iskaza udruga koje su sudjelovale u dubinskom intervjuiranju vezano uz korisničku strukturu ukazuje da postoje tri skupine, odnosno kategorije⁸. **Prvu možemo nazvati prevladavajućom** te obuhvaća one iskaze koji učestalošću, ali i dubinom te preciznošću dominiraju građom. U toj kategoriji sudionici intervjua kao ključnu ciljnu skupinu obično navode srednjoškolce, pri čemu se kao najčešći razlog za takvo opredjeljenje navodi jednostavnost regrutacije, bilo da uključuje izvedbu programa u sklopu nastavnog procesa, bilo da se suradnja sa srednjim školama koristi kao poligon za predstavljanje i promociju rada udruge. Pritom je ipak korisno napomenuti da je u nekim okolnostima ovaj tip primarne korisničke orijentacije u većoj mjeri stvar nužnosti negoli odabira, posebice u ruralnim krajevima te mjestima koja gravitiraju većim središtima s obzirom da druga važna skupina mladih – studenti; dolaze sporadično ili vrlo rijetko. Valja napomenuti da su u intervjuima zabilježene i prakse samoinicijativnih dolazaka srednjoškolaca koji pristupaju udrugama sa zahtjevima da ih uključe u volonterske i druge programe, a čini se da tu pomaže postojanje nekog tipa prepoznatljivog prostora, poput centra za mlade. Ohrabruje da značajan udio udruga prepoznaje strukovne škole kao posebno plodno tlo za izvedbu rada s mladima. Tu se sudionici obično referiraju ili na strukturu učeničkog tijela strukovnih škola, koja naročito u slučaju trogodišnjih programa u pravilu obuhvaća natprosječnu koncentraciju mladih koji se suočavaju s različitim preprekama socijalnoj uključenosti. Druga niša uključivanja udruga u rad strukovnih škola obično se odnosi na specifičnosti njihova kurikuluma. Konkretnije, s obzirom na

⁸ Ovakva kategorizacija usmjerena primarno na zastupljenost pojedinih tema bit će često korištena u daljnjoj interpretaciji nalaza intervjua. Alternativa će se obično javljati u situacijama kad je naglasak potrebno staviti na određene procese, koji će biti klasificirani te pojašnjavani po tematskoj osnovi, uz naglasak na elemente njihove međupovezanosti.

raniji planirani izlazak korisnika na tržište rada kurikulumi, odnosno planovi i programi strukovnih škola, obično uključuju sadržaje vezane uz pojedine teme s kojima njihovo osoblje obično nije posebno dobro upoznato, poput profesionalnog usmjeravanja/karijernog savjetovanja ili radničkih prava. Udruge mladih i za mlade koje se bave ovim temama u tome nerijetko vide priliku za ostvarivanje trajne i strukturirane suradnje.

Također, udruge često rade i s općom populacijom mladih do 30 godina, ali na način da su u pravilu otvorene za uključivanje i nekih predstavnika ranjivih skupina u redovni program uz njegovu odgovarajuću prilagodbu. Kad je riječ o općoj populaciji, sudionici ponekad ističu da ih češće prate tzv. „stariji mladi“, odnosno oni u dobi 25–30 pa i do 35 godina te da kao jedan od izazova u svom radu prepoznaju potrebu učinkovitijeg povezivanja s mlađim dobnim kohortama.

U drugoj su kategoriji iskazi za koje je prikladno reći da su prisutni, što znači da se sudionici na njih referiraju obično rjeđe. Međutim, iskazi nisu šturi te je ih je moguće kvalitetno opisati. U toj skupini iskaza sudionici se primjerice referiraju na mlade čije životne okolnosti obično predstavljaju neki vid prepreka punoj društvenoj integraciji. Spominju se faktori kao što su geografska izoliranost, poteškoće u fizičkom ili psihomotoričkom razvoju te siromaštvo. To je primjerice posebice izraženo u sklopu programa rada s mladima koji se financiraju kroz program Erasmus + koji u pravilu dopušta takav tip kontekstualnog pojašnjavanja različitih tipova prepreka koje mlade klasificiraju u skupinu korisnika „s manje mogućnosti“ (na engleskom: *fewer opportunities*). Kad je riječ o specifičnim skupinama s kojima se radi u srednjim školama, sudionici obično navode faktore kao što su problemi u učenju i ponašanju, blaže psihološke poteškoće, kao i široki spektar problema u obitelji. Ovdje je korisno istaknuti i zanimljivu observaciju predstavnika koji rade s ranjivim skupinama u većoj sredini kako se ovi programi ponekad nude i u komercijalnom formatu. To ukazuje da i u sredinama u kojima se izvode, nisu nužno dostupni svim mladima koji ih trebaju.

Za dio udruga, naročito onih u manjim sredinama, razlika između rada s djecom i mladima je ponekad maglovita. Ona je ponekad dio ukupne strategije društvene intervencije vođene načelom „uhvati ih dok su mladi“, no ponekad i stvar evolucije pristupa na način da su primarna ciljna skupina mladih bila djeca, što se inkrementalno proširilo na mlade.

U ovoj kategoriji treba spomenuti i studente koje udruge u svoje programe uključuju na različite načine. Neke od njih aktivnostima ciljaju specifične podskupine studentske populacije (poput studenata s invaliditetom), nekim udrugama su studenti skupina koja im jednostavno najčešće dolazi na aktivnosti, a negdje su studenti čak i svojevrsni „veterani“ koji mentoriraju mlađe generacije. Također, neke od aktivnosti rada s mladima u koje se uključuju studenti s obzirom na svoj pristup uvelike graniče sa studentskom praksom, a u manjim sredinama studenti su često sporadični korisnici aktivnosti koji se u pravilu uključuju kad se u svoja prebivališta vrte u periodima odmora od akademskih obveza.

Valja spomenuti i da dio udruga provodi i ciljane aktivnosti usmjerene mladima iz posebno ranjivih skupina, a tu su najučestalije reference na (dugotrajno) nezaposlene te mlade iz sustava alternativne skrbi. Rad s takvim skupinama je dijelu udruga temeljna misija, premda se čini da nezanemariv udio ostalih cilja na njihovo uključivanje kroz periodičke projektne prijave.

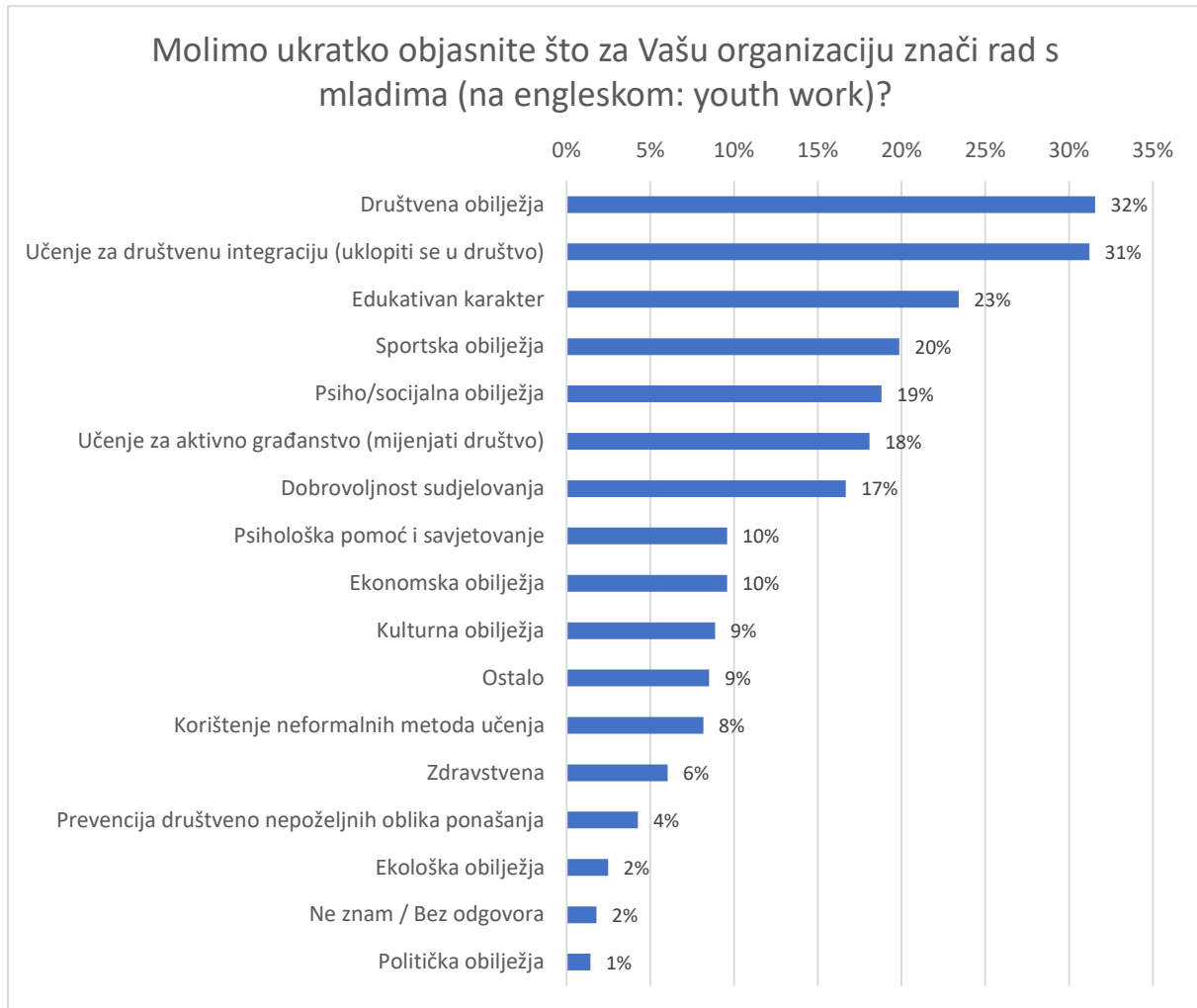
Konačno, **kategorija sporadičnih iskaza** uključuje one koji se odnose na vrlo širok spektar korisnika koje je iznimno teško smisljeno tematski sistematizirati jer su često vezani uz specifičnu strategiju intervencije pojedinih udruga. I dok tu ima nekih šire poznatih skupina, poput osoba s invaliditetom, Roma, mladih iz ruralnih krajeva, nastavnika i stručnih službi; prisutne su i neke specifične kategorije poput članova i projektnih korisnika (kojima su ponekad namijenjene drugačije aktivnosti) te „mladi alternativci“, što se obično povezuje s pripadnošću pojedinim subkulturama.

***

Sljedeći aspekt programske usmjerenosti odnosi se na razumijevanje **pojma „rad s mladima“** u udrugama obuhvaćenim anketiranjem. Konkretno, od ispitanika se tražilo da u otvorenoj formi navedu kako u svojim organizacijama razumiju taj pojam i to prije negoli im je prikazana operativna definicija koja je za cilj imala osnažiti pouzdanost odgovora u kasnijoj fazi (detaljnije pojašnjeno u Poglavlju 2). Prikupljena građa obrađena je primjenom dvije skupine kodova: onih koji se odnose na tematska te procesna obilježja rada s mladima. Kodovi vezani uz tematska obilježja koji su upotrijebljeni za potrebe ove analize su kako slijedi: politička, društvena, kulturna, ekonomska, ekološka, sportska, psihosocijalna te zdravstvena. Kodovi vezani uz procesna obilježja su: dobrovoljnost sudjelovanja, edukativan karakter, korištenje neformalnih metoda učenja, učenje za društvenu integraciju (uklopiti se u društvo), učenje za aktivno građanstvo (mijenjati društvo), psihološka pomoć i savjetovanje te prevencija nepoželjnih oblika ponašanja. Provedena je kvantitativna analiza zastupljenosti pojedinih kodova u navodima ispitanika, a nalazi su prikazani u Grafikonu 12.

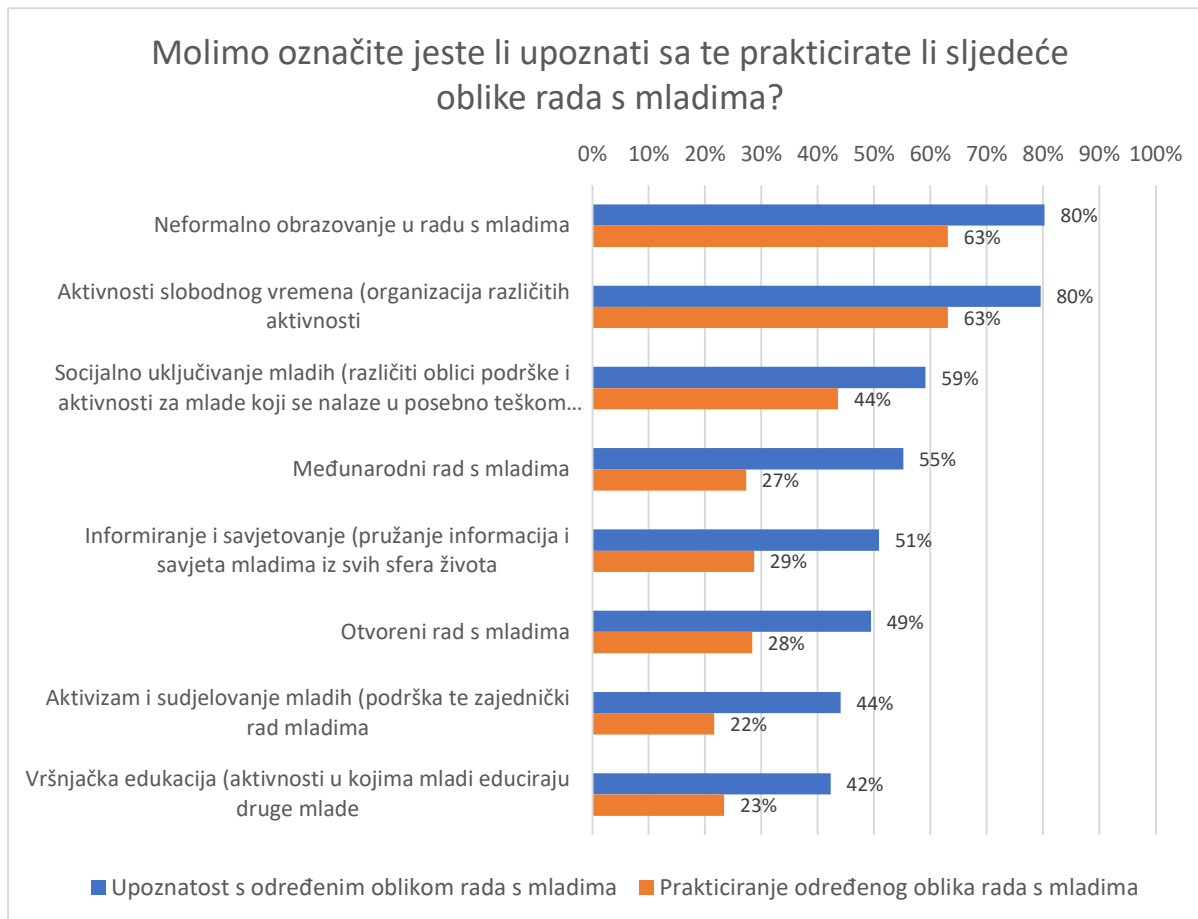
Pomalo je iznenađujuće, no svakako ohrabrujuće, što udruge u najvećoj mjeri prepoznaju relativno apstraktni karakter „društvenosti“ rada s mladima, što se očituje u činjenici da nešto manje od trećine ispitanika u svojim iskazima navodi sadržaje vezane ili uz referentni tematski kod, ili uz procesni kod koji se tiče učenja za društvenu integraciju. To pokazuje da kako dobar dio udruga ispravno identificira da je temeljna svrha rada s mladima izgradnja ne samo boljeg pojedinca, nego i društva u cjelini. Od tematskih obilježja relativno su često identificirana sportska (20%) te psihosocijalna obilježja (19%), što je dobar indikator programske orijentacije koja je najzastupljenija u uzorku anketiranih udruga. Vezano uz procesna obilježja, valja također istaknuti kako su ispitanici često identificirali ona koja doista spadaju u užu jezgru koncepta: edukativni karakter (23%), učenje za aktivno građanstvo (18%) te dobrovoljnost sudjelovanja (17%). Iz navedenog osvrta nameću se **dva glavna zaključka**. Prvo, udruge obuhvaćene ovim uzorkom imaju relativno raznoliku programsku profilaciju. Drugo, udruge u najvećoj mjeri prepoznaju neka doista ključna procesna obilježja rada s mladima, no niti jedno obilježje nije identificirano u više od trećine odgovora, a velika većina u manje od petine. To ukazuje da većina udruga obuhvaćenih uzorkom vjerojatno okvirno razumije što je rad s mladima, ali da samo rijetki mogu ponuditi sveobuhvatnu te ispravnu definiciju.

Grafikon 12: Razumijevanje pojma „rad s mladima“ – tematska i procesna dimenzija (n=282)

Sljedeći aspekti koji su ispitivani putem anketnog upitnika tiču se **upoznatosti te prakticiranja pojedinih tipova rada mladima** ranije referiranim u Poglavlju 3 (Kovačić i Čulum, 2015). Grafikon 13 sažima nalaze po navedenim dimenzijama.

Grafikon 13: Poznavanje i prakticiranje pojedinih tipova rada s mladima ⁹

Iz prikaza se može zaključiti kako **postoje tri dominantna tipa** rada s mladima unutar uzorka anketiranih udruga: neformalno obrazovanje, organizacija slobodnog vremena te socijalno uključivanje mladih; s kojima su udruge dobro upoznate te ih uglavnom prakticiraju. I u slučajevima ostalih ponuđenih tipova rada s mladima vidljivo je da se poredak upoznatosti i prakticiranja uvelike preklapaju, uz neka manja odstupanja.

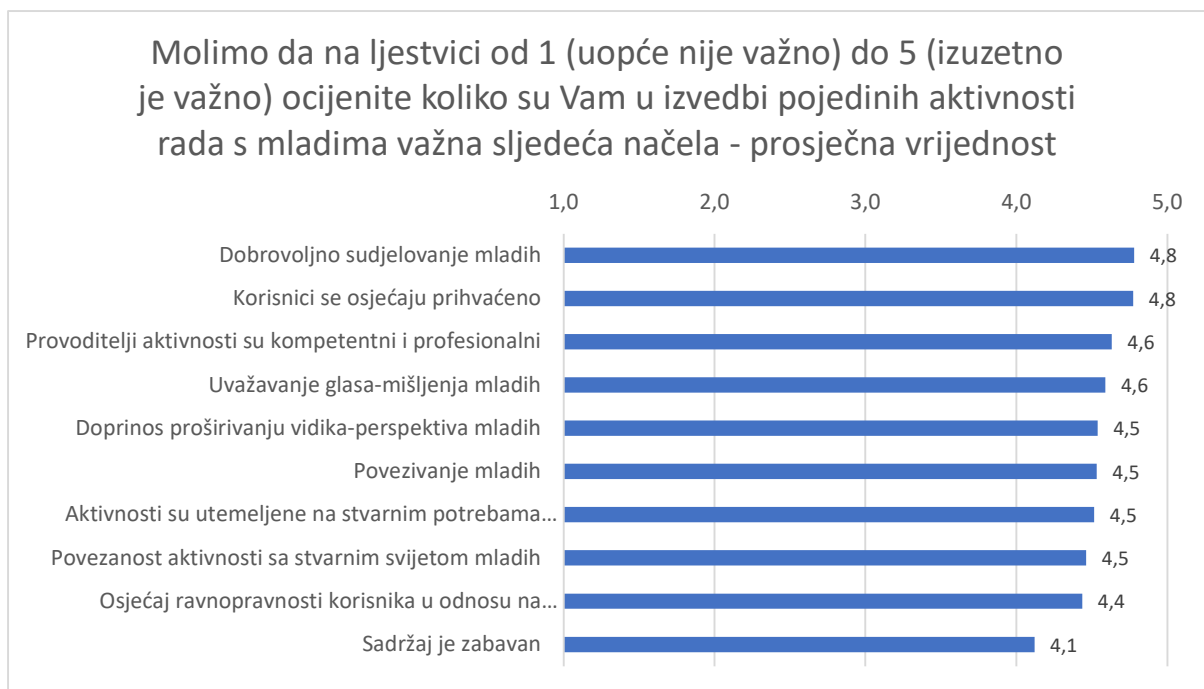
Ispitanici su također imali prilike vrednovati važnost načela rada s mladima za izvedbu njihovih aktivnosti rada s mladima¹⁰. Rezultati su prikazani u Grafikonu 14. Vidljivo je da ispitanici u prosjeku vrlo visoko vrednuju svako od ponuđenih načela; a kad bi se morala izdvojiti neka specifičnost, čini se

⁹ Poznavanje, n=279; prakticiranje, n=282.

¹⁰ Popis načela vođen je popisom 10 ključnih načela u radu s mladima koja su prikazana u Poglavlju 3. Originalni popis je modificiran na način da bude prikladan za anketno ispitivanje.

da su ipak nešto skloniji raditi kompromis oko zabavnosti sadržaja koji je dobio nešto nižu, ali još uvijek visoku prosječnu ocjenu od 4,1.

Grafikon 14: Važnost pojedinih načela u radu s mladima za aktivnosti udruge (n=282)

Sljedeći set pitanja odnosio se na **mjesta provedbe aktivnosti rada s mladima** gdje su sudionici imali priliku za svaki tip aktivnosti koju su u prethodnom pitanju označili kao prakticirajuću odabrati najčešća mjesta provedbe pri čemu su im ponuđene mogućnosti: centar za mlade, informativni centar za mlade, klub za mlade, virtualni/*online* prostor, neki drugi zatvoreni prostor, neki drugi otvoreni prostor. Rezultati za svaki tip aktivnosti prikazani su u Grafikonima 15 (i-viii).

Vidljivo je kako u slučaju svih tipova aktivnosti izuzev aktivnosti organizacije slobodnog vremena te informiranja i savjetovanja prevladava identičan poredak u pogledu prva tri izbora: aktivnosti se najčešće izvode u nekom drugom zatvorenom, nakon toga nekom drugom otvorenom te virtualnom/*online* prostoru. Prvi izuzetak su aktivnosti slobodnog vremena mladih u kojima se na treće mjesto učestalosti korištenja probijaju klubovi mladih, što u osnovi ne iznenađuje uzme li se u obzir da se radi o tipu usluga primarno orijentiranim slobodnom vremenu mladih. Drugi je izuzetak informiranje i savjetovanje kod kojeg se na drugo mjesto učestalosti probila virtualna varijanta provedbe, a treći centri za mlade. **Zanimljiva je, te vrijedna daljnjeg istraživanja,** činjenca da su informativni centri za mlade najrjeđe korištena mjesta provedbe svih tipova rada s mladima, čak i informiranja i savjetovanja, što bi im u osnovi trebala biti temeljna svrha.

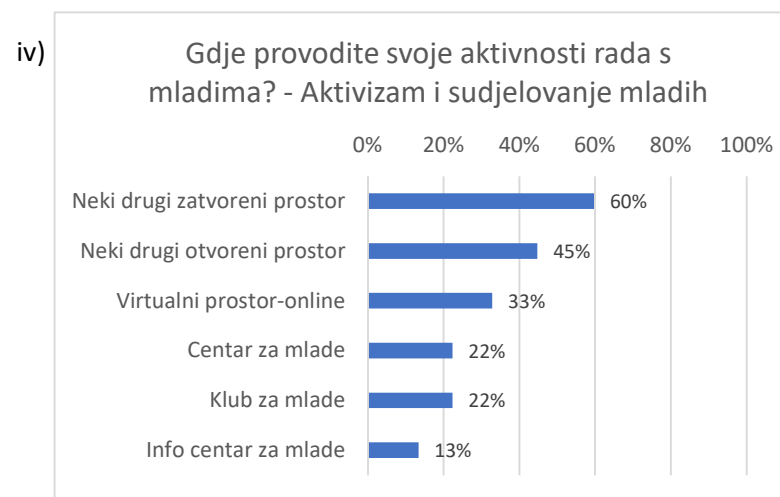
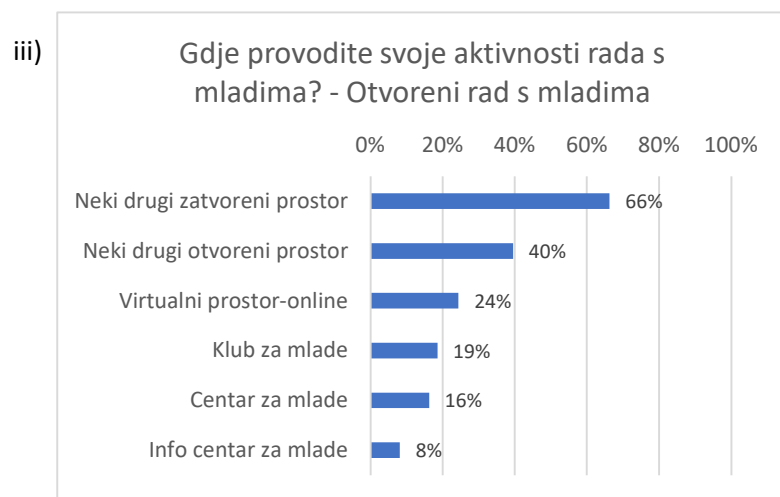
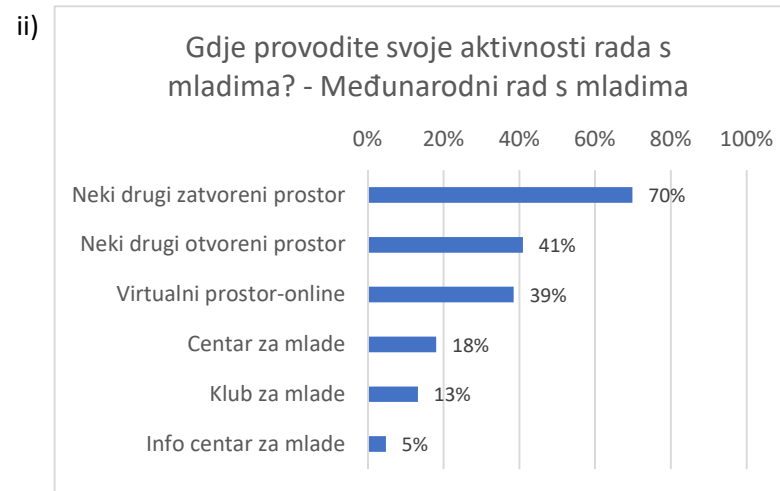
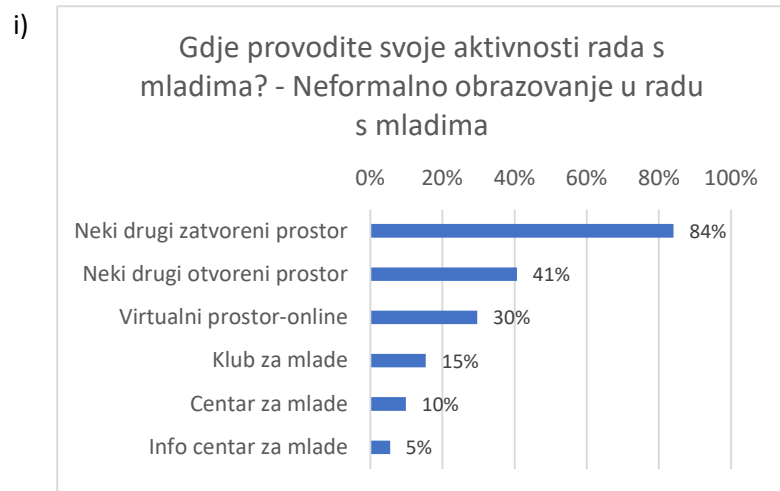
Kad je riječ o ostalim zatvorenim prostorima koje udruge koriste za provedbu aktivnosti rada s mladima, najčešće se navodi vlastiti prostor udruge, izuzev u slučaju vršnjačke edukacije koji se obično veže uz

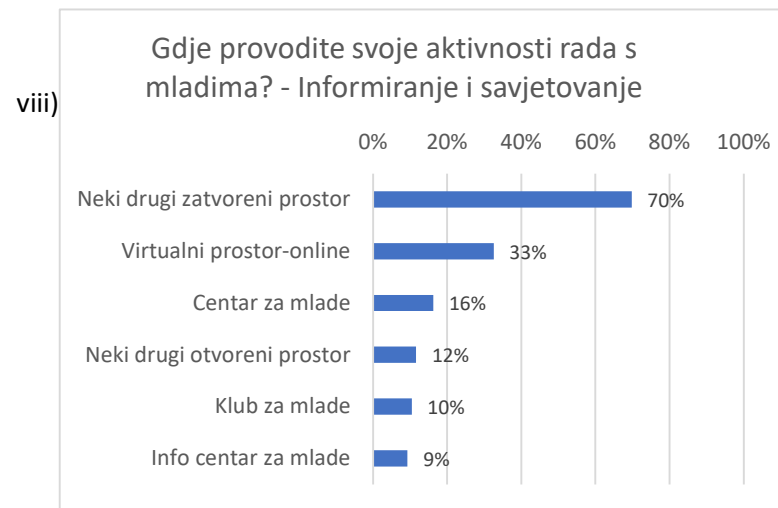
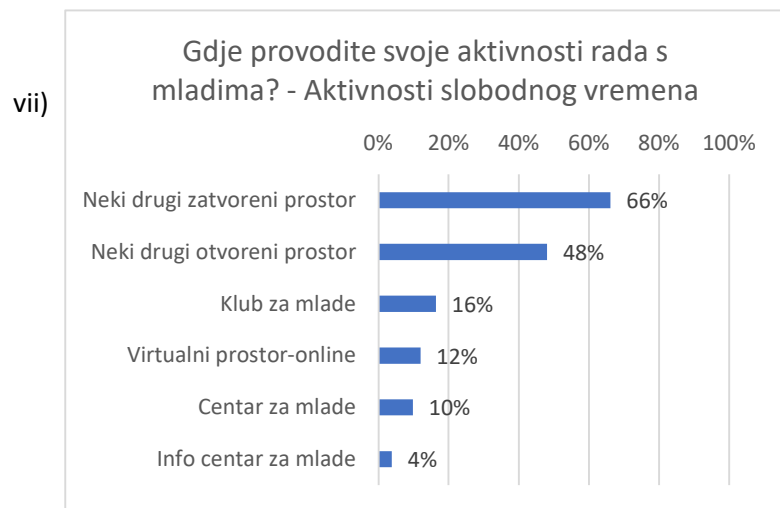
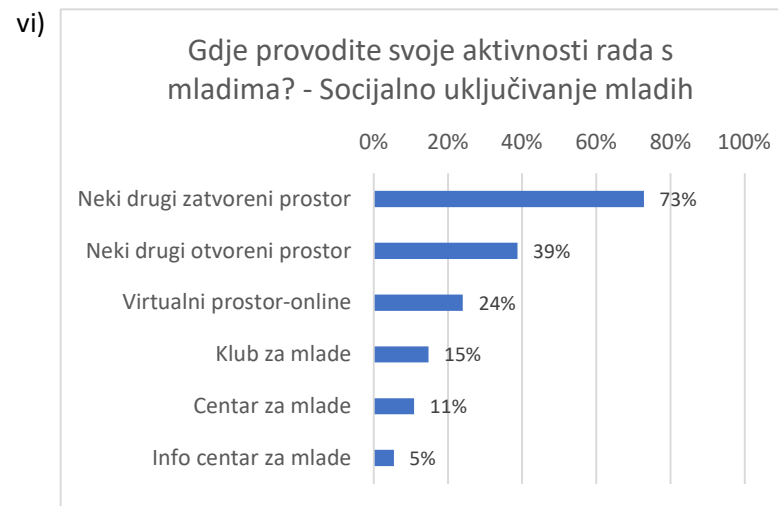
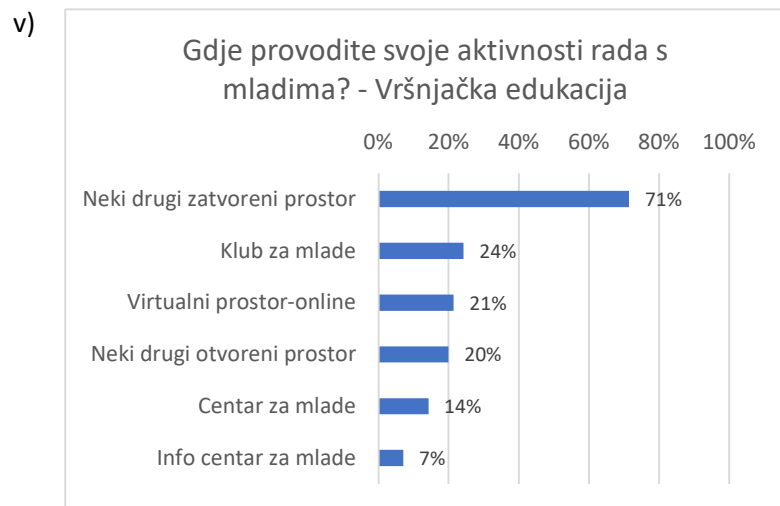

odgojno-obrazovne institucije. Najčešći otvoreni prostori izvedbe su javne površine (ulice, trgovi i parkovi), priroda (planine, rijeke, more) te sportska igrališta.

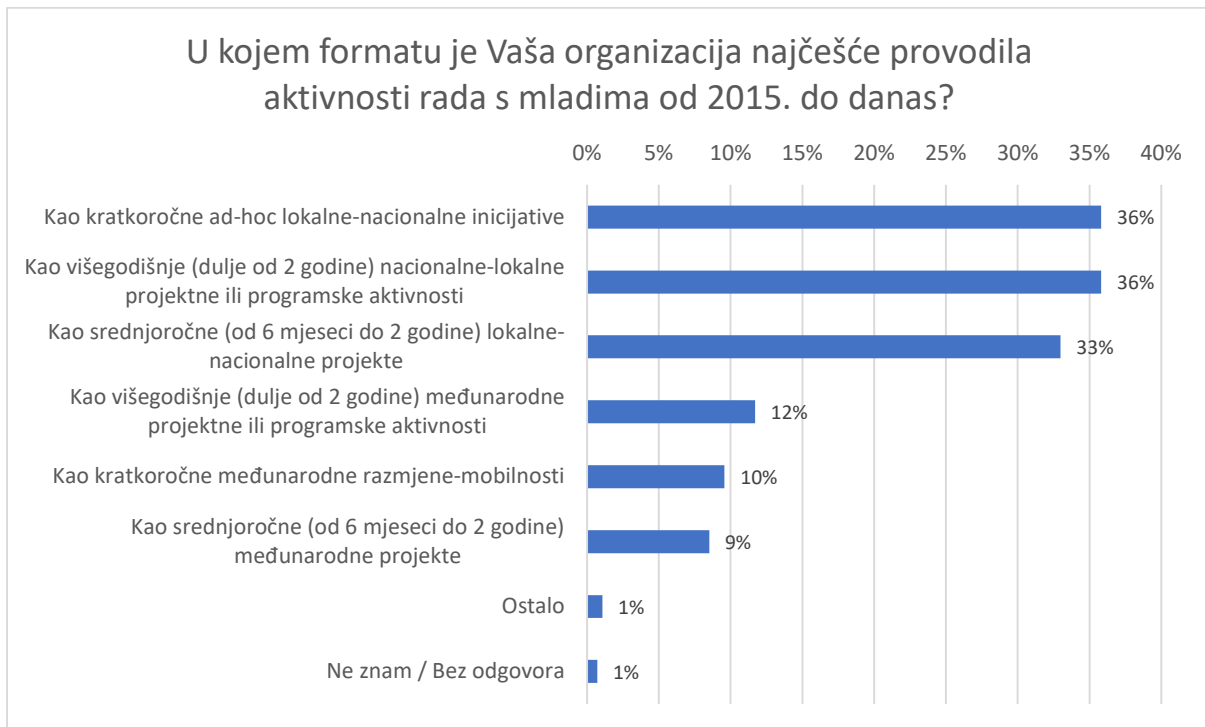
Grafikon 15 (i-viii): Mjesta izvedbe aktivnosti rada s mladima

Sljedeći aspekt organizacijskih praksi rada s mladima razmatran u ovom istraživanju je **prevladavajući format provedbe aktivnosti rada s mladima** pri čemu su korištene dvije analitički relevantne dimenzije: trajanje te nacionalni, odnosno međunarodni karakter aktivnosti. Sažetak nalaza prikazan je u Grafikonu 16.

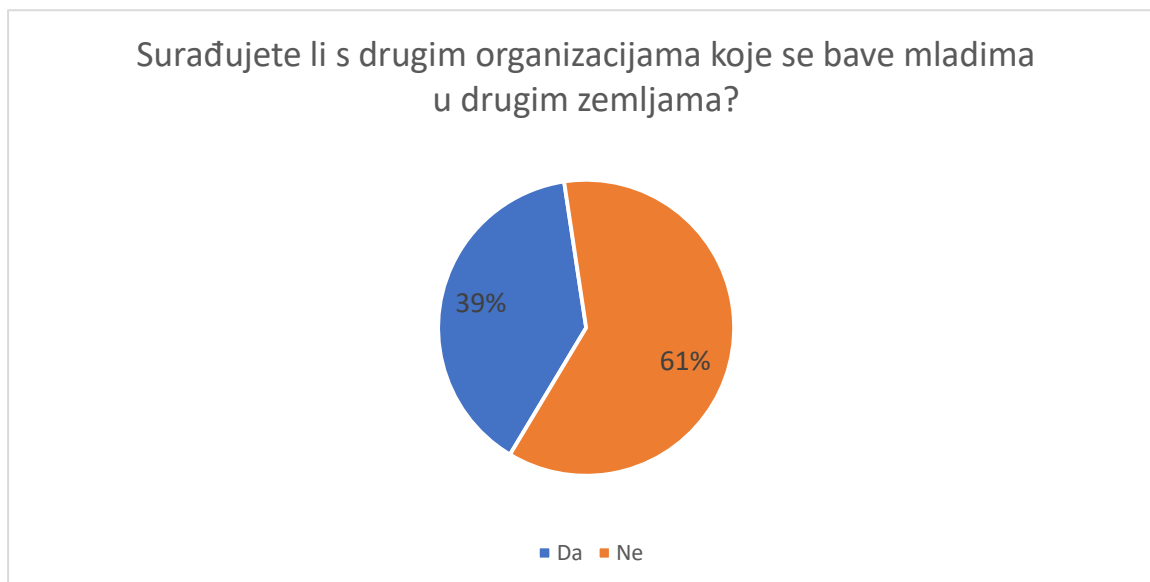
Grafikon 16: Format provedbe aktivnosti rada s mladima (n=282)

Vidljivo je kako značajna diferencijacija postoji u **dimenziji nacionalno-međunarodno**, pri čemu se nacionalni formati oko tri puta učestaliji od međunarodnih. U pogledu intenziteta aktivnosti, podjednako se izvode kratkoročne, srednjoročne i višegodišnje aktivnosti, bilo nacionalne/lokalne, ili međunarodne.

Ispitalo se također surađuju li udruge mladih i za mlade iz Hrvatske s organizacijama iz drugih zemalja. Kao što je vidljivo iz Grafikona 17, nešto manje od dvije petine udruga obuhvaćenih ispitivanjem navode da imaju međunarodne partnere u području rada s mladima. Udruge koje su navele postojanje takvih suradnji (n=109; 39%) imale su priliku pojasniti u otvorenom odgovoru o kakvim se organizacijama radi. Najveći udio navodi sportske klubove ili udruge (27%), udruge mladih i za mlade (26%) te različite organizacije koje se bave edukacijom (narodna sveučilišta, pučka otvorena učilišta, centri za kulturu – 8%).

Grafikon 17: Suradnja s organizacijama koje se bave mladima iz drugih zemalja (n=282)

U sklopu dubinskih intervjua sudionici su mogli navesti organizacije koje su utjecale na razvoj rada s mladima u njihovoj organizaciji. Iskazi su bili prilično disperzirani, no u tablici su prikazani nalazi vezani uz organizacije koje su spomenute u makar dva iskaza. Važno je napomenuti kako ovaj prikaz ne treba promatrati kao pokazatelj da te organizacije rade kvalitetnije o drugih, već kao svojevrsni pokazatelj prepoznatljivosti te utjecajnosti unutar sektora.

Tablica 2: Organizacije koje su u dubinskim intervjuima navedene kao utjecajne u području rada s mladima (n=30)

Naziv organizacije	Broj intervjua u kojima se spominje	Sažetak utjecaja
Mreža mladih Hrvatske	6	- edukacija o strukturiranom dijalogu; - suradnja na razvoju programa rada s mladima; - razvoj zagovaračkih kapaciteta; - zagovarački rad; - prijenos znanja i potpora razvoju organizacije
Agencija za mobilnost i programe EU	3	- organizacija godišnjih sastanaka korisnika, razmjena iskustava; - organizacija kvalitetnih treninga u sklopu programa <i>Euroguidance</i> usmjerenog upravljanju karijerom; - provedba projekta <i>Europe Goes Local</i>

Naziv organizacije	Broj intervjua u kojima se spominje	Sažetak utjecaja
Zajednica informativnih centara za mlade	2	– provedba <i>YIntro</i> treninga za nove informativne centre za mlade; –razmjena praksi u području rada s mladima

***

Dubinski intervjui korišteni su da bi se produbilo razumijevanje pristupa radu s mladima koje udruge mladih i za mlade u Hrvatskoj prakticiraju.

–Potrebe mladih–

Prva dimenzija odnosi se na percepciju najvažnijih **potreba korisnika** na koje udruge svojim aktivnostima rada s mladima nastoje odgovoriti. Na početku je potrebno reći da, iako se radi o analitički značajnoj kategoriji, iskazi su uvelike fragmentirani, što donekle utječe na pouzdanost nalaza. Točnije, nije jednostavno odrediti dominantne perspektive sugovornika na razini kompletnog uzorka. Ipak, **sudionici su u najvećoj mjeri kao potrebe svojih korisnika navodili različite kompetencije potrebne na tržištu rada.** Ovaj spektar je obuhvaćao informiranje o mogućnostima zapošljavanja i tehnikama traženja posla, mogućnosti pokretanja poduzetničkog poduhvata, savjetovanje o odabiru zanimanja te o socijalnom poduzetništvu. Osim situacija u kojima se tema zapošljavanja obrađuje direktno kroz neki tip predavanja ili radionica, postoje i programi volontiranja koje neke udruge koriste kao strategiju zapošljavanja mladih, kao što je vidljivo iz sljedećeg citata.

Neki se pronađu u nečemu i ispadne npr. da jako vole konje, a to su životinje koje vraćaju nazad sve ono što oni možda kroz život ne dobivaju. Tu se oni jako pronalaze i vole izvršavati tu obvezu. Također, oni su dosta problematični u školi i ovdje imaju mogućnost naučiti dodatne vještine za rad u konjogojstvu. Dobili su priliku za stjecanje jednog posebnog zvanja koje su oni voljeli i u kojem su rado sudjelovali.

Sljedeća je potreba za informiranošću, kako u već ranije spomenutom segmentu mogućnosti na tržištu rada, tako i izvorima pouzdanih informacija, zatim mogućnostima ostvarivanja svojih građanskih prava na lokalnoj i nacionalnoj razini te konkretno politici za mlade. Ovo su samo neke od eksplicitno navedenih tema filtriranih analizom, premda valja napomenuti da se ova potreba odnosi na široki spektar pravovremenih, cjelovitih te utemeljenih informacija o mogućnostima koje mladima omogućavaju razvoj potencijala.

Potporna inicijativama mladih još je jedna važna potreba na koju odgovaraju programi udruga obuhvaćenih ovim istraživanjem. Točnije, dio sugovornika navodi kako im se javljaju različite skupine mladih koje se udrugama javljaju s idejama kako, u pravilu kroz volonterski rad, doprinijeti razvoju svojih zajednica. Neki od primjera bili su financiranje međunarodne razmjene, rad s djecom, aktivističko djelovanje vezano uz neki problem, uključivanje srednjih škola u život zajednice.

Konačno, valja izdvojiti i potrebe mladih za psihosocijalnom podrškom, što se dijelom tiče nošenja sa stresnim situacijama koje nosi prelazak u život odraslih kao i pomoći u ovladavanju određenim konkretnim socijalnim vještinama potrebnim za funkcioniranje u zajednici. Ova potreba je posebno izražena kod pojedinih ranjivih skupina, poput mladih iz alternativne skrbi. Ostatak iskaza odnosi se na vrlo širok spektar potreba koje variraju od emotivno–psiholoških (prijateljstvo, razvoj empatije, jačanje samopouzdanja), preko izraženo tematskih (interes za zaštitu okoliša, stjecanje životnih vještina) do nekih uvjetovanih specifičnim kontekstom u kojem mladi žive (opći nedostatak sadržaja, potreba za aktivnostima u mjestu stanovanja). Ovo je još jedna potvrda kako je rad s mladima sadržajno bogata i fleksibilna praksa sposobna odgovoriti na širok spektar potreba ovisno o kontekstu.

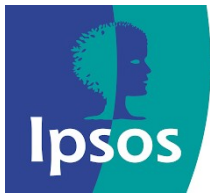
–Informiranje o potrebama mladih–

Najraširenija praksa informiranja o potrebama svojih mladih korisnika koju su iskazivali sudionici intervjua odnosi se na direktan kontakt, točnije na konkretan rad s mladima. Odnosno, tiče se direktne komunikacije s mladima u sklopu edukacija, zajedničkih planiranja, aktivnosti u zajednici, upita putem *e-maila* ili društvenih mreža. Sudionici uglavnom naznačuju kako vlastite aktivnosti uvelike prilagođavaju sukladno ovakvim povratnim informacijama, a one nerijetko postaju i osnova za definiranje dnevnih redova sastanaka organizacijskih timova.

Druga iznenađujuće raširena, ali istovremeno pohvalna praksa odnosi se na provedbu vlastitih (primijenjenih) istraživanja. Ovdje svakako treba spomenuti da ona u bitnome variraju u obuhvatu i stupnju robusnosti. Ona najambicioznija vezana su uglavnom uz izrade lokalnih i/ili županijskih programa za mlade u situacijama kad su udruge uključene kao provedbeni partneri. Ovo nerijetko obuhvaća i uključivanje nekih akademskih stručnjaka kako bi se osigurala kvaliteta istraživanja. Potom se nalazi takvih istraživanja uzimaju kao referentni za potrebe mladih u određenom razdoblju. Ovdje je u pravilu riječ o mješovitim istraživačkim dizajnima koji uključuju anketna ispitivanja te najčešće fokus grupe s različitim skupinama mladih. Druga učestala praksa je provedba kvalitativnih istraživanja manjeg obuhvata sa skupinom mladih koju udruge ocijene reprezentativnom za određenu korisničku skupinu, primjerice srednju školu u kojoj se planira provesti neki tip projekta. Podjednako su rašireni različiti tipovi anketnih ispitivanja na prigodnim uzorcima. Konačno, ovdje valja spomenuti i evaluacije kvalitete rada koje se ponovno koriste za bolje razumijevanje potreba mladih; no o ovom tipu istraživanja bit će više riječi u nastavku teksta.

Također, prilično je raširena i praksa uključivanja mladih iz nekog užeg korisničkog kruga (obično volontera) u različite vidove planiranja aktivnosti, što može varirati od razine strateških planova, do nekih konkretnih projekata ili pojedinačnih aktivnosti. Ovakvim pristupom mladi nedvojbeno imaju prostora u najvećoj mjeri svoje potrebe ugraditi u programe organizacija, bilo da se radi o edukacijama, zagovaranju ili primjerice aktivnostima organizacije zajednice. Međutim, kao što i sami sudionici intervjua često primjećuju, upitno je u kojoj su mjeri tako prikupljeni prijedlozi reprezentativni za kompletnu ciljnu skupinu.

Prije nego krenemo s pisanjem projekata, mi razgovaramo s mladima s kojima surađujemo i sažmemo što im je potrebno. S tim da se tada dogodi da oni kažu da žele nešto, a kad aktivnosti krenu, onda ih

nije lako privući. Nije dovoljno znati koje su njihove potrebe jer ih treba još i dodatno motivirati, što je čak i najveći izazov.

Nešto **manje prisutna** praksa informiranja o potrebama mladih u iskazima sudionika se odnosi na korištenje tuđih istraživanja, bilo znanstvenih, bilo primijenjenih. Jedan sudionik konkretno ističe istraživanja Instituta za društvena istraživanja u Zagrebu, a jedan osvrt MMH o položaju mladih na tržištu rada.

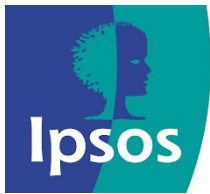
Od ostalih metoda informiranja o potrebama mladih sudionici **sporadično navode** različite edukacije o mladima, suradnju s drugim organizacijama te ulazne intervjuje s novim korisnicima. U savezima udruga važnu ulogu igraju i konzultacije s članskim organizacijama.

–Evolucija pristupa korisnicima–

Kad je riječ o razvoju programa rada s mladima u smislu orijentacije prema aktualnim korisničkim skupinama mladih, analizom su ustanovljena dva pristupa. **Prvi, u iskazima daleko najprisutniji**, odnosi se na postepeno širenje korisničke baze, koje je imalo veći broj ishodišta. Tako imamo primjere udruga koje navode kako imaju „primarnu” i „sekundarnu” skupinu korisnika kojoj su se okrenule u kasnijoj fazi organizacijskog razvoja, dok postoji jasna hijerarhijska podjela između njih. Drugi primjer okretanja novim ciljnim skupinama odnosi se na prepoznavanje novih potreba te promjena u populaciji mladih. Treći primjer je organsko širenje programa koje je iz bavljenja problematikom jedne skupine logično dovelo do sljedeće. Sličan primjer organskog razvoja je i dolazak novih radnika s mladima koji u organizacije donose nova znanja, vještine te ideje. Konačno, širenje ciljne skupine je u jednom primjeru posljedica ustupanja prostorne infrastrukture kojima je udruga upravljala širem spektru organizacija s kojima je ostvarena bliska programska suradnja.

Razmišljali smo puno o širenju aktivnosti i projektima koji bi se implementirali. Započelo je kroz individualno profesionalno usmjeravanje. Nakon toga smo to proširili na suradnju sa srednjim strukovnim školama koje su bile dobar izbor jer unutar njihovih strukovnih kurikuluma postoji dosta predmeta koji se tiču stručnih vještina, ali ne postoji dovoljno sadržaja koji se tiču generičkih vještina, a naročito razvoja karijere. Bilo nam je logično početi s našim aktivnostima profesionalnog usmjeravanja, jer smo saznali da u mnogim mjestima usluga profesionalnog usmjeravanja Hrvatskog zavoda za zapošljavanje ne postoji ili nije na zadovoljavajućoj razini.

Drugi pristup, prisutan u samo dva iskaza, odnosi se na stalnu orijentaciju udruga određenim ciljnim skupinama koji se održao od njihova osnutka: konkretno mladima iz alternativne skrbi te srednjoškolcima. Analizom nisu detektirani pristupi tzv. „zaokreta”, situacije u kojoj je udruga u potpunosti počela raditi s nekim drugim skupinama mladih.

–Mehanizmi regrutacije sudionika–

Suradnja sa školama i visokim učilištima **uvjerljivo je najrašireniji mehanizam** regrutacije mladih prisutan u iskazima predstavnika organizacija koji su sudjelovali u intervjuima. Konkretnije, podjednako su zastupljene prakse rada u kasnijim razredima osnovne te srednjoj školi, dok je suradnja s ustanovama visokog obrazovanja sudeći prema iskazima bitno manje relevantna kao mehanizam regrutacije. Najčešći format kojim udruge ulaze u škole su kratke informativne ili edukativne radionice, koje služe kao poticaj mladima da naknadno kontaktiraju udruge te se uključe u ostale programe, uključujući i volonterske. Većinom su aktivnosti usmjerene na same mlade, no jedan sudionik primjerice ističe da se njihova strategija regrutacije u jednakoj mjeri oslanja i na roditelje.

Odlučno nam je što imamo jako dobru suradnju sa srednjom školom u našem mjestu gdje održavamo radionice, info sajmove i bez njih bismo teško došli do mladih. Ono što nam se pokazalo jako dobrim otkad imamo novi prostor, je da ih prilikom prezentiranja u školi pozovemo da dođu na sastanak kod nas i da upoznaju prostor. To dobro funkcionira, naročito s volonterima.

Sljedeći mehanizam najprikladnije je opisati sintagmom „mreža partnera i suradnika“. Među njima sudionici navode: župe, kršćanske portale, knjižnice, pučka učilišta, centre za socijalnu skrb, studentske centre, volonterske centre, info centre te centre za mlade. Također, regrutacija se vrši i preko drugih organizacija koje rade s mladima, pri čemu se čini da veće i iskusnije udruge koriste partnerstva s manjim lokalnim udrugama, rješavajući na taj način pitanje regrutacije u novoj sredini, pritom (obično) jačajući kapacitete manje organizacije. Većina sudionika navodi više od jednog partnera s kojim surađuju na regrutaciji, što ukazuje na visok stupanj (među)sektorske umreženosti i agilnosti.

Sljedeći važni mehanizmi su preporuke te tzv. aktivnosti uključivanja u zajednici (na engleskom: *outreach activities*). Preporuke obično dolaze preko prijatelja i poznanika koji su sudjelovali u aktivnostima, ali i roditelja koji obično drugim roditeljima dijele pozitivna iskustva svoje djece. Udruge nerijetko ističu kako im ovaj mehanizam s vremenom uvelike olakšava proces regrutacije jer „mladi dolaze sami“. Kad je riječ o aktivnostima uključivanja u zajednici, navodi još jednom pokazuju da organizacije obuhvaćene ovim uzorkom imaju na raspolaganju širok spektar alata te dosta kreativnosti: distribucija letaka, info-točka na biciklu, igranje gumi-gumija na glavnom gradskom trgu, predstavljanje na poljoprivrednom sajmu, javno prikupljanje sredstava za kupnju *skateboardova* za djecu s manje mogućnosti te festivali.

Nešto manje prisutan mehanizam regrutacije jest putem oglašavanja otvorenih poziva na aktivnosti. Tu posebno važnu ulogu ima distribucija putem društvenih mreža, pri čemu sudionici kao najčešće korištene navode Facebook i Instagram te ponekad i TikTok.

Kao mehanizmi regrutacije **sporadično** su navedeni i centri za socijalnu skrb, *mailing* liste te mediji; a manji broj sudionika je naveo da im se dio mladih javlja sam, čak i neovisno o prethodnim preporukama.

–Aktivnosti i metode rada s mladima–

U sklopu ovog segmenta mapirane su aktivnosti rada s mladima koje organizacije obuhvaćene intervjuima najčešće provode, kao i metode provedbe. U praksi je iskaze vezane uz ove dvije cjeline (aktivnosti i metode) analitički bilo jako teško razdvojiti jer su, primjerice o radionicama, neki sudionici govorili kao o aktivnostima, a neki kao o metodama. Stoga su one spojene u jednu kategoriju, pri čemu autori ocjenjuju da je takav prikaz primjeren za okvirno mapiranje praksi na terenu, što je svrha ove studije.

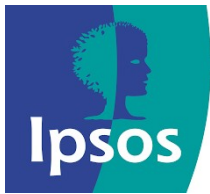
Analiza iskaza sudionika ukazuje kako udruge obuhvaćene ovom dionicom istraživanja **u najvećoj mjeri** provode kratkoročne radionice i treninge. Radi se o tipu aktivnosti koje obično provode radnici s mladima iz referentnih udruga, ponekad to čine i partnerske udruge, ali i sami korisnici. Usidrene u metodologiji neformalnog obrazovanja, ove aktivnosti pokrivaju iznimno širok spektar tema, uključujući među ostalim: profesionalno usmjeravanje, europske vrijednosti, kulinarstvo, interkulturalizam, socijalizaciju, aktivističke prakse, rad savjetima mladih, glazbu, strane jezike i slično. Ovaj nalaz je u skladu s trendovima prepoznatim u literaturi prema kojima je neformalno obrazovanje u vidu kratkoročnih edukacija izrazito rašireno u praksi rada s mladima u Hrvatskoj.

Nešto manje, ali svejedno značajno zastupljen tip aktivnosti, jest mentorska podrška mladima u realizaciji njihovih projekata i inicijativa. Čini se da se takvi tipovi aktivnosti događaju u dva najvažnija formata: udruge ili ustupaju prostor te određenu podršku mladim pojedincima i/ili grupama, ili u strukturiranom procesu odlaze na mjesta njihova okupljanja (primjerice: škole ili poduzetnički inkubatori, društveni centri) te im pružaju podršku u razvoju i realizaciji njihovih projekata i inicijativa. Sama podrška može uvelike varirati od tehničke (u vidu korištenja prostora, alata, rješavanja administrativnih pitanja), motivacijske, do stručne; koja nerijetko poprima format mentorstva. Ishodi takvih procesa primjerice su participativno vođene radionice za servis bicikala (tzv. *biciklopopravljao*ne), radionice u kojima izvorni govornici engleskog mlade podučavaju trikovima njihova jezika, izrada informatičkih aplikacija za komunalna poduzeća i slično.

Među tipovima aktivnosti koje su **nešto rjeđe prisutne** u iskazima sudionika svakako valja izdvojiti iskustveno učenje u prirodi, koje u svojim različitim varijantama (kampiranja, logorovanja, planinarenje) nemaju za cilj mlade samo naučiti vještinama preživljavanja, već i vrijednim životnim kompetencijama poput timskog rada, asertivne komunikacije i slično. Također, čini se da su u izvedbi ovih aktivnosti, neovisno o tipu provoditelja, često prisutne i različite metode introspekcije koje za cilj imaju lekcije naučene u kontekstu ovakvih iskustava prenijeti u svakodnevni život.

Dio udruga provodi i određene dugoročnije edukativne aktivnosti koje su sudionicima dostupne u periodu od više tjedana ili mjeseci kontinuirano (primjerice na tjednoj bazi). Klasičan primjer ovakvih aktivnosti su neformalni tečajevi jezika koje provode strani volonteri te određeni sportski tečajevi, no analiza izdvaja i primjere aktivističkih praktikuma te edukacije za mlade web dizajnere.

Sljedeći tip aktivnosti je informiranje koje se veže uz aktivnosti mreže regionalnih te lokalnih informativnih centara. Pritom je zanimljivo istaknuti kako primjer udruge koja unatoč činjenici da više ne provodi projekt informativnog centra i dalje provodi (u nešto manjem obimu) taj tip aktivnosti svjedoči o održivosti ovog tipa rada s mladima.

Konačno, valja istaknuti da iskazi uglavnom ukazuju na snažnu orijentaciju na neformalne pristupe koje karakterizira orijentacija na proces i sudionike, odgovornost samih sudionika za proces učenja, dobrovoljnost, opušten karakter provedbe te otvorenost za sve zainteresirane.

Postoje pravila ponašanja u našem klubu i nitko se ne može ponašati protivno tim pravilima. Svi moraju poštivati jedni druge, biti pristojni na treningu, odraditi trening i sa slabijima, i s Ivanom¹¹ koji je npr. autist koji ne komunicira. Činjenica je da postoje takvi ljudi i djeca, ne smijemo ih isključivati i protiv toga se borimo.

Spektar aktivnosti na koje su se sudionici **sporadično referirali** u svojim iskazima doista je preširok da bi mogao biti obuhvaćen ovim prikazom. Dovoljno je reći da ukazuje na značajno bogatstvo prakse provoditelja rada s mladima u Hrvatskoj, obuhvaćajući aktivnosti koje variraju od bavljenja rekreativnim sportom, aktivizma, podrške učenju, organizacije festivala te izložbi, digitalnog rada s mladima, do podrške radu savjeta i udruga mladih. Iskazi unutar ove kategorije u cjelini potvrđuju da je rad s mladima djelatnost čije su mogućnosti aplikacije ograničene samo maštom provoditelja te, naravno, dostupnim resursima.

–Željene promjene: individualna razina–

Sudionici intervjua pitani su da navedu najvažnije promjene koje svojim aktivnostima žele ostvariti kod korisnika, odnosno mladih.

Najučestaliji iskazi predstavnika organizacija uključenih u ovu dionicu mogu se podvesti pod sintagmu „osobni razvoj“. Ukratko, osobe koje rade s mladima obuhvaćane ovim intervjuiima uglavnom žele da mladi budu svjesni svojih potreba, ciljeva, ali i prepreka s kojima će se suočavati, da imaju samopouzdanja raditi na njihovoj realizaciji te da preuzimaju razumnu količinu odgovornosti za smjer vlastitog života. Ovaj tip promjene spada u samu jezgru rada s mladima te još jednom ukazuje da organizacije obuhvaćene ovim intervjuiom dobro razumiju njegovu temeljnu svrhu.

Drugi tip promjene koju organizacije obično žele ostvariti kroz rad s mladima može se podvesti pod sintagmu „aktivno građanstvo“. Ona općenito govoreći obuhvaća svijest o zajednici, međupovezanosti njezinih članova te njihovim različitim potrebama, svijest kako se vlastitim djelovanjem ona može i treba unaprijediti te znanja i alate da se to ostvari. Mlade se kroz aktivnosti obično upućuje na različite tipove političkog, aktivističkog, volonterskog te humanitarnog rada.

Konačno, predstavnici organizacija često navode kao cilj usvajanje nekih specifičnih vještina, odnosno kompetencija. Navodi se širok spektar kompetencija, poput transverzalnih, interkulturalnih, prezentacijskih, komunikacijskih, orijentiranih rješavanju problema (na engleskom jeziku: *problem solving*), kompetencija potrebnih za rad u medijima, s djecom, za aktivističko djelovanje... Ova lista

---

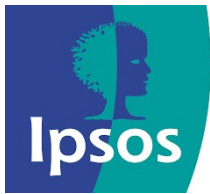
¹¹ Imena sudionika i nazivi toponima u citatima u izmišljeni kako bi se sačuvala anonimnost iskaza.

dakako nije sveobuhvatna niti ima takvu aspiraciju. Poanta je da treba imati na umu i ovaj tip praktično orijentiranog usmjerenja rada s mladima u Hrvatskoj.

Iako slična „osobnom razvoju“, **nešto slabije zastupljena tema** „ostvarivanja potencijala mladih“ ipak zaslužuje zasebno razmatranje. Iako u pravilu sadržava komponentu osobnog razvoja, ide i nešto dalje od nje te u pravilu obuhvaća aktivan rad na afirmaciji talenata i kapaciteta mladih ljudi kroz različite tipove podrške, poput savjetovanja i mentoriranja. Sljedeća podjednako zastupljena tema se odnosi na poticanje tolerancije te prihvaćanje različitosti širokog spektra Drugih s kojima će se mladi susresti u današnjem globaliziranom svijetu.

Kao željene promjene **sporadično** su spomenute i sljedeće kategorije: popularizacija prostora i (kulturne) scene, spremnost na preuzimanje rizika, integracija u društvo, informiranost, prevencija rizičnog ponašanja, jačanje članova vijeća učenika te poznavanje vlastitih prava.

-Uspješnost programa-

Sudionici su također bili pozvani da ocijene uspješnost programa rada s mladima koje njihove organizacije provode u ostvarivanju željenih promjena te da navedu na čemu temelje vlastite ocjene. **Uglavnom prevladava zadovoljstvo**, premda neki sudionici ističu kako je uspješnost nerijetko uvjetovana provedbenim kontekstom. Tu se u prvom redu kao značajne teme nameću pitanja trajanja/kontinuiteta provedbe, kao i lokacije, pri čemu su ruralni krajevi u nekoliko navrta ocijenjeni kao posebno izazovni. Konačno, sudionici ističu kako informacije o navedenim promjenama do njih dolaze kroz naknadni kontakt (bivših) sudionika, opservacije u promjenama ponašanja, kao i evaluacijama.

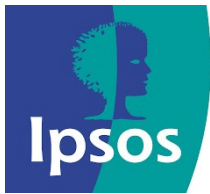
Djeca kod nas dobiju na samopouzdanju. Npr. na početku ne žele uopće razgovarati, dugo šute, a kasnije drže radionice ispred 30 djece. Imamo veliki broj dugogodišnjih volontera i to nas motivira. Imali smo jednu korisnicu iz doma, nije uopće govorila kad smo počeli, kasnije je bila u Bruxellesu i predstavljala nas pred tisuću organizacija.

Djeca koja su u češćem kontaktu s našim međunarodnim volonterima puno bolje govore jezik, engleski. Više su spremni da nešto prezentiraju, znaju što žele, nisu više uplašeni i sramežljivi kao kad smo počeli raditi, vidi se kako se otvaraju, sazrijevaju.

-Željene promjene: razina zajednice

Sudeći prema iskazima sudionika, rad s mladima se na razini zajednica **u najvećoj mjeri očituje** u razvoju novih projekata i programa. Neke od njih pokreću mladi korisnici, neke suradničke organizacije, a neke organizacije naših sugovornika. Primjeri navedeni u intervjuima još jednom svjedoče o širokom spektru razvojnih mogućnosti koje otvara rad s mladima: volontiranje na uspješnoj integraciji mladih iz izbjegličkih obitelji, osnivanje zaklade za podršku izviđačkom radu na lokalnoj razini, preuzimanje metoda rada s mladima od strane drugih sportskih klubova, kontinuitet kvalitetnog rada savjeta mladih, provedba projekata financiranih iz Erasmus + programa od strane drugih aktera u zajednici (vrtići, pučka otvorena učilišta, centri za socijalnu skrb), pokretanje novih klubova mladih, uključivanje neformalnih programa u kurikulum škola, pokretanje poludnevnog boravka te okupljanje mladih aktivista u lokalnu platformu.

Iz programa rada s mladima katkad izraste i pravi utjecaj na javne politike, obično na lokalnoj razini. Pa tako svojim iskazima sudionici ističu doprinos vlastitih organizacija razvoju kvalitetnog okvira politike za mlade, uključivanju mjera (su)financiranja prijevoza za mlade koji dolaze na aktivnosti udruga te uvođenju programa građanskog odgoja i obrazovanja na lokalnoj razini. Navedeni su i primjeri uključivanja udruge u rad Vijeća za prevenciju kriminaliteta te ostvarenje titule grada prijatelja izviđača, prve u svijetu.

Iskazi vezani uz promjene u radu institucija su **nešto rjeđi**, no tu valja izdvojiti promjene u radu škola, bilo u internim praksama, bilo u djelovanju u zajednici (obično kroz volonterske klubove) te korištenje priručnika i materijala udruga u radu s ciljanom skupinom (primjerice u ustanovama socijalne skrbi te penalnog sustava).

Konačno, u prethodnoj sekciji opisana individualna promjena u vidu tolerancije i prihvaćanja drugih i drugačijih se ponekad počinje očitovati i na razini samih zajednica, na način da se i drugi građani (ne samo sudionici) kroz kontakt s predstavnicima drugih kultura rješavaju svojih predrasuda i strahova.

Ostale promjene **sporadično spomenute** u intervjuima uključuju: prepoznavanje civilnog društva, obogaćivanje ponude slobodnog vremena, pokretanje novih firmi, povećanje vidljivosti mladih i rada s mladima, jačanje kapaciteta javne uprave te pokretanje novih udruga.

–Evaluacijske prakse–

Prevladavajuća metoda evaluacije uspješnosti aktivnosti rada s mladima među organizacijama obuhvaćenim dubinskim intervjuima jest anketno ispitivanje odmah po završetku aktivnosti, koja su prvenstveno usmjerena na zadovoljstvo sudionika/korisnika.

Prisutna, premda ne i prevladavajuća praksa, jesu grupni ili individualni razgovori nakon aktivnosti. U podjednakoj mjeri koriste se i upitnici na kraju provedbe projekata, koji sudeći prema iskazima, imaju sličnu funkciju vrednovanja zadovoljstva sudionika, ali obuhvaćajući sve aktivnosti projekta.

Evaluacija učinaka je element o kojem značajan broj udruga promišlja, no sustavno je kroz vlastiti upitnik primjenjuje tek jedna. Neke udruge su primjenjivale takve tipove kvazi-eksperimentalnih pristupa na pojedinim projektima, no ne kontinuirano. Dvoje sugovornika navelo je da u suradnji s akademskom zajednicom razvijaju vlastite metode sustavnog vrednovanja učinaka rada s mladima.

Sporadično su spominjani i drugi pristupi, poput provedbe završne evaluacijske radionice, periodičkih vanjskih projektnih evaluacija te sustavnog praćenja napretka po unaprijed zadanim pokazateljima.

–Aktivnosti naknadnog praćenja (na engleskom: *follow-up*)–

Iskazi sudionika ukazuju da su **najrašireniji** tipovi uključivanja sudionika u aktivnosti naknadnog praćenja redovna *e-mail komunikacija* (nerijetko putem *mailing lista*) te uključivanje u redovne programske aktivnosti. Osim toga, **prisutna** je i praksa uključivanja (bivših) korisnika u rad organizacija, bilo kao volontera, članova te čak i zaposlenika. Isto se može reći i za komunikaciju putem društvenih mreža. Analizom su zabilježeni i **sporadični iskazi** vezano uz korištenje Viber te WhatsApp grupa, održavanje ciljane direktne komunikacije s pojedinim korisnicima, njihovo uključivanje u periodičke edukacije te vođenje detaljne pisane evidencije bivših korisnika. Iako manji broj sudionika eksplicitno navodi izostanak strukturiranih aktivnosti naknadnog praćenja, relativno siromaštvo iskaza u sklopu

ovog segmenta ukazuje kako se radi o elementu rada s mladima koji je relativno slabije razvijen kad se promatra uzorak organizacija obuhvaćen ovim istraživanjem.

Nije bilo sustavnog naknadnog praćenja niti smo mi njih poslije pretjerano vukli za rukav. To je bilo otvoreno i svi su mogli doći nenajavljeno kad su htjeli. Neki su to iskoristili pa bi dolazili na različite aktivnosti npr. svaki tjedan. Uvijek postoje faze kad npr. registriramo dvoje-troje koji dolaze dva mjeseca intenzivno pa prestanu ići.

4.3. Uvjeti rada, prepreke u radu s mladima te modeli učinkovite podrške

Navedeni aspekti su istraživani putem dubinskih intervjua s predstavnicima udruga.

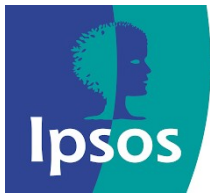
–Uvjeti rada–

Infrastruktura se nametnula **kao jedna od dvije najvažnije teme** u raspravi o uvjetima rada udruga koje provode rad s mladima. Dio udruga koristi javne prostore lokalne i područne samouprave, što s troškovnog aspekta predstavlja značajan doprinos njihovoj održivosti. Ipak, niti takav javni prostor ne predstavlja panaceju: dio sugovornika upozorava kako dodijeljeni prostori obično nisu u dobrom stanju te zahtijevaju kontinuirano ulaganje koje često nije kompatibilno s njihovim financijskim kapacitetima, dok dio njih ističe kako prostori iz raznih razloga jednostavno nisu prikladni za njihov rad, naročito aktivnosti s većim brojem korisnika. Analiza iskaza ukazuje da gotovo sve udruge koje zakupljuju prostore za rad na otvorenom tržištu ističu dugotrajna i neuspješna nastojanja da osiguraju najam gradskih, općinskih ili državnih prostora, no ističu da su ih ili jako loša ponuda, ili netransparentnost kriterija dodjele, usmjerili prema privatnim najmodavcima. Valja napomenuti da je i u trenutku provedbe intervjua zabilježen slučaj dvije iskusne udruge koje trenutno ne raspolažu odgovarajućim radnim prostorom.

Kad se objavi natječaj, u jednom od 50 slučajeva pojavi se prostor koji je namijenjen udruzi mladih. Međutim taj prostor je u takvom stanju da udruga kao naša nema sredstava za uložiti u njegovu obnovu. Naročito ako je prostor na lokaciji koja nikome nije „na ruku“. Trenutno smo u privatnom najmu na tržnici pa ljudi ne dolaze, budu zbunjeni uredom na tržnici ili nas ne mogu pronaći. Izazovno je u svakom slučaju. Mislim da bi trebali postojati neki jasniji kriteriji.

Bilježimo tri primjera u kojima udruge raspolažu i određenim rezidencijalnim kapacitetima. U dva slučaja se radi o udrugama kojima su lokalne vlasti dodijelile kuće na korištenje, pri čemu je jedan od tih primjera posebno zanimljiv jer se radi o dodjeli prostora udruzi koja originalno nije registrirana na području predmetne jedinice lokalne samouprave. U trećem slučaju se radilo o kupnji kuće na moru za izvedbu rezidencijalnih aktivnosti kombinacijom ulaganja samih zaposlenika (kroz odricanje plaće) te stranog donatora.

Konačno, vrijedi spomenuti da dio sugovornika kao važan faktor navodi i korištenje dostupnih javnih prostora, poput centara za mlade ili prostora mjesne zajednice. Ovdje se očekivano radi o udrugama koje djeluju na području velikih gradova.

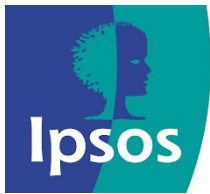
Financiranje je tema koja je u podjednakoj mjeri prepoznata kao važna od strane sugovornika u kontekstu uvjeta rada. U iskazima su sudionici naveli sljedeće izvore financiranja: Agenciju za mobilnost i programa Europske unije (nadalje: AMPEU; Erasmus + i Europske snage solidarnosti), Europski socijalni fond (nadalje: ESF), MDOMSP (natječaji za mlade), lokalni i županijski proračuni, Zaklada izviđačkog prijateljstva, članarine, samofinancirajuće aktivnosti, Nacionalnu zakladu za razvoj civilnog društva (nadalje: NZZRCD). Jedna udruga je kao izvor financiranja navela referentni sportski savez.

Analizom je moguće filtrirati tri skupine udruga prema kriteriju dostupnosti financiranja. Prve su one koje su uspješne u namicanju projekata. Obično navode da je situacija trenutno povoljna, ali da se to može brzo promijeniti. Druga skupina udruga su umjereno uspješne, sa zaposlenim ljudima, ali nezadovoljne kadrovskom pokrivenošću te razinom materijalnih prava radnika. Konačno, imamo treću skupinu organizacija koje „preživljavaju“ kombinacijom iznimno prekarnog plaćenog i volonterskog rada. Prve dvije skupine su podjednako zastupljene u uzorku, dok je treća najmanja. Treba svakako imati na umu da uzorak udruga obuhvaćenih intervjuima zasigurno ne predstavlja najbolju refleksiju situacije na terenu s obzirom da su regrutirane one organizacije čiji su programi rada s mladima ocijenjeni zanimljivim i kvalitetnim, čime se vjerojatno izdvajaju iz ukupne populacije udruga. **Činjenica da i u ovoj skupini ima onih koji preživljavaju svakako je zabrinjavajuća.** Korisno je izdvojiti još nekoliko elemenata. Prvo, veći broj udruga ističe važnost samofinancirajućih aktivnosti za stabilizaciju organizacijskog rada te osiguravanje likvidnosti, posebice u svjetlu nestabilnosti projektnog financiranja, o kojem će biti više riječi u sekciji o preprekama u radu s mladima. Drugo, na sličan način se u nizu iskaza ističe i važnost institucionalnog financiranja NZZRCD. Treće, zanimljiv je primjer jedne od afirmiranih udruga koja je na recentne izazove u osiguranju financiranja odgovorila radikalnom redukcijom veličine profesionalnog tima, orijentacijom na podugovaranje te ustupanje prostora i tehničke podrške drugima.

Jedna od nešto **rjeđe prepoznatih, ali i dalje prisutnih** tema su mogućnosti profesionalnog usavršavanja. O obrazovanju i primjerima dobre prakse bit će više riječi u jednoj od sljedećih sekcija. Nalazi ove sekcije se svode na poziciju udruga da smatraju kako kvalitetnih edukacija o radu s mladima nemaju dovoljno, iako ih mnogi sporadično pokušavaju i uspijevaju financirati projektno. Izvan projektne ponude mogućnosti usavršavanja u Hrvatskoj su iznimno sporadične. Dvije vrijedne iznimke koje su na višoj razini institucionalizacije se odnose na *YIntro* treninge koje provodi ZICM te one koje nudi AMPEU, bilo kroz stalnu inicijativu *Eurydice*, bilo kroz one koje se nude kroz projekte kao što je *Europe Goes Local*.

Međusektorska suradnja još je jedan važan resurs koji uvjetuje kapacitete udruga da provode rad s mladima. Kod nekolicine uključenih u uzorak takva suradnja obuhvaća lokalne vlasti i administraciju, škole, vrtiće, centre za socijalnu skrb. Ona doprinosi rješavanju brojnih problema ključnih i važnih za rad s mladima poput financiranja, prostora, regrutacije sudionika i slično.

Vezano uz uvjete rada **sporadično** su navedeni i sljedeći elementi: posjedovanje službenih vozila, geografski aspekt (u smislu fizičke izoliranosti te volonteri i članstvo).

–Prepreke u radu s mladima–

Sadržajem i obuhvatom iskaza kao **prevladavajuća** skupina prepreka radu s mladima nameću se kvaliteta i stabilnost financijskih potpora. Vezano uz tu problematiku sudionici uglavnom oštro kritiziraju nestabilnost projektnog financiranja koja se na više načina nepovoljno reflektira na kvalitetu rada s mladima. Prvo, raširenost jednogodišnjih ili u najboljem slučaju dvogodišnjih potpora dovodi do toga da se značajan dio vremena mora trošiti na planiranje (novih) projekata, pisanje te izvještavanje; smanjujući kapacitete organizacija da ulažu u kvalitetu programa. Drugo, visine projektnih potpora, naročito iz proračunskih sredstava, predstavljaju dodatan problem: predstavnici organizacija navode da se predloženi iznosi znaju radikalno smanjivati bez jasnih obrazloženja, što ih ponovno stavlja u poziciju da reduciraju obuhvat aktivnosti. Treće, natječaji nerijetko jako kasne u odnosu na predviđene planove, što je problem posebno izražen u slučaju financiranja iz Europskog socijalnog fonda, no nije rijetkost da se te situacije događaju i u slučaju natječaja središnje države te jedinica lokalne i područne samouprave. Sve navedeno rezultira niskim te u pojedinim slučajevima i neredovitim plaćama; te poteškoćama u ostvarivanju kontinuiteta programske provedbe. Takve situacije čak stvaraju i poseban tip racionalizacije prekarne radne uvjeta, kao u primjeru jedne sugovornice koja govori da radi osiguravanja kontinuiteta pojedinih usluga zaposlenici njezine udruge nerijetko „volontiraju“, točnije, odrađuju aktivnosti za koje nemaju osigurana sredstva. Takav neželjen ishod se samo u vrlo blagonaklonjivoj interpretaciji može podvesti pod koncept volontiranja. To u cjelini nerijetko vodi do značajne fluktuacije osoblja te ozbiljnih poteškoća u kadrovskom upravljanju, s obzirom da veći broj sugovornika navodi situacije u kojima „taman nešto uspiju naučiti osobu, a ona im ode“. Osim toga, neki sugovornici navode da i postojeći natječaji tematski uvelike kasne za razvojnim trendovima u radu s mladima, što organizacijama ograničava prostor inovativnog i fleksibilnog odgovora na potrebe korisnika.

Sve organizacije prolaze isti problem. Dobiju neku osobu, država uloži novac u njezinu plaću, organizacija uloži svoje vrijeme, znanje i resurse, i kad se prekine kontinuitet, zapravo se sve raspadne, sve se vraća na početak. Nakon više od 10 godina rada na informiranju i na kreiranju te mreže organiziranog informiranja mladih mi se osjećamo kao da smo svake godine na početku. S nešto iskustva, ali daleko smo od toga da možemo reći da je to neko organizirano informiranje mladih.

Nadalje, financiranje iz ESF-a također zaslužuje dodatnu pozornost. Iako nekolicina sugovornika prepoznaje njegov razvojni moment u kontekstu izdašnosti te nešto duljeg trajanja u usporedbi s (najčešće) jednogodišnjim projektnim potporama koja dodjeljuju tijela državne uprave, administrativno opterećenje, ili riječima jedne sugovornice, „administrativno nasilje“, element je koji predstavlja značajan izazov za one koji se odluče ići u tom smjeru. Uz problematiku vrlo rigoroznog izvještavanja koje po mišljenju sugovornika ne vodi nikakvog računa o samoj kvaliteti provedbe, sugovornici nerijetko veći naglasak stavljaju na prakse koje vide protivnim načelima rada s mladima, poput zahtjeva da mladi korisnici (pa čak i oni iz ranjivih skupina) u prvom kontaktu s organizacijama ustupaju osobne dokumente i podatke. Nadalje, činjenica da se radi o programima koji s obzirom na obvezne pokazatelje u pravilu honoriraju projekte s velikim brojem korisnika, udruge stavlja u poziciju da rade veći broj kratkoročnih aktivnosti s većim brojem korisnika, u odnosu na suprotnu kombinaciju koji mnogi drže prikladnom za rad mladima: kontinuiran rad s manjim brojem korisnika. Tome svakako doprinosi činjenica da se višestruko sudjelovanje istih korisnika ne doprinosi ostvarenju obveznih pokazatelja ESF–

a; točnije, takav korisnik se broji samo jedanput. Kao antipod u smislu poželjnih praksi projektnog praćenja i izvještavanja, brojni sugovornici navode potpore koje dodjeljuje AMEPEU, bilo da je riječ o programu Erasmus + ili Europskim snagama solidarnosti.

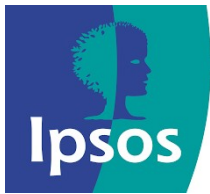
Nekad kažem da mi nismo udruga za mlade, nego da smo mi udruga za papire. Jer stalno moraš neke papire ispunjavati, papiri su sami sebi svrha. Zapravo ti oduzimaju vrijeme i kapacitete, ono što bi uložio u rad s korisnicima.

Konačno, ne treba zaboraviti niti važnost lokalnog financiranja kojeg posebno ističu organizacije izvan velikih gradova. Ono nerijetko služi za „krpanje rupa“ u vidu manjih programskih i organizacijskih troškova, ili sufinanciranje nekih većih projekata. Iznosi koji su na raspolaganju organizacijama iz manjih sredina, čak i tamo gdje je njihov rad prepoznat, obično su takvi da tu potrebu moraju rješavati na druge načine, što je uvjetima slabe razvijenosti privatne filantropije u Hrvatskoj iznimno teško.

Sljedeća važna skupina iskaza tiče se kvalitete rada nacionalnih i lokalnih vlasti zaduženih za područje rada s mladima. Tu sugovornici prepoznaju niz izazova, od kojih je možda najznačajniji trenutni izostanak razvojnog okvira, kako u vidu važećeg Nacionalnog programa za mlade, tako i nekih ambicioznijih elemenata, poput standarda zanimanja te standarda kvalitete u radu s mladima. Očekivanja sudionika od Nacionalnog programa za mlade u pravilu nisu visoka temeljem provedbene prakse prethodnih iteracija, ali smatraju da višegodišnje kašnjenje donošenja novog dokumenta predstavlja simbolički lošu poruku mladima općenito, a i onima koji se bave radom s mladima u Hrvatskoj. Neki upozoravaju da se na svim razinama susreću s nerazumijevanjem temeljnih pitanja vezanih uz područje mladih, dok se institucionalni kanali utjecaja poput Savjeta za mlade Vlade RH, Nacionalnog odbora za razvoj volonterstva ili savjeta mladih na lokalnoj ili regionalnoj razini u najboljem slučaju opisuju kao deliberativni forumi bez bitnog političkog utjecaja, u gorem slučaju kao mjesta neproduktivnog trošenja vremena i energije. Kao rijedak izuzetak od ovog pravila spominje se Grad Karlovac u kojem politika za mlade zauzima respektabilnu poziciju na ljestvici prioriteta, a institucionalni okvir u vidu lokalnog programa za mlade, savjeta za mlade te (informirane) gradske uprave funkcionira solidno. Dio sugovornika upozorava da ovakve dinamike djeluju krajnje destimulativno na njihova nastojanja da mlade zainteresiraju za djelovanje u području politike za mlade, pri čemu jedan ističe da i one koji uspiju motivirati brzo gube za takav tip aktivističkog i profesionalnog djelovanja koje ne smatraju vrijednim svog vremena i energije.

Od tema koje su **prisutne** u sklopu ove kategorije valja prije svega istaknuti problematiku fizičke nedostupnosti mladih za uključivanje u programe rada s mladima. Ono najčešće uključuje migracije mladih iz područja djelovanja udruga, što je čini se posebno izraženo u slučaju Slavonije i otočnih zajednica. To s jedne strane uvelike otežava provedbu dugoročnih programa, a s druge strane upitnim čini održivost nekih stalno dostupnih usluga, poput informativnih centara ili klubova za mlade. Bitno blaža varijanta ovog problema je periodička nedostupnost korisnika, naročito volontera, uslijed drugih osobnih, obrazovnih ili profesionalnih obveza.

Dio sudionika također ističe i pitanje nezainteresiranosti te apatije među mladima, što dio njih često stavlja u poziciju izrazite proaktivnosti u vidu privlačenja novih korisnika. U jednom slučaju sudionica poseban naglasak stavlja na obilježja najrecentnijih generacija „15, 16, 17-godišnjaka“ koje opisuje kao

uvelike nezainteresirane za koncentriran i predan rad, što njezinu organizaciju stavlja pred izazov stalne prilagodbe metodologije toj novoj realnosti.

Spektar tema koje su se **sporadično** pojavljivale u sklopu ove kategorije preširok je za pojedinačno nabranje, no svakako valja istaknuti njihovu raznolikost. Tako su isticane teme poput pritiska politike na rad udruge, nejasne razlike između različitih tipova usluga za mlade (klubovi, centri i informativni centri), neodgovornost mladih te nepovoljan odnos vlasti prema civilnom društvu u cjelini. To svakako ukazuje da svaka strategija razvoja rada s mladima treba istovremeno rješavati specifična sektorska, ali i teritorijalna pitanja; pritom ne ignorirajući širi kontekst.

-Učinkovita rješenja-

Sudionici su imali mogućnost predložiti rješenja za prepreke radu s mladima koje su iznijeli u sklopu ove sekcije te odmah treba reći da je velika većina njih usmjerena prema akterima središnje države, odnosno resornom tijelu. Ako je suditi prema iskazima 30 udruga obuhvaćenih dubinskim intervjuima, **najveće želje sektora su višegodišnje financijske potpore rasterećene neproduktivne i nepotrebne administracije, koje se raspisuju i dodjeljuju prema objavljenom kalendaru natječaja, temeljem profesionalnih i transparentnih evaluacija.**

Poteškoća koja stoji na putu toga da mi većem broju mladih pružimo više podrške je definitivno administracija. Pogotovo za europske projekte. Da nema toliko toga mi bismo mogli pružiti mladima puno veću podršku i davati ju stalno. Npr. da bih ja održala 5 radionica, na tome radi 5 ljudi. Cijela je infrastruktura ogromna i gubi se jako puno vremena.

Nakon toga slijede pitanja profesionalizacije rada s mladima, što uključuje jasnije određeno tko radi koji tip posla, koje su potrebne kvalifikacije, ali onda i nagrade/kompensacije; a u paketu s tim ide i odgovarajući sustav edukacije i osposobljavanja osoba koje rade s mladima. Neki ističu i problem fizičke infrastrukture, kako u vidu osiguravanja financijski dostupnih prostora, idealno uz višegodišnje ugovore o najmu. Spominjana je i potreba da se potporama prepoznaju i neke za hrvatske prilike inovativne metode rada s mladima, poput onih koji uključuju rad u zajednici (na engleskom: *street level youth work*) ili školske volonterske klubove.

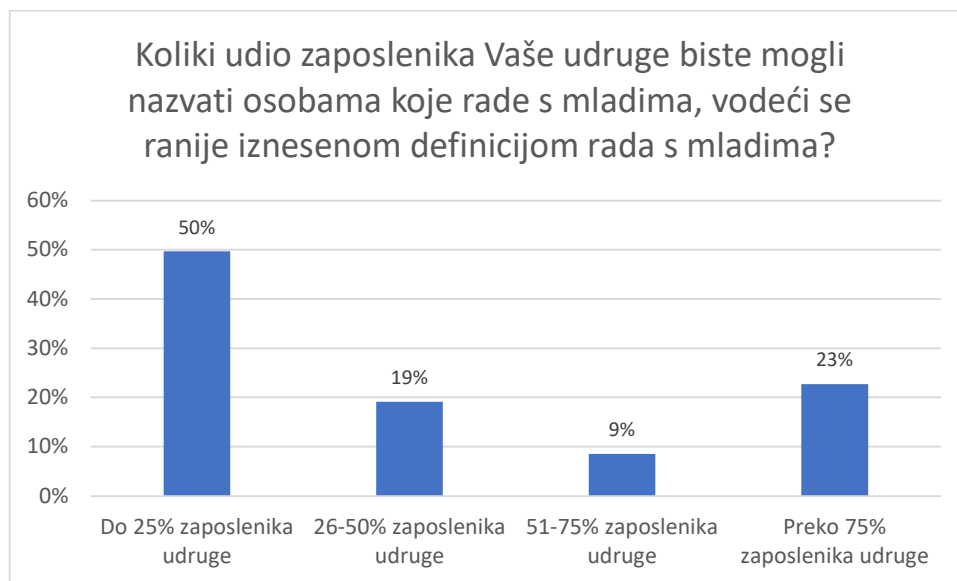
Kad je riječ o specifičnim pitanjima, svakako valja početi s položajem mladih iz ranjivih skupina, poput onih koji izlaze iz sustava alternativne skrbi ili azilnata; kojima kroz instrumente socijalne politike prije svega treba omogućiti da dovoljno dugo ostanu na jednom mjestu da bi mogli biti uključeni u smislen rad s mladima. Organizacije koje djeluju u malim zajednicama trebaju neki vid strukturirane podrške i umrežavanja, često oko nekih bazičnih organizacijskih pitanja poput vođenja financija, usklađivanja statuta i izrade strateških planova. Ukidanje programa mreža regionalne podrške civilnom društvu koju je podržavala NZZRCD tu zasigurno nije dobro utjecalo na njihov položaj. Istaknuto je u jednom slučaju kako bi bila od koristi i podrška u provedbi analiza i istraživanja kako rješavati probleme mladih u lokalnoj zajednici na inovativan način, u situaciji kad su organizacije iscrpile ideje, barem one koje su im dostupne s trenutnim resursima.

Na koncu valja istaknuti potrebu dijela organizacija da se između organizacija mladih i donositelja odluka, naročito na nacionalnoj razini, stvori odnos povjerenja te se osiguraju kanali za konstruktivnu komunikaciju koja mora biti praćena s odgovarajućim preuzimanjem odgovornosti. U nekoliko slučajeva je AMPEU prepoznat kao akter koji bi mogao uvelike doprinijeti na ovom planu kao primjer institucije koja svoje korisnike sluša te s njima kvalitetno surađuje. Osim toga, u više navrata je istaknuta potreba za povezivanjem i tješnjom suradnjom organizacija koje se ozbiljno bave radom s mladima, o čemu će biti više riječi u sekciji koja se tiče samoorganiziranja osoba koje rade s mladima.

4.4. Osobe koje rade s mladima

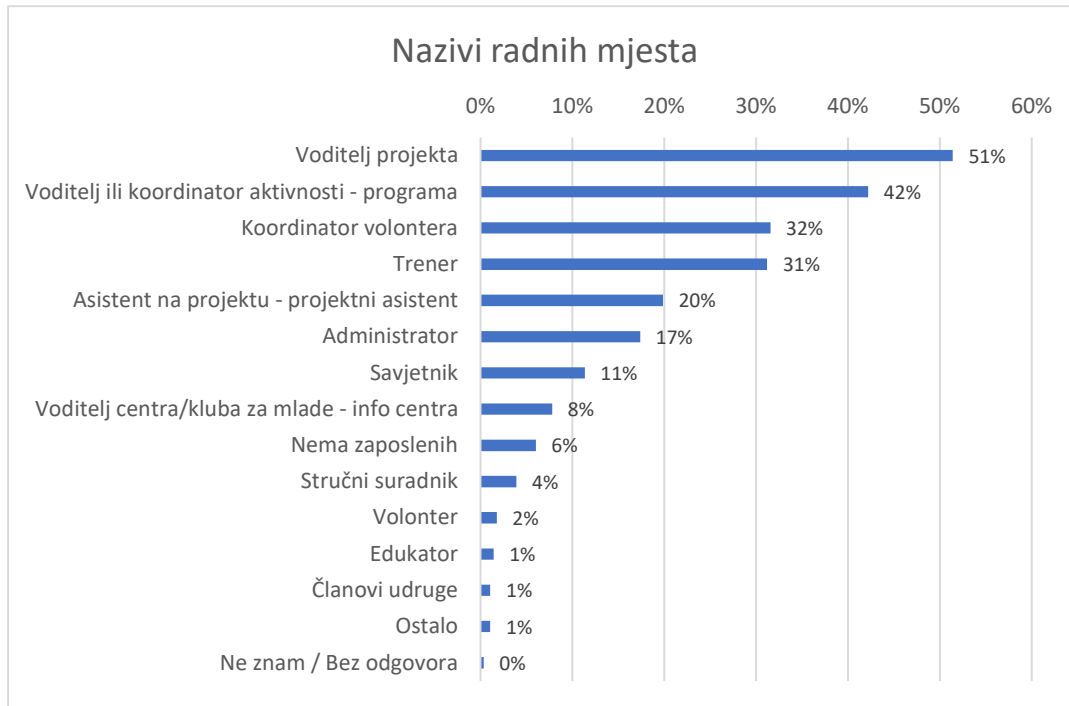
Anketom je ispitan niz elemenata vezanih uz strukturu timova koji rade s mladima unutar organizacija obuhvaćenih uzorkom. Prvi je udio zaposlenika udruga za koje se može reći da prakticiraju rad s mladima. **Kao što je vidljivo iz prikaza u Grafikonu 18, u polovici anketiranih udruga manje od 25% zaposlenih doista rade s mladima.** Istovremeno, njih 23% u svojim timovima zapošljavaju najmanje tri četvrtine (75%) osoba koje rade s mladima.

Grafikon 18: Udio osoba koje rade s mladima u ukupnom broju zaposlenika udruga (n=282)

Ispitivano je i na kojim su točno radnim mjestima zaposlene osobe koje rade s mladima. Iz prikaza u Grafikonu 19 vidljivo je da su najčešće pozicije voditelja projekta (51%) te koordinatora aktivnosti-programa (42%). Slijede koordinatori volontiranja (32%) i treneri (31%).

Grafikon 19: Nazivi radnih mjesta na kojima su zaposlene osobe koje rade s mladima (n=282)

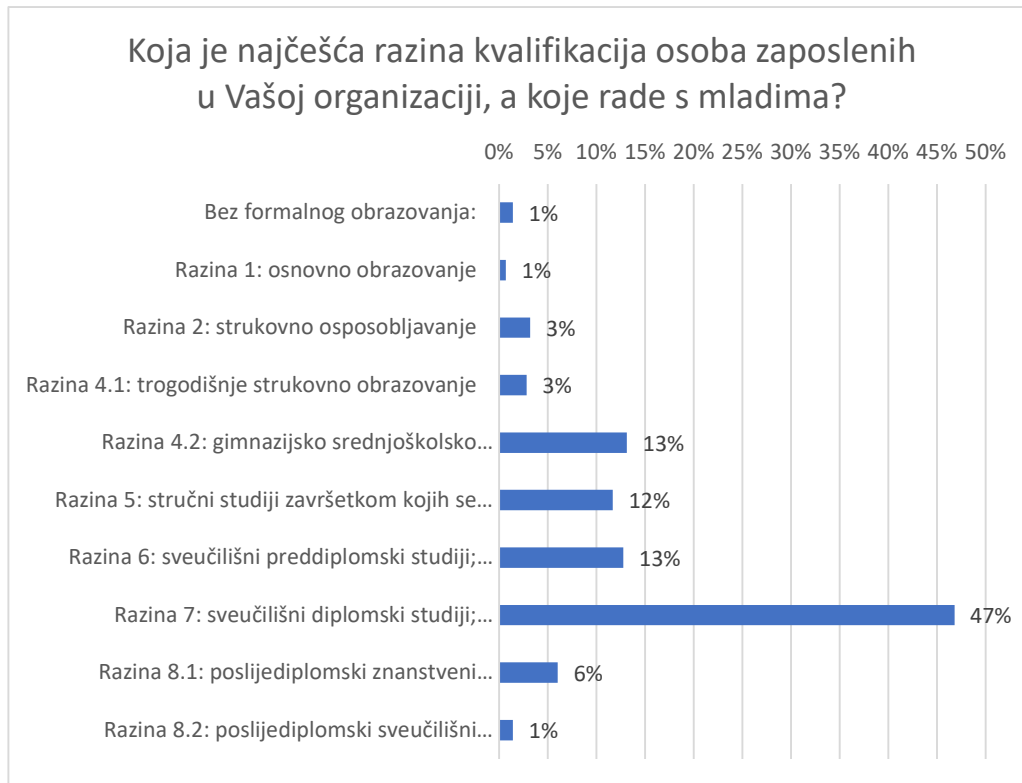

Ispitanici (n=282) procijenili su prosječan broj godina radnog staža osoba koje rade s mladima zaposlenih u njihovoj organizaciji na 13,7, dok je vrijednost medijana 10 godina. Oko 30% ispitanika procjenjuje da je prosječan broj godina radnog staža osoba koje rade s mladima u njihovoj organizaciji do 5 godina, 26% svoju procjenu smješta u raspon 6–10 godina, 24% u raspon 11–20, a 20% ispitanika navodi da osobe koje rade s mladima u njihovoj organizaciji imaju preko 20 godina radnog staža. **Ovi nalazi ukazuju da su osobe koje rade s mladima u anketiranim udrugama vrlo raznolike strukture s aspekta prethodnog radnog iskustva.**

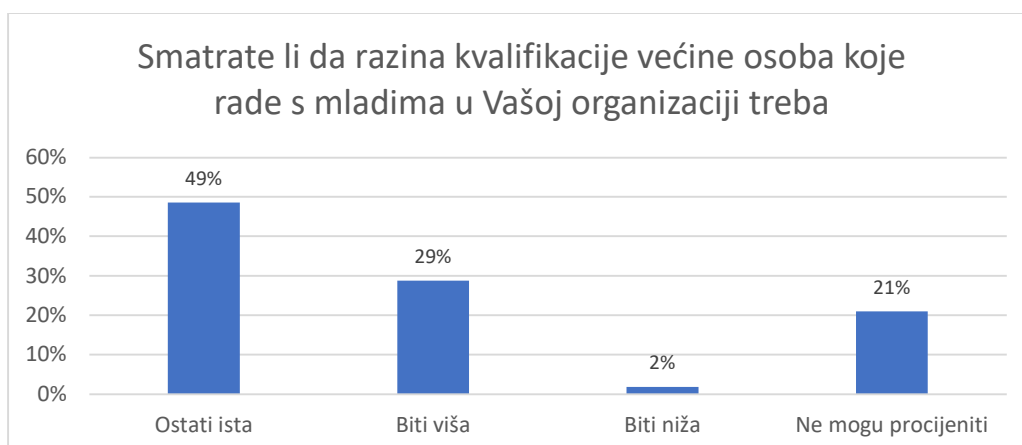
Grafikon 20 donosi pregled najčešće razine kvalifikacija osoba koje rade s mladima u anketiranim organizacijama. **Vidljivo je da je razina 7: sveučilišni studij uvjerljivo najčešća razina kvalifikacije (47%).**

Podaci prikazani u Grafikonu 21 pak ukazuju kako najveći udio ispitanika (49%) vjeruje kako je postojeća razina kvalifikacije osoba koje rade s mladima u njihovoj organizaciji primjerena. Valja ipak napomenuti i vrlo značajnih 29% onih koji vjeruju kako je potrebna viša razina kvalifikacije od postojeće.

Grafikon 20: Najčešća razina kvalifikacija osoba koje rade s mladima zaposlenih u anketiranim organizacijama (n=282)

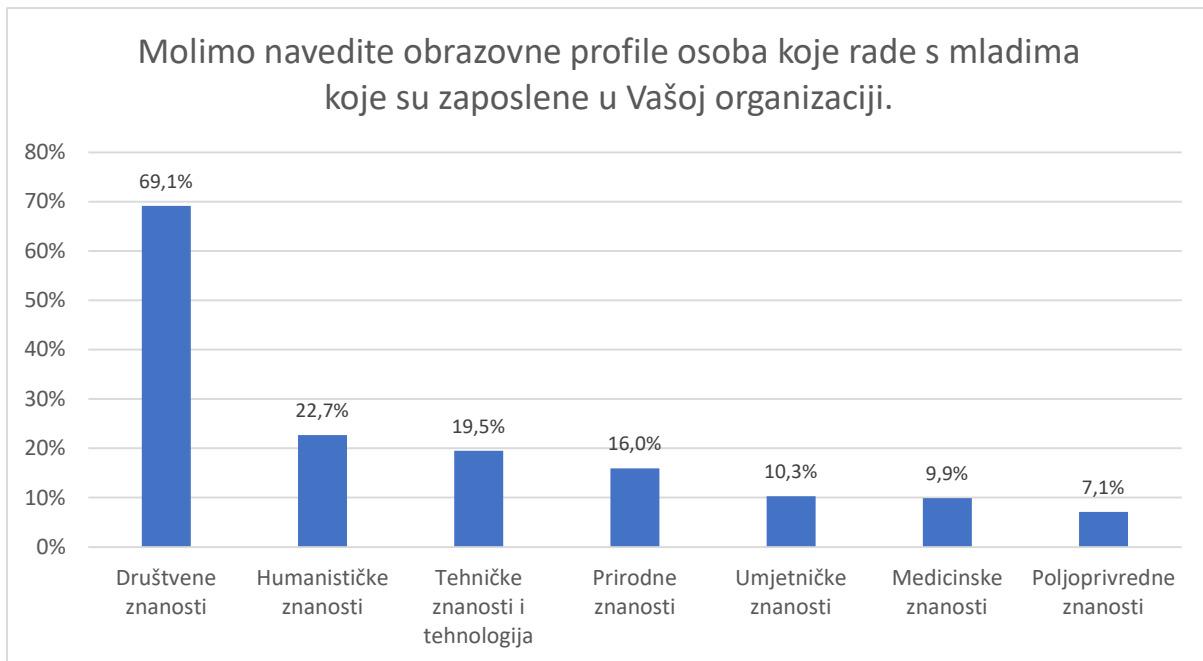
Grafikon 21: Primjerenost trenutne razine kvalifikacija osoba koje rade s mladima (n=282)

Ispitanici su također imali priliku navesti obrazovne profile osoba koje u njihovoj organizaciji rade s mladima. Nalazi sažeti u Grafikonu 22 ukazuju na **očekivanu dominaciju obrazovnih profila s područja društvenih znanosti**, no zanimljiva je činjenica da humanistički profili nisu puno zastupljeniji od

tehničkih pa čak niti prirodoslovnih. Ovo odudara od činjenice da su humanistički profili uz društvene u pravilu percipirani kao poželjni budući zaposlenici, o čemu će biti još riječi u nastavku.

Grafikon 22: Obrazovni profili osoba koje rade s mladima (n=282)

Ispitanici su imali mogućnost precizirati svaki od prethodnih odabira navođenjem konkretnih kvalifikacija ili zanimanja. U slučaju društvenih profila, najviše navoda se veže uz zanimanje psiholog/profesor psihologije (21% poduzorka onih koji su prethodnom pitanju odabrali „Društvene znanosti“¹²), nakon čega slijede ekonomija/ekonomist (19%), kineziolog/profesor kineziologije/trener (15%) te sociolog/profesor sociologije (14%).

Kad je riječ o humanističkim profilima, analiza ukazuje na uvjerljivo najveću zastupljenost profesora stranog jezika (47%), nakon čega slijede filozofi/profesori filozofije (16%) te povjesničari/profesori povijesti (14%).

Kod tehničkih profila situacija je sljedeća: najzastupljeniji su elektrotehničari/informatičari (36%) te općenito osobe visoke stručne spreme (inženjeri, profesori, magistri – 13%).

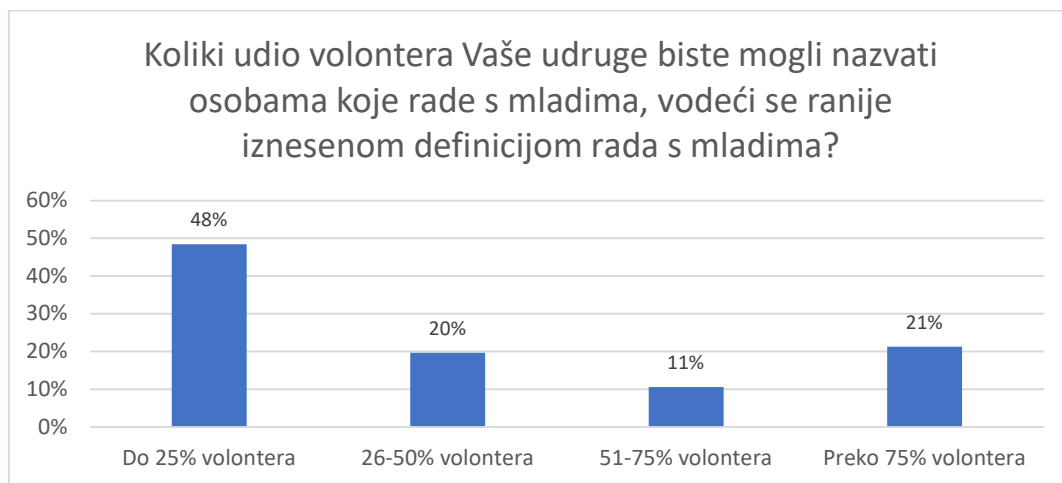
¹² Ista interpretativna logika će se primijeniti i na sve ostale profile, točnije podaci o učestalost se odnose na poduzorak onih koji su odabrali pojedini profil. Bit će prikazivani samo oni navodi koji su mapirani unutar najmanje 10% referentnog poduzorka.

U slučaju prirodoslovnih profila najzastupljeniji su biolozi/profesori biologije (33%), nakon čega slijede matematičari/profesori matematike (22%). Unutar ove skupine profila još su nezanemarivo zastupljeni kemičari/geografi te općenito osobe visoke stručne spreme (po 11%).

U slučaju medicinskih znanosti vrijedi posebno istaknuti značajnu ulogu liječnika/doktora (32%) u izvedbi rada s mladima. Slijede medicinske sestre (25% te fizioterapeuti/radni terapeuti. U slučaju poljoprivrednih znanosti, uvjerljivo su najzastupljeniji agronomi (60%), nakon čega slijede šumari (10%). Konačno, kad je riječ o umjetničkim profilima, dominiraju likovni umjetnici/profesori likovnog (38%), a slijede glazbenici/profesori glazbenog (24%), diplomanti dramske akademije (14%) te profesori instrumenata (10%). Pritom je ipak važno napomenuti kako se u sva tri posljednje navedena slučaja radi o relativno malim poduzorcima: u slučaju medicinskih profila 28, poljoprivrednih 20 te umjetničkih 29 ispitanika ukupno.

Zanimljivo je bilo razmotriti i ulogu volontera u izvedbi programa rada s mladima. Ispitanici su imali mogućnost procijeniti udio volontera koji sudjeluju u direktnom radu s mladima, a nalazi su sažeti u Grafikonu 23.

Grafikon 23: Udio volontera koji direktno rade s mladima (n=254)

Vidljivo je da čak 33% ispitanika koji su odgovorili na ovo pitanje ističe kako je **više od polovice volontera njihove organizacije uključeno u direktan rad s mladima**. Ovaj podatak dodatno validira pristup Vijeća Europe o kojem je bilo riječi u Poglavlju 3, a koji stavlja poseban naglasak na razumijevanje uloge volontera koji rade s mladima. U tom smislu korisno je komparativno sagledati uobičajene uloge koje se u procesu provedbe programa rada s mladima obično dodjeljuju zaposlenim osobama i volonterima. Sukladno analizi otvorenih odgovora, zaposlenici najčešće provode sljedeće aktivnosti:

- obrazovanje i osposobljavanje, edukativne aktivnosti, predavanja (prisutno u iskazima 34% ispitanika);
- informiranje i savjetovanje (13%);
- slobodno vrijeme i sportske aktivnosti mladih (13%);

–poticanje volonterstva (12%).

Kad je riječ o volonterima, najučestaliji navodi se vežu uz:

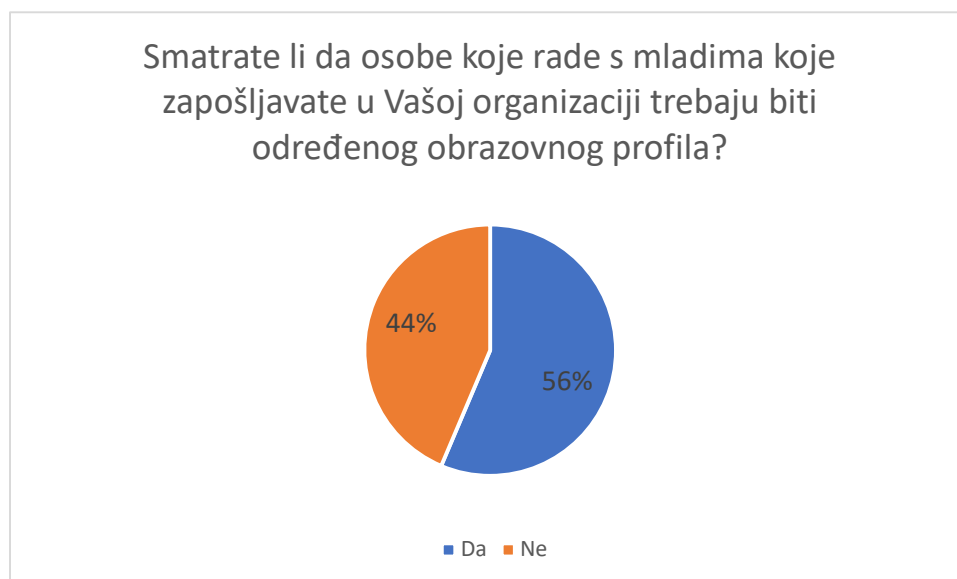
- asistenciju /organizaciju planiranih aktivnosti (23%);
- obrazovanje i osposobljavanje, edukativne aktivnosti, predavanja (19%);
- slobodno vrijeme i sportske aktivnosti mladih (12%).

Nalazi potvrđuju pretpostavku kako je u većini udruga razlika između angažmana zaposlenika i volontera kvantitativna (količina rada) te kvalitativna (tip aktivnosti – volonteri su češće uključeni kao neki vid logističke potpore). Međutim, ovi nalazi također potvrđuju da **volonteri odrađuju značajan dio posla u programima rada s mladima u hrvatskom kontekstu** te se o tome treba voditi računa u daljnjim razvojnim planovima.

4.5. Kompetencije za rad s mladima

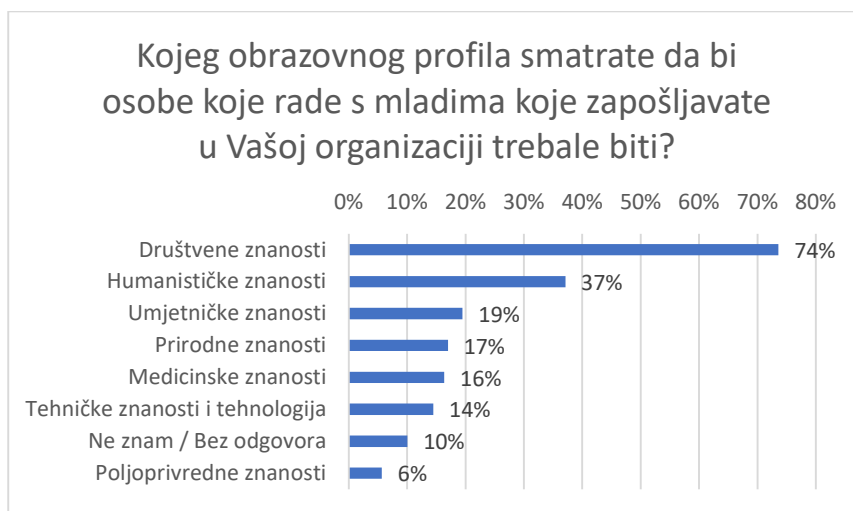
Na pitanje trebaju li osobe koje rade s mladima u njihovoj organizaciji biti nekog određenog profila, nešto više od polovice njih se slaže s takvim prijedlogom (Grafikon 24). Na pitanje koje obrazovne profile bi voljeli vidjeti u svojim udrugama, ispitanici iz ovog poduzorka očekivano najčešće navode društvene (74%) te nakon toga humanističke znanosti (37%). Preostali profili smjestili su se na relativno uskom spektru od 14–19%. Iako je redosljed preferencija uglavnom očekivan, vrijedi istaknuti kako su udruge koje zapošljavaju osobe koje rade s mladima otvorene za širok spektar obrazovnih profila uz jasne sektorske preferencije. O ovome treba voditi računa u mogućem razvoju standarda zanimanja te pripadajućih obrazovnih programa.

Grafikon 24: Važnost obrazovnog profila za zapošljavanje osoba koje rade s mladima (n=282)

Grafikon 25: Željeni profili osoba koje rad s mladima (n=159)

I u ovom slučaju ispitanici su imali mogućnost dodatno pojasniti svoje odabire na način da navedu najvažnije razloge zašto pojedini obrazovni profil smatraju primjerenim za svoju organizaciju. Za svaki od profila prevladava argumentacija kako su oni prikladni zbog specifičnih znanja, vještina i kompetencija koje ih čini dobrim odabirom za rad u referentnoj organizaciji. U slučaju svih obrazovnih profila, izuzev društvenih i humanističkih, druga najučestalija skupina argumenata odnosi se na kapacitete tih obrazovnih profila da korisnicima prenesu određena znanja i vještine. U slučaju društvenih i humanističkih profila ova skupina argumenata u manjoj je mjeri zastupljena od onih koji se odnose na određene osobine koje se pripisuju osobama tog obrazovnog profila. **Ovaj nalaz dodatno ide u prilog zaključku kako su osobe društvenih i humanističkih profila zapravo „prirodni“ kandidati za karijeru u području rada s mladima.** Međutim, uvažavajući programsku profilaciju pojedinih udruga, nerijetko se mora posezati i za osobama drugih obrazovnih profila: primjerice, logično je za pretpostaviti da je takav profil posebno zanimljiv organizacijama koje djeluju na polju ekologije te zaštite okoliša.

U sljedećem koraku analiza se spustila na razinu pojedinačnih kompetencija. U formulaciji pitanja iskorištena je u literaturi dobro prepoznata klasifikacija 10 ključnih kompetencija u radu s mladima (Kovačić & Ćulum, 2015, str. 49). Za potrebe operacionalizacije, dio kompetencija/čestica blago je modificiran, a okvir je proširen s organizacijskim te kompetencijama upravljanja projektnim ciklusom. Svaku od ponuđenih kompetencija ispitanici su imali prilike vrednovati iz prakse rada njihovih organizacija kroz dvije dimenzije. Prva se odnosi na učestalost korištenja pojedine kompetencije u svakodnevnom organizacijskom radu, a druga na razinu stručnosti na kojoj se ona morala primjenjivati. Kako bi se pojačala relevantnost nalaza, korištene su iste skale kao u važećoj Metodologiji za izradu standarda zanimanja (Ministarstvo rada i mirovinskog sustava, n.d.), što znači da se učestalost korištenja kompetencija ocjenjivala na rasponu od 1 do 5, a potrebna razina stručnosti u rasponu od 0 do 4. Nalazi sažeti u Tablici 3 na sljedećoj stranici ukazuju kako se izdvaja skupina kompetencija koje bi se mogle ocijeniti prioriternima iz perspektive anketiranih predstavnika udruga mladih i za mlade, uzimajući u

obzir visoke prosječne ocjene koje su im dodijeljene u obje dimenzije (najmanje 4,4 za učestalost te 2,8 za razinu stručnosti). Te kompetencije su u tablici izdvojene zelenim fontom, a navodimo ih ukratko i ovdje: razvijanje pozitivnog odnosa s mladima, poštivanje različitosti, uključivanje i osnaživanje mladih, timski rad i profesionalizam te sposobnost projiciranja pozitivnog uzora. O ovim nalazima svakako treba voditi računa u daljnjim istraživanjima vezano uz ovu temu, a naročito prilikom programiranja Ankete o standardu zanimanja osobe koja radi s mladima.

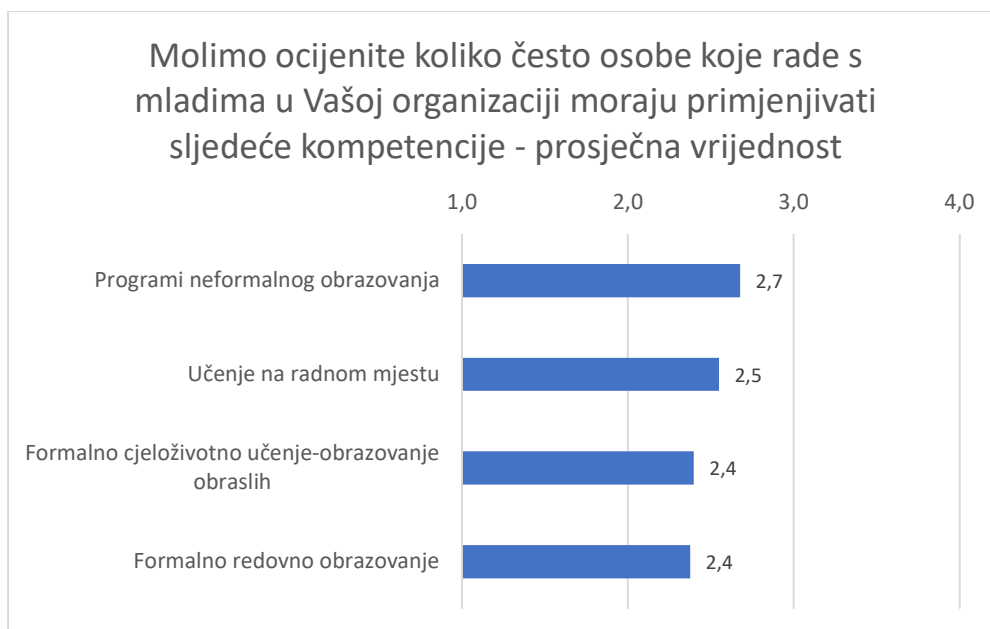
Tablica 3: Ključne kompetencije u radu s mladima

Kompetencije u radu s mladima	Učestalost		Razina stručnosti	
	N	Prosjek (1-5)	N	Prosjek (0-4)
Posjedovati i primjenjivati znanja o razvoju djece i mladih	277	4,2	277	2,5
Razvijati pozitivan odnos s mladima	281	4,7	279	2,8
Prilagođavati, facilitirati i evaluirati aktivnosti primjene specifičnoj dobi za i s mladima	276	4,2	277	2,8
Poštovati različitost	277	4,6	278	2,9
Uključivati i osnaživati mlade	278	4,6	280	2,9
Identificirati potencijalne faktore rizika (za korisnike i same osobe koje rade s mladima) i poduzimati mjere za njihovo smanjivanje	273	3,9	275	2,7
Brinuti se za, uključivati i raditi s obiteljima i zajednicom	277	3,5	278	2,2
Raditi kao dio tima i pokazivati profesionalizam	280	4,6	280	2,9
Biti pozitivan uzor mladima	282	4,7	280	3,0
Stvarati-poticati interakcije kroz koje se mladi osnažuju i razvijaju	281	4,4	278	2,9

Kompetencije u radu s mladima	Učestalost		Razina stručnosti	
	N	Prosjek (1-5)	N	Prosjek (0-4)
Organizirati aktivnosti rada s mladima	280	4,4	279	2,9
Namicali sredstva, upravljati projektnim aktivnostima te izvještavati o provedbi	273	4,1	274	2,7

Nadalje, ispitanici su imali priliku uobičajenim oblicima učenja: formalno redovno obrazovanje, formalno cjeloživotno učenje/obrazovanje odraslih, neformalno obrazovanje te učenje na radnom mjestu dodijeliti ocjenu u rasponu od 1 do 4 s obzirom na to koliko ih percipiraju bitnima za profesionalni razvoj osoba koje rade s mladima. Usporedba prosječenih rangova prikazana u Grafikonu 26 ukazuje kako nema velikih razlika u percepciji važnosti pojedinog oblika učenja za profesionalni razvoj osoba koje rade s mladima.

Grafikon 26: Važnost pojedinih oblika učenja za profesionalni razvoj osoba koje rade s mladima (n=282)

***

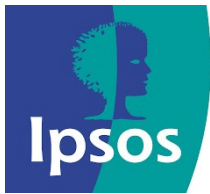
Pozicije o poželjnom smjeru obrazovanja i osposobljavanja osoba koje rade s mladima ispitivane su i kroz dubinske intervjue.

Uzimajući u obzir prevladavajuću visokoobrazovnu strukturu osoba koje rade s mladima obuhvaćenih (i) ovim uzorkom, ne iznenađuje kako su sudionici intervjua **obično** skloni primjereno obrazovanje i osposobljavanje osoba koje rade s mladima povezati upravo s tom razinom. Međutim, slika nipošto nije jednoobrazna i unutar te skupine postoji nekoliko podjela. **Prva** se tiče razine obrazovanja. Jedna je prevladavajuća pozicija kako bi takav studij trebao biti ili dvogodišnji diplomski studij otvoren većini onih koji su na preddiplomskoj razini završili neki od društveno-humanističkih programa, premda ne bi trebao biti zatvoren niti za druge obrazovne profile. **Druga je pozicija** kako bi takav studij trebalo ustrojiti na razini specijalističkog poslijediplomskog stručnog studija otvorenog širokom krugu osoba s prethodno završenim visokim obrazovanjem. Kad je riječ o načinu izvedbe, postoji širok konsenzus kako studij **mora imati snažno izraženu praktičnu komponentu** na način da se kombiniraju fizička predavanja, ponekad i *online* učenje te prolongirani periodi angažmana u udrugama specijaliziranim u referentnom području rada s mladima. Kad je riječ o organizacijskom ustroju studija, također postoji podijeljenost. Dio sudionika smatra da bi studij, naročito na diplomskoj razini, trebalo ustrojiti kao smjer **unutar postojećih, afirmiranih programa**, poput (socijalne) pedagogije ili socijalnog rada. Alternativno, dio sudionika se snažno zalaže za **interdisciplinarni pristup takvom studiju** koji nije vezan uz neku postojeću struku već kombinira angažman akademskih nastavnika i onih koji rade u struci. Sudionici u pravilu dobro prepoznaju dvojbe povezane s tim izborima: diplomatska razina studija ulaz u struku/zanimanje čini otvorenijim, dok specijalistička poslijediplomska razina daje više jamstva da će ga upisati i završiti afirmirani te motivirani polaznici; što posebno rezonira u svjetlu argumenta dijela sudionika kako je sposobnost rada s mladima „nešto što imaš ili nemaš u sebi“. Kad je riječ o izboru između vezivanja uz pojedinu struku, prednost je bolja prepoznatost na tržištu rada te veća mogućnost profesionalne mobilnosti. Nedostatak je da rad s mladima potencijalno postaje svojevrsni dodatak nekom afirmiranom zanimanju, s malo izgleda da u odnosu na isto ostvari vlastitu razvojnu autonomiju. U slučaju interdisciplinarnosti prednosti i manjkavosti su obrnute.

Kroz formalno obrazovanje predlažem interdisciplinarni studij na nekom društvenom fakultetu koji uključuje prilično prakse i praktičnog rada, barem 50% vremena, i to obvezno stažiranje ili djelovanje u udruzi, centru ili klubu za mlade. Kad govorimo o osobama koje su posvećene tome profesionalno, ne svakom youth workeru, ali osobama koje rade s youth workerima, koje imaju mogućnost koordinirati velik broj stalnih ili povremenih youth workera, svakako je potreban VSS, 3+2.

Pritom je važno naglasiti kako nezanemariv dio sudionika izražava jasnu skepsu spram potreba da se visokoobrazovni studij, posebno određenog profila, postavlja kao **preduvjet ulasku u zanimanje**. Neki ističu načelan argument kako postoje različite razine na kojima se rad s mladima obavlja te kako u nekim situacijama takva razina doista nije potrebna. Drugi upozoravaju na brojne osobe koje dugo godina uspješno provode rad s mladima bez ikakvog formalnog obrazovanja te su izrazito protiv toga da im se ostanak u struci uvjetuje dovršavanjem visokoobrazovnog programa. Konačno, dio sudionika propituje i smislenost ustrojavanja konkretnog studija usmjerenog primarnom zapošljavanju u udrugama, koje je obilježeno nesigurnim radnim uvjetima te koje nerijetko u većoj mjeri valorizira fleksibilnost od specijalizacije.

Formalni studij neće pomoći, jer, dok se uopće formira i konstruira studij za mlade, već će se promijeniti način pristupa rada s mladima. To je područje koje se jako brzo mijenja. Radila sam u školi i nakon

otprilike 6–7 godina jako se promijeni profil djece. To se vidi i u udruzi, dolaze nam posve drugačije generacije nego što su bile one prije pet godina. U tom smislu studij neće biti kvalitetno rješenje problema. Neki programi bi mogli biti korisni, npr. diplomski supervizije. No, s druge strane, s plaćom koju imam u udruzi ja sebi ne mogu priuštiti studij supervizije. Zbog toga bi trebalo napraviti mrežu među udruzama da se može ići na prakse i gledati dobre primjere organizacija, koje dobro funkcioniraju, gdje bi se prolazilo neko stručno usavršavanje na taj način.

Opcija certificiranja neformalnih obrazovnih programa nameće se kao nešto manje zastupljena, **ali kvalitetom i jasnoćom iskaza, ravnopravna alternativa**. Sudionici koji zagovaraju tu perspektivu se oslanjaju na tri osnovna argumenta. **Prvo**, neformalno obrazovanje najafirmiraniji je oblik rada s mladima u Hrvatskoj te bi trebalo primarno iskoristiti prednosti te ponude i na njoj temeljiti kvalitetno obrazovanje i osposobljavanje osoba koje rade s mladima. **Drugo**, ono je jednostavnije za ustrojiti te je bitno manje zahtjevno za polaznike, što je posebno važno u svjetlu ranije iznesenih argumenata o značajnom broju dugogodišnjih praktičara bez formalne diplome te volatilnosti uvjeta u kojima rade. **Treća** skupina argumenata odnosi se na određeno postojanje slične prakse u hrvatskom sektoru mladih. Primjeri su obvezne edukacije *YIntro* koje ZICM provodi za lokalne informativne centre za mlade koji prvi put dobivaju potporu resornog tijela za mlade zatim sličan tip edukacija koju za nove volonterske centre provodi Hrvatska mreža volonterskih centara, ali i edukacije koje provodi MMH (u ime Nacionalne radne skupine) za nove koordinateure strukturiranog dijaloga u Hrvatskoj. Sudionici odreda smatraju kako bi edukacija za radnike s mladima, barem u svom osnovnom obliku, svakako trebala biti intenzivnija te zahtjevnija od svake od prethodno navedenih te kako bi država trebala na neki način snažnije priznavati certifikate koji se dodjeljuju sudionicima po dovršetku programa. Takav pristup se onda očito ne bi vezivao na službeni kvalifikacijski okvir, nego na određene nacionalne kriterije u radu s mladima koje bi trebala priznavati stručna zajednica, ali i odgovorna javna tijela. I dok ovaj model malo tko osporava kao dobar pristup cjeloživotnom učenju, zagovornici formalnog obrazovanja zabrinuti su predstavlja li odgovarajući stručni supstitut studiju te štiti li u dovoljnoj mjeri osobe koje rade s mladima od nedovoljno kompetentne konkurencije na tržištu rada.

Pokušao bih sa tom sveučilišnom diplomom reducirati broj ljudi koji se mogu zvat youth workeri. Potrebno je profilirati osobe prema tome rade li npr. sa studentima zainteresiranima samo za putovanja ili s osobama koje dolaze iz problematičnih obitelji.

Kao treća alternativa na koju su se sudionici često referirali na **direktan poticaj voditelja intervjua**, nametnulo se formalno obrazovanje odraslih. U tom smislu manjem broju sudionika ono se nameće kao relativno privlačan „srednji put“ između dva gore navedena pristupa jer omogućava priznavanje u okviru Hrvatskog kvalifikacijskog okvira te se samim time može naslanjati na standard zanimanja; dok s druge strane nije toliko vremenski zahtjevno kao visoko obrazovanje. U tom smislu primjeri kraćih certificiranih programa za poreznog savjetnika ili gerontodomačicu nametali su se kao moguće iskoristive paralele. Međutim, često su isti sudionici koji su razmatrali takav tip programa isticali i protuargumente: troškovnu dostupnost, ali i izvedivost toga da se obrazovanje za jedan zahtjevniji posao kao što je rad s mladima „stisne“ u takve kratke certificirane programe u trajanju od primjerice 160 sati kao što je to slučaj kod gerontodomačice. Osim toga, jedna sudionica čija organizacija ima bogato iskustvo izvedbe neformalnih programa osposobljavanja osoba koje rade s mladima referirajući se na vlastiti pokušaj

ustpostave programa obrazovanja odraslih u suradnji s pučkim otvorenim učilištima navodi iznimno niske kapacitete tih ustanova za planiranje i provedbu tih programa. Drugim riječima, smatra da bi tako nešto moglo funkcionirati pod preduvjetom „da im mi više–manje napravimo sve“.

Što se tiče sustava obrazovanja odraslih, imali smo ideju da naš sveučilišni program damo nekom od učilišta, bilo privatnom ili javnom, koji provode slične programe. No, pokazalo se da učilišta nemaju kadar koji bi to mogao predavati na način na koji trebamo raditi. Oni mogu pozvati sveučilišnog profesora da to teoretski dobro i kvalitetno odradi. No oni ne mogu angažirati praktičara za praktični dio za čime postoji velika potreba za radnike s mladima i to se ne može odraditi u njihovih standardnih 90 ili 120 sati programa. Mogu se dobiti osnove, no nakon toga ljudi dolaze k nama postavljati pitanja. Tamo dobiju tu razinu znanja da mogu postaviti pitanja. Sličan su primjer programi koji se na učilištima vode za voditelja europskih fondova ili za pisanje europskih projekata.

Nekolicina sudionika ističe kako je u svjetlu postojeće prakse rada s mladima u Hrvatskoj nužno omogućiti da bilo koji tip formalnog obrazovanja za rad s mladima **uključuje i odgovarajuće priznavanje kompetencija stečenih informalnim učenjem, odnosno kroz rad**. Odreda su skeptični spram mogućnosti da takav tip prakse učinkovito zaživi u hrvatskom kontekstu, premda takva mogućnost formalno postoji u Zakonu o Hrvatskom kvalifikacijskom okviru. Srednjoškolsko obrazovanje osoba koje rade s mladima, praksa poznata u pojedinim zemljama, spomenuto je krajnje sporadično. Osim toga, valja napomenuti kako određeni broj sudionika nije bio u mogućnosti postaviti prioritete između ponuđenih opcija obrazovanja i osposobljavanja (formalno–visoko, formalno–za odrasle, neformalno), već su inzistirali kako razvoj svih tipova treba teći paralelno.

Konačno, kratko su raspravljane i **nužne kompetencije** koje bi obrazovanje i osposobljavanje osoba koje rade s mladima trebalo pokrivati. U ograničenom broju iskaza koji su se referirali na ovu problematiku, prevladava pozicija kako osobe svakako moraju biti upoznate s određenim sadržajima s područja pedagogije, psihologije, a ponekad i sociologije vezano uz položaj mladih u društvu. Posebno je naglašena važnost poznavanja širokog spektra metoda neformalnog obrazovanja te digitalna kompetencija za koju sudionici smatraju da će biti ključna za rad s budućim generacijama mladih. Detaljnija analiza ovog područja svakako je nužna prije razvoja bilo kakvih unificiranih programa obrazovanja ili osposobljavanja, bilo kroz Anketu o standardima zanimanja ili neku drugu robusnu metodu.

***

Konačno, treba spomenuti da je jedan od ciljeva istraživanja bilo prikupljanje informacija o primjerima dobre prakse obrazovanja i osposobljavanja osoba koje rade s mladima. Takvi primjeri mapirani su kroz pregled literature te prikupljeni kroz otvorene odgovore u anketnom ispitivanju, a posvećen im je dio dubinskih intervjua. Na koncu, izdvojeni su oni primjeri o kojima su prikupljene dovoljno sveobuhvatne i precizne informacije te za koje su članovi voditelji istraživanja ocijenili da imaju najveći aplikativni potencijal u trenutnom hrvatskom kontekstu. Prikaz primjera dobre prakse obrazovanja i osposobljavanja osoba koje rade s mladima nalazi se Prilogu 7.

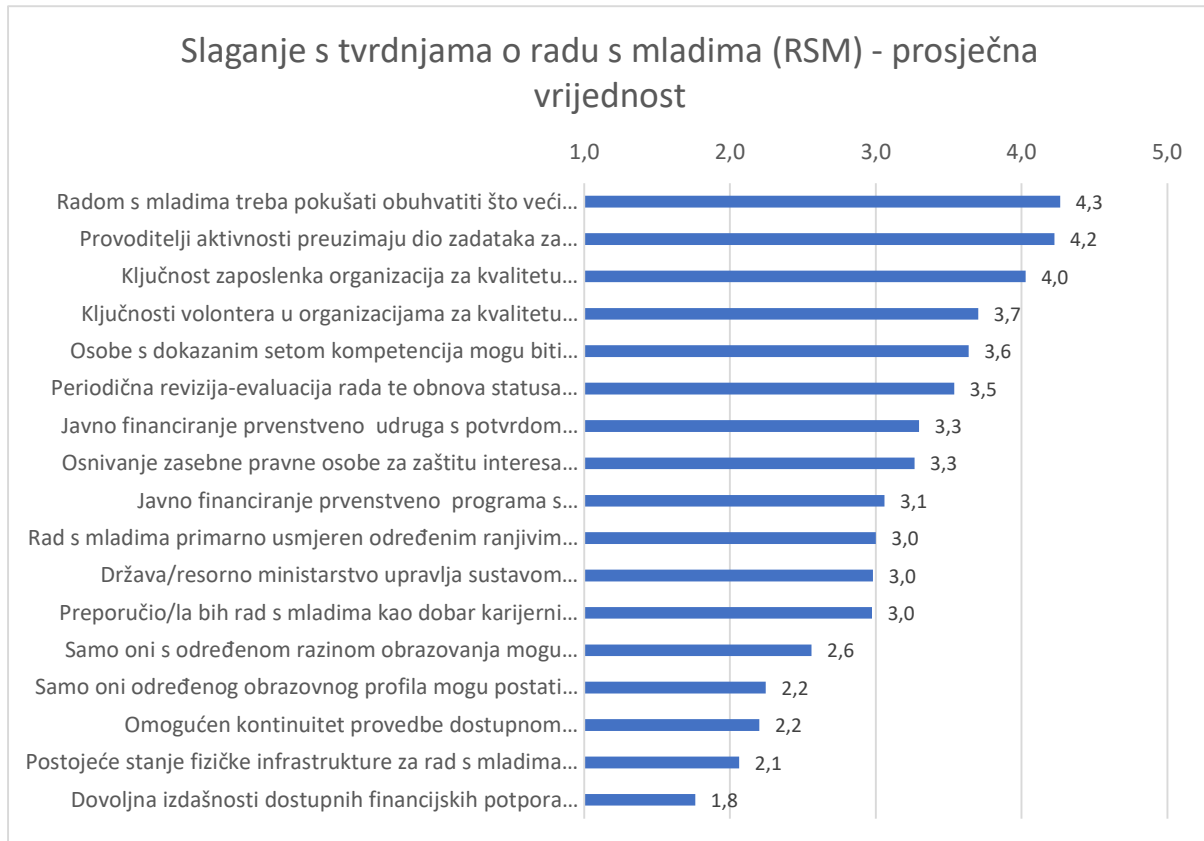
4.6. Razvoj rada s mladima

Udruge mladih i za mlade u sklopu su anketnog ispitivanja u rasponu ocjena od 1 do 5 imale mogućnost ocijeniti razinu slaganja s nizom tvrdnji koje se odnose na pojedine aspekte razvoja rada s mladima u Hrvatskoj. Na taj način prikazani su i rezultati: primjerice, tvrdnje o važnosti zaposlenika i volontera tiču se dvojbe koja je kategorija osoba koje rade s mladima u prosjeku važnija za razvoj rada s mladima u Hrvatskoj. Stoga su nalazi za te tvrdnje interpretirani skupa. Sličan princip odnosi se recimo na tvrdnje koje se odnose na izdašnost, kontinuitet financijskih potpora te stanje fizičke infrastrukture, a koje su se pokazale ključnim za uvjete rada. Zato se u prikazu rezultata prvo imenuje razvojno pitanje, a onda se interpretira vrijednost tvrdnji koje se na njega odnose. Nalazi su sažeti u Grafikonu 27 na sljedećoj stranici.

Kad je riječ o tome **koju skupinu osoba koje rade s mladima smatraju važnijom** za razvoj u tom području, vidljivo je da ispitanici daju malu prednost zaposlenicima u odnosu na volontere (4,0 –3,7). Kad je riječ o **upravljanju na makro razini**, sudionici su bitno skloniji ideji da država prepusti jedan dio zadataka vezano uz potporu razvoju rada s mladima u odnosu na scenarij u kojem centralizira sve bitne razvojne funkcije (4,2–3,0). Nakon toga slijedi dio tvrdnji koji se odnosi na **mehanizme osiguranja kvalitete**. Vezivanje javnog financiranja uz određene procese certificiranja/akreditacije, bilo udruga (3,3), bilo programa rada s mladima (3,1), ne izaziva niti pretjeran entuzijazam, niti pretjeran otpor. Ispitanici smatraju da je „ulaz uz struku“ bitno smislenije vezati uz dokazive kompetencije negoli za konkretnu razinu obrazovanja te obrazovni profil 3,6–2,6).

Kad je riječ o **razini društvenog obuhvata rada s mladima**, sudionici rad s mladima više vide kao ekspanzivno područje koje treba zahvatiti što veći broj mladih korisnika, a ne kao tip programa primarno usmjeren mladima s manje mogućnosti (4,3–3,0). Tri elementa koja presudno determiniraju **radne uvjete osoba koje rade s mladima**: izdašnost i kontinuitet financijskih potpora te kvaliteta fizičke infrastrukture, ocijenjeni su vrlo nepovoljnim ocjenama (1,8–2,2–2,1). Kad je riječ o **profesionalnoj atraktivnosti rada s mladima**, ispitanici bi ga možda i preporučili obitelji i prijateljima kao poželjan karijerni izbor, ali je teško vjerovati da bi im on bio pri vrhu ponuđenih opcija (3,0). Končano, agregirani stav prema **osnivanju nove pravne osobe koja štiti interese osoba koje rade s mladima** te radi na razvoju područja, mogao bi se najbolje opisati sintagmom opreznog optimizma (3,3).

Grafikon 27: Stavovi o bitnim elementima razvoja rada s mladima u Hrvatskoj¹³

Analiza otvorenih odgovora sažeta u Grafikonu 28 potvrđuje da su **financijska pitanja** trenutno najveća prepreka propulzivnijem razvoju rada s mladima. Osim toga, nalazi ukazuju i kako su iz perspektive udruga jako važna i neka druga razvojna pitanja poput izostanka političke i društvene podrške, nedostatka stručnog osoblja i volontera te nemogućnosti pristupa odgovarajućoj infrastrukturi. Treba naglasiti da značajan dio ispitanika prepoznaje prepreku i u nezainteresiranosti mladih.

¹³ Ključni zaposlenici, n=278; Ključni volonteri, n=279; Država/ministarstvo upravlja, n=272; Provođitelji aktivnosti preuzimaju, n=276; Javno financiranje – certifikat programa, n=273; Javno financiranje – potvrda kvalitete udruga, n=276; Periodična revizija, n=273; Osobe s dokazanim kompetencijama, n=273; Samo s razinom obrazovanja, n=279; Samo oni određenog obrazovnog profila, n=278; Što veći udio mladih, n=279; Ranjive skupine, n=279; Izdašnost financijskih potpora, n=278; Kontinuitet financijskih potpora, n=268; Stanje fizičke infrastrukture, n=269; Rad s mladima dobra karijera, n=271; Zasebna pravna osoba, n=255.

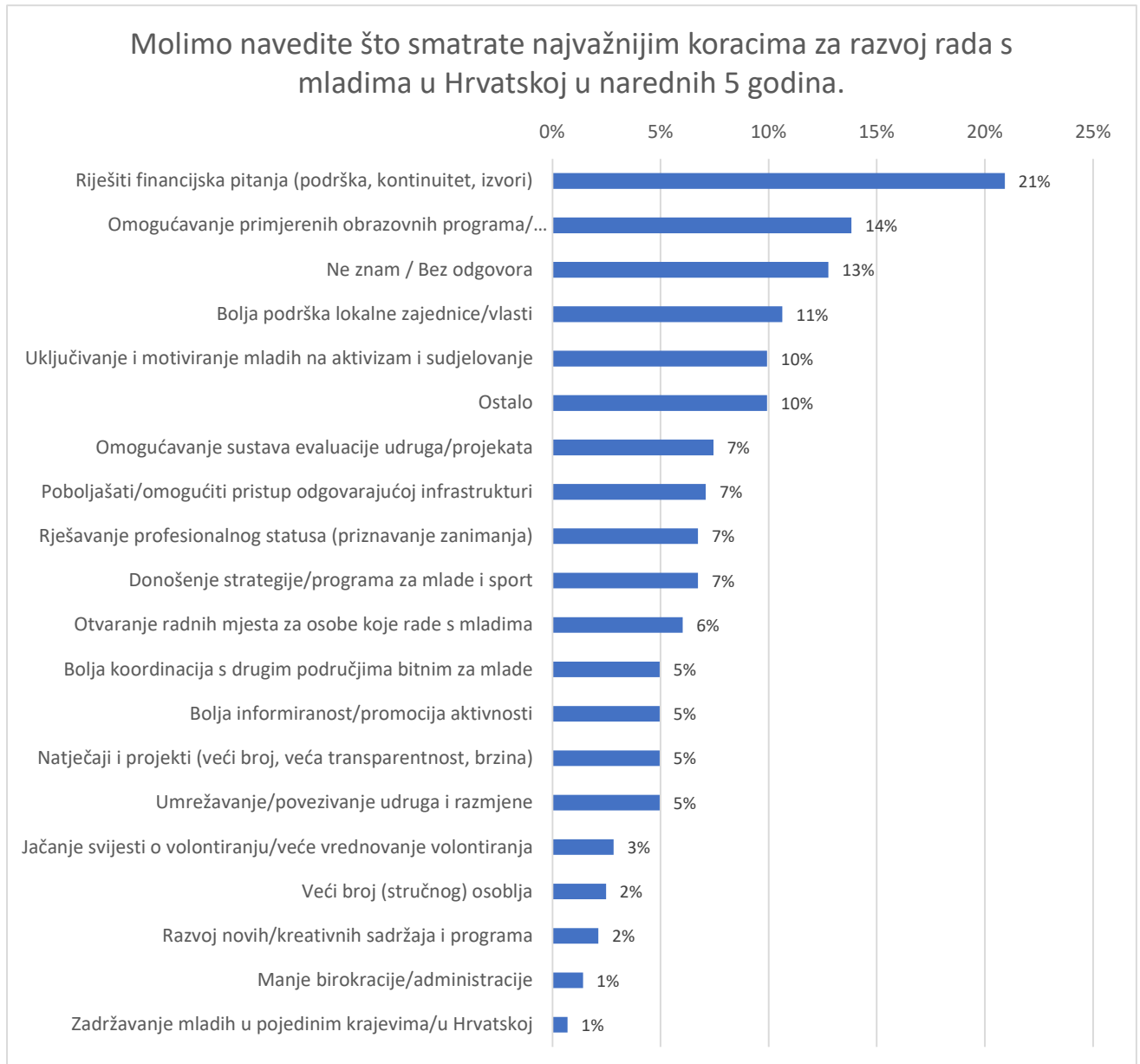

Grafikon 28: Glave prepreke i nedostaci u radu mladima (n=282)

Kad su upitani da istaknu ključne razvojne korake rada s mladima u idućih pet godina, analiza otvorenih odgovora sažeta u Grafikonu 29 jasno ukazuje kako ispitanici apsolutni prioritet daju uređenju sustava financiranja, što se među ostalim odnosi na primjerenost iznosa financijskih potpora, osiguravanje kontinuiteta te povećanje raznolikosti izvora. Razvoj sustava obrazovanja i osposobljavanja sljedeća je često isticana tema od strane osoba koje rade s mladima, dok se kao važne teme nameću i podrška s lokalne razine, kao i poticanje mladih na aktivizam te sudjelovanje u društvu.

Grafikon 29: Ključna razvojna pitanja u sljedećih 5 godina (n=282)

***

Po pitanju samoorganiziranja osoba koje rade s mladima sudionici su iznijeli veliko bogatstvo različitih pozicija koje se ipak mogu relativno uredno analizirati po nekoliko ključnih dimenzija. **Prva se dimenzija tiče obilježja samog samoorganiziranja** gdje sudionici u najvećoj mjeri prepoznaju potrebu za formalnom organizacijom koja bi okupljala osobe koje rade s mladima u Hrvatskoj. Ipak, i unutar ove skupine postoji zanimljivo raslojavanje na one koji vjeruju da bi takva formalna platforma trebala okupljati prvenstveno organizacije, pojedince ili omogućavati oba tipa članstva. Ključni argument u

prilog individualnog članstva jest da status osobe koja radi s mladima treba pripadati (samo) njoj, a ne organizaciji u kojoj radi i/ili djeluje. Protuargument koji iznosi jedna sugovornica odnosi se na interesnu međupovezanost udruga i njihovih zaposlenika, pri čemu se poslodavci nalaze u bitno snažnijem položaju ukoliko dođe do raskoraka u tim interesima. Kao primjer navodi osnivanje udruge koja okuplja pomoćnike u nastavi, čiji zahtjevi nisu bili u skladu s očekivanjima njihovih poslodavaca, što je rezultirao značajnim brojem otkaza onima koji su bili najaktivniji te najglasniji u izražavanju svog neslaganja. Između ove dvije skupine se nalazi manji broj sudionika kojima su prihvatljive obje skupine članova, posebno zbog potencijala da se te napetosti prevladaju, ali i ponekad da se uključe i drugi ne-sektorski akteri važni za razvoj rada s mladima, poput medija.

U iskazima je podjednako zastupljena i pozicija kako (samo)organiziranje osoba koje rade s mladima treba poprimiti različite neformalne oblike, poput neformalne platforme, periodičkih neformalnih okupljanja te virtualne platforme. Unutar ove grupe postoje dvije osnovne skupine razmišljanja. Prva je da neformalna platforma predstavlja svojevrsno prijelazno rješenje dok se ne stvore infrastrukturni preduvjeti te konsenzus oko ključnih pitanja nužnih za formalizaciju. Druga skupina razmišlja bitno drugačije te smatra formalno okupljanje osoba ili organizacija koje rade s mladima kao nepoželjno, neodrživo te neproduktivno. Suština argumenata u prilog toj poziciji su teškoće u postizanju odgovarajuće razine konsenzusa te ocjena da se ključne funkcije mogu postići i bez formalizacije suradnje. Prisutan je i argument kako su udruge mladih i za mlade u Hrvatskoj već „dovoljno dobro umrežene“. Protuargument dijela zagovornika formalne platforme jest da, iako zahtjevne s aspekta održivosti, formalne platforme omogućavaju jasniju alokaciju odgovornosti te mogu obavljati određene funkcije koje neformalne platforme obično ne mogu, poput praćenja realizacije nacionalnih standarda kvalitete te etičkih načela u radu s mladima.

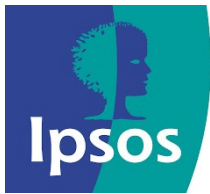
Ovo nas dovodi do sljedeće dimenzije, odnosno **funkcijama takve platforme**. U ovoj skupini iskaza najviše prevladavaju elementi vezani uz osiguravanje cjeloživotnog osposobljavanja osoba koje rade s mladima, brigu o kvaliteti usluga te općenito uz zaštitu strukovnih standarda. Nešto su manje zastupljena razmišljanja kako se platforma treba baviti i promocijom te zagovaranjem u području rada s mladima, obično u suradnji s drugim bitnim sektorskim platformama poput MMH i ZICM-a. Neki takvu platformu vide kao formalniju u odnosu na resorno tijelo, u smislu savjetodavnog tijela ili foruma. Dio sudionika razmišlja o toj platformi kao mediju za razmjenu informacija o aktualnim aktivnostima i mogućnostima suradnje i/ili kao svojevrsni repozitorij korisnih materijala i primjera dobre prakse. Konačno, sporadično je spominjana ideja o osnivanju sindikata koji štiti prava osoba koje rade s mladima; no uglavnom je ocijenjena kao neprikladna s obzirom na činjenicu da struka nije prepoznata te da su mogućnosti učinkovitog kolektivnog pregovaranja u neprofitnom sektoru krajnje ograničene.

Treća dimenzija odnosi se na logičnog i poželjnog pokretača samoorganiziranja osoba koje rade s mladima. Dobar dio iskaza je po ovom pitanju neodređen, no najčešće navođena organizacija je MMH, koja se u tom kontekstu ocjenjuje dovoljno prepoznatljivom, inkluzivnom te umreženom nacionalno te međunarodno. Varijacija ovakvog argumenta, prisutna kod manjeg broja sudionika, jest da bi MMH jednostavno trebala i preuzeti funkcije platforme koja okuplja osobe koje rade s mladima u Hrvatskoj. Kod onih koji zagovaraju središnju ulogu MMH u takvom procesu isto tako postoje određene rezerve, u smislu ima li platforma interes i kapaciteta za takav tip rada. Od ostalih organizacija koje bi potencijalno mogle preuzeti neki dio uloge u tom procesu su u iskazima navedeni: Europski dom Slavonski Brod,

Odred izviđača Vinkovci, Kaja, Hrvatski filmski savez u Karlovcu, Carpe Diem u Karlovcu te Slap iz Osijeka. Također je iznesen prijedlog da bi proces mogao funkcionirati po rotacijskom principu koji bi uključivao regionalne informativne centre za mlade te neke istaknute udruge sa značajnim kapacitetima.

Druga skupina iskaza odnosi se na MDOMSP/resorno tijelo, a u jednakoj su mjeri pozitivno te negativno intonirani. Točnije, dio udruga smatra kako je ključno da makar inicijalni impuls dođe od resornog tijela kako bi se poslala jasna poruka da se na navedenu platformu računa u partnerskom odnosu, što bi mogao biti poticaj organizacijama da se uključe. Istovremeno, neke udruge su eksplicitno protiv toga da se resorno tijelo uključuje u ovaj proces koji oni vide kao pitanje samoorganizacije sektora.

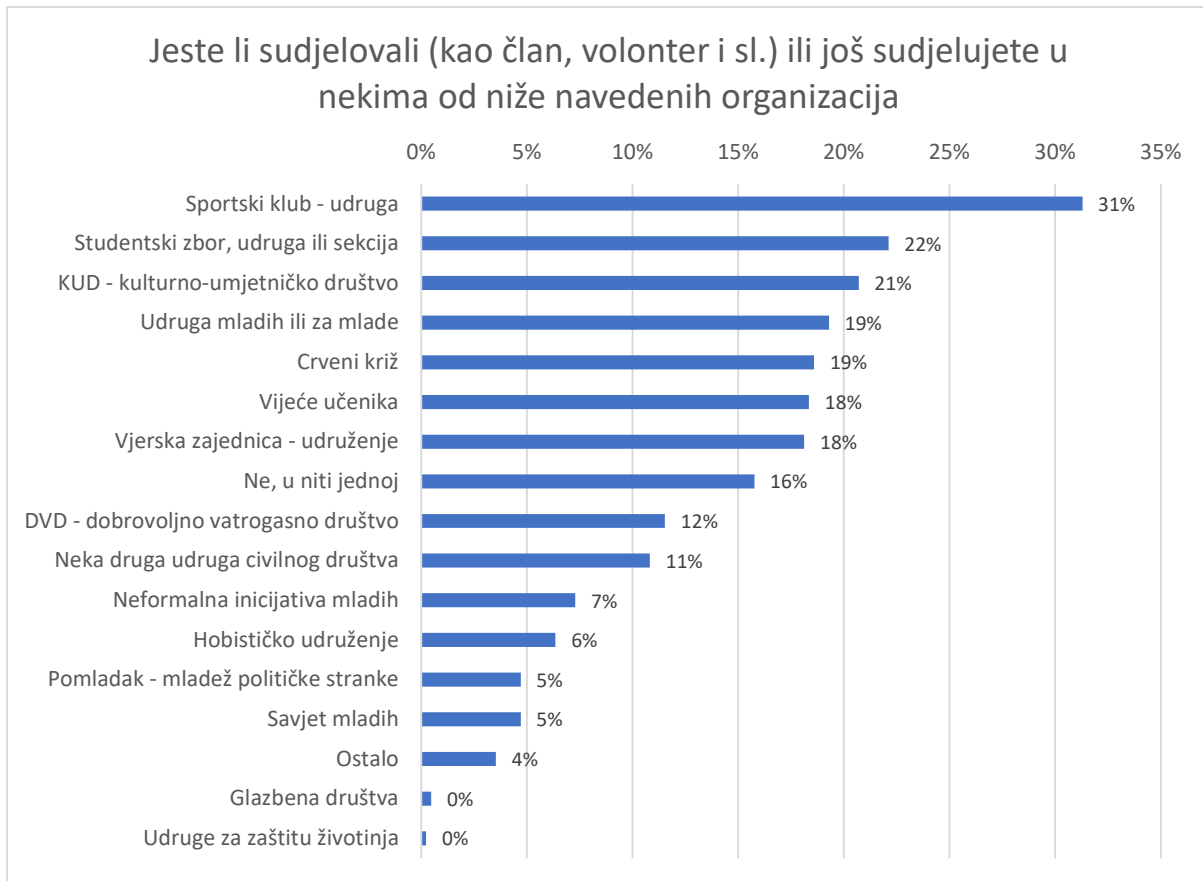
5. KORISNICI RADA S MLADIMA

U anketi namijenjenoj korisnicima usluga rada s mladima sudjelovalo je 425 korisnika između 16 i 30 godina. 368 sudionika ankete regrutirano je iz uzorka ankete opće populacije mladih ukoliko su naveli i svojim odgovorima potkrijepili sudjelovanje u aktivnostima rada s mladima. Preostalih 57 sudionika regrutirano je putem udruga koje su sudjelovale u anketi za udruge, a zaposlenici kojih su poslali poveznici na anketu svojim korisnicima.

Prvo pitanje ankete za korisnike odnosilo se na **informiranost o sadržajima za mlade** koji se nude u njihovom mjestu stanovanja ili bližoj okolici. Ispitanici su mogli sami procijeniti svoju informiranost na skali od 1 (uopće nisam informiran/a) do 5 (u potpunosti sam informiran/a). Korisnici su na ovo pitanje odgovorili prosječnom ocjenom od 3,4, a ocjena 4 bila je najčešći odgovor (41%). Tako su korisnici iskazali samopercepciju osrednje informiranosti o pristupačnosti sadržaja za mlade u svojoj okolini.

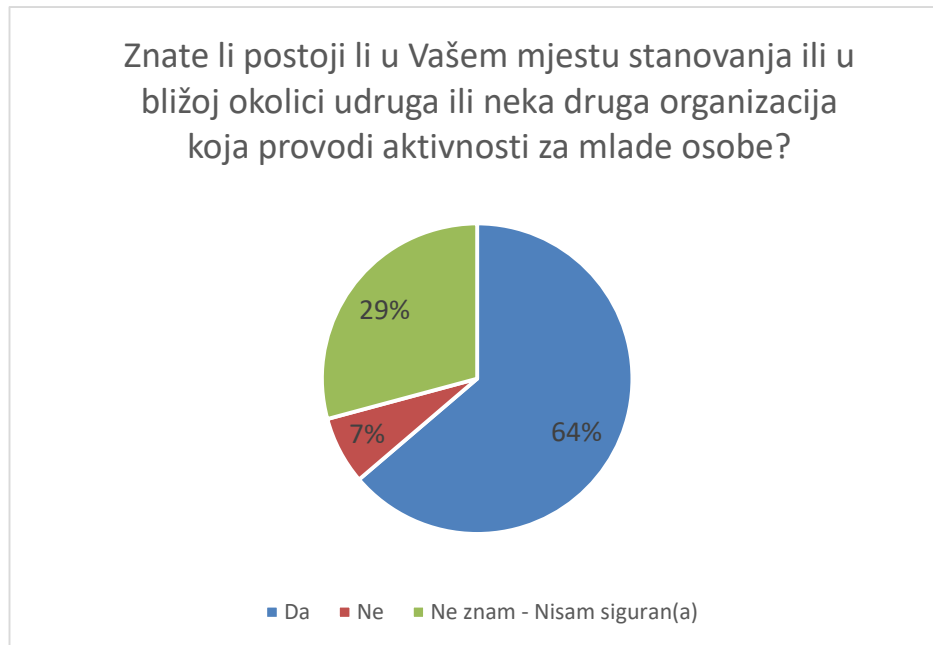
Kad je u pitanju **sudjelovanje u nekoj od organizacija civilnog društva kao član, volonter ili na nekoj sličnoj poziciji**, velika većina ispitanika (84%) navodi kako su u njima sudjelovali ili još sudjeluju, dok preostalih 16% navodi kako u njima nije sudjelovalo. Korisnici su također naveli kojim su se područjem bavile organizacije u kojima su sudjelovali. Tako Grafikon 30 ukazuje na učestalost sudjelovanja ispitanih korisnika u organizacijama prema domeni djelovanja. Moguće je primijetiti kako je najviše (31%) ispitanih korisnika sudjelovalo u aktivnostima sportskih klubova i udruga. Nakon sportskih udruženja, najpopularniji su studentski zbor, udruga ili sekcija (22%), kulturno-umjetnička društva (21%), udruge mladih ili za mlade (19%) te Crveni križ (19%).

Grafikon 30: Sudjelovanje korisnika u organizacijama civilnog društva prema domeni organizacije (n=425)

Kad su u pitanju **udruge ili organizacije koje provode aktivnosti za mlade u njihovoj blizini**, većina korisnika (64%) navodi kako je upoznata s takvom udrugom ili organizacijom. S druge strane, 7% ispitanih korisnika navodi kako takva udruga ili organizacija u njihovoj blizini ne postoji, dok ih 29% za to ne zna ili nije sigurno. Ovi rezultati vizualno su prikazani Grafikonom 31.

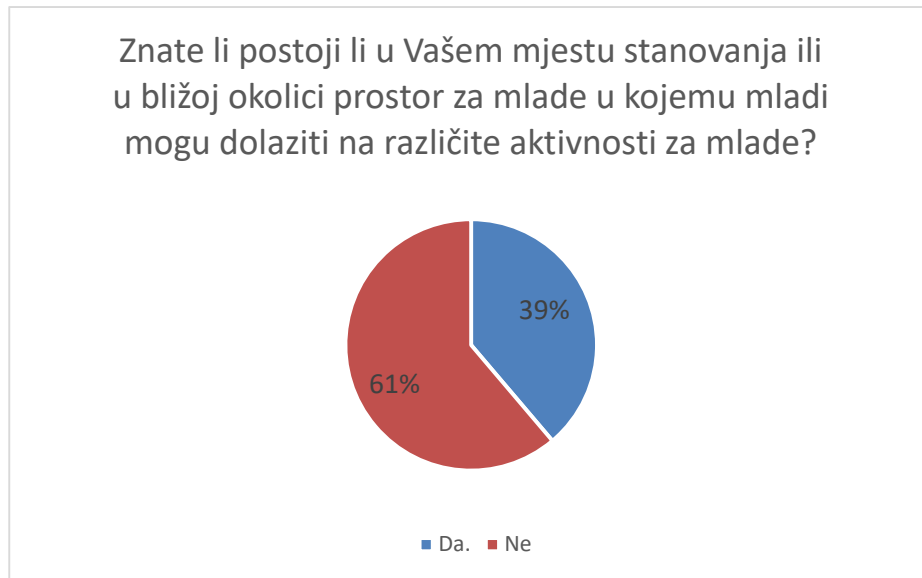
Grafikon 31: Znanje korisnika o postojanju udruga ili drugih organizacija koje provode aktivnosti za mlade u njihovoj blizini (n=425)

Ispitanici koji su na prethodno pitanje odgovorili potvrdno (n=271), bili su priupitani **navesti udruge i organizacije s kojima su upoznati**. Kao najčešći odgovor korisnici navode udruge mladih ili za mlade koje je navelo više od trećine ispitanika (37%), nakon čega slijede „neke druge udruge civilnog društva“ koje su ispitanici poimence navodili (18%), dobrovoljna vatrogasna društva (10%), kulturno–umjetnička društva (10%), te vjerske zajednice/udruženja/Caritas (10%).

Ispitanici su također bili priupitani **znaju li postoji li prostor u njihovoj blizini u kojemu mladi mogu dolaziti na različite aktivnosti**. Kao što prikazuju rezultati u Grafikonu 32, većina korisnika (61%) navela je kako takav prostor postoji, dok je ostatak (39%) naveo kako on ne postoji u njihovoj blizini.

Grafikon 32: Upoznatost korisnika o prostoru u svojoj blizini u kojem se provode aktivnosti za mlade (n=425)

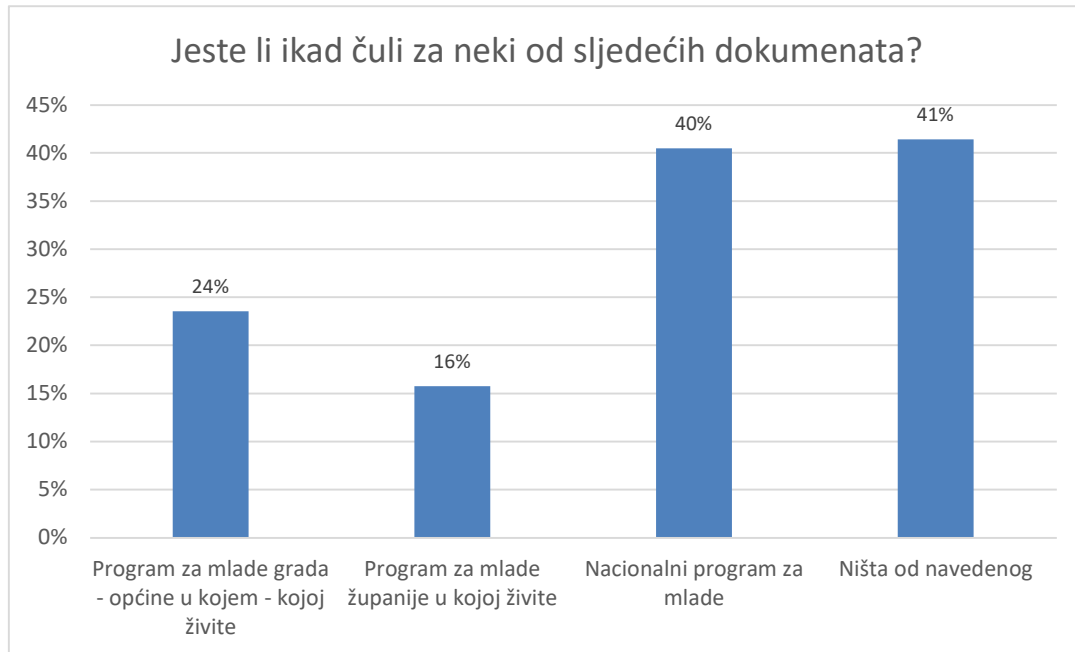

Ispitanici koji su naveli postojanje takvog prostora u svojoj blizini (n=164) imali su priliku navesti o kojem tipu prostora se radi. Analiza otvorenih odgovora ukazala je na **najčešća primjera prostora za mlade** kao centre za mlade/klubove mladih/domove mladih (26%), udruge mladih ili za mlade (13%), centre za kulturu/domove kulture (9%) te vjerske zajednice/udruženja (crkve, župe) (8%).

Grafikon 33 ukazuje na ograničenu **upoznatost korisnika rada s mladima s ključnim strateškim dokumentima za razvoj javnih politika za mlade na nacionalnoj, županijskoj i općinskoj/gradskoj razini**. Tako 41% ispitanika nikada nije čulo za niti jedan od spomenutih dokumenata, dok je najviše njih čulo za postojanje Nacionalnog programa za mlade (41%). Što se tiče programa na županijskoj i lokalnoj razini, tek nešto više od petine korisnika (24%) svjesno je postojanja programa za mlade grada/općine u kojoj žive, a najmanje (16%) ih je čulo za program za mlade na razini svoje županije.

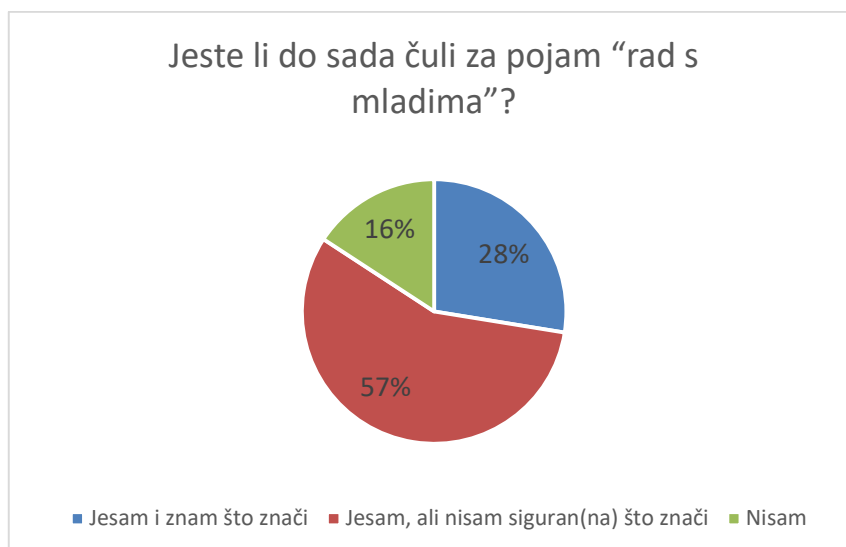

Grafikon 33: Upoznatost korisnika s programima za mlade (n=425)

Sljedeći set pitanja odnosi se na upoznatost i iskustvo korisnika sa samim radom s mladima. Kad je u pitanju **pojam „rad s mladima“**, kao što je i prikazano u Grafikonu 34, za njega je čulo nešto više od polovice korisnika (57%), no nisu sigurni što sam pojam znači. Tek 28% korisnika navodi kako su za rad s mladima čuli te znaju što on znači, dok 16% korisnika nije čulo za ovaj pojam.

Grafikon 34: Upoznatost korisnika s pojmom „rad s mladima" (n=425)

Nakon pitanja o razumijevanju pojma rada s mladima, svim ispitanicima su prikazani detaljna definicija i pojašnjenja ovog pojma kao i različitih tipova aktivnosti rada s mladima koji se spominju u sljedećem pitanju.

Na pitanje o **sudjelovanju u različitim tipovima aktivnosti rada s mladima**, daleko najviše korisnika (51%) je navelo aktivnosti koje se vežu uz slobodno vrijeme poput organizacije sportskih, kulturnih i sličnih aktivnosti. Nakon toga, korisnici su ponajviše sudjelovali na aktivnostima vezanim uz neformalno obrazovanje u radu s mladima (38%), vršnjačku edukaciju (29%), međunarodni rad s mladima (24%) te informiranje i savjetovanje (23%). Cjelokupni rezultati pobliže su prikazani u Grafikonu 35. Nadalje, za svakog je korisnika izračunato na koliko je različitih tipova aktivnosti sudjelovao. Rezultati takvog ispitivanja ukazuju kako je najviše korisnika, odnosno njih 45% sudjelovalo na tek jednom tipu aktivnosti rada s mladima, 22% ih je sudjelovalo na dvije vrste aktivnosti, 18% na tri, dok ih je 14% sudjelovalo na četiri ili više različitih tipova aktivnosti. Ovakvi rezultati ukazuju na relativno ograničenu raznolikost iskustava mladih korisnika, budući da je tek 32% njih sudjelovalo u više od dvije različite vrste aktivnosti.

Grafikon 35: Sudjelovanje korisnika u različitim tipovima aktivnosti rada s mladima (n=425)

Korisnici su također imali prilike opisati karakteristike svakog od 8 tipova aktivnosti rada s mladima s kojima su se susreli. Njihovi navodi kodirani su prema tipu ili tematici aktivnosti te je za svaki tip aktivnosti identificirano 5 najčešćih karakteristika koje su prikazane u Tablici 4. Detaljniji pregled tablice ukazuje na različitost u temama i aktivnostima s obzirom na tip rada s mladima. Ipak, aktivnosti poput seminara i radionica te teme poput obrazovanja, zapošljavanja i poduzetništva te rada s mladima pojavljuju se u 4 ili više tipova rada s mladima.

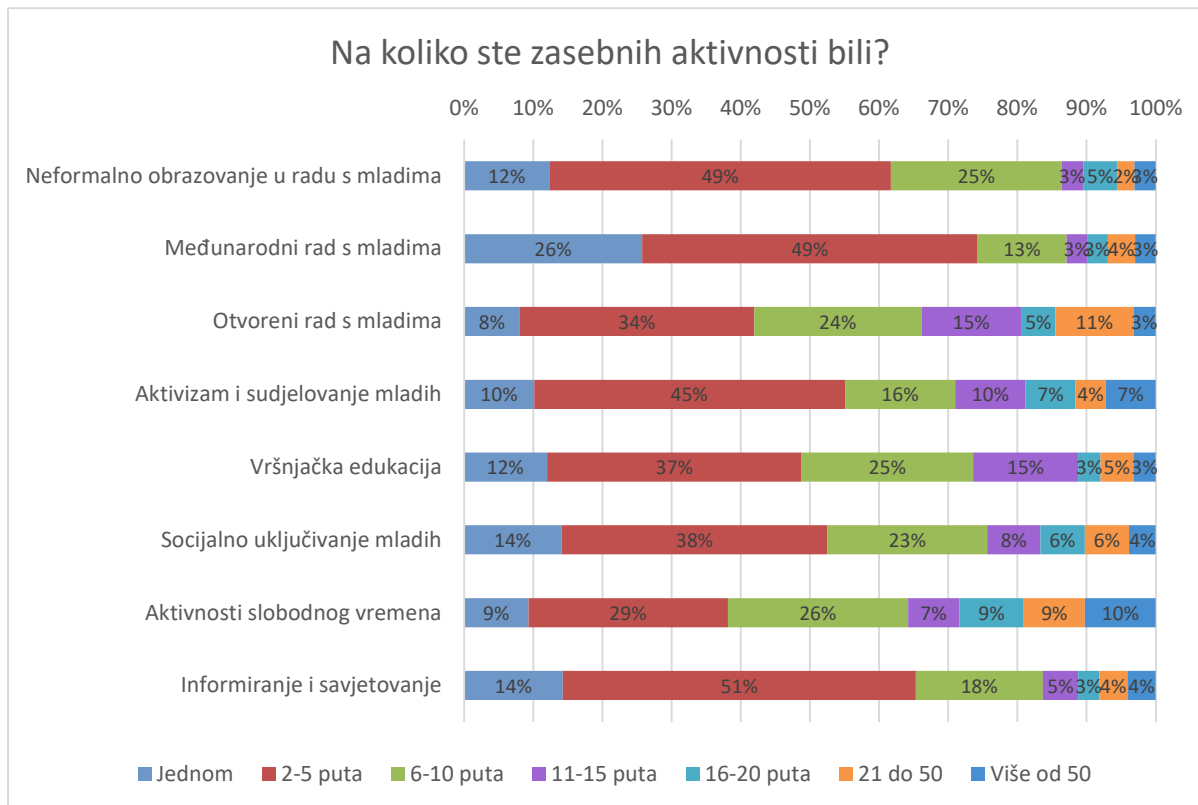
Tablica 4: Tablica najčešćih karakteristika različitih tipova aktivnosti prema korisnicima

Tip aktivnosti	N	1. najčešća karakteristika	2. najčešća karakteristika	3. najčešća karakteristika	4. najčešća karakteristika	5. najčešća karakteristika
Neformalno obrazovanje	162	Aktivnosti: radionice (29,0%)	Aktivnosti: seminari (21,0%)	Teme: obrazovanje (19,8%)	Teme: zapošljavanje, poduzetništvo (17,3%)	Aktivnosti: edukacije i tečajevi (13,6%)
Međunarodni rad s mladima	101	Aktivnosti: razmjena (36,6%)	Teme: Erasmus (20,8%)	Teme: obrazovanje (14,9%)	Teme: rad s mladima (9,9%)	Aktivnosti: seminari (7,9%)
Otvoreni rad s mladima	62	Teme: rad s mladima (17,7%)	Teme: zapošljavanje, poduzetništvo (16,1%)	Aktivnosti: radionice (14,5%)	Aktivnosti: seminari (12,9%)	Teme: obrazovanje (9,7%)
Aktivizam i sudjelovanje mladih	69	Aktivnosti: prosvjedi (23,2%)	Teme: ekologija, održivi razvoj (20,3%)	Teme: ljudska prava (13,0%)	Aktivnosti: seminari (11,6%)	Teme: rad s mladima (11,6%)
Vršnjačka edukacija	125	Aktivnosti: edukacije i tečajevi (29,6%)	Teme: zdravlje (18,4%)	Teme: nasilje i zlostavljanje (16,8%)	Teme: obrazovanje (15,2%)	Aktivnosti: seminari (11,2%)

Tip aktivnosti	N	1. najčešća karakteristika	2. najčešća karakteristika	3. najčešća karakteristika	4. najčešća karakteristika	5. najčešća karakteristika
Socijalno uključivanje mladih	78	Teme: rad s osobama s poteškoćama u razvoju (26,9%)	Aktivnosti: volontiranje (19,2%)	Aktivnosti: seminari (14,1%)	Teme: ljudska prava (9,0%)	Aktivnosti: radionice (7,7%)
Aktivnosti slobodnog vremena	214	Teme: sport (19,6%)	Aktivnosti: seminari (11,7%)	Teme: zapošljavanje, poduzetništvo (11,2%)	Aktivnosti: radionice (10,7%)	Teme: rad s mladima (9,3%)
Informiranje i savjetovanje	98	Aktivnosti: savjetovanje, informiranje (27,6%)	Teme: obrazovanje (22,4%)	Teme: zapošljavanje, poduzetništvo (19,4%)	Aktivnosti: edukacije i tečajevi (15,3%)	Teme: zdravlje (14,3%)

Kako bi se ispitala priroda i intenzitet rada s mladima u Hrvatskoj, korisnicima je postavljeno pitanje o učestalosti sudjelovanja na zasebnim aktivnostima rada s mladima s obzirom na 8 različitih tipova aktivnosti. U svim tipovima aktivnosti najviše korisnika je sudjelovalo između 2 i 5 puta (29% – 51%) te u svim tipovima aktivnosti prevladava kratkoročniji angažman s mladima s manje od 10 zasebnih aktivnosti. Usprkos tome, moguće je zamijetiti neke varijacije između različitih tipova aktivnosti rada s mladima. Tako rezultati ukazuju kako su međunarodni rad s mladima, informiranje i savjetovanje mladih te neformalno obrazovanje u radu s mladima okarakterizirani s najmanjim brojem zasebnih aktivnosti, odnosno sa 74%, 65% te 62% korisnika koji su sudjelovali na manje od 6 zasebnih aktivnosti. S druge strane, aktivnosti slobodnog vremena, otvoreni rad s mladima te vršnjačka edukacija pokazuju se kao tipovi rada s mladima s nešto učestalijim aktivnostima, odnosno s 36%, 34% i 29% korisnika koji su sudjelovali na više od 10 zasebnih aktivnosti.

Grafikon 36: Učestalost sudjelovanja korisnika s obzirom na tip aktivnosti rada s mladima (n=425)

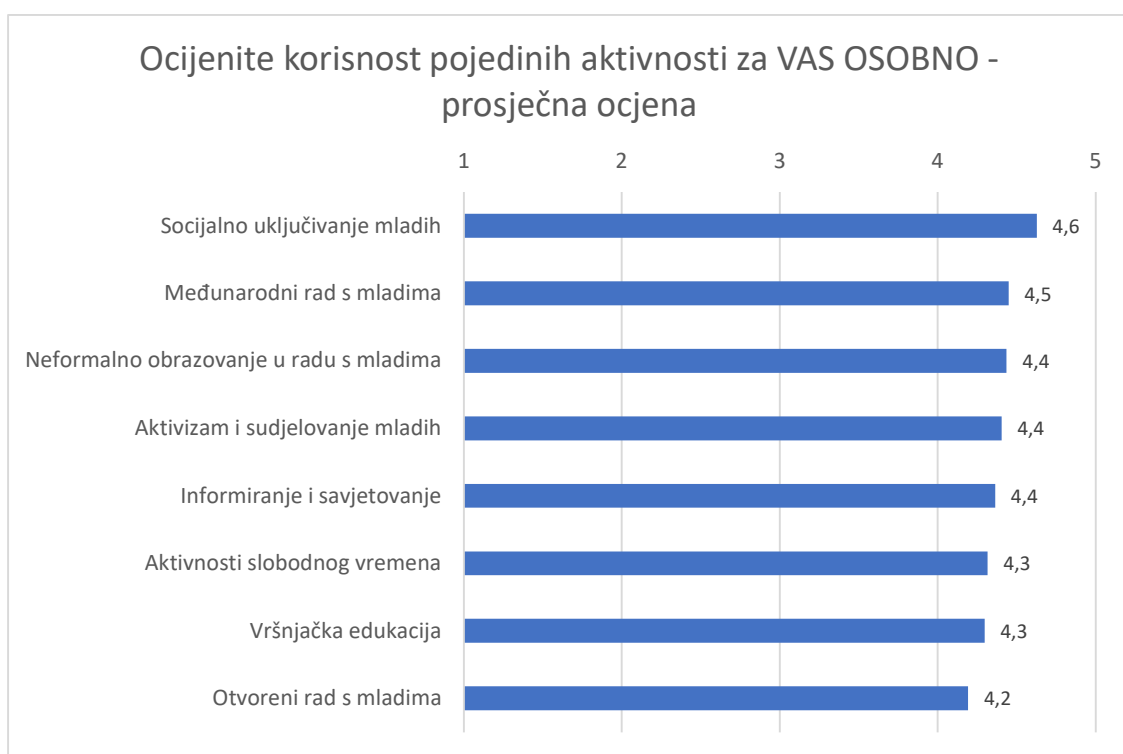

Nadalje, na temelju podataka prikazanih u Grafikonu 36, izračunat je sveukupan broj zasebnih aktivnosti na kojima je svaki ispitanik sudjelovao, neovisno o tipu aktivnosti. Izazov pri ovom izračunu bile su kategoričke varijable („2–5 puta“, „6–10 puta“, itd.) koje su pretvorene u numeričke na način da je ispitanicima dodijeljena srednja vrijednost kategorije koje su odabrali. Preciznije rečeno, ispitaniku koji je, primjerice, označio sudjelovanje u međunarodnom radu s mladima odgovorom „2–5 puta“ te sudjelovanju u vršnjačkoj edukaciji odgovorom „16–20 puta“ je dodijeljena vrijednost 22 (4 sudjelovanja u aktivnostima međunarodnog rada te 18 u aktivnostima vršnjačke edukacije). Posljednjoj kategoriji „više od 50“ dodijeljena je vrijednost od 60, odnosno sudjelovanje na 60 zasebnih aktivnosti.

Za svakog je ispitanika izračunat intenzitet sudjelovanja kao sveukupan zbroj zasebnih aktivnosti. Analiza podataka ukazuju na dvije zanimljivosti. Prvo, većina korisnika je sudjelovala u malom broju zasebnih aktivnosti. Tako je 50% ispitanika sudjelovalo na do 8 zasebnih aktivnosti. Drugo, manji broj ispitanika je sudjelovao u izrazito velikom broju aktivnosti (primjerice, za nekoliko sudionika je određeno sudjelovanje u više od 150 aktivnosti). Ovakva asimetrija u distribuciji vrijednosti rezultirala je prosječnom vrijednosti sudjelovanja u 22 zasebne aktivnosti, dok je vrijednost medijana tek 9. Ovakvi rezultati ukazuju da iako je većina korisnika u aktivnostima rada s mladima sudjelovala relativno rijetko, manji broj korisnika u njima izrazito često sudjeluje.

Korisnici su bili priupitani ocijeniti od 1 (uopće nije važno) do 5 (izuzetno je važno) koliko smatraju **pojedini tip aktivnosti koristan za njih na osobnoj razini**. Procjena korisnosti pojedinih tipova aktivnosti izračunata je prosječnom ocjenom na temelju odgovora ispitanika koji su ponudili konkretnu ocjenu. Kao što se može vidjeti u Grafikonu 37, svaka od 8 ponuđenih tipova aktivnosti ocijenjena je sličnom i izrazito visokom prosječnom ocjenom s time da je najniža ocjena pridružena otvorenom radu s mladima (4,2), a najviša socijalnom uključivanju mladih (4,6).

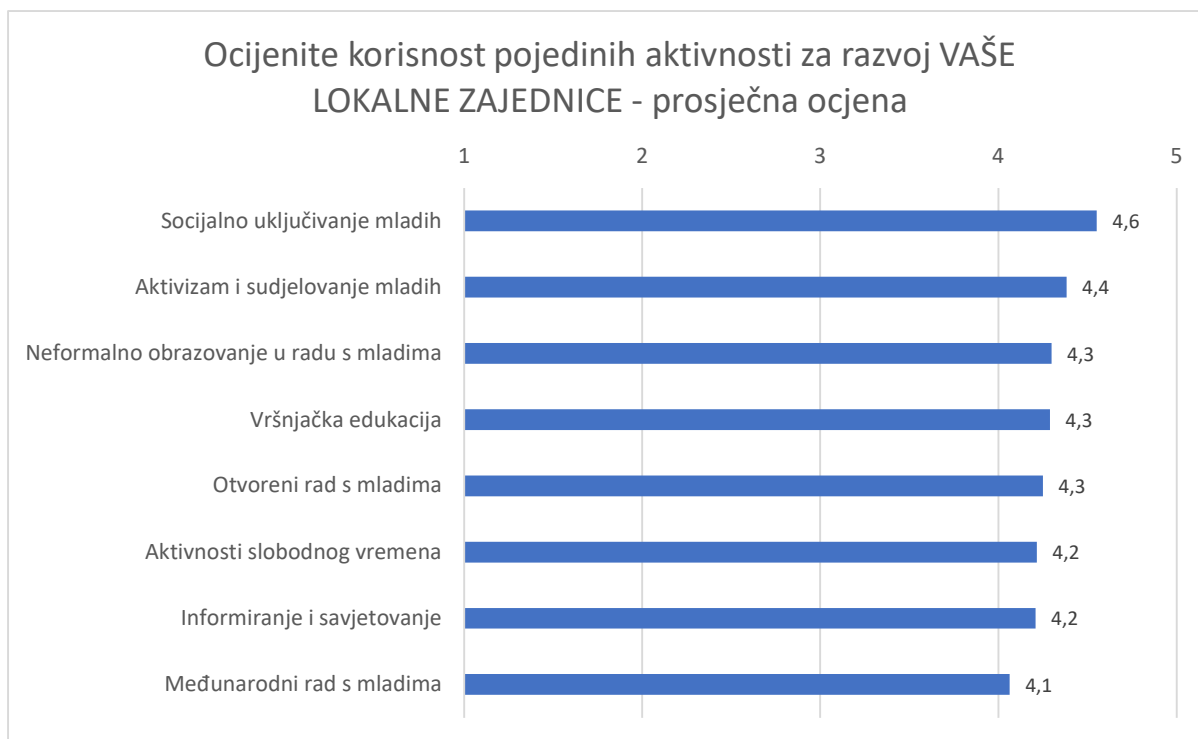
Grafikon 37: Procjena korisnika o korisnosti pojedinih tipova aktivnosti za njih osobno¹⁴

Rezultati **percepcije korisnosti pojedinih tipova aktivnosti za razvoj lokalne zajednice** obrađeni su na identičan način kao i u prethodnom pitanju. Ispitanici su korisnost svakog ponuđenog tipa aktivnosti ponovno ocijenili sličnim te visokim ocjenama. Kao što je prikazano u Grafikonu 38, korisnici su u prosjeku najniže ocijenili korisnost međunarodnog rada s mladima razvoj lokalne zajednice (4,1) dok je socijalno uključivanje mladih zabilježilo najveću prosječnu ocjenu (4,6).

¹⁴ Neformalno obrazovanje u radu s mladima (n=158), međunarodni rad s mladima (n=100), otvoreni rad s mladima (n=62), aktivizam i sudjelovanje mladih (n=69), vršnjačka edukacija (n=121), socijalno uključivanje mladih (n=78), aktivnosti slobodnog vremena (n=208), informiranje i savjetovanje (n=96).

Grafikon 38: Procjena korisnika o korisnosti pojedinih tipova aktivnosti za razvoj njihove lokalne zajednice¹⁵

Korisnici koji su naveli sudjelovanje u određenom tipu aktivnosti imali su prilike izvijestiti o **trajanju, mjestu provođenja te učestalosti sudjelovanja u takvim aktivnostima**.¹⁶ Kad su u pitanju aktivnosti međunarodnog rada te socijalnog uključivanja mladih, većina korisnika sudjelovala je u aktivnostima koje su trajale tjedan dana (54%; 35%), dok su na svih ostalih 6 tipova aktivnosti korisnici najčešće sudjelovali 1 dan (34% – 64%). Nadalje, korisnici su naveli kako se svi tipovi aktivnosti ponajviše odvijaju u „nekom drugom zatvorenom prostoru“ koji nije bio među ponuđenim odgovorima. Gledajući sve tipove aktivnosti zajedno, najčešći takav prostor koji korisnici navode su odgojno obrazovne institucije (26% – 78%), zatim prostori u vlasništvu grada/županije/države (5% – 36%) te prostori u vlasništvu druge udruge (5% – 28%). „Neki drugi otvoreni prostor“ ističe se u aktivnostima aktivizma i sudjelovanja mladih (33%), međunarodnog rada s mladima (31%) te aktivnosti slobodnog vremena (29%), a ponajviše odnosi na javne površine, prirodu te sportska ili školska igrališta. Ostali odgovori relativno su stabilni kroz različite

¹⁵ Neformalno obrazovanje u radu s mladima (n=157), međunarodni rad s mladima (n=96), otvoreni rad s mladima (n=60), aktivizam i sudjelovanje mladih (n=68), vršnjačka edukacija (n=121), socijalno uključivanje mladih (n=78), aktivnosti slobodnog vremena (n=213), informiranje i savjetovanje (n=96).

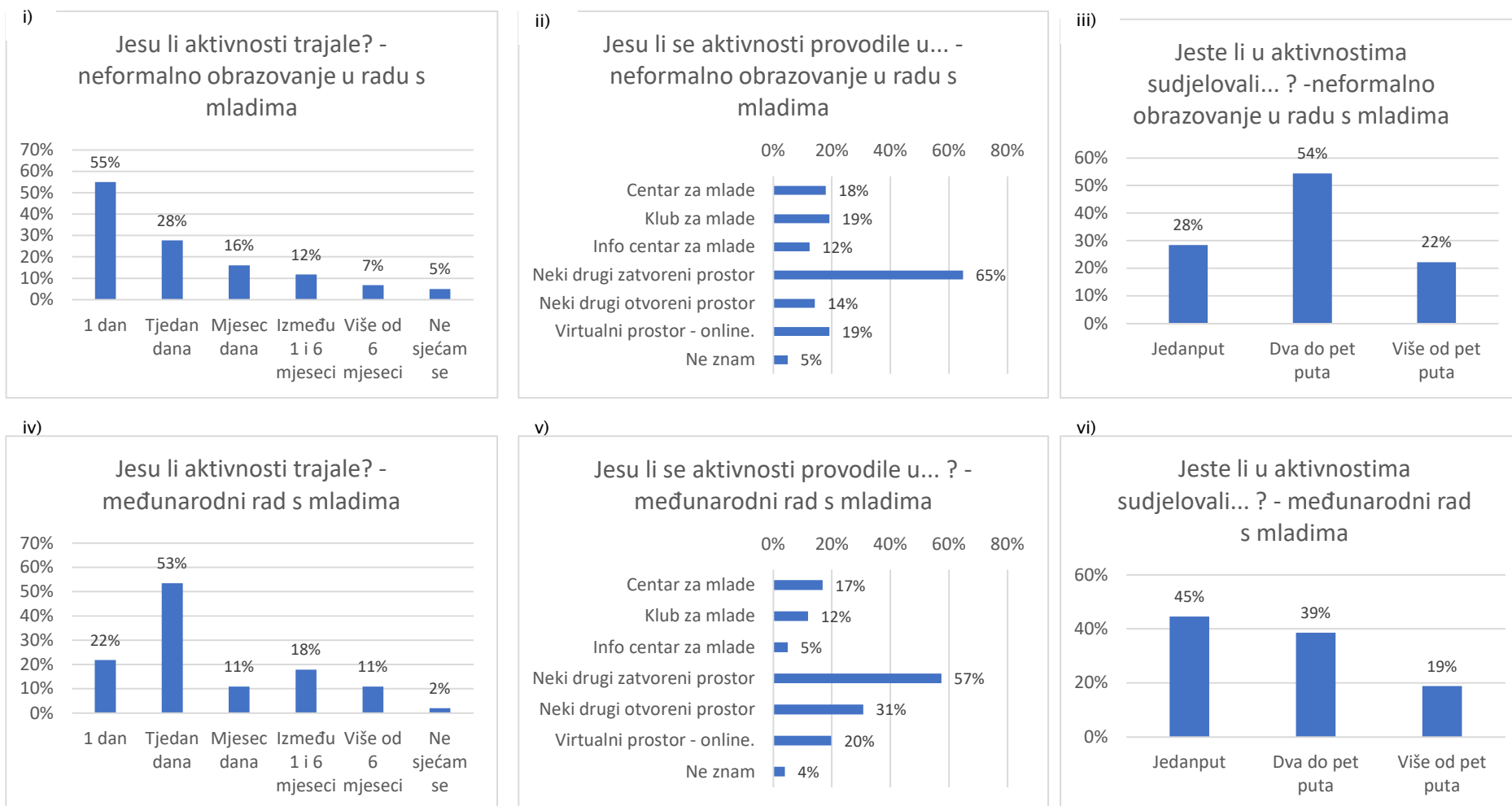
¹⁶ Neformalno obrazovanje u radu s mladima (n=162), međunarodni rad s mladima (n=101), otvoreni rad s mladima (n= 62), aktivizam i sudjelovanje mladih (n=69), vršnjačka edukacija (n=125), socijalno uključivanje mladih (n=78), aktivnosti slobodnog vremena (n=215), informiranje i savjetovanje (n=98).

tipove aktivnosti. Konačno, dok su u aktivnostima međunarodnog rada s mladima korisnici najčešće sudjelovali jedanput (28%), u svim ostalim tipovima aktivnosti najviše je korisnika sudjelovalo između 2 i 5 puta (39% – 54%). Grafikon 39 (i–xxiv) detaljnije prikazuju ove tri komponente za svih 8 tipova aktivnosti.

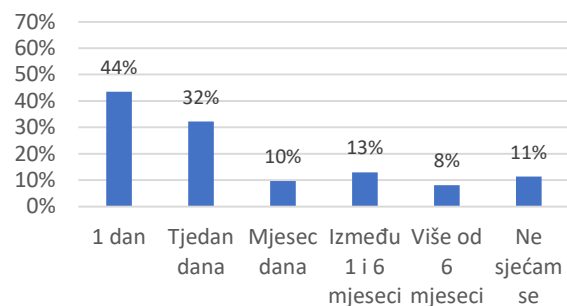

Grafikon 39 (i-xxix): Iskustva korisnika o trajanju, mjestu provođenja te učestalosti sudjelovanja prema tipu aktivnosti rada s mladima (n jednak kao i kod prethodnog pitanja)

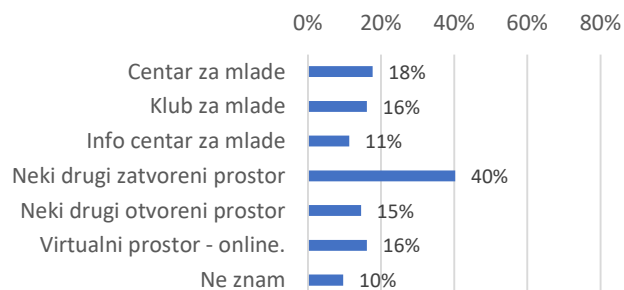
vii)

Jesu li aktivnosti trajale? - otvoreni rad s mladima

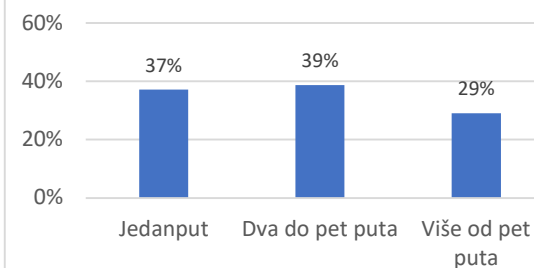
viii)

Jesu li se aktivnosti provodile u... ? - otvoreni rad s mladima

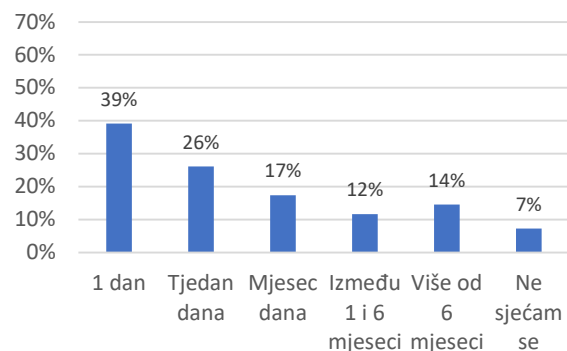
ix)

Jeste li u aktivnostima sudjelovali... ? - otvoreni rad s mladima

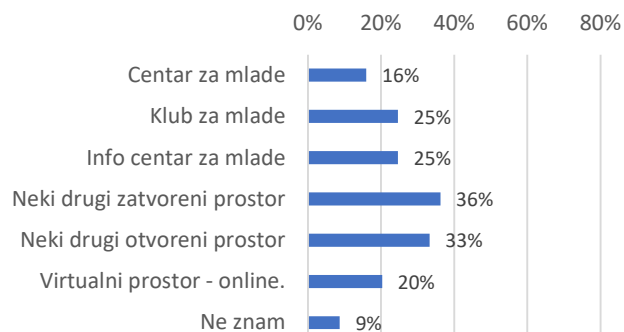
x)

Jesu li aktivnosti trajale? - aktivizam i sudjelovanje mladih

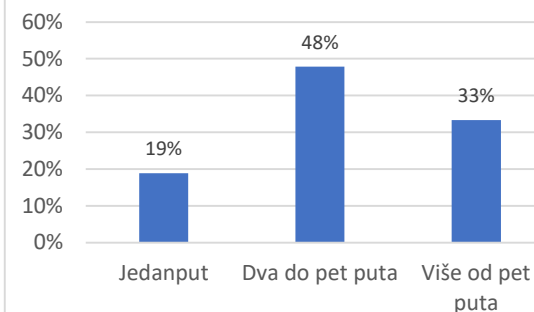
xi)

Jesu li se aktivnosti provodile u... ? - aktivizam i sudjelovanje mladih

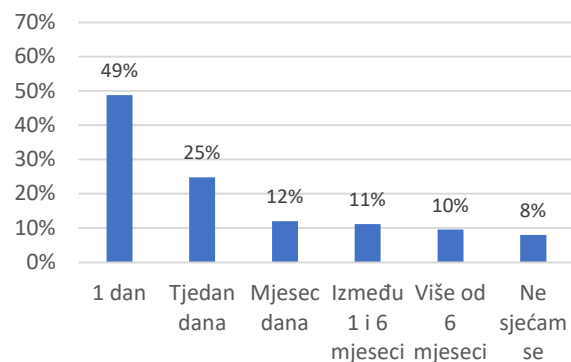
xii)

Jeste li u aktivnostima sudjelovali... ? - aktivizam i sudjelovanje mladih

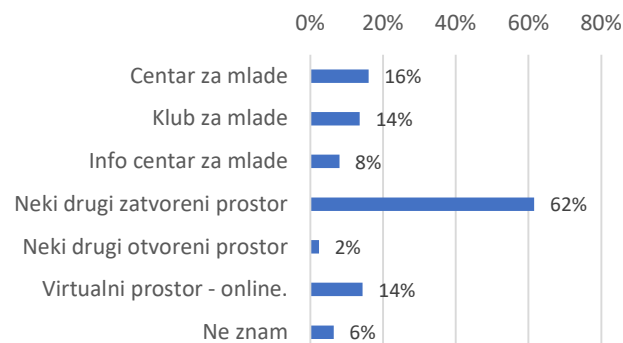
xiii)

Jesu li aktivnosti trajale? - vršnjačka edukacija

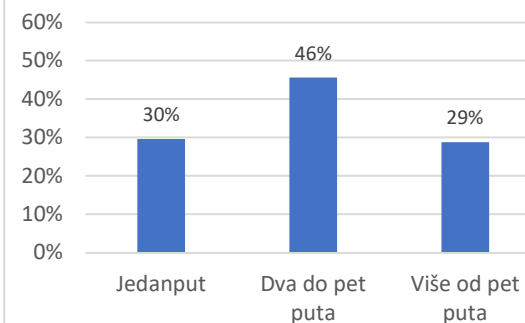
xiv)

Jesu li se aktivnosti provodile u... ? - vršnjačka edukacija

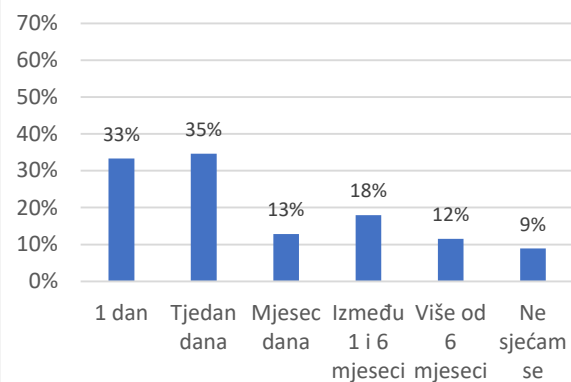
xv)

Jeste li u aktivnostima sudjelovali... ? - vršnjačka edukacija

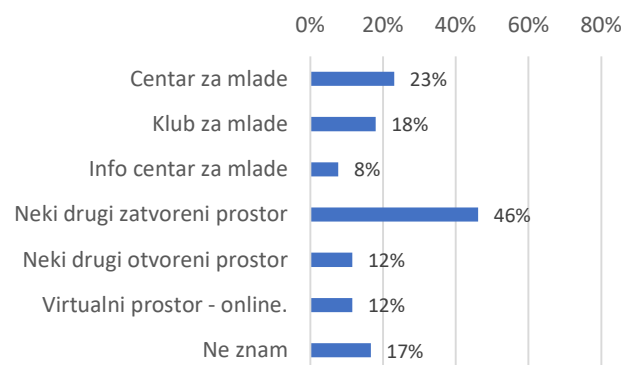
xvi)

Jesu li aktivnosti trajale? - socijalno uključivanje mladih

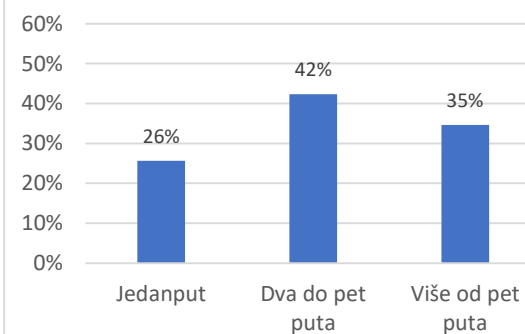
xvii)

Jesu li se aktivnosti provodile u... ? - socijalno uključivanje mladih

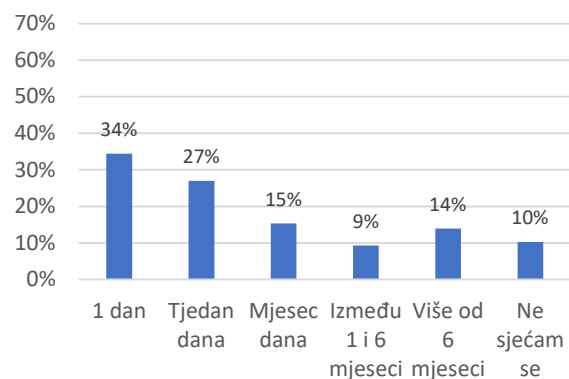
xviii)

Jeste li u aktivnostima sudjelovali... ? - socijalno uključivanje mladih

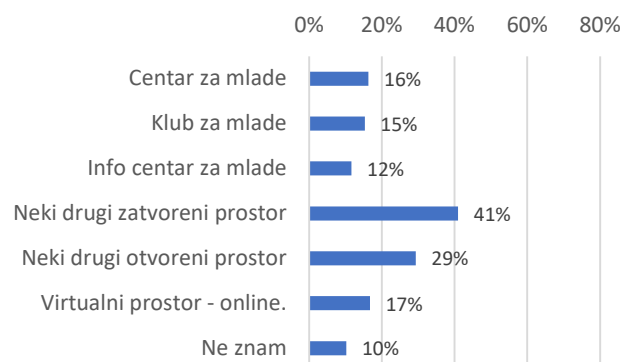
xix)

Jesu li aktivnosti trajale? - aktivnosti slobodnog vremena

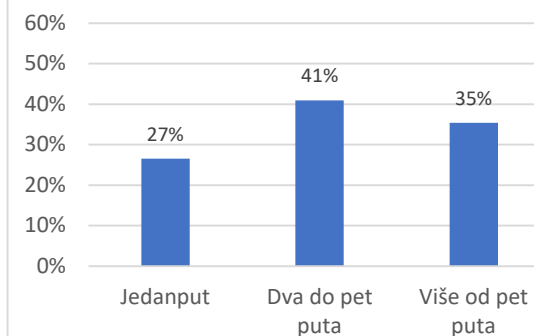
xx)

Jesu li se aktivnosti provodile u... ? - aktivnosti slobodnog vremena

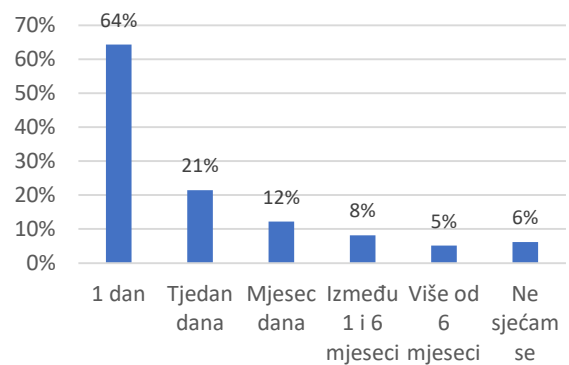
xxi)

Jeste li u aktivnostima sudjelovali... ? - aktivnosti slobodnog vremena

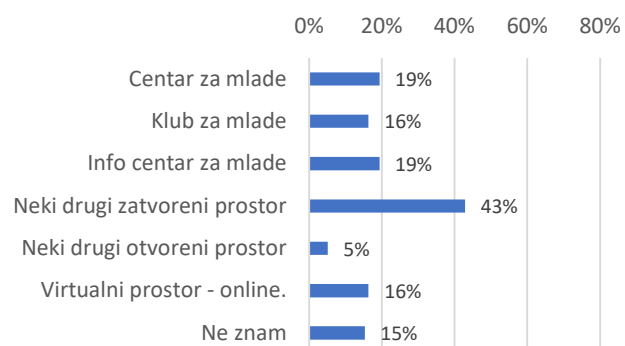
xxii)

Jesu li aktivnosti trajale? - informiranje i savjetovanje

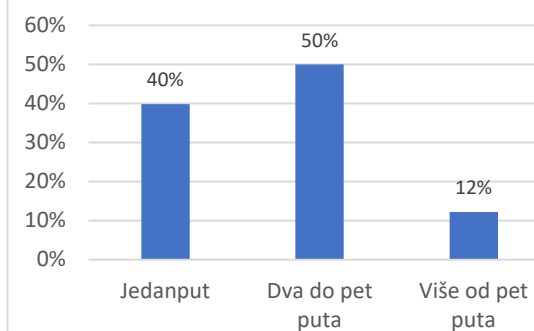
xxiii)

Jesu li se aktivnosti provodile u... ? - informiranje i savjetovanje

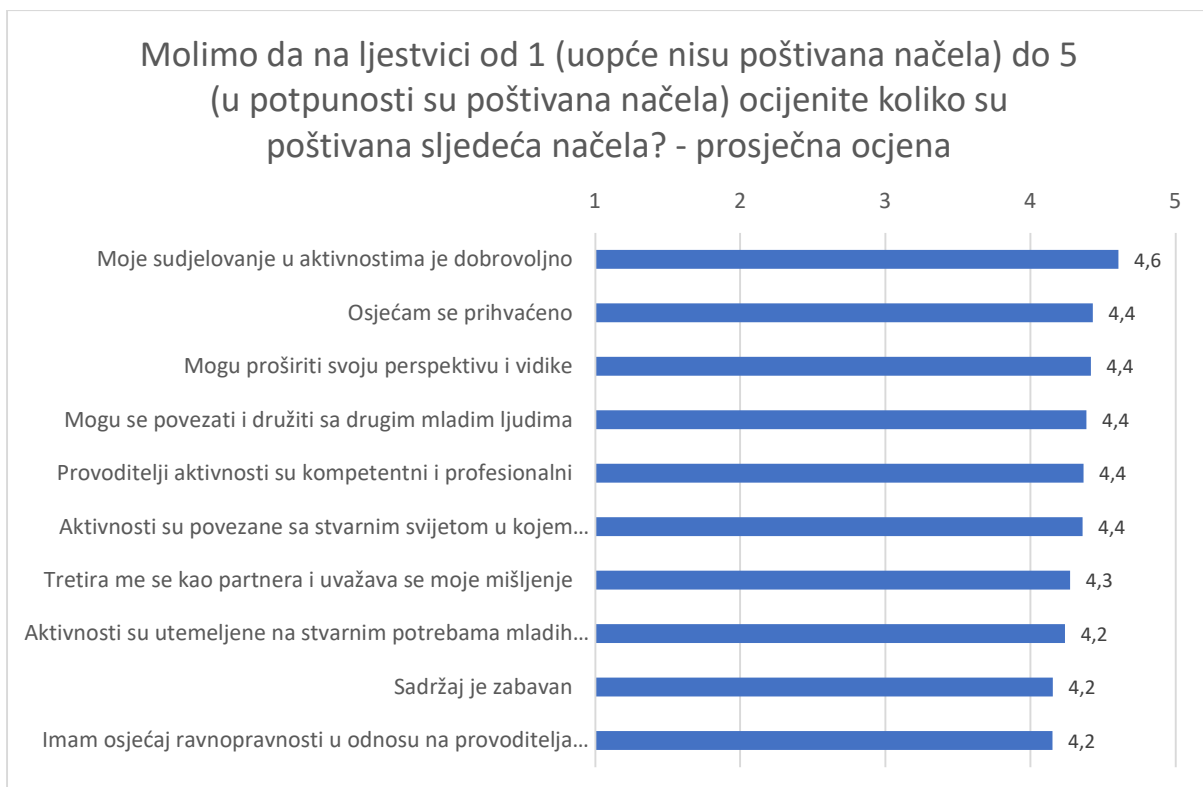
xxiv)

Jeste li u aktivnostima sudjelovali... ? - informiranje i savjetovanje

Kako bi se ispitalo pridržavanje načelima rada s mladima, korisnici su bili upitani ocijeniti između 1 (uopće nisu poštivana) i 5 (u potpunosti su poštivana) **poštivanje 10 uobičajenih načela u radu s mladima** tijekom aktivnosti u kojima su sudjelovali. Kao što pobliže prikazuje Grafikon 40, svako od 10 načela rada s mladima u visokoj je mjeri bilo zastupljeno u iskustvima korisnika koji su odgovorili na ova pitanja, a prosječne ocjene su u rasponu od 4,2 i 4,6.

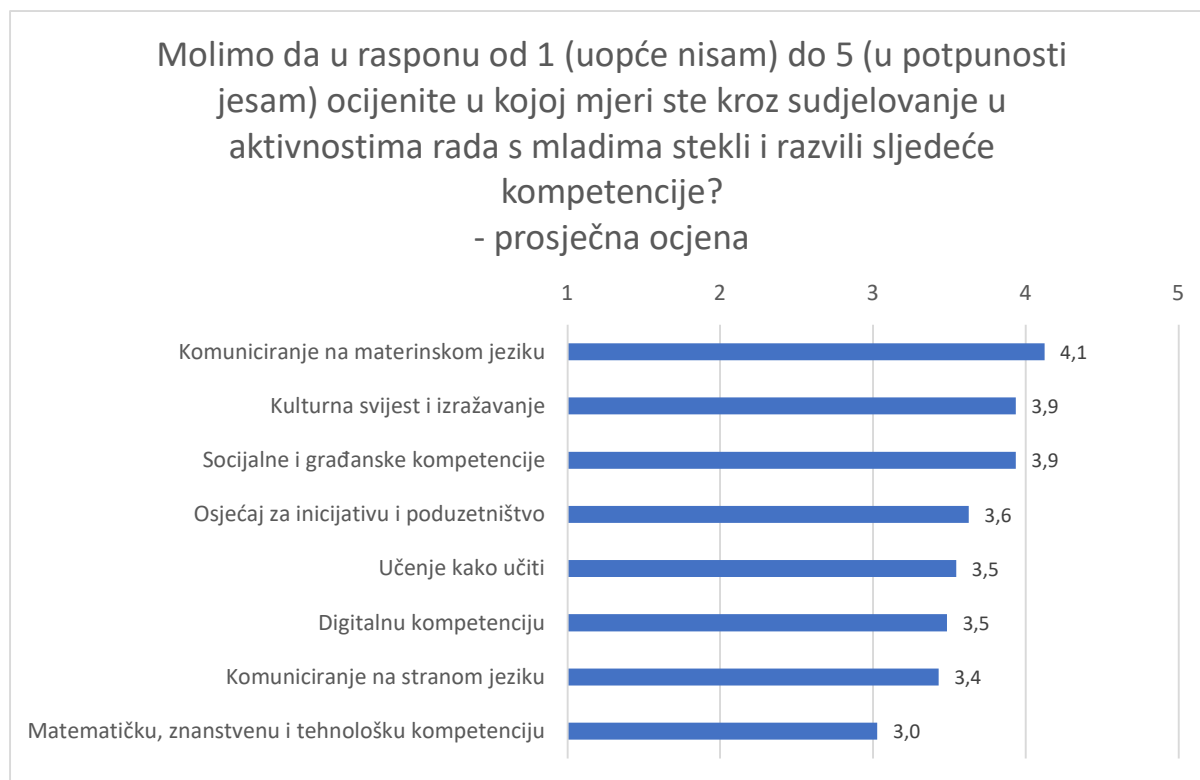
Grafikon 40: Iskustvo korisnika o poštivanju načela rada s mladima¹⁷

Korisnici su također bili priupitani ocijeniti od 1 (uopće nisam) do 5 (u potpunosti jesam) u kojoj su mjeri kroz **sudjelovanje u aktivnostima rada s mladima stekli svaku od 8 ponuđenih ključnih kompetencija**. Kao što je prikazano Grafikonom 41, najniža prosječna ocjena (3,0) veže se uz stjecanje i razvoj matematičkih, znanstvenih i tehnoloških kompetencija, dok se najviša (4,1) veže uz razvoj komunikacije na materinskom jeziku.

¹⁷ Dobrovoljno sudjelovanje (n=424), partnersko tretiranje i uvažavanje mišljenja (n=421), povezivanja i druženje s drugim mladim ljudima (n=423), povezanost aktivnosti sa stvarnim svijetom (n=422), mogućnost proširivanja vlastite perspektive i vidika (n=419), osjećaj ravnopravnosti u odnosu na provoditelje (n=415), zabavan sadržaj (n=423), kompetentni i profesionalni provoditelji aktivnosti (n=420), aktivnosti utemeljene na stvarnim potrebama mladih (n=416), osjećaj prihvaćenosti (n=423).

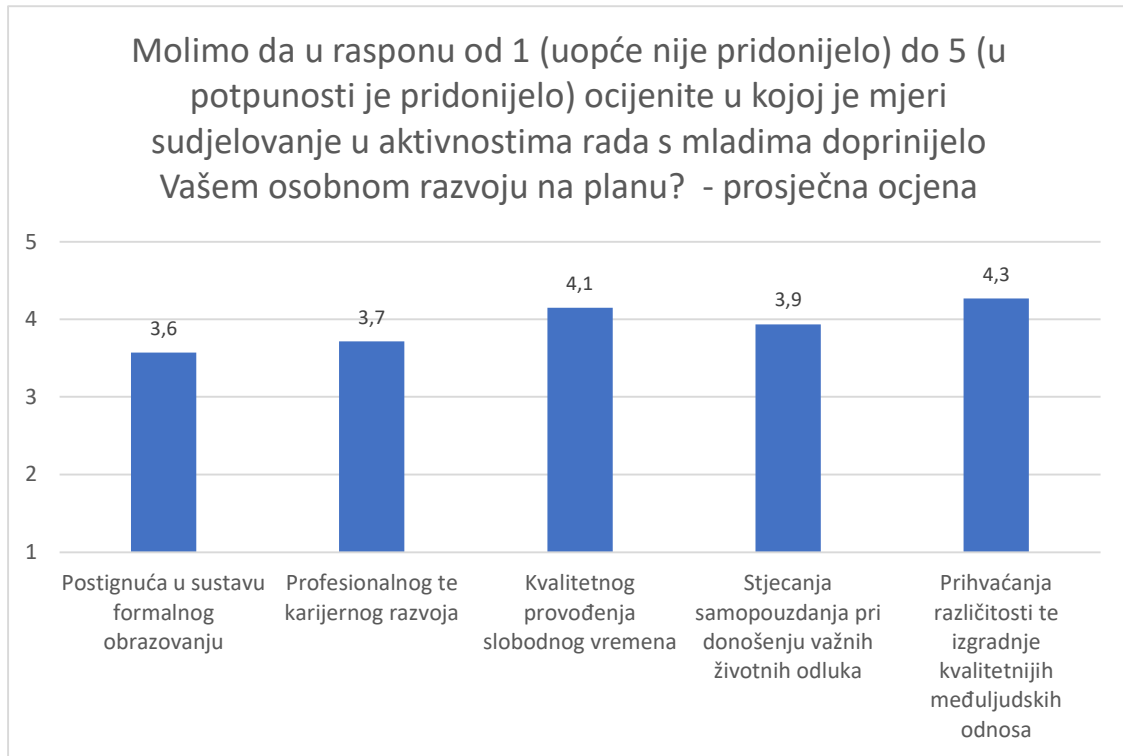
Grafikon 41: Procjena korisnika o stjecanju i razvijanju kompetencija tijekom sudjelovanja u aktivnostima rada s mladima¹⁸

Korisnici su bili priupitani i procijeniti u kojoj mjeru su **aktivnosti rada s mladima doprinijele njihovom osobnom razvoju**. Kao što je prikazano u Grafikonu 42, korisnici su procijenili znakovit doprinos na svakom od 5 ponuđenih razvojnih planova. Ponajviše je prepoznat doprinos na razini prihvaćanja različitosti te izgradnje kvalitetnijih međuljudskih odnosa (prosječna ocjena 4,3) kao i kvalitetnije provođenje slobodnog vremena (prosječna ocjena 4,1).

¹⁸ Komuniciranje na materinskom jeziku (n=422), komuniciranje na stranom jeziku (n=418), matematičke, znanstvene i tehnološke kompetencije (n=414), digitalne kompetencije (n=419), učenje kako učiti (n=421), socijalne i građanske kompetencije (n=417), osjećaj za inicijativu i poduzetništvo (n=419), kulturna svijest i izražavanje (n=421).

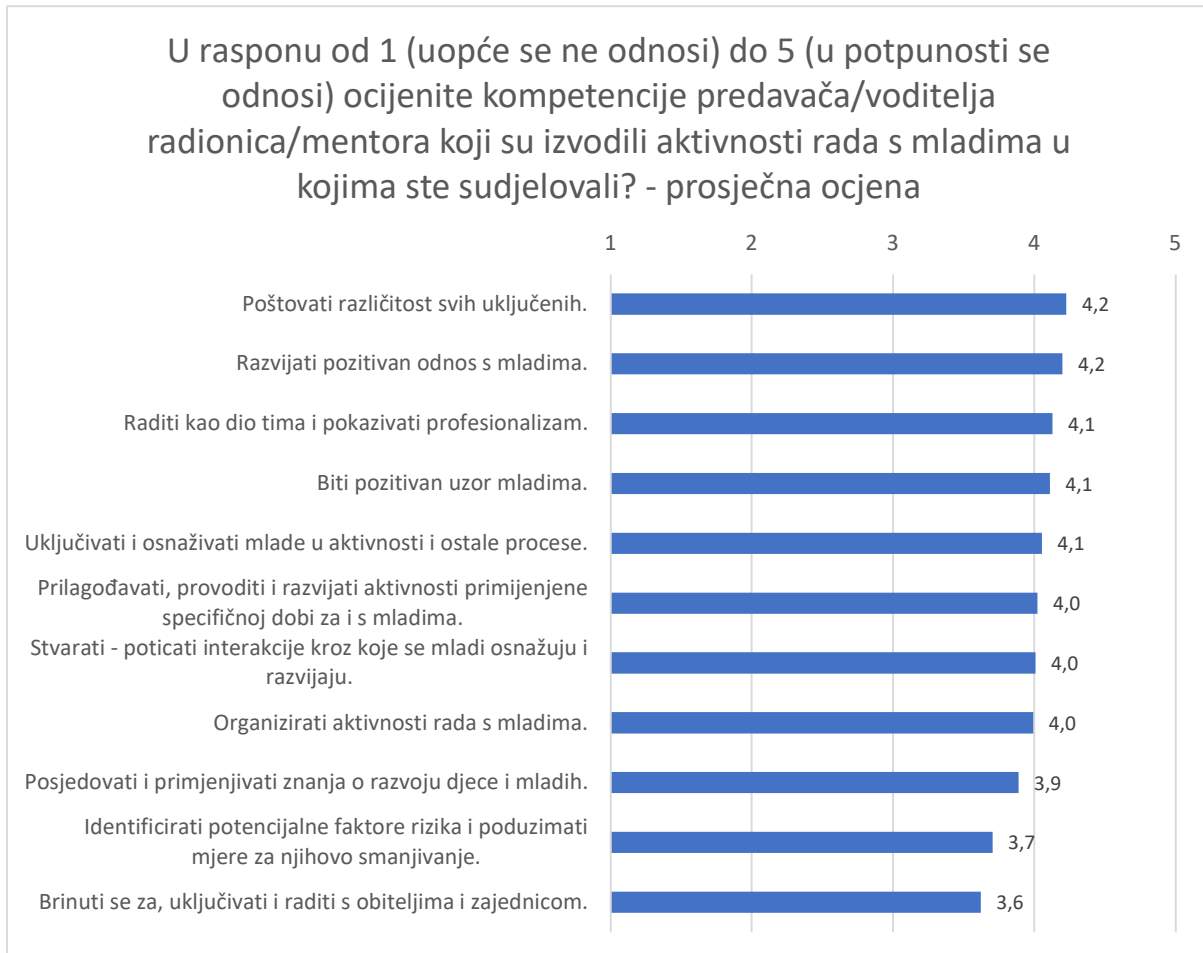
Grafikon 42: Procjena korisnika o doprinosu aktivnosti rada s mladima njihovom osobnom razvoju¹⁹

Kada je u pitanju interakcija s osobama koje rade s mladima, **korisnici u prosjeku navode kontakt sa 16 osoba kroz aktivnosti rada s mladima**, dok je medijan njihovih odgovora 10. Kada su u pitanju **kompetencije osoba koje rade s mladima**, korisnici su se osvrnuli na kompetencije izvođača/provoditelja aktivnosti s kojima su se susreli te njihove kompetencije ocijenili visokim prosječnim ocjenama od 3,6 (brinuti se za, uključivati i raditi s obiteljima i zajednicom) do 4,2 (razvijati pozitivan odnos s mladima te poštivati različitost svih uključenih). Odgovori za svaku od 11 ponuđenih kompetencija prikazani su u Grafikonu 43.

¹⁹ Postignuća u sustavu formalnog obrazovanja (n=419), profesionalni te karijerni razvoj (n=419), kvaliteta provođenja slobodnog vremena (n=421), stjecanje samopouzdanja pri donošenju važnih životnih odluka (n=420), prihvaćanje različitosti te izgradnja kvalitetnijih međuljudskih odnosa (n=421).

Grafikon 43: Kompetencije izvoditelja aktivnosti rada s mladima²⁰

²⁰ Znanje o razvoju djece i mladih (n=402), pozitivan odnos s mladima (n=409), primjena aktivnosti specifičnoj dobi mladih (n=403), poštivanje različitosti svih uključenih (n=408), uključivanje i osnaživanje mladih u aktivnosti i ostale procese (n=406), identificiranje potencijalnih faktora rizika i poduzimanje mjera za njihovo smanjivanje (n=391), briga za i uključivanje obitelji i zajednice (n=389), raditi kao dio tima i profesionalnost (n=407), pozitivan uzor (n=407), stvarati i poticati interakcije kroz koje se mladi osnažuju i razvijaju (n=399), organizirati aktivnosti rada s mladima (n=406).

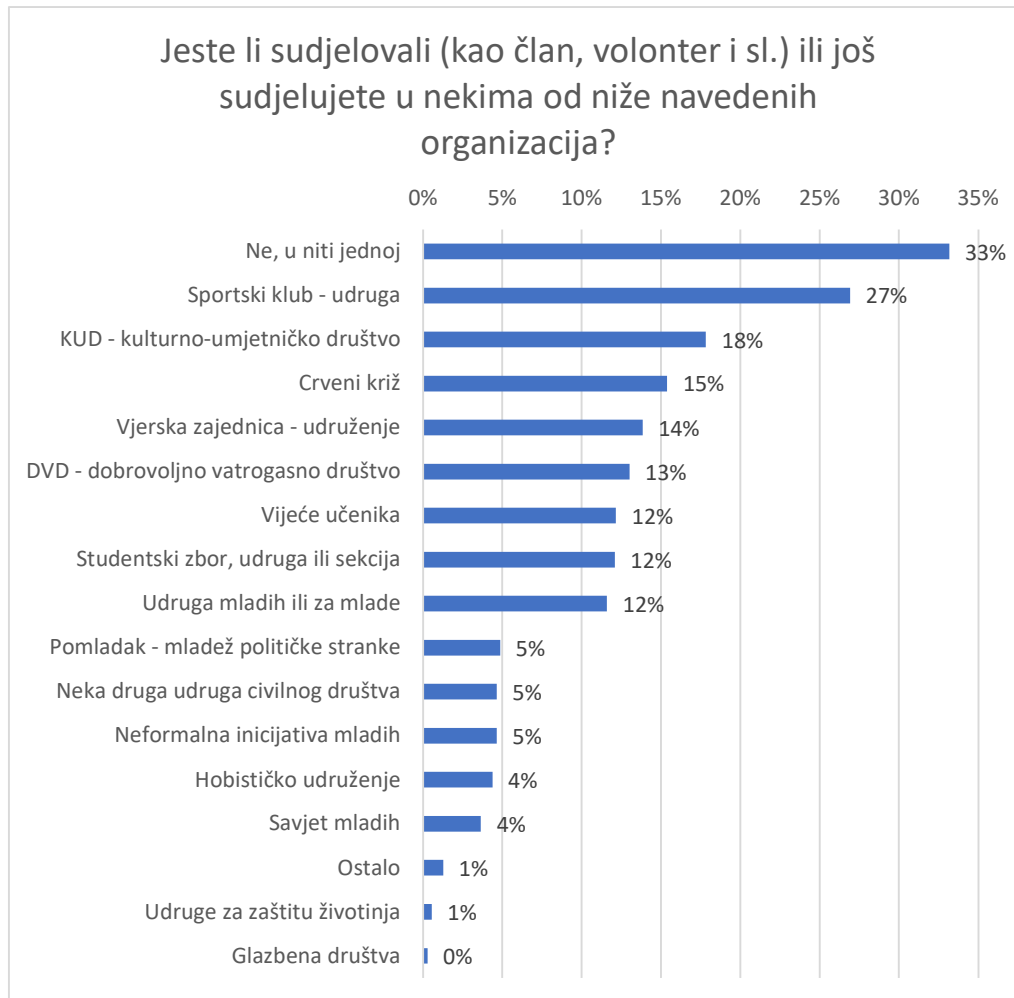
6. OPĆA POPULACIJA MLADIH

U sklopu istraživanja, provedena je anketa na uzorku opće populacije mladih u kojoj je sudjelovalo 1400 sudionika između 16 i 30 godina. Anketa je provedena s ciljem uvida u to koliko je ovaj obrazovni pristup uopće prepoznat među mladima, koje domene rada s mladima i tipove aktivnosti mladi češće prepoznaju te u njima sudjeluju, što ih motivira da u njima sudjeluju, i konačno, kakva su iskustva onih koji su sudjelovali u aktivnostima rada s mladima.

Po pitanju same **informiranosti o sadržajima za mlade koji se nude u njihovom mjestu stanovanja ili bližoj okolini**, ispitanici su mogli sami procijeniti svoju informiranost na skali od 1 (uopće nisam informiran/a) do 5 (u potpunosti sam informiran/a). Mladi su na ovo pitanje odgovorili prosječnom ocjenom od 3,1, a ocjena 3 ujedno je i najčešći odgovor (33%). Time, mladi su iskazali samopercepciju osrednje informiranosti o pristupačnosti sadržajima za mlade u svojoj okolini.

Ipak, dvije trećine ispitanika (67%) navodi kako su **sudjelovali ili još sudjeluju u nekoj od organizacija civilnog društva** kao član, volonter ili na nekoj sličnoj poziciji, dok ostatak ispitanika (33%) navodi kako u ovakvim organizacijama nisu sudjelovali. Ispitanici su također naveli kojim su se područjem bavile organizacije u kojima su sudjelovali. Tako Grafikon 44 ukazuje na **učestalost sudjelovanja mladih u organizacijama prema domeni djelovanja**.

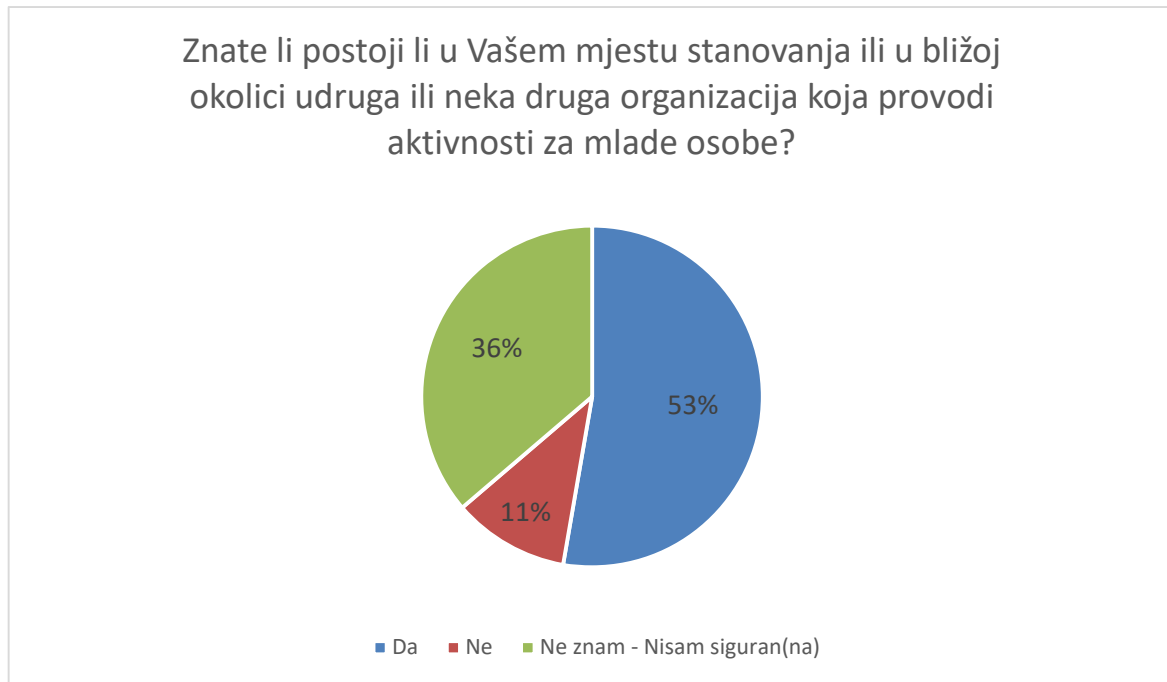
Grafikon 44: Sudjelovanje mladih u organizacijama civilnog društva prema domeni organizacije (n=1400)

Moguće je primijetiti kako je najviše (27%) mladih sudjelovalo u aktivnostima sportskih klubova i udruga. Nakon sportskih udruženja, najpopularnija su kulturno–umjetnička društva (18%), Crveni križ (15%), vjerske zajednice i udruženja (14%), dobrovoljna vatrogasna društva (13%), vijeća učenika (12%), studentski zborovi, udruge ili sekcije (12%) te udruge mladih ili za mlade (12%).

Kad su u pitanju **udruge ili organizacije koje provode aktivnosti za mlade u njihovoj blizini**, nešto više od polovice mladih (53%) navodi kako je upoznato s ovakvim udrugama/organizacijama. S druge strane, više od trećine mladih (37%) ne zna ili nije sigurno oko postojanja ovakvih udruga/organizacija, dok najmanji broj ispitanika (11%) navodi kako ovakve udruge/organizacije u njihovoj blizini ne postoje. Ovi rezultati grafički su prikazani Grafikonom 45.

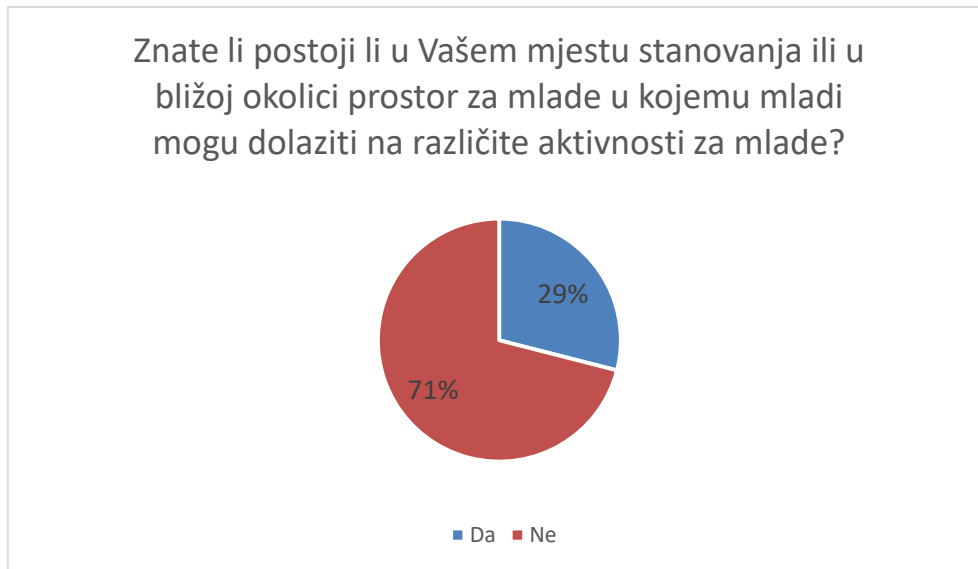
Grafikon 45: Znanje mladih o postojanju udruga ili drugih organizacija koje provode aktivnosti za mlade u njihovoj blizini (n=1400)

Ukoliko su odgovorili pozitivno na prethodni odgovor, ispitanici su bili priupitani navesti udruge i organizacije s kojima su upoznati da provode aktivnosti za mlade u njihovoj blizini. Najčešći odgovor bile su udruge mladih ili za mlade koje je navela gotovo trećina ispitanika (32%), nakon čega slijedi „neka druga udruga civilnog društva“ koje su ispitanici poimence navodili (16%), kulturno–umjetnička društva (12%), dobrovoljna vatrogasna društva (12%) te sportski klubove ili udruge (11%).

Ispitanici su također bili priupitani **znaju li postoji li prostor u njihovoj blizini u kojemu mladi mogu dolaziti na različite aktivnosti**. Kao što prikazuju rezultati u Grafikonu 46, više od dvije trećine mladih (71%) je navelo kako takav prostor ne postoji, dok je ostatak (29%) naveo kako takvi prostori postoje.

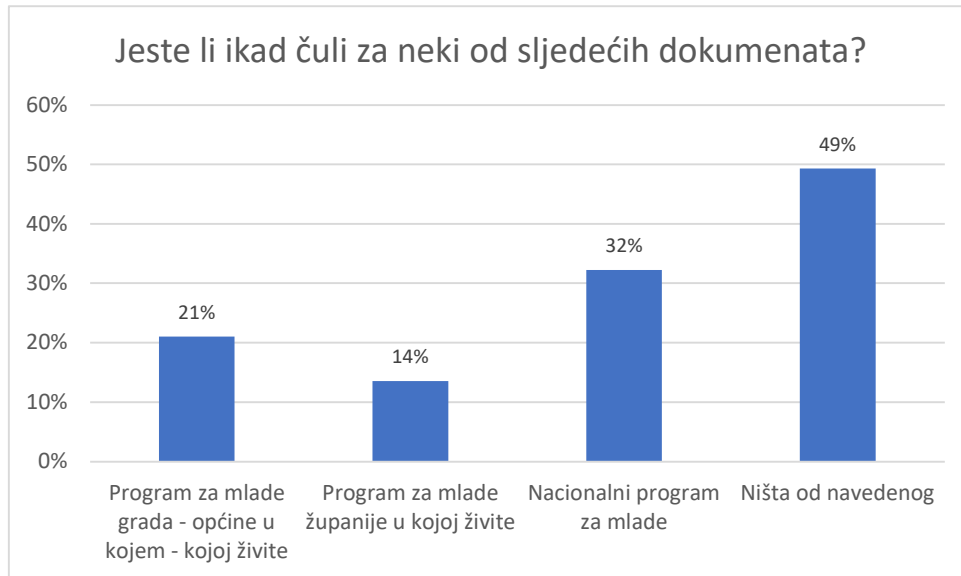
Grafikon 46: Upoznatost mladih o prostoru u svojoj blizini u kojem se provode aktivnosti za mlade (n=1400)

Mladi su bili priupitani i navesti primjere ovakvih prostora. Tako su ispitanici (n=406) kao **5 najčešćih primjera prostora za mlade** naveli centre za mlade/klubove mladih/domove mladih (21%), udruge mladih ili za mlade (13%), ostalo (10%), centre za kulturu/domove kulture (8%) te vjerske zajednice/udruženja (crkva, župa) (8%).

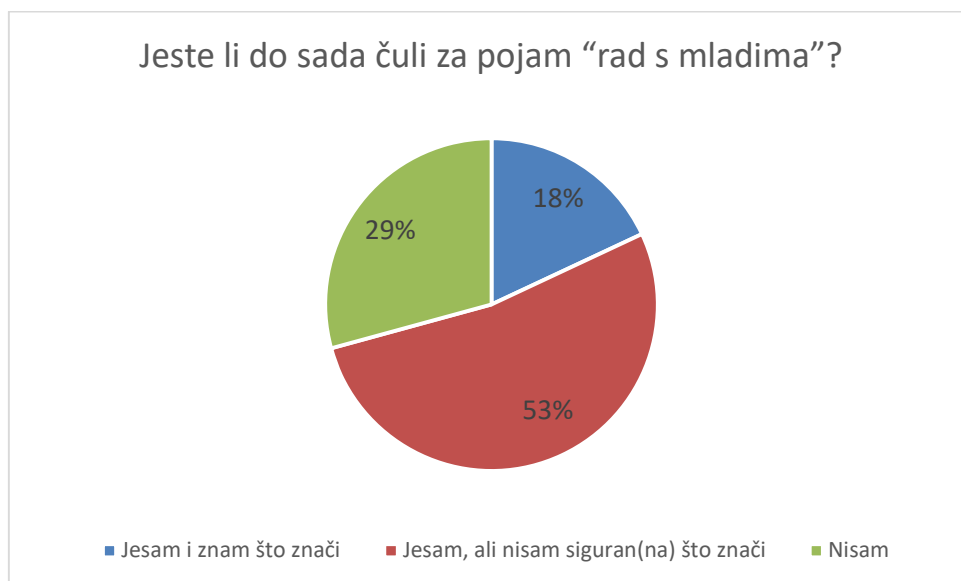
Grafikon 47 ukazuje na ograničenu **upoznatost mladih s ključnim strateškim dokumentima za razvoj javnih politika za mlade na nacionalnoj, županijskoj i općinskoj/gradskoj razini**. Tako gotovo polovica mladih (49%) nikada nije čula za nijedan od spomenutih programa, dok je nešto više od trećine mladih čulo za postojanje Nacionalnog programa za mlade (32%). Što se tiče programa na županijskoj i lokalnoj razini, tek nešto više od petine mladih (21%) svjesno je postojanja program za mlade grada/općine u kojoj žive, a najmanje (14%) ih je čulo za program za mlade na razini svoje županije.

Grafikon 47: Upoznatost mladih s programima za mlade (n=1400)

Sljedeći set pitanja odnosi se na upoznatost i iskustvo mladih sa samim radom s mladima. Kad je u pitanju **pojam „rad s mladima“**, kao što je i prikazano u Grafikonu 48, nešto više od polovice mladih (53%) je za njega čulo, no nisu sigurni što sam pojam znači. Gotovo trećina ispitanika (29%) nije čula za ovaj pojam, dok ih manje od petine (18%) navodi kako su za rad s mladima čuli te znaju što ono znači.

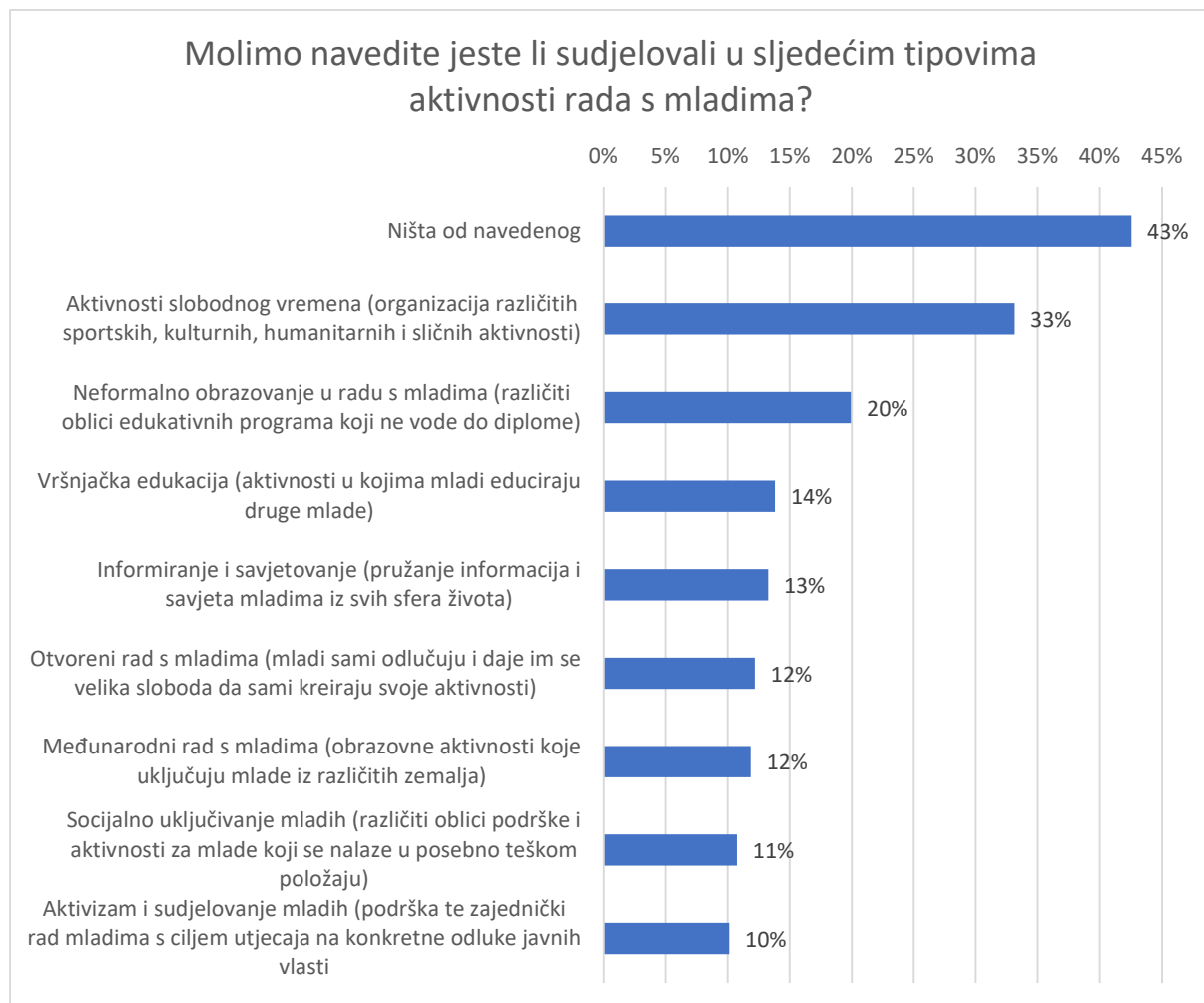
Grafikon 48: Upoznatost mladih s pojmom "rad s mladima" (n=1400)

Nakon ovog pitanja, svim ispitanicima prikazana je detaljna definicija rada s mladima koju je 2017. usvojilo Vijeće Europe u sklopu Preporuke o radu s mladima CM/Rec (2017.), dodatno pojašnjenje rada s mladima te nekoliko primjera. Također, svaki tip aktivnosti rada s mladima koji se spominje u sljedećem pitanju objašnjen je uz definiciju i nekoliko primjera.

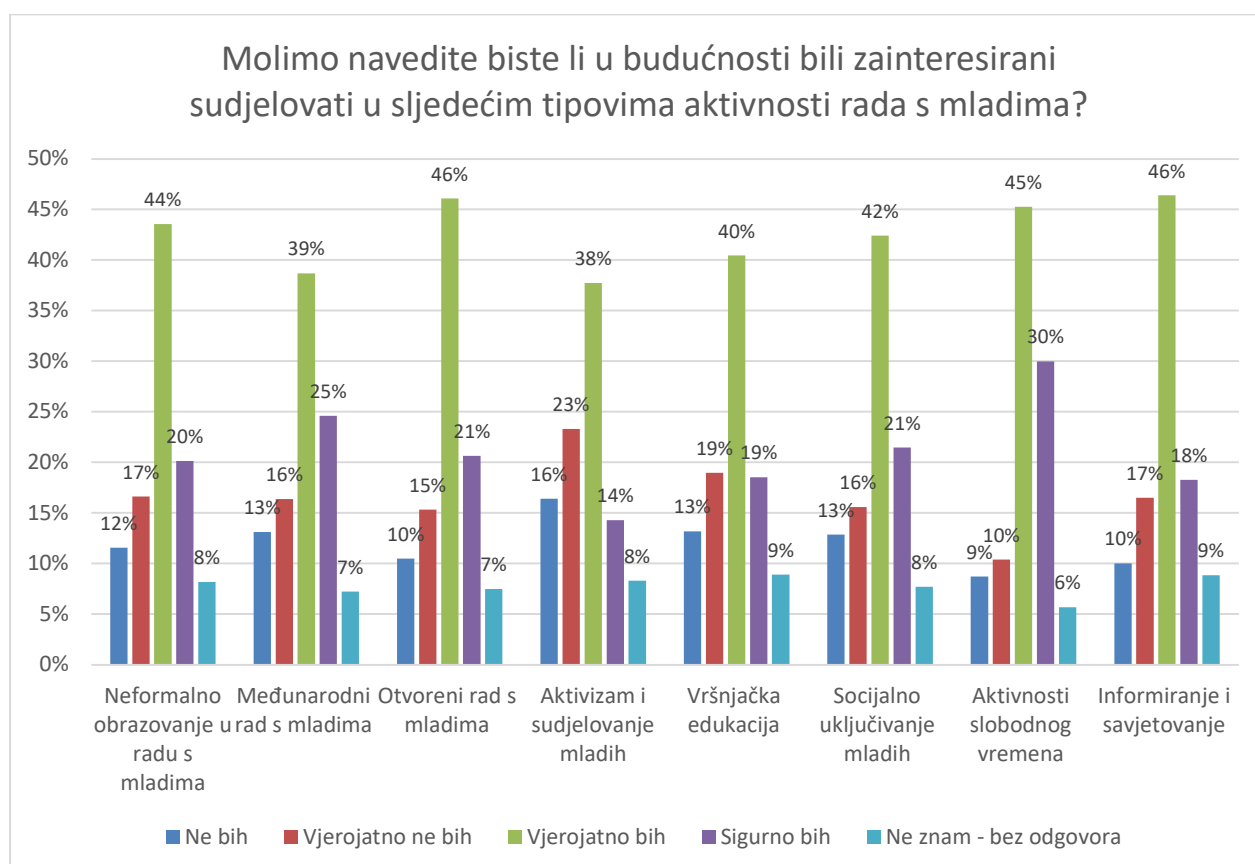
Na pitanje o **sudjelovanju u aktivnostima rada s mladima**, manje od polovice mladih (43%) navelo je kako nije sudjelovalo u nijednoj od ponuđenih aktivnosti. Aktivnost u kojoj je sudjelovala čak trećina mladih (33%) veže se uz aktivnosti slobodnog vremena poput organizacije sportskih, kulturnih i sličnih aktivnosti. Sudjelovanje u ostalim aktivnostima navedeno je nešto rjeđe, a najčešće je neformalno obrazovanje u radu s mladima (20%), vršnjačka edukacija (14%) te informiranje i savjetovanje (13%). Cjelokupni rezultati pobliže su prikazani u Grafikonu 49.

Grafikon 49: Sudjelovanje mladih u različitim tipovima aktivnosti rada s mladima (n=1400)

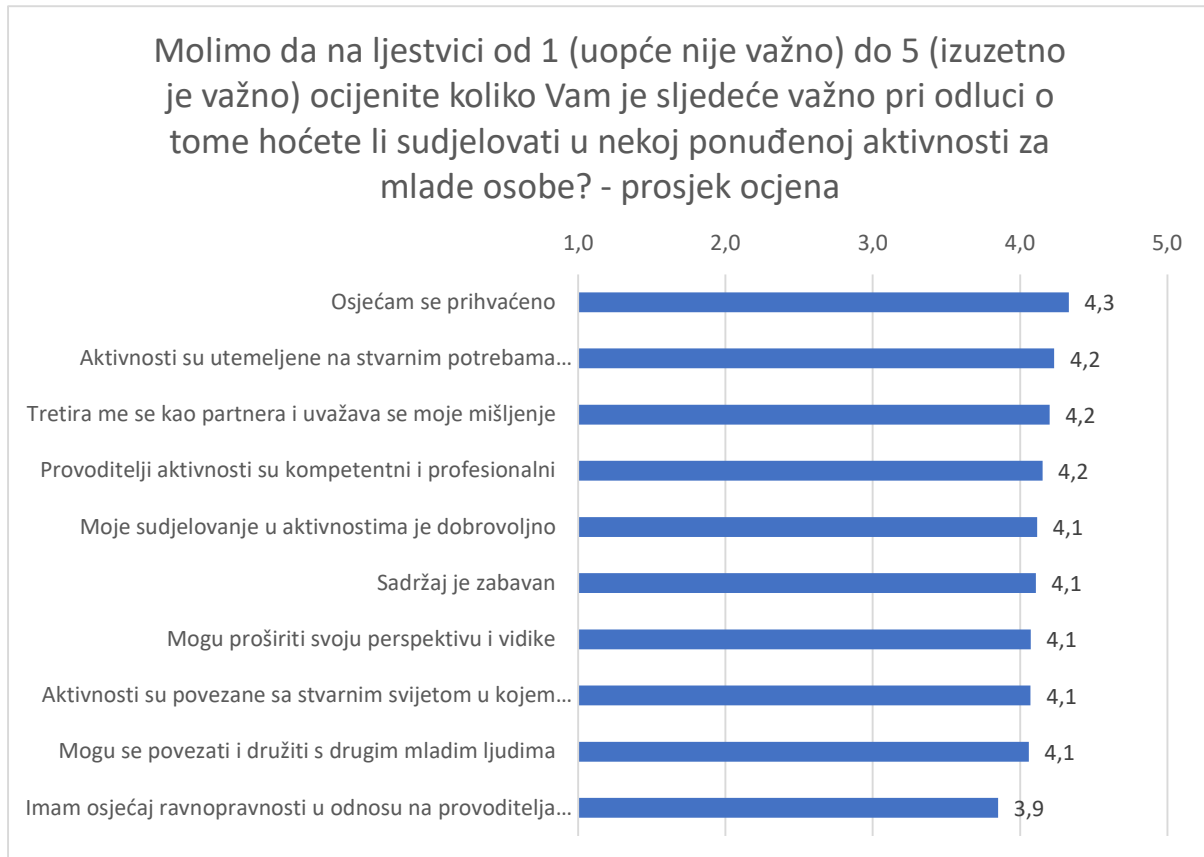
Ipak, iako mladi ne navode često iskustvo sudjelovanja u aktivnostima rada s mladima, na pitanje zainteresiranosti za budućim sudjelovanjem više od polovice mladih (52% – 75%) navodi kako bi bili sigurno ili vjerojatno zainteresirani sudjelovati za svaku od 8 ponuđenih aktivnosti. Detalji njihovih odgovora prikazani su u Grafikonu 50. Takvi rezultati ukazuju na značajan interes mladih za angažmanom u aktivnostima rada s mladima.

Grafikon 50: Interes mladih za budućim sudjelovanjem u različitim tipovima aktivnosti rada s mladima (n=1400)

U svrhu **identifikacije poželjnih karakteristika aktivnosti rada s mladima**, ispitanici su bili priupitani ocijeniti od 1 (uopće nije važno) do 5 (izuzetno je važno) važnost 10 ponuđenih karakteristika. Svaku karakteristiku mladi su ocijenili visokom prosječnom ocjenom 4 (3,9 – 4,3) te su ih tako sve prepoznali kao važne karakteristike rada s mladima. Svih 10 karakteristika i njihove pripadajuće ocjene prikazane su u Grafikonu 51.

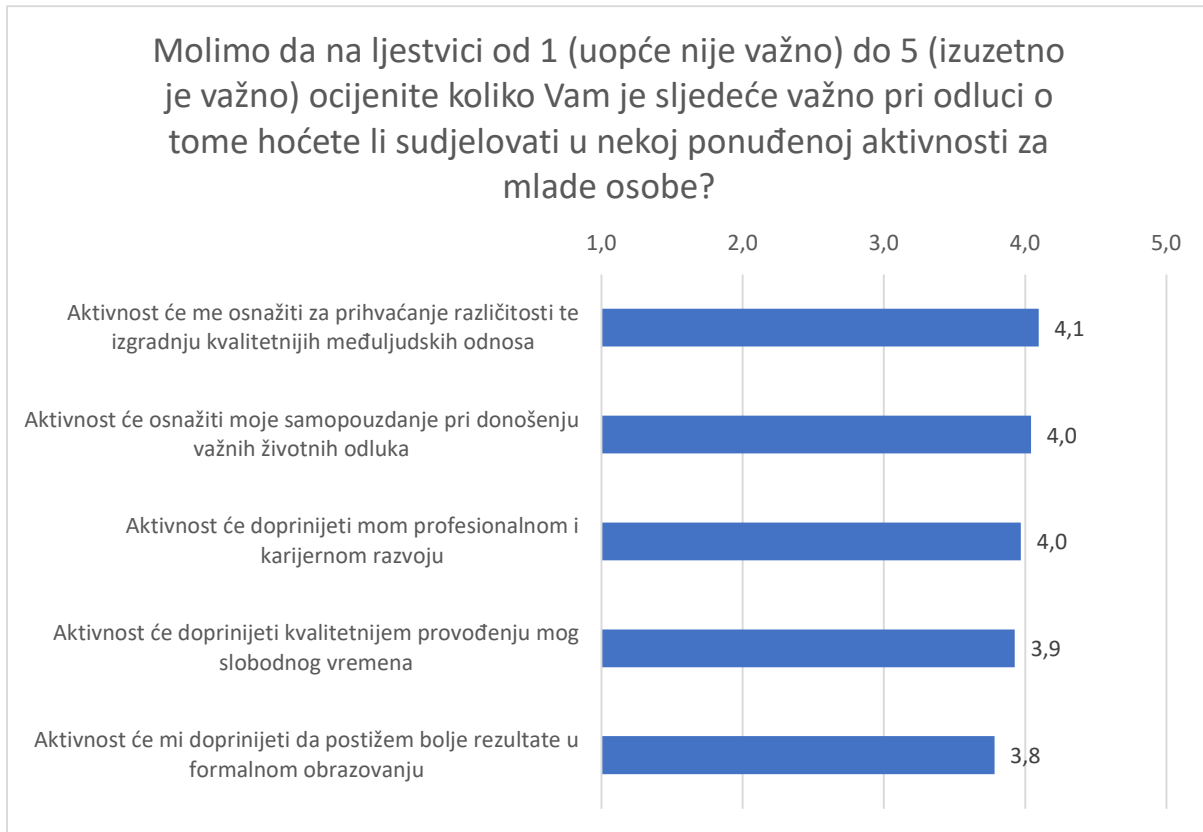
Grafikon 51: Percepcija mladih o poželjnim karakteristikama aktivnosti rada s mladima (n=1400)

Ispitanici su također imali mogućnosti vrednovati ocjenom od 1 (uopće nije važno) do 5 (izuzetno je važno) što im je važno kao **motivacija za sudjelovanjem u aktivnostima rada s mladima**, odnosno koje vlastite potrebe bi sudjelovanjem željeli zadovoljiti. Ponovno, svaka od ponuđenih aktivnosti ocijenjena je prosječnom ocjenom 4 (3,8 – 4,1) čime su mladi ukazali na potrebu i interes za svim navedenim aktivnostima. Rezultati su detaljnije prikazani u Grafikonu 52.

Grafikon 52: Percepcija mladih o poželjnom doprinosu aktivnosti rada s mladima (n=1400)

7. ZAKLJUČCI I PREPORUKE

Najvažnije zaključke ove studije može se podijeliti u nekoliko tematskih cjelina.

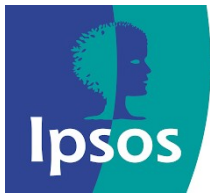
Prva tematska cjelina tiče se **dostupnosti te sudjelovanja u aktivnostima rada s mladima**. Nalazi ukazuju da su s obzirom na razinu razvoja rada s mladima u Hrvatskoj mladi slabo informirani o samom sadržaju pojma „rad s mladima“ te mogućnostima sudjelovanja u pripadajućim aktivnostima. Široka prepoznatost nekih „klasičnih“ oblika organiziranja (sportski klubovi, kulturno–umjetnička društva, društva Crvenog križa) ukazuje da predstavljaju velik potencijal za uključivanje onih skupina koje trenutno rjeđe sudjeluju u aktivnostima rada s mladima. U pogledu sudjelovanja sudionika, valja voditi računa o razlici između obuhvata te intenziteta sudjelovanja. Tako neki tipovi aktivnosti poput neformalnog obrazovanja s mladima dosežu do relativno velikog broja mladih, ali mladi u njima sudjeluju sporadično (odnosno po jednom ili dvaput). Situacija je primjerice obrnuta s otvorenim radom s mladima. Izrazito ohrabruje visoka razina interesa mladih iz opće populacije da se uključe u sve tipove aktivnosti.

Druga **tematska cjelina su iskustva korisnika**, odnosno sudionika aktivnosti rada s mladima. Može se reći kako su ona općenito govoreći za većinu sudionika ograničena u vidu učestalosti i intenziteta, ali uglavnom pozitivna; ili čak, vrlo pozitivna. Tako primjerice korisnici osobnu korist od sudjelovanja u aktivnostima rada s mladima ocjenjuju u rasponu od 4,2 do 4,6 na skali 1–5, dok korisnost za zajednicu ocjenjuju u rasponu od 4,1 do 4,6.

Analiza **praksi rada s mladima** ukazuje na relativno visoku razinu kvalitete, uzimajući u obzir ukupni razvoj sektora. Udruge većinom pokazuju visoku razinu pragmatičnosti pri odabiru ciljanih skupina, uspješno odgovaraju na relativnu nedostupnost infrastrukture za provedbu aktivnosti (naročito izvan makroregionalnih središta) te uglavnom imaju solidno elaborirane strategije djelovanja u području rada s mladima. Najvažnije manjkavosti na ovom planu relativno su niski kapaciteti udruga koje su natprosječno koncentrirane u gradskim središtima te manjak kapaciteta za provedbu strukturiranih aktivnosti naknadnog praćenja (na engleskom: *follow-up*).

Rezultati ovog istraživanja ukazuju kako su **uvjeti rada** osoba koje rade s mladima u Hrvatskoj nepovoljni. Najveći izazovi vežu se uz primjerenost i redovitost financiranja, nezadovoljavajuće stanje fizičke infrastrukture te dostupnost kvalitetnih programa obrazovanja i osposobljavanja

Čini se da je **prevladavajuće obilježje osoba** koje rade s mladima u Hrvatskoj nemogućnost kontinuiranog i posvećenog rada na tom tipu poslova. Ovi nalazi svakako trebaju biti validirani istraživanjem koje je specifično usmjereno na poslovne procese svih tipova organizacija (ne samo udruga) koji zapošljavaju osobe koje rade s mladima Hrvatskoj. Međutim, oni provizorno jasno ukazuju kako je rad s mladima obično tek jedan od poslova koji neki od zaposlenika udruga obavljaju u sklopu vlastitih radnih mjesta, koja obično uključuju neki tip vođenja, koordinacije, organizacije i slično. Te pozicije obično zauzimaju osobe s visokoobrazovnom kvalifikacijom društvenog, nešto rjeđe humanističkog profila, premda se čini da postoji otvorenost i za osobe drugačijeg obrazovanja. Postojeća razina kvalifikacija uglavnom se smatra primjerenom, a važnu ulogu u izvedbi rada s mladima u značajnom broju udruga imaju i volonteri

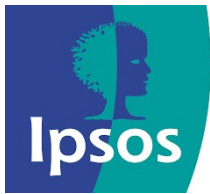
o kojima treba voditi računa pri dizajniranju budućeg sustava potpore. Također, ispitanici iz redova udruga kad je riječ o ključnim kompetencijama za rad s mladima u pravilu vrlo visoko vrednuju one koje su direktno vezane uz pojedina načela rada s mladima (pozitivan odnos prema mladima, poštivanje različitosti, uključivost i osnaživanje mladih), obično više od onih koje se tiču pojedinih znanja i vještina. Ovo je isto faktor koji treba uzeti u obzir pri planiranju budućih programa obrazovanja i usavršavanja osoba koje rade s mladima.

Nalazi ukazuju kako **apsolutni razvojni prioritet** za rad s mladima u Hrvatskoj predstavlja uređivanje njegova financiranja, što se odnosi na pitanja visine i redovitosti potpore, a onda indirektno i materijalnih prava osoba koje rade s mladima. Ostala važna pitanja su fizička infrastruktura za izvedbu aktivnosti te razvoj sustava kontinuiranog i kvalitetnog obrazovanja i osposobljavanja. Kad je riječ o samoorganiziranju, nalazi ukazuju da postoji interes za njegovom formalizacijom, ali i puno otvorenih pitanja koja ukazuju na potrebu inkrementalnog pristupa koji kreće od široko prihvaćenih zajedničkih ciljeva, a to su u ovom slučaju ideje razmjene dobrih praksi i razvoja strukovnih standarda.

Preporuke temeljene na nalazima ove studije također su podijeljene u nekoliko tematskih područja.

Sustav financiranja rada s mladima

Na početku nužno je raspraviti temeljni razvojni izazov, odnosno osiguravanje prikladnosti te kontinuiteta financiranja rada s mladima. **Stoga je prva preporuka u tom kontekstu jasno definiranje namjene svakog od natječaja iz kojih se rad s mladima financira.** Prva razina trebaju biti već postojeće jednogodišnje projektne potpore čija temeljna namjena treba biti podrška projektima manjeg obuhvata ili onima koji su još u razvojnoj fazi. Međutim, nalazi ovog istraživanja jasno ukazuju da je ključna razvojna potreba rada s mladima u Hrvatskoj uvođenje višegodišnjih, minimalno trogodišnjih potpora, onim udrugama koje pokazuju kapacitet za kvalitetan programski rad u području rada s mladima. Programi, u odnosu na projekte, trebaju biti ambiciozniji u postavljenim ciljevima te kombinirati širi spektar različitih aktivnosti koje vode njihovoj realizaciji. Na taj način udruge mladih i za mlade jednogodišnje projektne potpore mogu koristiti primarno za razvoj programa i novih ideja; što ih priprema za uspješnu pripremu prijave za višegodišnje potpore. Uz gotovo izvjesni iskorak u kvaliteti rada s mladima, resorno tijelo za mlade od ovakvog pristupa može očekivati dodanu vrijednost u vidu smanjenja učestale prakse „recikliranja“ već uhodanih projektnih prijava za jednogodišnje projektne potpore na što su udruge nerijetko prisiljene iz jednostavnog razloga što ih ne mogu financirati drugačije. Ipak, važno je istaknuti da je za uspjeh ovog modela potrebno osigurati primjerenost sredstava i njihov kontinuiran pritek. Točnije, autori su mišljenja da je bolji pristup projektne potpore limitirati na iznose do primjerice 100.000,00 kuna, ali onda izbjegavati praksu radikalnog smanjenja predloženih proračuna, čime taj natječaj ne ostvaruje svoju temeljenu namjenu. Slična stvar vrijedi i za trogodišnje potpore: prihvatljivo je da one budu na razini iz 2015. godine kad su se kretale u rasponu od približno 100.000,00 do 225.000,00 kuna, no tu je također važno maksimalno izbjegavati smanjivanje predloženih proračuna s ciljem osiguranja kvalitete. Iz tog razloga ključno je osigurati, za razliku od situacije iz 2015., kontinuitet programske linije financiranja. Sasvim je prihvatljivo da ona bude relativno kompetitivna: primjerice, ako je neka udruga prijavila program koji iz perspektive

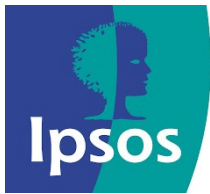
procjenitelja nije opravdao traženo ulaganje, iz razvojne perspektive poželjnije je potpuno uskratiti financiranje nego ga odobriti uz ozbiljna rezanja proračuna, što su provizorno govoreći sva ona koja prelaze 10% ukupne vrijednosti prijave. Takvim prijaviteljima treba dati jasno obrazloženje zašto njihova prijava nije bila uspješna te im omogućiti da uz odgovarajuće ispravke istom natječaju pristupe iduće godine. U ovom paketu važno je napomenuti da ova preporuka vjerojatno pretpostavlja umjereno povećanje ukupnog financiranja za udruge mladih jer ne treba smetnuti s uma iznose koji se u slučaju višegodišnjih potpora isplaćuju uspješnim prijaviteljima iz ranijih godina neovisno o tekućem natječaju. Zato je iz vizure resornog tijela ključno u suradnji s ostalim ključnim dionicima, naročito Ministarstvom financija, usuglasiti održiv srednjoročni plan koji će omogućiti kontinuitet ove dvije kategorije potpora. Ukupna alokacija za svaku od njih se može blago modificirati na godišnjoj bazi sukladno aktualnom kontekstu i potrebama sektora, pri čemu bi mišljenje Savjeta za mlade Vlade Republike Hrvatske moglo biti od pomoći.

Rad s mladima potrebno je izdašnije financirati iz sredstava ESF-a, ali ponovno s vrlo jasnom namjenom. **Točnije, potpore iz ESF-a ne smiju služiti kao srednjoročno neodrživa supstitucija osnovnom sustavu jednogodišnjih i trogodišnjih potpora.** ESF treba primarno služiti za razvoj sustava potpore radu s mladima, o čemu će biti više riječi nešto kasnije. Također, ESF se može koristiti za izdašnije kratkoročno poticanje nekih tematskih prioriteta. Primjerice, posebna programska linija za financiranje u Hrvatskoj zasad nedovoljno razvijenog, ali brojnim udrugama očito zanimljivog, otvorenog rada s mladima. Slično se može reći za financiranje lokalnih partnerstava usmjerenih razvoju rada s mladima, čime bi se mogli kapitalizirati zapaženi rezultati projekta *Europe Goes Local* kojeg je provodio AMPEU u suradnji s nizom partnera iz civilnog društva i akademske zajednice. U nastavku teksta bit će spomenuti i neki drugi tematski prioriteti prikladni za ESF financiranje.

Konačno, u novom programskom razdoblju treba pokušati osigurati financijsku potporu za razvoj fizičke infrastrukture za rad s mladima kroz povezivanje s **Europskim fondom za regionalni razvoj**. ESF dopušta vrlo ograničena ulaganja u opremu i infrastrukturu što je većini udruga obično nedovoljno da bi prostore dovele u primjereno stanje, a kamoli opremile primjerice centre za mlade koji su, kao što istraživanje pokazuje, iznimno važni za vidljivost rada s mladima u zajednici, a što je vidljivo i u drugim područjima, poput razvoja društveno-kulturnih centara.

Osiguranje kvalitete u radu s mladima

S obzirom na stupanj sektorskog razvoja, najprimjerenijim se čini uvođenje **dobrovoljnog sustava osiguranja kvalitete ili akreditacije u području rada s mladima.** Ovaj element može se gotovo idealno staviti u okvire izravne dodjele iz ESF-a, pri čemu bi partneri svakako mogle biti organizacije koje u Hrvatskoj imaju iskustvo uvođenja sličnih mehanizama, poput AMPEU (koji provodi licenciranje prihvatljivih prijavitelja za Europske snage solidarnosti) te volonterskih centara. Valja razmisliti i o uključivanju i određenih vanjskih izvoditelja koji mogu izvesti određene elemente posla, kao i NAPOR-a koji predstavlja primjer vrlo dobre prakse u neposrednom susjedstvu. Primarna namjena tog sustava treba biti poticaj udrugama mladih i za mlade da unaprijede kvalitetu vlastitog rada te time povećaju vlastitu prepoznatljivost u stručnoj te lokalnoj zajednici. Prilikom razvoja sustava odmah je potrebno

razmatrati njegovu srednjoročnu održivost, koja je u prvom redu uvjetovana ulogom koordinatora, atraktivnosti iz pozicije udruga te institucionalnom relevantnošću. U pogledu koordinatora postoji više mogućnosti: resorno tijelo (uz participaciju vanjskih stručnjaka), nova specijalizirana udruga ili konzorcij više udruga afirmiranih u području rada s mladima. Atraktivnost sustava osiguranja kvalitete nužno je osigurati razumnom razinom njegove administrativne zahtjevnosti koja mora pokazivati jasnu pozitivnu bilancu između dobiti za udrugu te novih administrativno–upravljačkih zadataka. Konačno, može se razmotriti da ovaj tip sustava kvalitete bude osnova za dodjelu dodatnih bodova u natjecajima za višegodišnje programske potpore radu s mladima, no kad i ako odgovarajuće zaživi u sektoru. Važno je izbjeći percepciju vanjskog uvjetovanja već ići u smjeru postepenog razvoja kroz evaluaciju te kontinuirane konzultacije s provoditeljima aktivnosti.

Ovoj kategoriji svakako pripada i pokretanje **procesa izrade standarda zanimanja „osoba koje rade s mladima“** ili „radnik/ica s mladima“ kako je navedeno u Nacrtu Nacionalnog programa za mlade za razdoblje od 2020. do 2024. Ova studija, kao i nalazi Ankete o standardu zanimanja iz 2016. godine predstavljaju vrlo solidnu osnovu za pripremu svih instrumenata predviđenih aktualnom Metodologijom za izradu standarda zanimanja.

Obrazovanje i usavršavanje osoba koje rade s mladima

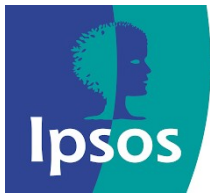
Ovdje svakako treba naglasiti kako su ove preporuke provizorne te da ih je potrebno ponovno razmotriti slijedom provedbe revidirane Ankete o standardu zanimanja uzimajući u obzir daje ova studija pokrivala širi spektar tema te da je pitanja kompetencija osoba koje rade s mladima pokrila u ograničenom opsegu. Međutim, postojeći nalazi ukazuju na nekoliko važnih odrednica budućeg sustava obrazovanja i osposobljavanja. **Konkretnije, izvjesno je da će udruge mladih i za mlade u doglednom vremenu ostati najvažniji poslodavac za osobe koje rade s mladima, što ima barem dvije važne posljedice.** Prvo, neovisno o mogućem unaprjeđenju sustava financiranja rada s mladima o kojem je bilo riječi, izvjesno je da će broj radnih mjesta koja će se otvarati za ovo zanimanje biti relativno ograničen. Drugo, očito je da nije realno očekivati da će većina osoba koje rade s mladima u budućnosti imati mogućnost uske tematsko–metodološke specijalizacije s obzirom da će u sklopu svog radnog mjesta morati obavljati i neke druge poslove organizacijsko–administrativnog te projektnog karaktera, premda je ključno s aspekta kvalitete naglasak što više pomicati u smjeru direktnog rada s mladima. **Posljedično, prioritetnim se čini razviti sustav obrazovanja i osposobljavanja koji je fleksibilan te pred polaznike stavlja realna očekivanja u vidu odnosa između njihovog trenutnog ulaganja i buduće koristi.** Konkretno, istraživački tim smatra da prioritet treba biti razvoj sustava priznavanja postojećih kompetencija osoba koje rade s mladima te razvoj certificiranih, modularnih programa usavršavanja za osobe koje rade s mladima. **Ogledni primjer takvog modela moguće je naći u Litvi, a detaljno je prikazan u Prilogu 7.** Njime se omogućava da se prepozna i vrednuje sve relevantno što su osobe koje rade s mladima naučile kroz visoko obrazovanje, volontiranje te neformalne programe (što predstavlja klasičnu kombinaciju u većini slučajeva), fleksibilno popunjavanje ključnih „rupa“ do razina razumno postavljenih standardom zanimanja, uz primjereno vrijeme potrebno za postizanje željenih obrazovnih ishoda. Time se, u usporedbi s primjerice s dugotrajnim pristupom zanimanju kroz visoko obrazovanje, minimizira realan

rizik da se mlade obrazuje za radna mjesta za koja je upitno hoće li do trenutka stjecanja diplome postojati, makar u obliku koji ih je inicijalno potakao na odabir studija. Osim toga, vrlo je važno istaknuti da sustav priznavanja prethodno stečenih kompetencija ne isključuje primjerice opciju pokretanja programa usmjerenih radu s mladima na razini primjerice prediplomskog i diplomskog studija. Dapače, ustanove visokog obrazovanja imaju autonomiju pokrenuti takve studije, a pripadajuće kvalifikacije će sustav priznavanja kompetencija, ako je dobro razvijen, zasigurno pretočiti u pripadnost odgovarajućem zanimanju. Također, možda na razini visokog obrazovanja ima smisla razmišljati o specijalističkom poslijediplomskom studiju, koji bi mogao predstavljati neki tip „sljedećeg koraka u karijeri“ za dio afirmiranih praktičara.

U operativnom smislu razvoj sustava ponovno se treba osloniti na financiranje iz ESF-a. **Smisleno je primjerice razmišljati o tome da se kroz izravnu dodjelu pribave usluge razvoja sustava priznavanja kompetencija te potpore u pripremi natječaja za razvoj akreditiranih programa.** Izravna dodjela resornom tijelu omogućava uključivanje relevantnih suradnika – primjerice, Sveučilište u Rijeci koje ima sustav vrednovanja prethodnog učenja. Kad je riječ o pripremi konkretnog natječaja, potrebno je voditi računa o konkretnim institucionalnim preduvjetima, jasnoći uvjeta koji se stavljaju pred prijavitelje te ostalim ključnim elementima poput geografske pokrivenosti. Konkretno, nalazi ove studije ukazuju kako bi provedba kvalitetnih programa edukacije rada s mladima pretpostavljala partnerstvo između obrazovnih institucija (visokog ili obrazovanja odraslih) te praktičara koji uglavnom dolaze iz redova civilnog društva. Time se omogućava da se sudionicima doista prenese ključan sadržaj (za što su ključni praktičari), a da izvedbu programa prati odgovarajuća infrastruktura te certificiranje u kontekstu Zakona o Hrvatskom kvalifikacijom okviru (za što su ključne obrazovne ustanove). Nadalje, potrebno je uvažiti određenu autonomiju izvoditelja programa, kojima treba uvjetovati set nužnih ciljeva te ishoda učenja, dok im je potrebno ostaviti određenu slobodu u definiranju ostalih elemenata kurikuluma (ostali ishodi učenja, metodika i slično). Konačno, u svjetlu činjenice da je potrebno osigurati ujednačenu geografsku dostupnost programa, potrebno je razmotriti treba li potporu dodijeliti jednom ili većem broju konzorcija.

Prilikom dizajniranja sustava, odmah je potrebno voditi računa o njegovoj fiskalnoj održivosti. **Zato je prijedlog da navedeno osposobljavanje od početka predviđa određenu razumnu financijsku participaciju sudionika, koja se može primjerice prilagoditi radnom statusu osobe.** Istraživači predlažu da se u što ranijoj fazi hladni pogon sustava počne financirati i iz sredstava Državnog proračuna, što je ključ njegove srednjoročne održivosti. Također, treba imati na umu potrebu daljnjih usavršavanja i specijalizacija osoba koje rade s mladima. U tu svrhu bilo bi idealno osigurati manji fond kojim bi se **redovito podržavalo sudjelovanje osoba koje rade s mladima u različitim formalnim i neformalnim programima,** a temeljem jasno definirane te obrazložene potrebe.

Također, uzimajući u obzir činjenicu da nalazi ukazuju da većina udruga koje provode rad s mladima u Hrvatskoj nije međunarodno umrežena, AMPEU bi trebao pojačati napore da dodatno **proširi spektar korisnika Erasmus + Ključnih aktivnosti 1 i 2 u području mladih** koje pretpostavljaju međunarodna partnerstva.

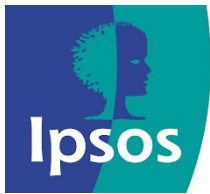
Umrežavanje u području rada s mladima

Iako su određeni procesi samoorganiziranja u području rada s mladima već započeli, može se razmotriti da se oni diskretno podrže od strane javnih tijela. Konkretnije, mogući smjer djelovanja bi mogla biti uspostava suradnje s NZZRCD koja bi mogla otvoriti *ad-hoc* liniju financiranja za konzorcij raznolikih udruga koje se bave radom s mladima, a koje bi u određenom periodu provodile aktivnosti umrežavanja i tematske razmjene u ovom području. NZZRCD je logičan partner u ovom procesu zbog prethodnog iskustva pripreme, ali i administriranja sličnih potpora. Potporu, koja financijski ne treba biti posebno izdašna, treba tretirati razvojno, bez postavljanja čvrstih očekivanih ishoda. Primjerice, smisleno je propisati da su teme koje takvo tematsko umrežavanje pokriva razmjena praksi te promišljanje o strukovnim standardima, oko čega postoji širok konsenzus. Međutim, potrebno je zadržati fleksibilnost oko metoda rada te konačnih ishoda koji mogu varirati u spektru periodičkih godišnjih okupljanja, stvaranja virtualnih platformi za razmjenu, stvaranja mreže organizacija koje rade s mladima ili eventualno osnivanja zasebne strukovne udruge.

Sinergija sa srodnim područjima

Uzimajući u obzir da je rad s mladima najbolje razumijevati kao određenu vrijednosno i metodološki uvjetovanu praksu učenja koja se može aplicirati kroz širok spektar tema, ne iznenađuje da je rad s mladima ponekad teško razgraničiti od nekih drugih polja. Ipak, ova studija ukazala potrebu da se razvoj rada s mladima posebno uskladi s nekoliko bliskih te afirmiranih područja čije se provedbene prakse dijelom preklapaju, a dijelom su različite od rada s mladima. Tu se prije svega radi o području **nezavisne izvaninstitucionalne kulture** gdje se čini da postoje dva bitna fenomena. Prvo, određene udruge u području nezavisne kulture doista provode rad s mladima i to bi trebalo na odgovarajući način prepoznati; u najmanju ruku navodeći kulturne aktivnosti eksplicitno u odgovarajućim sekcijama natječaja, primarno za klubove mladih. Drugo, većina programa u nezavisnoj kulturi okuplja mlade kao primarne korisnike te publiku. Međutim, pristup dobrog dijela organizacija iz nezavisne kulture, iako srodan, uglavnom nije moguće podvesti pod kišobran rada s mladima, o čemu je bilo riječi u Poglavlju 4. Ipak, jasno je da se radi o međusobno komplementarnim praksama čiju razmjenu svakako treba poticati, primjerice nagrađivanjem suradnje između društveno-kulturnih centara i udruga koje provode rad s mladima kroz dodatne bodove u relevantnim natjecanjima. Također, programe nezavisne kulture koji su usmjereni mladima treba neovisno poticati, potencijalno kroz manju programsku liniju unutar redovnog natječaja za udruge mladih i za mlade; te svakako kroz ESF.

Još veća međupovezanost postoji **između rada s mladima i volonterstva**. Tu je gotovo pa i nužno poticati određeni vid programske razmjene koja bi svakako trebala uključivati elemente menadžmenta volontera u osposobljavanje osoba koje rade s mladima. Isto vrijedi i obratno: koordinatori volontiranja čije organizacije su primarno orijentirane mladima nedvojbeno bi profitirali poznavanjem određenog seta znanja i vještina vezanih uz rad s mladima. Takav proces razmjene moglo bi inicirati resorno tijelo, ali i neke od nacionalnih organizacija koje djeluju u jednom ili oba područja.

Konačno, s ciljem pojačavanja društvenog utjecaja rada s mladima, rad s mladima i pripadajući sustav obrazovanja i osposobljavanja treba promovirati i među organizacijama koje takav tip rada s mladima rjeđe prakticiraju, a dosežu širok krug mladih. Tu se primarno misli na **sportske klubove, kulturno-umjetnička društva te društva Crvenog križa.**

Praćenje i evaluacija

Na strateškoj razini bilo bi vrijedno sve preporuke ove studije koje resorno tijelo smatra prihvatljivim **ugraditi u novi Nacionalni program za mlade**, čak i ako to donekle produljuje proces njegovog konačnog donošenja. Iako je činjenica da je rad s mladima prepoznat kao posebno tematsko područje u Nacrtu svakako pozitivna, ovoj materiji se može i treba pristupiti bitno ambicioznije ako se očekuje određeni značajan kvalitativni iskorak, a nalazi ove studije daju određene smjernice kako to učiniti. Osim toga, sustavnije izvještavanje o razvoju rada s mladima povezano s ključnim programsko-strateškim dokumentom za mlade može podići vidljivost te prepoznatljivost teme unutar kompletne državne uprave.

Kad je riječ o praćenju i vrednovanju na projektnoj razini, veći naglasak potrebno je stavljati **na sadržaj, produkte i učinke aktivnosti**, a manje na ispunjavanje administrativnih obveza. Ovdje svakako treba naći načina da se smanji pritisak na provoditelje aktivnosti u vidu obveznog uključivanja velikih brojeva (novih) korisnika jer rad s mladima nerijetko najbolje rezultate postiže kontinuiranim radom s istim sudionicima. Dok takve barijere nije lako ukloniti iz potpora financiranih iz ESF-a zbog specifičnih pravila, napredak može biti puno brži u slučaju natječaja financiranih iz proračunskih te lutrijskih sredstava.

Među izvoditeljima udruga mladih i za mlade svakako treba jačati evaluacijsku kulturu koja je već i sada korektno razvijena sudeći prema nalazima ove studije, no često nedostaje znanja za neke ambicioznije iskorake. Možda bi organizacija **jednog ili više okruglih stolova kroz prezentaciju zanimljivih praksi moglo donijeti iskorak na ovom planu.** Konačno, u sklopu sustava podrške provedbi ESF-a postoji mogućnosti provedbe *ad-hoc* i tematskih evaluacija (Evaluacijski plan, 2018) nisu predviđene originalnim planom, a odgovaraju na neke aktualne društvene potrebe i izazove. Valja razmotriti mogućnost da se neki od nalaza ovog istraživačkog izvještaja prodube kroz takav tip evaluacija, a kao najlogičnija neposredna mogućnost na tom planu nameće se uspješnost potpore radu s mladima dodijeljena iz ESF-a 2018. godine. To može biti odlična prilika da se buduće potpore radu s mladima, od kojih je jedna predviđena do kraja tekućeg programskog razdoblja, bitno unaprijede. Također, u sljedećem programskom razdoblju treba težiti da se u redovni program evaluacija svakako ugrade barem dvije evaluacije usmjerene području rada s mladima.

BIBLIOGRAFIJA

- Bužinkić, E., Ćulum, B., Horvat, M., & Kovačić, M. (2015). Youth Work in Croatia: Collecting Pieces for a Mosaic. *Child and Youth Services*, 36, 30-55.
- Committee of Ministers. (2017). Recommendation CM/Rec(2017)4 of the Committee of Ministers to member States on youth work. Preuzeto 12. srpnja 2020. iz Council of Europe: <https://rm.coe.int/1680717e78>
- Council of the European Union. (2018). Resolution of the Council of the European Union and the Representatives of the Governments of the Member States meeting within the Council on a framework for European cooperation in the. Preuzeto 13. srpnja 2020. iz <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=OJ:C:2018:456:FULL&from=EN>
- European Commission. (2015). *Quality Youth Work. A common framework for the further development of youth work. Report from the Expert Group on Youth Work Quality Systems in the EU Member States*. Brussels: Directorate-General for Education and Culture.
- Evaluacijski plan. (2018). Evaluacijski plan Operativnog programa Učinkoviti ljudski potencijali 2014.-2020., prosinac 2018. Preuzeto 17. srpnja 2020. iz <http://www.esf.hr/wordpress/wp-content/uploads/2015/02/Evaluacijski-plan-Operativnog-programa-U%C4%8Dinkoviti-ljudski-potencijali-2014.-2020.-prosinac-2018.-godine.pdf>
- Hrvatski zavod za zapošljavanje. (2016). Anкета o stanardu zanimanja radnik/radnica s mladima. Zagreb: Hrvatski zavod za zapošljavanje.
- Institute for Social Work and Social Education. (2008). *The socio-economic scope of youth work in Europe. Final report*. Strasbourg: Partnership between the European Commission and Council of Europe in the field of Youth.
- Kilakoski, T. (2019). *Early career perspectives on the educational pathways of youth workers. Working paper*. Strasbourg: Partnership between European Commission and Council of Europe in the field of Youth.
- Kovačić, M., & Ćulum, B. (2015). *Teorija i praksa rada s mladima: prilog razumijevanju rada s mladima u Hrvatskom kontekstu*. Zagreb: Mreža mladih Hrvatske.
- Kovačić, M., & Ćulum, B. (2018). A new kid on the block: youth work meets youth policy in Croatia. U H. B. Williamson, & F. Coussée, *THE HISTORY OF YOUTH IN EUROPE. Youth work and social work: Connections, disconnections and reconnections –The social dimension of youth work in history and today* (Svez. 6, str. 149-161). Strasbourg: Council of Europe Publishing.
- Kovačić, M., Baketa, N., & Grubišić-Čabo, M. (2020). Mapping youth studies curricula: what is formal education in the field of youth studies saying about young people? U M. Taru, E.

Krzaklewska, & T. Basarab, *YOUTH WORKER EDUCATION IN EUROPE: Policies, structures, practices* (str. 137-147). Strasbourg: Council of Europe Publishing .

Ministarstvo rada i mirovinskog sustava. (n.d.). Metodologija za izradu standarda zanimanja.

Preuzeto 13. srpnja 2020. iz Hrvatski kvalifikacijski okvir:

<http://www.kvalifikacije.hr/sites/default/files/documents-publications/2019-06/Metodologija%20za%20izradu%20standarda%20zanimanja.pdf>

Ministarstvo za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku (a). (n.d.). Opis predmeta nabave. Zagreb, Hrvatska: Ministarstvo za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku.

Ministarstvo za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku (b). (n.d.). Nacionalni program za mlade za razdoblje od 2020. do 2024. godine (nacrt). Preuzeto 13. srpnja 2020. iz E-savjetovanja. Središnji portal savjetovanja sa javnošću:

<https://esavjetovanja.gov.hr/ECon/MainScreen?entityId=13290>

Morić, D., & Puhovski, T. (2012). *Rad s mladima - definicije, izazovi i europska perspektiva*. Zagreb: Agencija za mobilnost i programe Europske unije.

O'Donovan, J. (2019). *Mapping the educational and career paths of youth workers. Part I. Report*. Strasbourg: Partnership between the European Commission and Council of Europe in the field of Youth.

Saldaña, J. (2009). *The Coding Manual for Qualitative Researchers*. Los Angeles, London, New Delhi, Singapoure, Washington DC: SAGE.

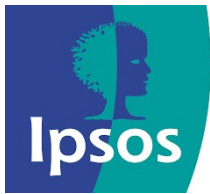
Spetič, M. (2016). Istraživanje učinaka promjena kod mladih u kontekstu neformalnog obrazovanja. *Školski vjesnik*, 65(4), 519-537.

Taru, M. (2019). *What do you see? A look at youth work through the prism of sociology of occupations*. Strasbourg: Youth Partnership between the Council of Europe and European Union.

PRILOG 1: Popis sudionika grupnih intervjua sa stručnjacima

Sudionici grupnih intervjua sa stručnjacima

Redni broj	Sudionici	Institucija/organizacija
1.	Devčić Majerić, Klaudia	Centar za mladež Zaprešić
2.	Kovačić, Marko	Institut za društvena istraživanja u Zagrebu
3.	Marijon, Svjetlana	Udruga za promicanje kvalitetnog obrazovanja mladih s invaliditetom „ZAMISLI“; Zajednica informativnih centara za mlade u Hrvatskoj
4.	Morić, Domagoj	Domas, obrt za poduku, savjetovanje i poslovne usluge
5.	Penić, Branimira	Carpe Diem udruga za poticanje i razvoj kreativnih i socijalnih potencijala djece, mladih i odraslih; Mreža mladih Hrvatske
6.	Sočo, Anamarija	Organizacija Status M
7.	Zenzerović Šloser, Iva	Centar za mirovne studije

PRILOG 2: Upitnik za udruge mladih i za mlade

Istraživanje „Analiza postojećeg stanja rada s mladima u Republici Hrvatskoj te izrada preporuka i smjernica za njegov razvoj“

Anketno istraživanje na relevantnom prigodnom uzorku udruga mladih i za mlade

UPITNIK

Poštovani/a,

zahvaljujemo što ste pristali sudjelovati u istraživanju koje se provodi u sklopu projekta “Podrška razvoju i širenju rada s mladima u Hrvatskoj” kojeg provodi Ministarstvo za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku uz podršku Europskog socijalnog fonda.

Ciljevi ovog projekta su:

1. Povećati razinu znanja i informacija o dostupnosti i razvijenosti rada s mladima;
2. Unaprijediti kompetencije radnika s mladima i mladih u području rada s mladima;
3. Podići svijest javnosti, posebice stručnjaka i mladih, o važnosti rada s mladima.

Anketa s udrugama mladih i za mlade je jedan od ključnih elemenata ovog istraživanja jer će istraživačkom te projektom timu omogućiti uvid u strukturu, prakse te potrebe aktera koji u Hrvatskoj izvode većinu aktivnosti rada s mladima, a to su upravo udruge mladih i za mlade. Anketa se sastoji od kombinacije zatvorenih pitanja s ponuđenim odgovorima; te otvorenih u kojima će se od Vas tražiti da upišete svoj odgovor. Ispunjavanje ankete će trajati do 30 minuta, a posebno Vas molimo da na sva pitanja odgovorite iskreno te cjelovito.

1. OPĆI PODACI

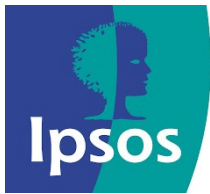
U0. Naziv organizacije: [PROG] OTVORENO PITANJE.

Upišite puni naziv organizacije.

U1. S kolikim brojem zaposlenih ste završili prethodnu (2019.) godinu? [PROG] One answer.

Moguće je odabrati jedan odgovor.

1. nismo imali zaposlenih
2. 1-5
3. 6-10

4. 11–15
5. 16–20
6. Preko 20

U2. Koliko ste imali volontera u prošloj (2019.) godini? [PROG] One answer.

Moguće je odabrati jedan odgovor.

1. Nismo imali volontera
2. 1–10
3. 11–20
4. 21–35
5. 36–50
6. 51–100
7. Više od 100 volontera

U3. Sastoji li se vaše članstvo od: [PROG] One answer.

Moguće je odabrati jedan odgovor.

1. Fizičkih osoba
2. Pravnih osoba
3. Fizičkih i pravnih osoba

U4. S kolikim brojem članova je Vaša organizacija završila prethodnu (2019.) godinu? [PROG] One answer

Moguće je odabrati jedan odgovor.

1. Do 10
2. 11–20
3. 21–35
4. 36–50
5. 51–100
6. Više od 100 članova

U5. Je li više od polovice članova/ica Vašeg upravljačkog tijela (Skupština organizacije, Upravni/Izvršni odbor i sl.) mlađe od 31 godine? [PROG] One answer.

U slučaju da je Vaša organizacija savez udruga, pitanje se odnosi na upravljačko tijelo druge razine koje upravlja između sjednica skupštine. Ako takvo tijelo u strukturi Vaše organizacije ne postoji, izaberite odgovor 3 (nije primjenjivo).

Moguće je odabrati jedan odgovor.

1. Da

2. Ne
3. Nije primjenjivo

U6. Procijenite koliki je bio udio mladih (15–30 godina) u strukturi Vaših korisnika 2019. [PROG] *One answer.*

Moguće je odabrati jedan odgovor.

1. Do 25%
2. 26%–50%
3. 51%–75%
4. Preko 75%.

U6a. Molimo Vas procijenite ukupan broj korisnika Vaše udruge u 2019. godini. Ukupnost korisnika odnosi se na sve korisnike usluga Vaše udruge prošle godine, bez obzira na trajanje, lokaciju i način provedbe.

1. 1–50
2. 51–100
3. 101–250
4. 251–500
5. 501–750
6. 751–1000
7. 1001–5000
8. Više od 5001

U7. Jeste li u aktivnostima orijentirani: [PROG] *Multiple answers.*

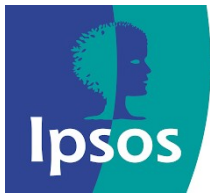
Moguće je odabrati više odgovora

1. Općoj populaciji mladih
2. Specifičnim skupinama mladih

U7a. Kojim? Označite one s kojima radite: [PROG] *Pitaj ako U7=2 Multiple answers.*

Moguće je odabrati više odgovora.

1. Mladi s poremećajima u ponašanju
2. Mladi ovisnici ili u riziku od ovisnosti
3. Mladi s intelektualnim poteškoćama
4. Mladi s teškoćama u razvoju (primjerice, s ranom dijagnozom degenerativne bolesti)
5. Mladi s invaliditetom

6. Mladi koji nisu zaposleni niti uključeni u sustav obrazovanja i osposobljavanja (tzv. NEET skupina)
7. Mladi u riziku od siromaštva
8. Mladi koji izlaze iz sustava alternativne skrbi
9. Mladi Romi/Romkinje
10. Mladi koji pripadaju LGBITQ skupini
11. Učenici
12. Studenti
13. Savjeti mladih
14. Darovita djeca i mladi
15. Obitelji
16. Sportaši, mladi koji se bave sportom / treniraju
17. Navijačke skupine
97. neki drugi, koji:

U8. S kojim sve dobnim pod-skupinama mladih Vaša organizacija radi? [PROG] *Multiple answer.*
Moguće je odabrati više odgovora.

1. 15–18 godina
2. 19–24 godine
3. 25–30 godina

U9. S kojom dobnom pod-skupinom mladih Vaša organizacija najviše radi? [PROG] *One answer.*
Moguće je odabrati jedan odgovor.

1. 15–18 godina
2. 19–24 godine
3. 25–30 godina
4. Ne mogu odlučiti

U10. Kakav prostor koristi Vaša organizacija (moguće više odgovora)? [PROG] *Multiple answers.*

Moguće je odabrati više odgovora.

1. Prostor u privatnom prostoru bez plaćanja naknade
2. Prostor u privatnom vlasništvu uz plaćanje naknade
3. Prostor u vlasništvu grada/županije/države bez plaćanja naknade
4. Prostor u vlasništvu grada/županije/države uz plaćanja naknade
5. Ne koristimo prostor
6. Nešto drugo, što? _____

U11. Molimo navedite koliki je bio okvirni iznos prihoda Vaše udruge u 2019. godini. [PROG] *One answer.*
Moguće je odabrati jedan odgovor.

1. Do 5.000 kuna
2. 5.001–20.000 kuna
3. 20.001–50.000 kuna
4. 50.001–100.000 kuna
5. 100.001–200.000 kuna
6. 200.001–500.000 kuna
7. 500.001–1.000.000 kuna
8. 1.000.001–5.000.000 kuna
9. Preko 5.000.000 kuna

U12. Molimo navedite do tri teme na kojima Vaša organizacija najviše radi s mladima. [PROG] 3 answers.

Moguće je odabrati do tri odgovora.

1. Razvoj politike za mlade
2. Mobilnost, informiranje i savjetovanje
3. Kultura mladih
4. Obrazovanje i osposobljavanje
5. Socijalna zaštita i uključivanje mladih
6. Zaštita ljudskih prava i prava nacionalnih manjina
7. Razvoj rada s mladima
8. Izgradnja civilnog društva
9. Slobodno vrijeme i sportske aktivnosti mladih
10. Poticanje volonterstva
11. Uključivanje mladih u procese donošenja odluka/politiku
12. Nešto drugo, što? _____

2. ORGANIZACIJSKA PRAKSA RADA S MLADIMA

P1. Molimo ukratko objasnite što za Vašu organizaciju znači rad s mladima (na engleskom: *youth work*)?

[PROG] –otvoreno.

[PROG] Na sljedećem prozoru prikazati tekst ispitaniku.

U razumijevanju rada s mladima ovo istraživanje slijedi definiciju koju je 2017. usvojilo Vijeće Europe u sklopu Preporuke o radu s mladima CM/Rec(2017.)4, a koja glasi:

Rad s mladima širok je pojam i obuhvaća velik raspon aktivnosti društvene, kulturne, obrazovne, ekološke i/ili političke prirode koje se provode s mladima i za mlade, u skupinama ili pojedinačno. Osobe koje rade s mladima plaćene su ili volontiraju, a njihov se rad temelji na neformalnim i informalnim procesima učenja usmjerenim prema mladima i dobrovoljnom sudjelovanju. Rad s mladima

zapravo je društvena praksa zato što podrazumijeva rad s njima i društvima u kojima žive te im olakšava aktivno sudjelovanje i uključivanje u njihove zajednice i donošenje odluka.

To znači da isti tip aktivnosti, ovisno o metodičkom pristupu i tematskoj usmjerenosti može, ali i ne mora predstavljati rad s mladima. Npr. radionica snimanja filma, sportski trening ili informatički tečaj sami po sebi nisu rad s mladima. To je slučaj ako je svrha tih aktivnosti isključivo stjecane stručnih kompetencija povezanih s izvedbom tih aktivnosti (primjerice: kako koristiti kameru). Međutim, ako je svrha tih aktivnosti širi osobni razvoj mladih i/ili rješavanja nekih problema zajednice, ona ih možemo kategorizirati kao rad s mladima.

PRIMJERI RADA S MLADIMA: radionica na kojoj mladi uče snimati filmove o problemima lokalnih zajednica, sportski trening na kojem mladi uče o nenasilnim rješavanjima konflikta te informatički tečaj na kojem mladi uče o izradi web stranica za kvalitetno informiranje drugih mladih.

Molimo da u slučaju nedoumica u nastavku ispunjavanja ove ankete svakako konzultirate ovu definiciju.

P2. Molimo označite jeste li upoznati te prakticirate li sljedeće oblike rada s mladima? [PROG] Dva stupca s pitanjima – poznajemo; prakticiramo (DA/NE). *Poznavanje je uvjet za prakticiranje.*

1. **Neformalno obrazovanje u radu s mladima** (različiti oblici edukativnih programa koji ne vode do diplome/certifikata koji izdaju obrazovne vlasti – primjerice: radionice, seminari, okrugli stolovi, konferencije i sl.)

2. **Međunarodni rad s mladima** (obrazovne aktivnosti koje uključuju mlade iz različitih zemalja, poput međunarodnih razmjena, kampova, seminara, konferencija i sl.)

3. **Otvoreni rad s mladima** (mladi sami odlučuju i daje im se velika sloboda da sami kreiraju svoje aktivnosti, npr. odlučuju kakvu radionicu ili edukaciju žele)

4. **Aktivizam i sudjelovanje mladih** (podrška te zajednički rad mladima s ciljem utjecaja na konkretne odluke javnih vlasti – primjerice: uključivanje u javno savjetovanje, organizacije javnih rasprava, akcija, prosvjeda i sl.)

5. **Vršnjačka edukacija** (aktivnosti u kojima mladi educiraju druge mlade – primjerice: edukacije koje provode učenici za druge učenike o radu vijeća učenika; ili studenti za druge studente o seksualnom nasilju)

6. **Socijalno uključivanje mladih** (različiti oblici podrške i aktivnosti za mlade koji se nalaze u posebno teškom položaju, poput mladih s invaliditetom, onima koji izlaze iz sustava alternativne skrbi, dugotrajno nezaposlenima i sl.)

7. **Aktivnosti slobodnog vremena** (organizacija različitih aktivnosti koje mladima pomažu u kvalitetnom i konstruktivnom provođenju slobodnog vremena, uz aktivnu komponentu učenja – primjerice: glazba, sport i sl.);

8. **Informiranje i savjetovanje** (pružanje informacija i savjeta mladima iz svih sfera života s ciljem da donesu kvalitetne odluke o svojoj budućnosti – primjerice: informacije o događanjima, participativne radionice o mogućnostima obrazovanja u inozemstvu)

9. **Nešto drugo, što?** _____

P3. Molimo da na ljestvici od 1 (uopće nije važno) do 5 (izuzetno je važno) ocijenite koliko su Vam u izvedbi pojedinih aktivnosti rada s mladima važna sljedeća načela:

1. Dobrovoljno sudjelovanje mladih
2. Uvažavanje glasa/mišljenja mladih
3. Povezivanje mladih
4. Povezanost aktivnosti sa stvarnim svijetom mladih
5. Doprinos proširivanju vidika/perspektiva mladih
6. Osjećaj ravnopravnosti korisnika u odnosu na provoditelja aktivnosti
7. Sadržaj je zabavan
8. Provoditelji aktivnosti su kompetentni i profesionalni
9. Aktivnosti su utemeljene na stvarnim potrebama mladih osoba
10. Korisnici se osjećaju prihvaćeno

P4. Gdje provodite svoje aktivnosti rada s mladima? [PROG] Pitati za svaku od aktivnosti u P3.
Moguće je odabrati više odgovora.

1. Centar za mlade
2. Klub za mlade
3. Info centar za mlade
4. Neki drugi zatvoreni prostor, koji? [PROG] Open
5. Neki drugi otvoreni prostor, koji? [PROG] Open
6. Virtualni prostor/online

P5. Molimo navedite četiri najvažnija izvora financiranja aktivnosti rada s mladima koje je Vaša organizacija provodila od početka 2015. do danas? [PROG] Do 4 odgovora.
Odaberite do 4 odgovora.

1. Članarina
2. Sredstva jedinica lokalna samouprave (gradovi, općine)
3. Sredstva jedinica regionalne/područne samouprave (županije i Grad Zagreb)
4. Sredstva ministarstava i ureda Vlade RH (izuzev Ministarstva za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku te Ministarstva znanosti i obrazovanja)
5. Sredstva Ministarstva za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku
6. Sredstva Ministarstva znanosti i obrazovanja
7. Sredstva Nacionalne zaklade za razvoj civilnog društva
8. Europski socijalni fond
9. Drugi strukturni i kohezijski fondovi (Europski fond za regionalni razvoj, Fond europske pomoći za najpotrebitije/FEAD)
10. Erasmus +

11. Drugi programi Europske unije (primjerice: Europa za građane, Kreativna Europa, REC program i sl.)
12. Sredstva stranih ambasada
13. Sredstva drugih međunarodnih donatora
14. Sredstva privatnih donatora
15. Volonterski rad
16. Nešto drugo, što? _____

P6. U kojem formatu je Vaša organizacija najčešće provodila aktivnosti rada s mladima od 2015. do danas?

Moguće odabrati do 2 odgovora.

1. Kao kratkoročne ad-hoc lokalne/nacionalne inicijative
2. Kao kratkoročne međunarodne razmjene/mobilnosti
3. Kao srednjoročne (od 6 mjeseci do 2 godine) lokalne/nacionalne projekte
4. Kao srednjoročne (od 6 mjeseci do 2 godine) međunarodne projekte
5. Kao višegodišnje (dulje od 2 godine) nacionalne/lokalne projektne ili programske aktivnosti
6. Kao višegodišnje (dulje od 2 godine) međunarodne projektne ili programske aktivnosti
7. Nešto drugo, što? _____

P7. Suradujete li s drugim organizacijama koje se bave mladima u drugim zemljama? [PROG] Single answer.

Moguće je odabrati jedan odgovor.

1. Da
2. Ne

P7a. Naveli ste da suradujete sa drugim organizacijama koje se bave mladima iz drugih zemalja? Možete li navesti nazive tih organizacija?

[PROG] Open question.

3. OSOBE KOJE RADE S MLADIMA

R1. Koliki udio zaposlenika Vaše udruge biste mogli nazvati osobama koje rade s mladima, vodeći se ranije iznesenom definicijom rada s mladima? [PROG] Single answer.

Moguće je odabrati jedan odgovor.

1. Do 25% zaposlenika udruge
2. 26–50% zaposlenika udruge
3. 51–75% zaposlenika udruge

4. Preko 75% zaposlenika udruge

R2. Molimo navedite nazive njihovih radnih mjesta. [PROG] Multiple choice.

Moguće je odabrati više odgovora.

1. Voditelj centra za mlade / info centra / kluba za mlade
2. Voditelj projekta
3. Asistent na projektu / projektni asistent
4. Voditelj ili koordinator aktivnosti / programa
5. Koordinator volontera
6. Trener
7. Savjetnik
8. Administrator
9. Nešto drugo, što? _____

R3. Molimo procijenite prosječan broj godina radnog staža osoba koje rade s mladima u Vašoj organizaciji: [PROG] Otvoreno.

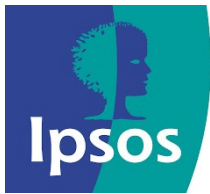
Navedite puni broj.

R4. Koja je najčešća razina kvalifikacija osoba zaposlenih u Vašoj organizaciji, a koje rade s mladima?

[PROG] Single answer.

Moguće je odabrati jedan odgovor

1. Bez formalnog obrazovanja:
2. Razina 1: osnovno obrazovanje
3. Razina 2: strukovno osposobljavanje
4. Razina 3: jednogodišnje i dvogodišnje srednjoškolsko strukovno obrazovanje
5. Razina 4.1: trogodišnje strukovno obrazovanje
6. Razina 4.2: gimnazijsko srednjoškolsko obrazovanje; četverogodišnje i petogodišnje strukovno srednjoškolsko obrazovanje
7. Razina 5: stručni studiji završetkom kojih se stječe manje od 180 ECTS bodova; strukovno specijalističko usavršavanje i osposobljavanje; programi za majstore uz najmanje dvije godine vrednovanog radnog iskustva
8. Razina 6: sveučilišni preddiplomski studiji; stručni preddiplomski studiji
9. Razina 7: sveučilišni diplomski studiji; specijalistički diplomski stručni studiji; poslijediplomski specijalistički studiji
10. Razina 8.1: poslijediplomski znanstveni magistarski studiji
11. Razina 8.2: poslijediplomski sveučilišni (doktorski) studiji; obrana disertacije izvan studija

R5. Smatrate li da razina kvalifikacije većine osoba koje rade s mladima u Vašoj organizaciji treba: [PROG]

One answer

Moguće je odabrati jedan odgovor

1. Ostati ista
2. Biti viša
3. Biti niža
8. Ne mogu procijeniti

R6. Molimo navedite obrazovne profile osoba koje rade s mladima koje su zaposlene u Vašoj organizaciji. [PROG] *Multiple answers.*

Moguće je odabrati više odgovora.

1. Prirodne znanosti (primjerice: biologija, matematika, fizika, geografija)
2. Tehničke znanosti i tehnologija (primjerice: elektrotehnika, brodogradnja, arhitektura, geodezija)
3. Medicinske znanosti (primjerice: medicina, stomatologija, sestrinstvo)
4. Poljoprivredne znanosti (primjerice: agronomija, šumarstvo)
5. Društvene znanosti (primjerice: sociologija, politologija, psihologija)
6. Umjetničke znanosti (primjerice: dramske umjetnosti, likovne umjetnosti)
7. Humanističke znanosti (primjerice: studiji jezika, povijest, filozofija)
8. Nešto drugo, što? _____

R6a. Molimo navedite obrazovne profile osoba koje rade s mladima koje su zaposlene u Vašoj organizaciji. [PROG] *Prikazati iz R6, otvoreni odgovor za svaki odabrani odgovor.*

Upišite za svaku ponuđeni obrazovni profil detaljnije (npr. matematičar, psiholog, profesor likovne kulture, defektolog, mehatroničar, grafički tehničar i sl.)

R7. Smatrate li da osobe koje rade s mladima koje zapošljavate u Vašoj organizaciji trebaju biti određenog obrazovnog profila? [PROG] *One answer.*

Moguće je odabrati jedan odgovor.

1. Da
2. Ne

R7a. Kojeg obrazovnog profila smatrate da bi osobe koje rade s mladima koje zapošljavate u Vašoj organizaciji trebale biti? [PROG] *Multiple answers.*

Moguće je odabrati više odgovora

1. Prirodne znanosti
2. Tehničke znanosti i tehnologija
3. Medicinske znanosti
4. Poljoprivredne znanosti

5. Društvene znanosti
6. Umjetničke znanosti
7. Humanističke znanosti
8. Nešto drugo, što? _____

R7b. Molimo Vas da obrazložite zašto baš ti obrazovni profili? [PROG] *Otvoreno, staviti otvoreno za svaki od odabranih u R7a.*

R8. Koliki udio volontera Vaše udruge biste mogli nazvati osobama koje rade s mladima, vodeći se ranije iznesenom definicijom rada s mladima? [PROG] *PITATI IF P3. >1, One answer.*

Moguće je odabrati jedan odgovor

1. Do 25% volontera
2. 26–50% volontera
3. 51–75% volontera
4. Preko 75% volontera

R9. Molimo ukratko opišite kakav tip aktivnosti rada s mladima u Vašoj organizaciji provode zaposlene osobe koje rade s mladima. [PROG] *IF U1 >1, Otvoreno*

R10. Molimo ukratko opišite kakav tip aktivnosti rada s mladima s mladima u Vašoj organizaciji provode volonteri? [PROG] *IF U2 >1, otvoreno*

R11a. Molimo ocijenite koliko često osobe koje rade s mladima u Vašoj organizaciji moraju primjenjivati sljedeće kompetencije:

1. Nikada
2. Rijetko
3. Ponekad
4. Često
5. Vrlo često
9. Ne mogu procijeniti

R11b. Molimo ocijenite na kojoj razini stručnosti osobe koje rade s mladima u Vašoj organizaciji moraju primjenjivati sljedeće kompetencije:

1. Ne primjenjuje se
2. Temeljna
3. Srednja

4. Napredna
5. Ekspertna
9. Ne mogu procijeniti

[PROG] RASM1 1a i R11b popis kompetencija

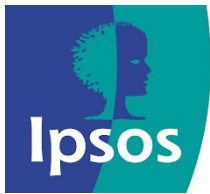
1. Posjedovati i primjenjivati znanja o razvoju djece i mladih
2. Razvijati pozitivan odnos s mladima
3. Prilagođavati, facilitirati i evaluirati aktivnosti primjene specifičnoj dobi za i s mladima
4. Poštovati različitost
5. Uključivati i osnaživati mlade
6. Identificirati potencijalne faktore rizika (za korisnike i same osobe koje rade s mladima) i poduzimati mjere za njihovo smanjivanje
7. Brinuti se za, uključivati i raditi s obiteljima i zajednicom
8. Raditi kao dio tima i pokazivati profesionalizam
9. Biti pozitivan uzor mladima
10. Stvarati/poticati interakcije kroz koje se mladi osnažuju i razvijaju
11. Organizirati aktivnosti rada s mladima
12. Namicati sredstva, upravljati projektnim aktivnostima te izvještavati o provedbi
13. Nešto drugo: *Ako postoje još neke kompetencije kojima osobe koje rade s mladima angažirane u Vašoj organizaciji moraju imati molimo da ih navedete te ocijenite učestalost korištenja te potrebnu razinu stručnosti:..*

R12. Molimo da posložite ponuđene oblike učenja prema važnosti za profesionalni razvoj osoba koje rade s mladima, pri čemu 1. označava najvažniji, a 4. najmanje važan. [PROG]: Omogućiti rangiranje tvrdnji od 1 do 4

1. Formalno redovno obrazovanje
2. Formalno cjeloživotno učenje/obrazovanje obraslih
3. Programi neformalnog obrazovanja
4. Učenje na radnom mjestu

R13. Postoji li još neki oblik učenja koji je važan za profesionalni razvoj osoba koje rade s mladima, a da nije bio spomenut u prethodnom pitanju? [PROG] Otvoreno.

R14. Jeste li upoznati s nekim primjerima dobre prakse obrazovanja osoba koje rade s mladima? Molimo navedite njihov naziv, neovisno o tome radi li se o formalnom, neformalnom ili nekom drugom obliku obrazovanja/osposobljavanja te ukratko objasnite zašto ih držite primjerima dobre prakse. Slobodno priložite reference i poveznice. [PROG] Otvoreno.

4. RAZVOJ RADA S MLADIMA U HRVATSKOJ

R15. Ovo pitanje sadrži niz tvrdnji koje se tiču razvoja mladih u Hrvatskoj. Pitanja u ovom segmentu se ne odnose isključivo na Vašu organizaciju, nego općenito na razvoj rada s mladima u Hrvatskoj. Molimo da navedete u kojoj se mjeri slažete sa svakom od njih, pri čemu 1 označava potpuno neslaganje, a 5 potpuno slaganje. [PROG] 1 Uopće se ne slažem, 5 U potpunosti se slažem, uključiti i 9 Ne mogu procijeniti

1. Za kvalitetu aktivnosti rada s mladima ključne su osobe zaposlene u organizacijama
2. Za kvalitetu rada s mladima ključne su osobe koje volontiraju u organizacijama
3. Država/resorno ministarstvo treba u potpunosti upravljati sustavom potpore razvoju rada s mladima
4. Država/resorno ministarstvo treba dio zadataka vezanih uz potporu razvoju rada s mladima prepustiti provediteljima aktivnosti
5. Iz javnih sredstava treba financirati prvenstveno one programe rada s mladima koji su dobili određeni certifikat kvalitete
6. Iz javnih sredstava treba financirati prvenstveno one udruge mladih i za mlade kojima je dodijeljena određena potvrda kvalitete u radu s mladima
7. Osobe koje rade s mladima trebaju prolaziti periodičnu reviziju/evaluaciju svog rada te na temelju toga obnavljati svoj status
8. Svatko tko je sposoban dokazati određeni usuglašeni set kompetencija može biti osoba koja radi s mladima
9. Samo oni koji su završili određeni stupanj obrazovanja mogu postati osobe koje rade s mladima
10. Samo oni određenog obrazovnog profila mogu postati osobe koje rade s mladima
11. Radom s mladima treba pokušati obuhvatiti što veći udio populacije mladih
12. Rad s mladima treba biti primarno usmjeren određenim ranjivim skupinama mladih
13. Dostupne financijske potpore aktivnostima rada s mladima su dovoljno izdašne
14. Dostupne financijske potpore aktivnostima rada s mladima omogućavaju kontinuitet provedbe
15. Postojeće stanje fizičke infrastrukture za rad s mladima je adekvatno
16. Svojim prijateljima te obitelji bih preporučio rad s mladima kao dobar karijerni odabir u Hrvatskoj
17. Osobe koje rade s mladima trebaju osnovati zasebnu pravnu osobu koja štiti njihove interese te radi na razvoju rada s mladima u Hrvatskoj

R16. Prema Vašoj procjeni koje su glavne prepreke i nedostaci u radu s mladima? [PROG] Otvoreno.

R17. Molimo navedite što smatrate najvažnijim koracima za razvoj rada s mladima u Hrvatskoj u narednih 5 godina. [PROG] Otvoreno.

Stigli ste do kraja upitnika. Zahvaljujemo na Vašem vremenu i trudu. Na koncu Vam upućujemo još jednu zamolbu.

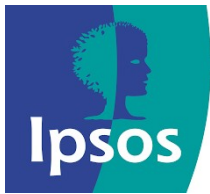

Naime, bilo bi nam od velike pomoći ako biste među svojim korisnicima distribuirali anketu o iskustvu sudjelovanja u radu s mladima. Njezino ispunjavanje traje približno 20 minuta te će biti dostavljena na Vašu adresu elektroničke pošte ako ispod označite „DA“.

Jeste li zainteresirani distribuirati svojim korisnicima anketu o iskustvu sudjelovanja u aktivnostima rada s mladima?

- 1. Da*
- 2. Ne*

PRILOG 3: Upitnik za korisnike aktivnosti rada s mladima

Istraživanje „Analiza postojećeg stanja rada s mladima u Republici Hrvatskoj te izrada preporuka i smjernica za njegov razvoj“

Anketno istraživanje na uzorku korisnika usluga o radu s mladima

UPITNIK

Poštovani/a,

zahvaljujemo što ste pristali sudjelovati u istraživanju koje se provodi u sklopu projekta “Podrška razvoju i širenju rada s mladima u Hrvatskoj” kojeg provodi Ministarstvo za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku uz podršku Europskog socijalnog fonda.

Anketa s mladim korisnicima/ama rada s mladima jedan je od ključnih elemenata ovog istraživanja jer će istraživačkom te projektnom timu omogućiti uvid u kvalitetu te doprinos pojedinih tipova rada s mladima u Hrvatskoj Vašem osobnom, ali i širem društvenom razvoju. Ispunjavanje ankete traje između 10 i 15 minuta, ovisno o vašim iskustvima. Posebno Vas molimo da na sva pitanja odgovorite iskreno te cjelovito.

1. ISKUSTVO SUDJELOVANJA U RADU S MLADIMA

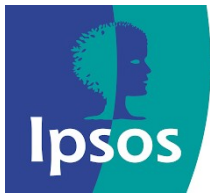
P1. U kojoj se mjeri smatrate informiranim o sadržajima za mlade koji se nude u Vašem mjestu stanovanja ili u bližoj okolici ? ? Pri tome mislimo na različite sadržaje koje mogu nuditi različite organizacije, npr. kulturne, sportske, zabavne, obrazovne i sl. sadržaje. [PROG] One answer.

Moguće je odabrati jedan odgovor

1. Uopće nisam informiran-a
2. U maloj mjeri
3. Osrednje sam informiran-a
4. Dobro sam informiran-a
5. U potpunosti sam informiran-a

P2. Jeste li sudjelovali (kao član, volonter i sl.) ili još sudjelujete u nekim od niže navedenih organizacija? [PROG] Multiple answers. Rotate.

Moguće je odabrati više odgovora

1. KUD – kulturno–umjetničko društvo
2. DVD – dobrovoljno vatrogasno društvo
3. Pomladak/mladež političke stranke
4. Sportski klub/udruga
5. Savjet mladih
6. Vjerska zajednica/udruženje
7. Vijeće učenika
8. Studentski zbor, udruga ili sekcija
9. Udruga mladih ili za mlade
10. Neka druga udruga civilnog društva
11. Neformalna inicijativa mladih
12. Hobističko udruženje
13. Crveni križ
14. Neka druga, koja? _____
99. Ne, u niti jednoj

P3. Znete li postoji li u Vašem mjestu stanovanja ili u bližoj okolini udruga ili neka druga organizacija koja provodi aktivnosti za mlade osobe? [PROG] One answer.

Moguće je odabrati jedan odgovor.

1. Da
2. Ne
3. Ne znam / Nisam siguran/a

PITATI AKO P3=1.

P3a. Rekli ste da u Vašem mjestu stanovanja ili u bližoj okolini postoji udruga ili neka druga organizacija koja provodi aktivnosti za mlade osobe. Možete li navesti nazive tih udruga/organizacija? [PROG] *Otvoreno pitanje.*

P4. Znete li postoji li u Vašem mjestu stanovanja ili u bližoj okolini prostor za mlade u kojemu mladi mogu dolaziti na edukacije, savjetovati se, družiti i informirati se o stvarima od njihovog interesa? [PROG] One answer. *Ako odabere Da, omogućiti upis otvorenog odgovora.*

Moguće je odabrati jedan odgovor.

1. Da. Opišite o čemu se radi:
2. Ne

P5. Jeste li do sada čuli za pojam “rad s mladima” (na engleskom: *Youthwork*)? [PROG] One answer.

Moguće je odabrati jedan odgovor.

1. Jesam i znam što znači

2. Jesam, ali nisam siguran/na što znači
3. Nisam

[PROG] Prikazati tekst ispitaniku.

U razumijevanju rada s mladima ovo istraživanje slijedi definiciju koju je 2017. usvojilo Vijeće Europe u sklopu Preporuke o radu s mladima CM/Rec (2017.)4, a koja glasi:

Rad s mladima širok je pojam i obuhvaća velik raspon aktivnosti društvene, kulturne, obrazovne, ekološke i/ili političke prirode koje se provode s mladima i za mlade, u skupinama ili pojedinačno. Osobe koje rade s mladima plaćene su ili volontiraju, a njihov se rad temelji na neformalnim i informalnim procesima učenja usmjerenim prema mladima i dobrovoljnom sudjelovanju. Rad s mladima zapravo je društvena praksa zato što podrazumijeva rad s njima i društvima u kojima žive te im olakšava aktivno sudjelovanje i uključivanje u njihove zajednice i donošenje odluka.

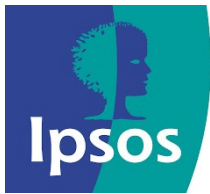
To znači da isti tip aktivnosti, ovisno o metodičkom pristupu i tematskoj usmjerenosti može, ali i ne mora predstavljati rad s mladima. Npr. radionica snimanja filma, sportski trening ili informatički tečaj sami po sebi nisu rad s mladima. To je slučaj ako je svrha tih aktivnosti isključivo stjecane stručnih kompetencija povezanih s izvedbom tih aktivnosti (primjerice: kako koristiti kameru). Međutim, ako je svrha tih aktivnosti širi osobni razvoj mladih i/ili rješavanja nekih problema zajednice, ona ih možemo kategorizirati kao rad s mladima.

PRIMJERI RADA S MLADIMA: radionica na kojoj mladi uče snimati filmove o problemima lokalnih zajednica, sportski trening na kojem mladi uče o nenasilnim rješavanjima konflikta te informatički tečaj na kojem mladi uče o izradi web stranica za kvalitetno informiranje drugih mladih.

Molimo da u slučaju nedoumica u nastavku ispunjavanja ove ankete svakako konzultirate ovu definiciju.

P6. Molimo navedite jeste li sudjelovali u sljedećim tipovima aktivnosti rada s mladima. [PROG] Multiple answers. Rotate.

1. **Neformalno obrazovanje u radu s mladima** (različiti oblici edukativnih programa koji ne vode do diplome/certifikata koji izdaju obrazovne vlasti – primjerice: radionice, seminari, okrugli stolovi, konferencije i sl.) ;
2. **Međunarodni rad s mladima** (obrazovne aktivnosti koje uključuju mlade iz različitih zemalja, poput međunarodnih razmjena, kampova, seminara, konferencija i sl.)
3. **Otvoreni rad s mladima** (mladi sami odlučuju i daje im se velika sloboda da sami kreiraju svoje aktivnosti, npr. odlučuju kakvu radionicu ili edukaciju žele);
4. **Aktivizam i sudjelovanje mladih** (podrška te zajednički rad mladima s ciljem utjecaja na konkretne odluke javnih vlasti – primjerice: uključivanje u javno savjetovanje, organizacije javnih rasprava, akcija, prosvjeda i sl.)

5. **Vršnjačka edukacija** (aktivnosti u kojima mladi educiraju druge mlade – primjerice: edukacije koje provode učenici za druge učenike o radu vijeća učenika; ili studenti za druge studente o seksualnom nasilju);

6. **Socijalno uključivanje mladih** (različiti oblici podrške i aktivnosti za mlade koji se nalaze u posebno teškom položaju, poput mladih s invaliditetom, onima koji izlaze iz sustava alternativne skrbi, dugotrajno nezaposlenima i sl.);

7. **Aktivnosti slobodnog vremena** (organizacija različitih sportskih, kulturnih, humanitarnih i sličnih aktivnosti koje mladima pomažu u kvalitetnom i konstruktivnom provođenju slobodnog vremena, uz aktivnu komponentu učenja

8. **Informiranje i savjetovanje** (pružanje informacija i savjeta mladima iz svih sfera života s ciljem da donesu kvalitetne odluke o svojoj budućnosti – primjerice: informacije o događanjima, participativne radionice o mogućnostima obrazovanja u inozemstvu);

9. **Nešto drugo:**

P6a. Molimo vas da procijenite za svaki navedeni tip rada s mladima na koliko ste ukupno zasebnih aktivnosti bili: *[PROG] Prikazuju se samo one u kojima su sudjelovali u P6.*

1. Jednom
2. 2–5 puta
3. 6–10 puta
4. 11–15 puta
5. 16–20 puta
6. 21 do 50
7. Više od 50

P6b. Molimo da kratko opišete o kakvim se aktivnostima radilo (primjerice: seminar o ljudskim pravima, savjetovanje o novim metodama traženja posla, međunarodna razmjena na kojoj se obrađivala neka tema, uključivanje u izradu lokalnog programa za mlade i sl.). **Ako ste sudjelovali u većem broju aktivnosti koje povezujete s pojedinim tipom rada s mladima, molimo da navedete svaku od njih.** *[PROG] Otvorena pitanja. Prikazuju se samo one u kojima su sudjelovali u P6.*

P7. Molimo da na ljestvici od 1 (uopće nije važno) do 5 (Izuzetno je važno) ocijenite korisnost pojedinih aktivnosti za VAS OSOBNO?

P8. Molimo da na ljestvici od 1 (uopće nije važno) do 5 (Izuzetno je važno) ocijenite korisnost pojedinih aktivnosti za razvoj VAŠE LOKALNE ZAJEDNICE? *[PROG] Prikazuju se samo one u kojima su sudjelovali u P6.*

1	2	3	4	5	9

Uopće nije važno				Izuzetno je važno	Ne mogu procijeniti

P9–P11 – prikazivati za svaki od odabranih odgovora u p6. Ispitivati za svaki odgovor cijeli set pitanja od P9 do P11.

P9. Jesu li aktivnosti [UMETNI ODGOVOR IZ P6] trajale: [PROG] Multiple answers.

Ukoliko ste sudjelovali u više aktivnosti odaberite sve odgovore koji se odnose na njih.

1. 1 dan
2. Tjedan dana
3. Mjesec dana
4. Između 1 i 6 mjeseci
5. Više od 6 mjeseci
9. Ne sjećam se

P10. Jesu li se aktivnosti [UMETNI ODGOVOR IZ P6] provodile u: [PROG] Multiple answers.

Ukoliko ste sudjelovali u više aktivnosti odaberite sve odgovore koji se odnose na njih

1. Centar za mlade
2. Klub za mlade
3. Info centar za mlade
4. Neki drugi zatvoreni prostor, koji?
5. Neki drugi otvoreni prostor, koji?
6. Virtualni prostor/online.
9. Ne znam

P11. Jeste li u aktivnostima [UMETNI ODGOVOR IZ P6] sudjelovali: [PROG] Multiple answers.

1. Jedanput
2. Dva do pet puta
3. Više od pet puta

P12. Molimo da na ljestvici od 1 (Uopće nisu poštivana načela) do 5 (U potpunosti su poštivana načela) ocijenite koliko su prema Vašem mišljenju u aktivnostima rada s mladima u kojima ste sudjelovali poštivana sljedeća načela: [PROG] Prikazuju se samo one u kojima su sudjelovali u P6.

Ukoliko ste sudjelovali u više aktivnosti iskažite svoj generalni stav temeljen na cjelokupnom iskustvu.

1. Moje sudjelovanje u aktivnostima je dobrovoljno	1	2	3	4	5
2. Tretira me se kao partnera i uvažava se moje mišljenje	1	2	3	4	5

3. Mogu se povezati i družiti sa drugim mladim ljudima	1	2	3	4	5
4. Aktivnosti su povezane sa stvarnim svijetom u kojem živim	1	2	3	4	5
5. Mogu proširiti svoju perspektivu i vidike	1	2	3	4	5
6. Imam osjećaj ravnopravnosti u odnosu na provoditelja aktivnosti	1	2	3	4	5
7. Sadržaj je zabavan	1	2	3	4	5
8. Provoditelji aktivnosti su kompetentni i profesionalni	1	2	3	4	5
9. Aktivnosti su utemeljene na stvarnim potrebama mladih osoba	1	2	3	4	5
10. Osjećam se prihvaćeno	1	2	3	4	5

P13. Molimo da u rasponu od 1 (Uopće nisam) do 5 (U potpunosti jesam) ocijenite u kojoj mjeri ste kroz sudjelovanje u aktivnostima rada s mladima stekli i razvili sljedeće kompetencije:

Ukoliko ste sudjelovali u više aktivnosti iskažite svoj generalni stav temeljen na cjelokupnom iskustvu.

1 Uopće nisam	2	3	4	5 U potpunosti jesam	9 Ne mogu procijeniti

1. **komuniciranje na materinskom jeziku:** sposobnost izražavanja i tumačenja koncepata, misli, osjećaja, činjenica i mišljenja usmenim i pismenim putem;

2. **komuniciranje na stranom jeziku:** kao što je prethodno i navedeno, ali uključuje i vještine posredovanja (tj. sažimanje, parafraziranje, tumačenje ili prevođenje) i međukulturnog razumijevanja;

3. **matematičku, znanstvenu i tehnološku kompetenciju:** dobra ovladanost matematičkom pismenošću, razumijevanje prirodnog svijeta i sposobnost primjene znanja i tehnologije pretpostavljenim ljudskim potrebama (poput medicine, prijevoza ili komunikacije);

4. **digitalnu kompetenciju:** sigurna i kritična uporaba informacija i komunikacijskih tehnologija za rad, rekreaciju i komunikaciju;

5. **učenje kako učiti:** sposobnost učinkovitog upravljanja vlastitim učenjem, samostalno ili u skupini;

6. **socijalne i građanske kompetencije:** sposobnost učinkovitog i konstruktivnog sudjelovanja u vlastitom društvenom i radnom životu te uključivanje u aktivno i demokratsko sudjelovanje, posebice u sve raznolikijim društvima;

7. **osjećaj za inicijativu i poduzetništvo:** sposobnost pretvaranja ideja u aktivnosti kroz kreativnost, inovacije i poduzimanje rizika, kao i sposobnost planiranja i upravljanja projektima;

8. **kulturna svijest i izražavanje:** sposobnost da se cijeni kreativna važnost ideja, iskustava i osjećaja u medijima poput glazbe, književnosti i vizualnih i izvedbenih umjetnosti;

9. Neku drugu kompetenciju, koju:

P14. Molimo da u rasponu od 1 (Uopće nije pridonijelo) do 5 (U potpunosti je pridonijelo) ocijenite u kojoj je mjeri sudjelovanje u aktivnostima rada s mladima doprinijelo Vašem osobnom razvoju na planu: *Ukoliko ste sudjelovali u više aktivnosti iskažite svoj generalni stav temeljen na cjelokupnom iskustvu.*

1. Postignuća u sustavu formalnog obrazovanju	1	2	3	4	5
2. Profesionalnog te karijernog razvoja	1	2	3	4	5
3. Kvalitetnog provođenja slobodnog vremena	1	2	3	4	5
4. Stjecanja samopouzdanja pri donošenju važnih životnih odluka	1	2	3	4	5
5. Prihvatanja različitosti te izgradnje kvalitetnijih međuljudskih odnosa.	1	2	3	4	5

1. **KOMPETENCIJE OSOBA KOJE RADE S MLADIMA**

P15. Molimo vas da procijenite sa koliko ste ukupno osoba koje rade s mladima do sada bili u kontaktu kroz aktivnosti koje ste prethodno naveli? *[PROG] Otvoreno pitanje, samo brojčane vrijednosti.*

P16. U ovom pitanju Vas tražimo da u rasponu od 1 (uopće se ne odnosi) do 5 (u potpunosti se odnosi) ocijenite kompetencije predavača/voditelja radionica/mentora koji su izvodili aktivnosti rada s mladima u kojima ste sudjelovali.

Ukoliko ste sudjelovali u više aktivnosti ili je bilo uključeno više osoba iskažite svoj generalni stav temeljen na cjelokupnom iskustvu.

[PROG] Ako P13=1

1 Uopće se ne odnosi	2	3	4	5 U potpunosti se odnosi	9 Ne mogu procijeniti

[PROG] Ako P13>1

1 Niti jedna osoba	2 Manji dio osoba koje rade s mladima	3 Polovica osoba koje rade s mladima	4 Većina osoba koje rade s mladima	5 Sve osobe koje rade s mladima	9 Ne mogu procijeniti

1. Posjedovati i primjenjivati znanja o razvoju djece i mladih.

2. Razvijati pozitivan odnos s mladima.
3. Prilagođavati, provoditi i razvijati aktivnosti primijenjene specifičnoj dobi za i s mladima.
4. Poštovati različitost svih uključenih.
5. Uključivati i osnaživati mlade u aktivnosti i ostale procese.
6. Identificirati potencijalne faktore rizika (za korisnike i same osobe koje rade s mladima) i poduzimati mjere za njihovo smanjivanje.
7. Brinuti se za, uključivati i raditi s obiteljima i zajednicom.
8. Raditi kao dio tima i pokazivati profesionalizam.
9. Biti pozitivan uzor mladima.
10. Stvarati/poticati interakcije kroz koje se mladi osnažuju i razvijaju.
11. Organizirati aktivnosti rada s mladima.

2. DEMOGRAFIJA

P_6	NASELJE

Odgovori na pitanja p_8, p_9 i p_10 se automatski popunjavaju iz p_6'Naselje'.

Tip naselja/veličina naselja/regija

P_8. Tip naselja: SINGLE-PUNCH.

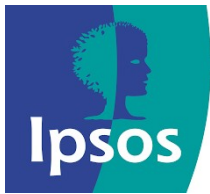
1	Urban
2	Rural

P_9. Veličina naselja: SINGLE-PUNCH.

1	do 2000 stanovnika
2	2 001 – 10 000 stanovnika
3	10 001 – 100 000 stanovnika
4	100 001 i više stanovnika

P_10. Regija: SINGLE-PUNCH.

1	Zagreb i okolica
2	Sjeverna Hrvatska
3	Slavonija
4	Lika i Banovina
5	Istra, Primorje i Gorski Kotar
6	Dalmacija

Spol i dob

Dem1. Spol SINGLE-PUNCH.

1	Muškarac
2	Žena

Dem2. Kada ste rođeni?

Obrazovanje

Dem3. Koji je najviši stupanj Vašeg obrazovanja? SINGLE-PUNCH.

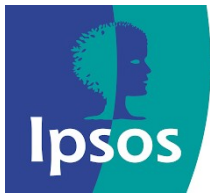
1	Osnovna škola ili niže
2	Stručna škola
3	Gimnazija
4	Viša škola / Preddiplomski studij / Prvi stupanj fakulteta (Bachelor)
5	Diplomski studij / Fakultet / Akademija / Visoka škola
6	Poslijediplomski studij (specijalistički, magistarski, doktorski)

Radni status / zanimanje

Dem4. Koji je Vaše trenutno zanimanje/radni status? SINGLE-PUNCH.

1	Profesionalac, stručnjak (inženjeri, profesori, liječnici ...)
2	Menadžer
3	Službenik ili sl.
4	Kvalificirani radnik, tehničar, bolničke sestre
5	Niskokvalificiran ili nekvalificirani radnik
6	Zubar, odvjetnik sa kancelarijom, liječnik sa privatnom praksom, slobodni umjetnici i ostale slobodne profesije
7	Poljoprivrednik, ribar
8	Vlasnik tvrtke ili obrta
9	Nezaposleni
10	Kućanica
11	Učenik
12	Student
95	Nešto drugo, što?

Struktura kućanstva i prihodi

Dem5. Koliko u Vašem kućanstvu, računajući i Vas, ukupno živi osoba bez obzira na to koliko imaju godina? [DOZVOLITI SAMO BROJEVE] [AKO JE UPISAN BROJ 1, NA Dem7 AUTOMATSKI OZNAČITI KOD 1 "Živi sam/a"] UPIŠITE TOČAN BROJ UKUĆANA. AKO ŽIVITE SAMI, UPIŠITE 1: _____ [NUMERIC]

Dem6a. Koliki je bio Vaš OSOBNI mjesečni prihod prošlog mjeseca, uključujući sve izvore prihoda, a ne samo redovnu plaću? SINGLE-PUNCH.

1	bez osobnih prihoda prošli mjesec
2	do 1000 kuna
3	od 1001 do 2000 kuna
4	od 2001 do 3000 kuna
5	od 3001 do 4000 kuna
6	od 4001 do 5000 kuna
7	od 5001 do 6000 kuna
8	od 6001 do 7000 kuna
9	od 7001 do 8000 kuna
10	od 8001 do 9000 kuna
11	od 9000 do 10000 kuna
12	od 10001 do 11000 kuna
13	od 11001 do 12000 kuna
14	od 12001 do 13000 kuna
15	od 13001 do 14000 kuna
16	od 14001 do 15000 kuna
17	15001 i više
888997	Ne znam
888998	Ne želim odgovoriti

[AKO JE NA Dem5 ODGOVOR "1" U Dem6a AUTOMATSKI UNESI ODGOVOR IZ Dem6a]

Dem6b. Koliki je bio ukupan mjesečni prihod Vašeg kućanstva prošlog mjeseca (uključujući sve izvore prihoda, ne samo redovne plaće, svih članova zajedničkog kućanstva)? SINGLE-PUNCH.

1	bez prihoda u kućanstvu prošli mjesec
2	do 1000 kuna
3	od 1001 do 2000 kuna
4	od 2001 do 3000 kuna
5	od 3001 do 4000 kuna
6	od 4001 do 5000 kuna
7	od 5001 do 6000 kuna
8	od 6001 do 7000 kuna
9	od 7001 do 8000 kuna

10	od 8001 do 9000 kuna
11	od 9000 do 10000 kuna
12	od 10001 do 11000 kuna
13	od 11001 do 12000 kuna
14	od 12001 do 13000 kuna
15	od 13001 do 14000 kuna
16	od 14001 do 15000 kuna
17	15001 i više
888997	Ne znam
888998	Ne želim odgovoriti

Dem7_A. Kakav je Vaš bračni status? [SINGLE-PUNCH].

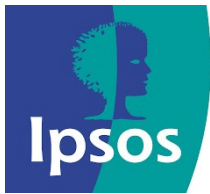
1	Oženjen / Udana
2	Izvanbračna zajednica
3	Samac / Neoženjen / Neudana
4	Rastavljen / rastavljena - Razveden / razvedena
5	Udovac / Udovica

Dem7. Kakva je struktura Vašeg kućanstva? Molim vas da odaberete samo jedan odgovor. [SINGLE-PUNCH]. AKO JE Dem5 > 1, Dem7 NE MOŽE BITI 1.

1	Živim sam/a
2	Par bez djece
3	Obitelj (par ili jedan roditelj) s djecom predškolske i/ili školske dobi
4	Obitelj (par ili jedan roditelj) s odraslom djecom, 18 do 30 godina
5	Obitelj (par ili jedan roditelj) s djecom različite dobi
6	Obitelj (par ili jedan roditelj) s odraslom djecom, starijom od 30 godina
7	Više generacijska obitelj
95	Nešto drugo

[AKO JE NA Dem5 ODGOVOR "1" U Dem8 I Dem9 AUTOMATSKI UNESI ODGOVOR 1"Da"]

Stigli ste do kraja upitnika. Zahvaljujemo na Vašem vremenu i trudu.

PRILOG 4: Upitnik za opću populaciju mladih

Istraživanje „Analiza postojećeg stanja rada s mladima u Republici Hrvatskoj te izrada preporuka i smjernica za njegov razvoj“

Anketno istraživanje na reprezentativnom uzorku opće populacije mladih

UPITNIK

Poštovani/a,

zahvaljujemo što ste pristali sudjelovati u istraživanju koje se provodi u sklopu projekta “Podrška razvoju i širenju rada s mladima u Hrvatskoj” kojeg provodi Ministarstvo za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku uz podršku Europskog socijalnog fonda.

Anketa s mladima je jedan od ključnih elemenata ovog istraživanja jer će istraživačkom te projektnom timu omogućiti uvid u to koliko je taj obrazovni pristup uopće prepoznat prema mladima, koje tipove aktivnosti mladi češće prepoznaju te u njima sudjeluju; i konačno, kakva su iskustva onih koji su sudjelovali u aktivnostima rada s mladima. Ispunjavanje ankete trajat će između 5 i 10 minuta, ovisno o vašim iskustvima. Posebno Vas molimo da na sva pitanja odgovorite iskreno te cjelovito.

P1. U kojoj se mjeri smatrate informiranima o sadržajima za mlade koji se nude u Vašem mjestu stanovanja ili u bližoj okolini? Pri tome mislimo na različite sadržaje koje mogu nuditi različite organizacije, npr. kulturne, sportske, zabavne, obrazovne i sl. sadržaje. [PROG] One answer.

Moguće je odabrati jedan odgovor.

1. Uopće nisam informiran-a
2. U maloj mjeri
3. Osrednje sam informiran-a
4. Dobro sam informiran-a
5. U potpunosti sam informiran-a

P2. Jeste li sudjelovali (kao član, volonter i sl.) ili još sudjelujete u nekima od niže navedenih organizacija? [PROG] Multiple answers. Rotate.

Moguće je odabrati više odgovora.

1. KUD – kulturno-umjetničko društvo
2. DVD – dobrovoljno vatrogasno društvo
3. Pomladak/mladež političke stranke
4. Sportski klub/udruga

5. Savjet mladih
6. Vjerska zajednica/udruženje
7. Vijeće učenika
8. Studentski zbor, udruga ili sekcija
9. Udruga mladih ili za mlade
10. Neka druga udruga civilnog društva
11. Neformalna inicijativa mladih
12. Hobističko udruženje
13. Crveni križ
14. Neka druga organizacija, koja? _____
99. Ne, u niti jednoj

P3. Znete li postoji li u Vašem mjestu stanovanja ili u bližoj okolici udruga ili neka druga organizacija koja provodi aktivnosti za mlade osobe? [PROG] *One answer.*

Moguće je odabrati jedan odgovor.

1. Da
2. Ne
3. Ne znam / Nisam siguran/a

PITATI AKO P3=1.

P3a. Rekli ste da u Vašem mjestu stanovanja ili u bližoj okolici postoji udruga ili neka druga organizacija koja provodi aktivnosti za mlade osobe. Možete li navesti nazive tih udruga/organizacija? [PROG] *Otvoreno pitanje.*

P4. Znete li postoji li u Vašem mjestu stanovanja ili u bližoj okolici prostor za mlade u kojemu mladi mogu dolaziti na različite aktivnosti za mlade, na edukacije, savjetovati se, družiti i informirati se o stvarima od njihovog interesa? [PROG] *One answer. Ako odabere Da, omogućiti upis otvorenog odgovora*

Moguće je odabrati jedan odgovor.

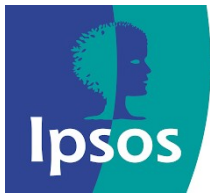
1. Da. Opišite o čemu se radi:
2. Ne

P5. Jeste li ikad čuli za neki od sljedećih dokumenata?

Moguće je odabrati više odgovora.

1. Program za mlade grada/općine u kojem/kojoj živite
2. Program za mlade županije u kojoj živite
3. Nacionalni program za mlade
4. Ništa od navedenog

P6. Jeste li do sada čuli za pojam "rad s mladima" (na engleskom: Youthwork)? [PROG] *One answer.*

Moguće je odabrati jedan odgovor.

1. Jesam i znam što znači
2. Jesam, ali nisam siguran/na što znači
3. Nisam

[PROG] Prikazati tekst ispitaniku

U razumijevanju rada s mladima ovo istraživanje slijedi definiciju koju je 2017. usvojilo Vijeće Europe u sklopu Preporuke o radu s mladima CM/Rec(2017.)4, a koja glasi:

Rad s mladima širok je pojam i obuhvaća velik raspon aktivnosti društvene, kulturne, obrazovne, ekološke i/ili političke prirode koje se provode s mladima i za mlade, u skupinama ili pojedinačno. Osobe koje rade s mladima plaćene su ili volontiraju, a njihov se rad temelji na neformalnim i informalnim procesima učenja usmjerenim prema mladima i dobrovoljnom sudjelovanju. Rad s mladima zapravo je društvena praksa zato što podrazumijeva rad s njima i društvima u kojima žive te im olakšava aktivno sudjelovanje i uključivanje u njihove zajednice i donošenje odluka.

To znači da isti tip aktivnosti, ovisno o metodičkom pristupu i tematskoj usmjerenosti može, ali i ne mora predstavljati rad s mladima. Npr. radionica snimanja filma, sportski trening ili informatički tečaj sami po sebi nisu rad s mladima. To je slučaj ako je svrha tih aktivnosti isključivo stjecane stručnih kompetencija povezanih s izvedbom tih aktivnosti (primjerice: kako koristiti kameru). Međutim, ako je svrha tih aktivnosti širi osobni razvoj mladih i/ili rješavanja nekih problema zajednice, ona ih možemo kategorizirati kao rad s mladima.

PRIMJERI RADA S MLADIMA: radionica na kojoj mladi uče snimati filmove o problemima lokalnih zajednica, sportski trening na kojem mladi uče o nenasilnim rješavanjima konflikta te informatički tečaj na kojem mladi uče o izradi web stranica za kvalitetno informiranje drugih mladih.

Molimo da u slučaju nedoumica u nastavku ispunjavanja ove ankete svakako konzultirate ovu definiciju.

P7. Molimo navedite jeste li sudjelovali u sljedećim tipovima aktivnosti rada s mladima. **[PROG] Multiple answers. Rotate.**

P8. Molimo navedite jeste li u budućnosti zainteresirani sudjelovati u sljedećim tipovima aktivnosti rada s mladima. **[PROG] Grid. Ponuditi skalu 1–4.**

Sigurno ne bih	Vjerojatno ne bih	Vjerojatno bih	Sigurno bih	Ne znam / bez odgovora
1	2	3	4	8

[PROG] Popis aktivnosti za P7 i P8. Prikazati sve aktivnosti.

1. **Neformalno obrazovanje u radu s mladima** (različiti oblici edukativnih programa, a koji ne vode do diplome/certifikata koji izdaju obrazovne vlasti – primjerice: radionice, seminari, okrugli stolovi, konferencije i sl.)
2. **Međunarodni rad s mladima** (obrazovne aktivnosti koje uključuju mlade iz različitih zemalja, poput međunarodnih razmjena, kampova, seminara, konferencija i sl.)
3. **Otvoreni rad s mladima** (mladi sami odlučuju i daje im se velika sloboda da sami kreiraju svoje aktivnosti, npr. odlučuju kakvu radionicu ili edukaciju žele)
4. **Aktivizam i sudjelovanje mladih** (podrška te zajednički rad mladima s ciljem utjecaja na konkretne odluke javnih vlasti – primjerice: uključivanje u javno savjetovanje, organizacije javnih rasprava, akcija, prosvjeda i sl.)
5. **Vršnjačka edukacija** (aktivnosti u kojima mladi educiraju druge mlade – primjerice: edukacije koje provode učenici za druge učenike o radu vijeća učenika; ili studenti za druge studente o seksualnom nasilju);
6. **Socijalno uključivanje mladih** (različiti oblici podrške i aktivnosti za mlade koji se nalaze u posebno teškom položaju, poput mladih s invaliditetom, onima koji izlaze iz sustava alternativne skrbi, dugotrajno nezaposlenima i sl.);
7. **Aktivnosti slobodnog vremena** (organizacija različitih aktivnosti koje mladima pomažu u kvalitetnom i konstruktivnom provođenju slobodnog vremena, uz aktivnu komponentu učenja – primjerice: glazba, sport i sl.);
8. **Informiranje i savjetovanje** (pružanje informacija i savjeta mladima iz svih sfera života s ciljem da donesu kvalitetne odluke o svojoj budućnosti – primjerice: informacije o događanjima, participativne radionice o mogućnostima obrazovanja u inozemstvu);
9. Nešto drugo, što?
99. Ništa od navedenog *[PROG] Samo u p7.*

P9. Molimo da na ljestvici od 1 (uopće nije važno) do 5 (izuzetno je važno) ocijenite koliko Vam je sljedeće važno pri odluci o tome hoćete li sudjelovati u nekoj ponuđenoj aktivnosti za mlade osobe:
[PROG] One answer. Question should look like grids.

1. Moje sudjelovanje u aktivnostima je dobrovoljno	1	2	3	4	5
2. Tretira me se kao partnera i uvažava se moje mišljenje	1	2	3	4	5
3. Mogu se povezati i družiti s drugim mladim ljudima	1	2	3	4	5
4. Aktivnosti su povezane sa stvarnim svijetom u kojem živim	1	2	3	4	5
5. Mogu proširiti svoju perspektivu i vidike	1	2	3	4	5
6. Imam osjećaj ravnopravnosti u odnosu na provoditelja aktivnosti	1	2	3	4	5
7. Sadržaj je zabavan	1	2	3	4	5
8. Provoditelji aktivnosti su kompetentni i profesionalni	1	2	3	4	5

9. Aktivnosti su utemeljene na stvarnim potrebama mladih osoba	1	2	3	4	5
10. Osjećam se prihvaćeno	1	2	3	4	5

[PROG] Za one koji na P7 nisu ništa odabrali:

Stigli ste do kraja upitnika. Zahvaljujemo na Vašem vremenu i trudu.

P10. Molimo da na ljestvici od 1 (uopće nije važno) do 5 (izuzetno je važno) ocijenite koliko Vam je sljedeće važno pri odluci o tome hoćete li sudjelovati u nekoj ponuđenoj aktivnosti za mlade osobe:

[PROG] One answer. Question should look like grids.

1. Aktivnost će mi doprinijeti da postignem bolje rezultate u formalnom obrazovanju	1	2	3	4	5
2. Aktivnost će doprinijeti mom profesionalnom i karijernom razvoju	1	2	3	4	5
3. Aktivnost će doprinijeti kvalitetnijem provođenju mog slobodnog vremena	1	2	3	4	5
4. Aktivnost će osnažiti moje samopouzdanje pri donošenju važnih životnih odluka	1	2	3	4	5
5. Aktivnost će me osnažiti za prihvaćanje različitosti te izgradnju kvalitetnijih međuljudskih odnosa	1	2	3	4	5

[PROG] Za one koji su na P6 odabrali barem jedno sudjelovanje.

P11. Stigli ste do kraja upitnika. Zahvaljujemo na Vašem vremenu i trudu. S obzirom da ste u ispunjavanju ankete naznačili kako ste prethodno sudjelovali u aktivnostima rada s mladima, zanima nas jeste li zainteresirani sudjelovati u još jednoj kratkoj anketi namijenjenoj korisnicima/ama aktivnosti rada s mladima. Procijenjeno trajanje tog dijela ankete je između 10 i 15 minuta. Ako ste zainteresirani za sudjelovanje, ljubazno molimo da niže odaberete prvi odgovor.

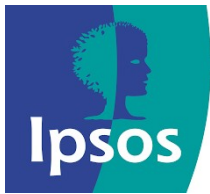
1. DA, želim sudjelovati u anketi za korisnike rada s mladima [PROG] Idi na modul 2 - anketu za korisnike.

2. NE, ne želim sudjelovati u anketi za korisnike rada s mladima [PROG] Završi.

DEMOGRAFIJA

C P_6	D NASELJE	E

Odgovori na pitanja p_8, p_9 i p_10 se automatski popunjavaju iz p_6 'Naselje'.

Tip naselja/veličina naselja/regija

P_8. Tip naselja: SINGLE-PUNCH.

1	Urban
2	Rural

P_9. Veličina naselja: SINGLE-PUNCH.

1	do 2000 stanovnika
2	2 001 – 10 000 stanovnika
3	10 001 – 100 000 stanovnika
4	100 001 i više stanovnika

P_10. Regija: SINGLE-PUNCH.

1	Zagreb i okolica
2	Sjeverna Hrvatska
3	Slavonija
4	Lika i Banovina
5	Istra, Primorje i Gorski Kotar
6	Dalmacija

Spol i dob

Dem1. Spol SINGLE-PUNCH.

1	Muškarac
2	Žena

Dem2. Kada ste rođeni?

Obrazovanje

Dem3. Koji je najviši stupanj Vašeg obrazovanja? SINGLE-PUNCH.

1	Osnovna škola ili niže
2	Stručna škola
3	Gimnazija
4	Viša škola / Preddiplomski studij / Prvi stupanj fakulteta (Bachelor)
5	Diplomski studij / Fakultet / Akademija / Visoka škola
6	Poslijediplomski studij (specijalistički, magistarski, doktorski)

Radni status / zanimanje

Dem4. Koje je Vaše trenutno zanimanje/radni status? SINGLE-PUNCH.

1	Profesionalac, stručnjak (inženjeri, profesori, liječnici ...)
2	Menadžer
3	Službenik ili sl.
4	Kvalificirani radnik, tehničar, bolničke sestre
5	Niskokvalificiran ili nekvalificirani radnik
6	Zubar, odvjetnik sa kancelarijom, liječnik sa privatnom praksom, slobodni umjetnici i ostale slobodne profesije
7	Poljoprivrednik, ribar
8	Vlasnik tvrtke ili obrta
9	Nezaposlen
10	Kućanica
11	Učenik
12	Student
95	Nešto drugo, što?

Struktura kućanstva i prihodi

Dem5. Koliko u Vašem kućanstvu, računajući i Vas, ukupno živi osoba bez obzira na to koliko imaju godina? [DOZVOLITI SAMO BROJEVE] [AKO JE UPISAN BROJ 1, NA Dem7 AUTOMATSKI OZNAČITI KOD 1 "Živi sam/a"] UPIŠITE TOČAN BROJ UKUĆANA. AKO ŽIVITE SAMI, UPIŠITE 1: _____ [NUMERIC]

Dem6a. Koliki je bio Vaš OSOBNI mjesečni prihod prošlog mjeseca, uključujući sve izvore prihoda, a ne samo redovnu plaću? SINGLE-PUNCH.

1	bez osobnih prihoda prošli mjesec
2	do 1000 kuna
3	od 1001 do 2000 kuna
4	od 2001 do 3000 kuna
5	od 3001 do 4000 kuna
6	od 4001 do 5000 kuna
7	od 5001 do 6000 kuna
8	od 6001 do 7000 kuna
9	od 7001 do 8000 kuna
10	od 8001 do 9000 kuna
11	od 9000 do 10000 kuna
12	od 10001 do 11000 kuna
13	od 11001 do 12000 kuna

14	od 12001 do 13000 kuna
15	od 13001 do 14000 kuna
16	od 14001 do 15000 kuna
17	15001 i više
888997	Ne znam
888998	Ne želim odgovoriti

[AKO JE NA Dem5 ODGOVOR "1" U Dem6b AUTOMATSKI UNESI ODGOVOR IZ Dem6a].

Dem6b. Koliki je bio ukupan mjesečni prihod Vašeg kućanstva prošlog mjeseca (uključujući sve izvore prihoda, ne samo redovne plaće, svih članova zajedničkog kućanstva)? **SINGLE-PUNCH.**

1	bez prihoda u kućanstvu prošli mjesec
2	do 1000 kuna
3	od 1001 do 2000 kuna
4	od 2001 do 3000 kuna
5	od 3001 do 4000 kuna
6	od 4001 do 5000 kuna
7	od 5001 do 6000 kuna
8	od 6001 do 7000 kuna
9	od 7001 do 8000 kuna
10	od 8001 do 9000 kuna
11	od 9000 do 10000 kuna
12	od 10001 do 11000 kuna
13	od 11001 do 12000 kuna
14	od 12001 do 13000 kuna
15	od 13001 do 14000 kuna
16	od 14001 do 15000 kuna
17	15001 i više
888997	Ne znam
888998	Ne želim odgovoriti

Dem7_A. Kakav je Vaš bračni status? **[SINGLE-PUNCH].**

1	Oženjen / Udana
2	Izvanbračna zajednica
3	Samac / Neoženjen / Neudana
4	Rastavljen / rastavljena - Razveden / razvedena
5	Udovac / Udovica

Dem7. Kakva je struktura Vašeg kućanstva? Molim vas da odaberete samo jedan odgovor. **[SINGLE-PUNCH]. AKO JE Dem5>1, Dem7 NE MOŽE BITI 1.**

1	Živim sam/a
2	Par bez djece
3	Obitelj (par ili jedan roditelj) s djecom predškolske i/ili školske dobi
4	Obitelj (par ili jedan roditelj) s odraslom djecom, 18 do 30 godina
5	Obitelj (par ili jedan roditelj) s djecom različite dobi
6	Obitelj (par ili jedan roditelj) s odraslom djecom, starijom od 30 godina
7	Višegeneracijska obitelj
95	Nešto drugo

[AKO JE NA Dem5 ODGOVOR "1" U Dem8 I Dem9 AUTOMATSKI UNESI ODGOVOR 1"Da"]

PRILOG 5: Protokol za provedbu dubinskih intervjuja s osobama koje rade s mladima

Protokol za izvedbu dubinskih intervjuja s predstavnicima udruga mladih i za mlade na temu stanja i profesionalizacije rada s mladima u Hrvatskoj

Trajanje: 65 minuta

Broj sudionika: 1–2

Način izvedbe: Virtualno (Skype, Zoom)

Uvodno (5 minuta)

- predstavljanje voditelja intervjuja, istraživačkog konzorcija, ciljeva istraživanja te tijeka intervjuja
- predstavljanje informiranog pristanka te potpisivanje od strane svih sudionika
- kratko predstavljanje sudionika

Prakse rada a s mladima (20 minuta)

Molimo da ukratko opišete mlade koje uključujete u svoje aktivnosti. Opća populacija vs. specifične skupine – koje?

Što mislite da su najvažnije potrebe ciljne skupine mladih koje nastojite uključiti svojim programima rada s mladima? Na koji način se informirate o njihovim potrebama? Kako to da se vaša organizacija orijentirala upravo na rad s njima/je li tako bilo od početka ili je pristup evoluirao – molimo opišite.

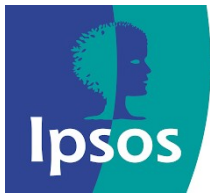
Molimo da nam opišete Vašu strategiju rada s mladima – kako ih uključujete, koje metode koristite, u kakvim se prostorima odvijaju, kako vrednujete rezultate, kako (ako ikako) održavate komunikaciju s njima nakon dovršetka aktivnosti? Je li Vam u razvoju Vašeg pristupa pomogla suradnja s nekim konkretnim organizacijama iz Hrvatske/kojima/kako? Iz inozemstva/s kojima/kako?

Koje promjene želite ostvariti kod mladih s kojima radite? U kojoj mjeri mislite da ste u tome uspješni/kako uočavate te promjene?

Koje pozitivne promjene u svojim zajednicama možete dovesti u vezu s Vašim aktivnostima rada s mladima?

Uvjeti, prepreke i podrška (10 minuta)

Molimo opišite uvjete u kojima radi Vaša organizacija u dijelu rada s mladima. Kako ocjenjujete svoje uvjete rada (na spektru: posve nezadovoljavajući – posve zadovoljavajući). Kako bi izgledali posve zadovoljavajući uvjeti za aktivnosti rada s mladima kakve provodi Vaša udruga?

Što su najveće prepreke s kojima se susrećete u provedbi aktivnosti rada s mladima? Kako ih rješavate? U kojoj mjeri u tome uspijevate?

Kakvu podršku trebate? Od koga ju očekujete? U kojoj mjeri je dobivate? Na koji način komunicirate vlastite potrebe/kakve su reakcije?

Osobe koje rade s mladima – profil i obrazovanje (15 minuta)

Molimo da ukratko opišete strukturu Vaših radnika/radnica s mladima: koje su dobi, obrazovnog profila, kako ih regrutirate? Prevladavaju li profesionalci/zaposlenici ili volonteri? Kako izgleda podjela posla između te dvije skupine?

Kako biste opisali jake strane vašeg tima za rad s mladima: što mislite da radite posebno dobro? Zašto mislite da ste u tome dobri?

Koje kompetencije važne za rad s mladima nisu dovoljno razvijene u Vašem timu? Zašto mislite da nisu?

Kako trebamo obrazovati osobe koje rade s mladima u Hrvatskoj?

Što mislite da treba biti prioritet: i) razvoj visokoobrazovnih programa (kojih, na kojoj razini); ii) certificirani programi obrazovanja odraslih; iii) priznavanje neformalnog te informalnog učenja? Obrazložite!

Možete li navesti primjere dobre prakse svakog od pristupa obrazovanju osoba koje rade s mladima: i) u Hrvatskoj; ii) inozemstvu? Što ih čini dobrim primjerima?

Organiziranje osoba koje rade s mladima (10 minuta)

Kako vidite mogućnosti organiziranja i potpore osobama koje rade s mladima u Hrvatskoj?

Što bi trebala biti najvažnija obilježja organizacije/platforme koja radi s mladima (članstvo: pojedinci, udruge, kombinirano; formalna/neformalna; tko bi trebao pokrenuti/koordinirati) ? Njezine najvažnije funkcije?

U kojoj mjeri postojeće strukture zadovoljavaju te potrebe?

Završno (5 minuta)

Ima li još nekih tema koje su važne za rad s mladima, a da ih nismo pokrili u dosadašnjem tijeku razgovora?

PRILOG 6: Popis sudionika dubinskih intervjuja s osobama koje rade s mladima

Sudionici dubinskih intervjuja s osobama koje rade s mladima

Redni broj	Naziv udruge	Grad	Sudionici ²¹
1.	Carpe Diem udruga za poticanje i razvoj kreativnih i socijalnih potencijala djece, mladih i odraslih	Karlovac	Aleksandra Podrebarac
2.	Centar za mladež Zaprešić	Zaprešić	Maja Delač
3.	Centar za osobni i profesionalni razvoj Syncro – Synergy Croatia	Zagreb	Ivana Pavelić
4.	Eko centar Latinovac	Latinovac	Danijela Beretin; Mario Miličević
5.	Europski dom Slavonski Brod	Slavonski Brod	Božica Sedlić
6.	Forum za slobodu odgoja	Zagreb	Višnja Pavlović; Eli Pijaca Plavšić
7.	Hrvatska škola Outword Bound	Zagreb	Tamara Lipnjak
8.	Info zona	Split	Goran Biličić
9.	Konjički klub Dunavski raj	Vukovar	Andrijana Vidaković
10.	Kulturno sportski klub Kul Pong	Bjelovar	Ines Ban; Ivana Ivanušec
11.	Liga za prevenciju ovisnosti	Split	Josipa Kokorić Tomašević; Ivana Čović

²¹ U slučaju „N/A“ ispitanik/ica je uskratio/la suglasnost za prikazivanje osobnog imena i prezimena u istraživačkom izvještaju.

Redni broj	Naziv udruge	Grad	Sudionici ²¹
12.	Mreža mladih Hrvatske	Zagreb	Jovana Kepčija Pavlović; N/A
13.	Odred izviđača pomoraca "Posejdon"	Split	Igor Spetič
14.	PRONI Centar za socijalno podučavanje	Osijek	Sanja Vuković-Čović
15.	Regionalni info-centar za mlade Rijeka-UMKI	Rijeka	Zoran Stevanović
16.	Savez izviđača Hrvatske, Zagreb	Zagreb	Boris Vujnović
17.	Savez udruga Klubtura	Zagreb	Domagoj Šavor
18.	Sirius - Centar za psihološko savjetovanje, edukaciju i istraživanje	Zagreb	Danijel Bičanić
19.	Studentski katolički centar Palma	Zagreb	Vesna Sabo; Marija Selak
20.	Svjetski savez mladih Hrvatska	Zagreb	N/A
21.	Udruga "Igra" za pružanje rehabilitacijsko-edukacijske i psiho-socijalno-pedagoške pomoći	Zagreb	Maja Malčić
22.	Udruga Amazonas	Zagreb	Iva Zelić; Blaž Glavinić
23.	Udruga Delta	Rijeka	Maja Uršić Staraj; Maša Cek
24.	Udruga mladih "Mladi u Europskoj Uniji"	Šibenik	Matej Matić
25.	Udruga za održivi razvoj "Pozitiva Samobor"	Samobor	Vlado Odribožić; Ivan Duvnjak

Redni broj	Naziv udruge	Grad	Sudionici ²¹
26.	Udruga za promicanje kvalitetnog obrazovanja mladih s invaliditetom "ZAMISLI"	Zagreb	Svjetlana Marijon; Mateja Kušić
27.	Udruga za promicanje pozitivne afirmacije mladih u društvu "Impress" Daruvar	Zagreb	Dubravko Šopar
28.	Udruga za rad s mladima Breza	Osijek	Mirna Šostarko
29.	Udruga za zaštitu prirode i okoliša te promicanje održivog razvoja "Argonauta"	Murter	Ivona Jadrić
30.	Zelena akcija	Zagreb	N/A

Primjeri dobre prakse formalnih obrazovnih programa za radnike s mladima

Formalni programi			
Naziv	Organizator	Opis	Kontakt
Dopunsko pedagoško- psihološko obrazovanje (DPPO)	Filozofski fakultet Sveučilišta u Rijeci	DPPO je program cjeloživotnog obrazovanja na diplomskoj razini u trajanju od 2 semestra. Kao što je navedeno na web stranici fakulteta, program je osmišljen kao stručno usavršavanje u vidu koncepta cjeloživotnog obrazovanja i usavršavanja koji omogućava odraslima s prethodno stečenom diplomom preddiplomskog studija stjecanje znanja, vještina i sposobnosti za rad u nastavničkoj struci. Navedeni primjer je uzet kao ogledni, no slične programe provodi niz drugih ustanova visokog obrazovanja u Hrvatskoj. Prednosti ovakvog tipa programa su njegova široka dostupnost i fleksibilnost te stjecanje pedagoško-didaktičkih kompetencija koje su direktno primjenjive u aktivnostima rada s mladima. Također, uspješno završeni program omogućava zapošljavanje i rad u ustanovama formalnog obrazovanja što ne samo da povećava mogućnosti zaposlenja sudionika, već i otvara nove kanale povezanosti i razmjene između pozicija nastavnika i predavača u formalnim obrazovnim ustanovama te radnika s mladima koji provode neformalno obrazovanje. Osnovni opis programa – https://www.ffri.uniri.hr/hr/fakultet-i-studiji/cjelozivotno-obrazovanje/2-uncategorised/271-dppo.html Plan i program programa 2019./2020. – https://www.ffri.uniri.hr/files/dokumentiodsjeka/DPPO/DPPO_program_2019-2020.pdf	Filozofski fakultet Sveučilišta u Rijeci: www.ffri.uniri.hr Tajnica Odsjeka za filozofiju Gordana Dželalija: 051/265638, gdzelalija@ffri.hr

Formalni programi

Naziv	Organizator	Opis	Kontakt
Litvanski sustav certificiranja i osposobljavanja osoba koje rade s mladima	Ministarstvo socijalne sigurnosti i rada Republike Litve	Sustav certificiranja osoba koje rade s mladima se bazira na izdavanju formalnog certifikata od strane državne institucije za certifikaciju te omogućava zapošljavanje na radnim mjestima za osobe koje rade s mladima. Sustav je postavljen u svrhu službenog prepoznavanja rada s mladima kao javne usluge te radnika s mladima kao kvalificiranih stručnjaka koji implementiraju javne politike mladih. Sustav certificiranja funkcionira na način da se odrasla osoba prijavi državnoj instituciji za certifikaciju online prijavom s informacijama o dotad stečenim iskustvima i kvalifikacijama. Nakon prijave, kandidat dobiva: a) potvrdu o zadovoljavanju kriterija te traženi certifikat ili b) preporuke za razvoj dodatnih kompetencija kroz sudjelovanje u programu akreditiranih treninga nakon kojih se kandidat ponovno može prijaviti za stjecanje certifikata. Ovaj program sastoji se od akreditiranih treninga u pet različitih modula kao i praktičnog rada s mladima te sudjelovanja i diskusije u manjoj radnoj grupi s mentorom i nekolicinom drugih polaznika. • Modul 1: Uvod u rad s mladima u kontekstu samopercepcije i samorefleksije osoba koje rade s mladima, osviještenosti o vrijednostima i načelima rada s mladima, razumijevanja konteksta rada s mladima i uloge osobe koja radi s mladima • Modul 2: Razumijevanje adolescenata i svijeta mladih uključujući sociološke i psihološke teorije, probleme s kojima se mladi susreću, kulture mladih, vršnjačke edukacije, pitanja spola i roda i sl.	Odjel za područje mladih pod Ministarstvom socijalne sigurnosti i rada Opći kontakt: info@jrd.lt Ravnatelj: Jonas Laniauskas Jonas.Laniauskas@jrd.lt

Formalni programi

Naziv	Organizator	Opis	Kontakt
		• Modul 3: Individualan rad s mladom osobom uključujući teorijsku teorijske, metodološke i praktične komponente individualnog rada s mladima s posebnim naglaskom na komunikacijske vještine, interpersonalne mehanizme i vještine mentoriranja • Modul 4: Rad s grupama i suočavanje s poremećajima u ponašanju uključujući teorije dinamike grupe, razumijevanje razina razvoja grupe, vodstvo i facilitacija, transformacija konflikata i vještine rada s mladima s poremećajima u ponašanju. • Modul 5: Pregled i razumijevanje različitih metodologija rada s mladima, razvoja specifičnih programa rada s mladima, evaluacije i procjene rada s mladima. Izveštaj o studijskom posjetu o prepoznavanju rada s mladima u Litvi – https://issuu.com/mariusulozas/docs/report_of_study_visit	
Mladi u suvremenom društvu	Filozofski fakultet Sveučilišta u Rijeci Institut za društvena istraživanja u Zagrebu	Mladi u suvremenom društvu je pilot program studija o mladima, odnosno program cjeloživotnog obrazovanja u trajanju od 15 tjedana, proveden u akademskoj godini 2017./2018. Sveukupno, program se sastojao od tri modula: 1) istraživanja mladih; 2) rad s mladima te 3) participacija mladih u razvoju zajednice. Time je rad s mladima programom smješten u širi kontekst problematike vezane uz mlade kao i razumijevanje metoda njeno istraživanje. Posebnost programa su dva obavezna praktikuma za stjecanje praktičnog iskustva, kontinuirana mentorska podrška svim polaznicima te fleksibilnost i prilagodljivost programa polaznicima koji su u radnom odnosu. Izvedbeni plan programa – https://www.idi.hr/mladi/izvedbeniplan.html	E-mail programa: suvremenimladi@gmail.com Filozofski fakultet Sveučilišta u Rijeci: www.ffri.uniri.hr Institut za društvena istraživanja u Zagrebu: www.idi.hr

Formalni programi

Naziv	Organizator	Opis	Kontakt
Youth Work Training – Coherent Training Route (CTR)	Youth Action Northern Ireland	CTR je primjer formalnog obrazovanja odraslih u sklopu kojeg se nude 4 različita programa prema 4 razine. Razine se međusobno nadovezuju te se time omogućava postepeni napredak kao i mogućnost da se radnici s mladima uključuju u program na onoj razini koja je prikladna s obzirom na dotad stečeno znanje i iskustvo koje tijekom upisa na određenu razinu moraju i dokazati. • Razina 1: uvodni program namijenjen mladima i volonterima koji se tek okušavaju u radu s mladima. • Razina 2: namijenjena volonterima ili povremenim radnicima s mladima koji žele usavršiti znanje o radu s mladima kao i provođenju aktivnosti u radu s mladima. • Razina 3: nastavlja se na prethodnu s posebnim naglaskom na rad s grupama mladih. • Razina 4: podrazumijeva jednogodišnji predprofesionalni program za volontere i radnike s mladima koji nemaju stečene profesionalne kvalifikacije, ali rade s mladima u zajednici. Završetkom svake od četiri razine izdaje se certifikat o uspješno svladanom programu, stečenim kompetencijama te osposobljenošću za određene aktivnosti rada s mladima. Više o programima – https://www.youthaction.org/training-and-awards	Kontakt za više informacija o programima: Clare Conlon (razina 1–3) clare@youthaction.org Elaine Lavery (razina 4) elaine@youthaction.org
Youth Studies B.S.	School of Social Work, University of Minnesota	Primjer interdisciplinarnog preddiplomskog studija koji rad s mladima smješta u širi kontekst studija o mladima. Glavna prednost programa jest njegov snažan naglasak na stjecanje praktičnog znanja te razumijevanja i iskustva sa radom u zajednici. Time uz uobičajene teorijske elemente sveučilišnog programa, studij uključuje obaveznu praksu (na engleskom: <i>internship</i>) na završnoj godini studija kao i posjete studenata lokalnim zajednicama, praćenje određenih programa i projekata u zajednici, međunarodne razmjene te aktivnosti društveno korisnog učenja. Završetkom studija stječe se prvostupanjska diploma.	Viši savjetnik odsjeka: Bao Lee-Yang leeyang@umn.edu

Formalni programi

Naziv	Organizator	Opis	Kontakt
		Više o programu - https://www.cehd.umn.edu/ssw/undergraduate/youth-studies-major/ Plan programa - https://onestop2.umn.edu/pcas/viewCatalogProgram.do?programID=3193	

Neformalni programi			
Naziv	Organizator	Opis	Kontakt
Studij o mladima za mlade	Mreža mladih Hrvatske	Prema zadnjem dostupnom opisu iz 2017., radi se o intenzivnom višemjesečnom edukacijskom programu namijenjenom mladima s posebnim osvrtom na participativno i iskustveno učenje. Ovaj program predstavlja primjer kvalitetne osnovne edukacije za osobe koje rade s mladima koji stječu osnovni set znanja, vještina, ali i kontakata potrebnih za provedbu rada s mladima u hrvatskom kontekstu. Program obuhvaća 3 modula: 1) uvod u sektor mladih u Hrvatskoj i temeljne koncepte rada s mladima, osnovne metode istraživanja problematike mladih; 2) potencijali aktivizma i zagovaranja za poboljšanje kvalitete života mladih, društveni pokreti mladih; 3) politike za mlade s posebnim naglaskom na politike zapošljavanja i obrazovanja kao i istraživačko-aktivistički praktikum s outputom. Službena stranica programa – http://studiji.mystrikingly.com/ Facebook stranica programa – https://hr-hr.facebook.com/studiji/	Službeni e-mail programa: studijizamlade@gmail.com E-mail Mreže mladih Hrvatske: info@mmh.hzr
Training for Trainers (ToT)	Salto Youth	Jednogodišnji program namijenjen neiskusnim trenerima neformalnog obrazovanja u radu s mladima, a koji su zainteresirani raditi na međunarodnoj razini. Ovaj program osposobljavanja predstavlja kompletan paket osposobljavanja u teorijskom te metodičkom okviru neformalnog obrazovanja koje je temelj rada s mladima. Polaznicima se pruža mogućnost razviti potrebne kompetencije kroz teorijske seminare i predavanja kao i praktične elemente poput međunarodnog projekta koji polaznici sami dizajniraju i	Službeni kontakt za prijave na tečaj: Blanka Thees blanka@salto-youth.net

Neformalni programi			
Naziv	Organizator	Opis	Kontakt
		implementiranju. Glavni cilj programa je osposobiti trenere koji su motivirani sudjelovati u Erasmus + projektima kako bi se unaprijedila njihova kvaliteta i utjecaj. Općenito o programu – https://www.salto-youth.net/rc/training-and-cooperation/trainercompetencedevelopment/tot/ Više o programu i detaljima natječaja – https://www.salto-youth.net/rc/training-and-cooperation/trainercompetencedevelopment/tot/tot-background-docs/	
Trening za koordinate volontera – „menadžment volontera“	Volonterski centar Osijek	Program se fokusira na razvoju sposobnosti, vještina, znanja i stavova sudionika kako bi stekli kompetencije za razvoj i upravljanje volonterskim programima u svojim organizacijama. Program traje 6 dana te je podijeljen u 3 modula. • Prvi modul odnosi se na planiranje volonterskog programa od uključivanja volontera, zakonodavnog okvira volonterstva u Hrvatskoj, opisa volonterskih pozicija i sl. • Drugi modul odnosi se na sam menadžment i koordinaciju volontera kao i teme orijentacija i trening volontera. • Treći modul odnosi se na superviziju volontera, elemente i tehnike vrednovanja volonterskog angažmana, odnos koordinatora volontera i supervizora volontera. Osim što se sudionike kvalitetno i postepeno uvodi u volonterstvo, područje volonterstva i okvir samog programa vrlo su srodni radu s mladima te su stoga mehanizmi edukacije uvelike primjenjivi na područje rada s mladima. Općenito o programu – https://vcos.hr/programi/volonterstvo/aktivnosti/obrazovanje	Info e-mail Volonterskog centra Osijek: info@vcos.hr

Neformalni programi			
Naziv	Organizator	Opis	Kontakt
		Uloge i odgovornosti koordinatora volontera – https://www.hcrv.hr/dl/koord.pdf	
Trening za lokalne koordinate/ice strukturiranog dijaloga	Nacionalna radna skupina za provedbu Dijaloga Europske unije s mladima pri Ministarstvu za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku/Središnjem državnom uredu za demografiju i mlade	U pitanju je četverodnevni program za lokalne koordinate dijaloga EU-a, odnosno strukturiranog dijaloga s mladima. Program je namijenjen mladima aktivnima unutar udruga mladih i za mlade kao i lokalnim radnicima s mladima. Cilj programa je osnažiti polaznike relevantnim znanjima i vještinama za provedbu strukturiranog dijaloga u vlastitoj lokalnoj zajednici. Snažna strana programa jest kombinacija teorijskog i praktičnog znanja. Tako uz razumijevanje strukturiranog dijaloga i njegovog provođenja, polaznici imaju priliku planirati aktivnosti u svojoj lokalnoj zajednici uz konstantnu podršku mentora. Također, ovaj program korisnicima nudi stjecanje praktičnog znanja o metodi uključivanja mladih u procese donošenja odluka na svim razinama što u konačnici mogu integrirati u svoj svakodnevni rad. Više o programu – https://eupita.eu/2019/05/03/prijavi-se-na-trening-i-postani-koordinator-ica-dijaloga-s-mladima-u-svojoj-zajednici/ Više o važnosti i ulozi strukturiranog dijaloga s mladima u Hrvatskoj – https://mmh.hr/uploads/publication/pdf/10/publikacija_strukturirani_dijalog_s_mladima2017.pdf	Kontakt e-mail resornog tijela: info@demografijaimladi.hr

Neformalni programi			
Naziv	Organizator	Opis	Kontakt
Essentials of Youth Policy	Vijeće Europe	Primjer otvorenog online programa (MOOC) u trajanju od 6 tjedana i s čak 500 polaznika u 2019. godini koji su aktivno participirali u diskusijama i dijelili vlastite prakse i iskustva. Cilj programa je ponuditi polaznicima osnovno razumijevanje politika za mlade, osvijestiti polaznike o važnosti različitih aspekata politika za mlade, kao i pružiti im osnovne kompetencije da se u njih aktivno uključe. Program se sastoji od 6 modula: 1) Uvodni modul; 2) Osnove politike za mlade; 3) Ključni elementi politike za mlade; 4) Kako izgraditi okvir politike za mlade; 5) Implementacija politike za mlade; 6) Budućnost politike za mlade. Osim što je otvoren za sve zainteresirane polaznike te nudi sažet i kvalitetan pregled okvira i praksi rada s mladima u Europi, ovaj program može biti koristan za radnike s mladima koji kao takvi moraju poznavati osnove politike za mlade, što ovaj program kvalitetno omogućava. Više o programu - https://pjp-eu.coe.int/en/web/youth-partnership/online-course-on-youth-policy	Kontakt pri Vijeću Europe: davide.capecchi@partnership-eu.coe.int Kontakt odjela za otvorene online programe Europske konfederacije organizacija klubova mladih, Vijeće Europe: mooc@ecyc.org
Massive Open Online Course on the Council of Europe	Europska konfederacija organizacija	Drugi primjer otvorenog online programa (MOOC) je dvomjesečni besplatni program koji se sastoji od predavanja, videa i zadataka tijekom 8 online susreta, kao i završnog individualnog zadatka. Ključni cilj programa jest upoznati polaznike s preporukama Odbora ministara Vijeća Europe o radu s mladima te ih osposobiti za buduće korištenje ovog pravnog instrumenta u sklopu zagovaranja i	Kontakt odjela za otvorene online tečajeve Europske

Neformalni programi			
Naziv	Organizator	Opis	Kontakt
Recommendation on Youth Work – A vision for European Youth Work	klubova mladih, Vijeće Europe	rada na javnim politikama za mlade. Kroz 8 susreta, polaznici su upoznati s procesom donošenja preporuka te njihovom ulogom i važnosti, nakon čega slijedi detaljno razmatranje i diskusija svih 7 preporuka uz primjere iz prakse te moguće društvene scenarije. Na samom kraju programa, prolaznici su upoznati s načinom korištenja preporuka u svrhu zagovaranja prema državi i organizacijama civilnog društva. Ukoliko su uspješno ispunili sve obaveze, polaznicima je uručen certifikat uspješnog završetka programa. Više o programu – https://european youthwork.com/	konfederacije organizacija klubova mladih, Vijeće Europe: mooc@ecyc.org
YIntro – Stepping into Youth Information	ERYICA Zajednica informativnih centara za mlade u Hrvatskoj	Program za početnike u području informiranja mladih koji pokriva osnovna područja znanja i vještina koje su potrebne za provođenje takvih aktivnosti u trajanju od minimalno 4 dana. Program se sastoji od 4 tematske cjeline: 1) Pozadina i načela informiranja mladih; 2) Praksa informiranja mladih što uključuje identifikaciju potreba mladih, traženje i selektiranje informacija; 3) Uvjeti i praksa informiranja mladih od informiranje mladih u sklopu šireg područja rada s mladima, kroz pregled različitih formi rada s mladima do metoda komunikacije, vještina, kompetencija, stavova i vrijednosti osoba koje obavljaju informativan rad s mladima; 4) Daljnji profesionalni razvoj u informativnom radu s mladima. Program omogućuje standardiziranu edukaciju od strane trenera certificiranih po međunarodnim standardima informativnog rada s mladima. Također, jedna od prednosti programa je u snažnoj praktičnoj komponenti u informativnom radu s mladima te omogućavanju ujednačavanja standarda rada novih info centara.	E-mail: secretariat@eryica.org info@zajednica-icm.hr

Neformalni programi			
Naziv	Organizator	Opis	Kontakt
		Više o programu – https://www.eryica.org/yintro	